

Borger = Bennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

Det forenede Understøttelses=
Selskab.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Kjøbenhavn 1851.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets - Bogtrykker.

05.6
B066

1831
Aug. 43

17527

Register

over

Indholdet af Bladet Borgervennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

No.		Side.
1.	Bekjendtgjørelse. — Tidens Flugt ...	1:8
2.	Slutning af: Tidens Flugt. — Den sindrige Dommer	9:16
3.	Slutning af: Den sindrige Dommer. — Belvillie og Taknemmelighed. — Stor- kenes Opholdssted i Vintertiden. — Tankespaaner	17:24
4.	Forsøg til Grønlandernes Charakteristik.	25:32
5.	Fortsættelse af: Forsøg ic. — Extract af fjerde Kvartals Regnskab 1830	33:36

No.	Side.
6. Slutning af: Forsøg 1c. — Et Par Ord om Grønlands Østerbygd. — Helim, en berømt persisk Læge, og hans Datter	37:44
7. Fortsættelse af: Helim, 1c. — Extract af General: Regnskabet for 1830	45:52
8. Anmeldelse. — Slutning af: Helim, 1c. — Om Vaastaaelighed og Selvflogskab	53:60
9. Slutning af: Om Vaastaaelighed og Selvflogskab. — Den engelske Protector Cromwe's sidste Dage	61:68
10. Bekjendtgjørelse	69:76
11. Fortsættelse af: Bekjendtgjørelse	77:84
12. Slutning af: Bekjendtgjørelse. — Slutning af: Den engelske Protector Cromwels sidste Dage. — Regler mod Bagvaskelse	85:92
13. Om Huusbonders Forhold i Omgang med deres Tjenestefolk	93:100
14. Slutning af: Om Huusbonders Forhold. 1c. — Anke over herskende Ringagt for de kirkelige Skikke og den uadvortes Gudstjeneste overhovedet	101:108

No.	Side.
15. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	109:116
16. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	117:124
17. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	125:132
18. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c. — Extract af første Kvartals Regnskab 1831	133:136
19. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	137:144
20. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	145:152
21. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	153:160
22. Fortsættelse af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	161:168
23. Slutning af: Anke over den herskende Ringeagt 2c.	169:176
24. Bidrag til Kundskab om Rusland	177:184
25. Fortsættelse af: Bidrag til Kundskab om Rusland	185:192
26. Fortsættelse af: Bidrag til Kundskab om Rusland	193:200

No.		Side.
27.	Fortsættelse af: Bidrag til Kundskab om Rusland	201:208
28.	Slutning af: Bidrag til Kundskab om Rusland	209:216
29.	Den altfor sildige Opdagelse	217:224
30.	Slutning af: Den altfor sildige Op- dagelse. — Den angstfulde Eftermiddag.	225:232
31.	Fortsættelse af: Den angstfulde Efter- middag. — Extract af andet Quar- tals Regnskab 1831	233:236
32.	Fortsættelse af: Den angstfulde Efter- middag	237:244
33.	Fortsættelse af: Den angstfulde Efter- middag	245:252
34.	Slutning af: Den angstfulde Efter- middag. — Om de danske Provind- sial: Stænder	253:260
35.	De ulykkelige Damascenere	261:268
36.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: De ulykkelige Damascenere	269:276
37.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: De ulykkelige Damascenere	277:284
38.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: De ulykkelige Damascenere	285:292

No.	Side.
39.	Fortsættelse af: De ulykkelige Damas- scenere 293:300
40.	Slutning af: De ulykkelige Damas- scenere. — Noticer over Warschau ... 301:308
41.	Slutning af: Noticer over Warschau. — Nogle Rettelser, Forklaringer og Tillæg til min Afhandling om Ringeagt for kirkelige Skikke 309:316
42.	Fortsættelse af: Nogle Rettelser, For- klaringer, &c. 317:324
43.	Fortsættelse af: Nogle Rettelser, For- klaringer, &c. 325:332
44.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: Nogle Rettelser, Forklaringer, &c. — Ex- tract af tredje Quartals Regnskab 1831. 333:336
45.	Fortsættelse af: Nogle Rettelser, For- klaringer, &c. 337:344
46.	Slutning af: Nogle Rettelser, For- klaringer, &c. 345:352
47.	Den sande Tilfredshed 353:360
48.	Fortsættelse af: Den sande Tilfredshed 361:368
49.	Slutning af: Den sande Tilfredshed. — Armod og Rigdom 369:376

No.		Side.
50.	Slutning af: Armod og Rigdom. — Kjærlighed til Faderlandet	377:384
51.	Fortsettelse af: Kjærlighed til Fader- landet	385:392
52.	Slutning af: Kjærlighed til Faderlan- det. — Troglodyterne	393:400
53.	Bekjendtgjørelse. — Fortsettelse af: Troglodyterne	401:408

Borger = Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 1te Januar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Til Efterretning for Medlemmerne af det forenede Understøttelses- Selskab bekjendtgjordes følgende i Generalforsamlingen den 20de d. M., omhandlede Gjenstande og derpaa tagne Bestemmelser:

1. Angaaende en Ansøgning fra Budet, Klein, om Entledigelse med Pension paa Grund af Alderdom og dermed forbundne Svaghed.

Selskabet bevilgede denne Ansøgning efter Administrationens Indstillling, og antog derefter Reserverbud Zimmermann til virkelig Bud.

2. Angaaende afg. Grosserer N. Brocks Legat:

Da tvende Portioner vare ledige, hver paa 44 Rbd. Sølvs aarlig, tildeleste fornævnte entledigede Bud, Klein, den ene, og Selskabets Pensionist, Forgylder Bergstrøm, den anden Portion.

3. Angaaende Regnskabet for Aaret 1829: Selskabet bemyndigede Administrationen til at meddele Kasserer Benzen behørig Dvittering paa dette Regnskab, der fra D^{hr}r. Revisorer, Grossererne H. Kirketerp og J. Fæster, var tilbagesendt revideret og rigtigt befundet.

4. Angaaende Valg paa 21 nye Repræsentantere overeensstemmende med Lovens 35 §.

Saa snart der fra de valgte Herrer, indløber Efterretning om Valgets Modtagelse, vil saavel om de afgaaende som tiltrædende Repræsentanter, skee Befjendtgjørelse i dette Blad.

5. Angaaende Valg paa en Administrator:

Ifølge Lovens 45 §., var et Medlem af hver Classification bragt i Forslag; men desuagtet valgte Selskabet atter Undertegnede, Friedenreich, til Administrator endnu i 3 Aar, hvilket Valg er antaget.

6. Angaaende den ved Dødsfald ledigblevne Bogholder; Tjeneste:

Selskabets hidtilværende Kasserer, Hr. M. Benzen, valgtes eenstemmigen til Bogholder, og efterat de indkomne 27 Ansøgninger vare foredragne samt dobbelt Bøtering over: eenstemmende med Lovens 80 §. foretaget, fandtes Hr. Klædefræmmer G. Primon, at have de fleste Stemmer til Kasserer; Tjenesten.

7. De siden sidste Generalforsamling anmeldte og i Selskabet optagne Medlemmer ere følgende:

- Hr. Provst Bregendahl
- Fuldmægtig Mørck
- Oberstlieutenant v. Abrahamson
- Brændeviinsbrænder Kastrop
- Urtefræmmer Hanssen
- Urtefræmmer Starup
- Copist Nørregaard
- Lieutenant Grove
- Copist Benzen
- Studiosus Bonckeflod
- Amts-Chirurg Wilster
- Cancellist Juel
- Capitain Torværd
- Justitsraad Weideman
- Pastor Wolff
- Fuldmægtig Hadsteen
- Major v. Møller

- Hr. Regiments; Quartiermester Hagen
 — Oberst v. Stricker
 — Capitain v. Slicktkrull
 — Grosserer Henriques
 — Constitueret Justeermester Beck
 — Brændeviinsbrænder Johnstrup
 — Professor Wiborg
 — Cancellieraad Schwings
 — Bataillons; Chirurg Mumme
 — Fuldmægtig N. Langball
 — Grosserer M. Stampe
 — Typograf E. G. Breuningk
 — Wiinhandler D. F. Hagen
 — Lieutenant J. F. Scheller
 — Klædefræmmer D. P. Thorsen
 — Klædefabriqveur Golke
 — Skomagermester Chr. Dechoen
 — Premier; Lieutenant Precelius
 — Premier; Lieutenant E. F. v. Schack
 — Skoemager F. A. Frørup
 — Fuldmægtig Klein
 — Copist B. C. Winding
 — Høker N. A. Kiellerup
 — Kjøbmand J. Gudmann
 — Fuldmægtig Olsen
 — Sprogslærer Bidoulac

Hr. Skolelærer Jensen

— Lakfabriqvour Treschow

— Pakhuusforvalter Heins Enke

— Ritmester og Soldbetjent Linderstrøm.

Kjøbenhavn den 27de December 1830.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Wenzgen.

Tidens Flugt.

(Af Reinhardts Predigten, 1ster Th., 1802.)

Tiden er ædel, Tidspilde ubodelig.

Det er Umagen værdt, retteligen med Forstandens
Dje at fatte, hvad det betyder: Tiden flyver.

Den Betingelse, hvortil alle Forandrings-
gers Bedvarendhed og Følge ere knyttete, falde vi
Tid. Vi sige denne at være det, der maa for-
udsættes, naar en Tings Tilværelse, naar
Alt, hvad foregaaer med denne, naar dens Til-
bliven, dens Bestaaen, dens Ophør skulle være
følelige: vi see os derfor selv, tilligemed Alt, hvad

vi ere og have, med Alt, hvad vi virke og lide, bundne til Tiden. Vel er det nu sandt, at der gives Genstande, med Hensyn til hvilke Tiden viser sig langsom og skaanende, ja for hvilke den endog aldrig synes at udløbe. Hvo er vel i Stand til at beregne Tallene af de Aar, Jordens Urbierge, Jordfredsen selv, Himlens Stierner, de utallige Sole og Verdner, vi see udbredte i dens store Rum, allerede have fuldendt og ifremtiden ville fuldende?! Her synes Tiden ligesom at staae stille og at antage Eviighedens Natur. Dog er Tiden ingenlunde saaledes beskaffet for os Mennesker. Vilde vi ikke bedaare os selv, saa kunne vi ei Andet, end tænke os den, med Hensyn til os, som flyvende; vi maae tilstaae, at den iler bort og forgaaer ubemærket, uigenkaldelig.

Tiden iler hurtigen afsted: Betingelsen, til hvilken vort Liv, samt dettes Forandringer, er knyttet, nærmer sig sin Ende med en henrivende Hurtighed. Ikke vil jeg henvise til den Hærskare af Nyfødte, der i saa Dieblif nyde Tilværelse; ikke til den Mængde af Børn, der allerede i Livets Foraar henviisne; ikke til de utallige Mennesker, hvis Livs Tid allerede er tilende, inden de have naaet Kraftens og Alderens Modenhed.

Det er en frygtelig Sandhed, at Tiden bestaaer, for en ulige større Deel af vor Slægt, i faa Timer, der afvekle med hverandre, ligesom omkapsviiis fortrænge hverandre og pludseligen rulle forbi. Betragter engang den længste Livets Varighed, som kan blive os til Deel her paa Jorden! ledsager med Eders Blik den, der har naaet Menneskelivets yderste Maal! er vel en Saadans Tilværelse i Tidens store Omfang overhoved Mere, end en kort, flygtig Synsting? er Livet vel, fra sin Opkomst af, noget Andet, end en Følge af Forandringer, hvilke med ethvert Aandedrag ile mod sin Ende? ere de Aarsager og Tilfælde, som pludseligen afbryde og standse disse Følger, ikke utællelige? kan iblandt alle dem, som leve paa Jorden, endog kun en Eneste sige med Visshed, at det næste Dieblif endnu vil blive i denne Magt? er da endog for selve den, der langt har overskredet Menneske: Tilværelsens almindelige Grændse, det tilbagelagte Liv, naar en Saadan døer, vel Andet, end en let Drøm, som hurtigen er forbifaren? Saamange Duster, der ikke opfyldes, saamange Planer, der ikke udføres, saamange Værker, der ikke fuldendes; overalt Skifelser, der kiendeligen ældes, overalt Kræfter, der pludseligen forsvinde, overalt Legemer, der nærme

sig Undergang; Sukkene fra dem, der stride mod Døden, Lærerne fra dem, der skulle forlade hverandre; den store uoversknelige Jammer, der opstaaer ved Forsørgeres, Forretningsmænds og Regenters alfor tidlige Hedengang: ere vel alle disse Livs- Tilfælde Andet, end sørgelige, uimodsigelige Beviser for, at Tiden er alfor kort for vore Dnsker? at den bortriver os med sig, uden at agte vor Modstand, vore Lærere og Bønner? at den farer hurtigen afsted og forgaaer?

Med al denne sin Hurtighed iler Tiden dog ufor mærkt. Intet er sagtere, end Tidens Godtrin; Intet meer stille, end vore Timers Afvevlen; intet Vandløb flyder saa roligen, som Diebliffenes Strøm. Ikke ville vi kunne skielne Noget i Tiden, ja ikke engang dens Varighed og Størrelse skulle vi være i Stand til at skønne, naar ikke Naturen kom os til Hjælp; naar ikke denne, ved Bevægen af Dag og Nat, ved Aartidernes Særkender, ved Aarenes og Aarhundredernes Følge deelde hiin i kiendelige, større og mindre Dele.

(Fortsættes.)

Borger - Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 8de Januar 1831.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Tidens Flugt.

(Slutning.)

Hvad har nu ikke Kunsten opfundet, for ligesom at gjøre os Tidens stille Gang hørlig; for at vise os, ved Antydelsen af Timer og Minuter, hvorvidt den er fremskreden; ja for at give os i Hænder alskens Urter Maal, efter hvilke vi kunne beregne denne: bliver den os, med alle disse Midler, med alle disse Opfindelser for at bringe den vore Følelser nærmere, dog ikke umærkelig? Timer, Dage og Aar borttrinde, udenat vi ænse, udenat vi beregne, eller tælle disse, naar Letsindet bedaar rer os, og Belysten omgøgler os med sine Blænd:

værker; naar Daarskaben vugger os i Slummer; naar Egennyttens ansporer os til vedvarende Anstrængelser; naar Vergierrigheden egger os til Forretagener, der ikke saa snart bidrage til denne vor Tidens Tilfredsstillelse. Vi siase og spørge, vi kæmpe og stride, vi nyde og lide, udenat vi endog kun blot tænke paa Tiden, der gaaer tabt for os; fra Børn blive vi Ynglinger, Mænd og Oldinger, uden at vide, hvad med os foregaaer; almindeligviis ere vi allerede ved Maalet, almindeligviis er vor hele Tid forsvunden, udenat vi, endog kun eensgang, have alvorligen været os dens Hensigt bevidste; ja ofte skeer det, at vi, udenat ville blive os Tiden bevidste, forsætlig bedrage os selv i Hensyn til den Magt, med hvilken den fører os Graven imøde; vi undgaae med Flid at agte paa dens Gang, for ei i Samme at høre Dødens Fodtrin.

Alligevel heniler Tiden, med denne sin Stilhed, uden at kunne kaldes tilbage. En stor Deel af vore Feil kan hæves, og de Ulemper, vi ved disse have aarsaget, udjævnes; de fleste Tab, vi lide, lade sig godtgjøres og kunne gienoprettes; men aldeles uafhjælpelig er den Feil, at vi bortodse vor Tid; uoprettelig, evigen uoprettelig er den Skade, vi derved lide. Nei, ikke vender

tilbage' Noget af de Timer, vi bortdrømde, eller bortfiasede; af de Dage, vi lode ubenyttede, eller vi misbrugde; af de Aar, vi giennemlevede sorgløst og uden Betænkksomhed; ikke et eneste Dieblif af disse kan igien komme os til Deel. Den Tid, der engang er forsvunden, maa ansees som aldeles og for Ewig tabt; selve Allmagten er ikke i Stand til at giengive os denne. — Livets Bane lader sig ikke gientages, paany giennemlobes, naar vi engang have fuldendt denne. Med al vor Anger, med alle vore Taarer! kunne vi ikke bringe tilbage hine, den blomstrende Ungdoms, glædefulde Timer, vi bortødslede; hine Manddomskraftens lykkelige Aar, vi have misbrugt: de ere aldeles og for Bestandig bortflygtede fra os. I hurtig og uafbrudt Bevægelse see vi vort Livs Tid stedet; imedens vi henrette vore Dien derpaa, er allerede en Deel deraf forsvunden, og denne Forsvinden skeer saa stille, saa aldeles uden nogensomhelst skoiende Færdsel, saa umærkeligen, at vi ikke skionne, hvorlunde vi allerede have tabt langt Mere, end vi forestille os, af det Tidsrum, der er os tilmaalt; ja dertil kommer endnu, at det Tabte er os for Ewig og uigienkaldeligen berøvet.

*

*

*

Disse saa, over Tidens Flugt anstille, vistnok særdeles lærerige Betragtninger, Fostre ei mindre af sund Tænkning, end kraftfuld Belsalendhed, og som et lidet, estertænkningseværdigt Nytaars; Minde, Borgervennens gunstige Læsere meddeelte, har Udgiveren tilladt sig at ledsage med følgende herlige, lige saa tankerige som hjærtegribende, Digtning; Brudstykker.

Som Skyggen svinder Livet bort,
 Træng er den Vej, vi træde;
 Vor Ungdoms favre Vaar er kort,
 Ustadig al vor Glæde:
 Alt spirer, modnes og forgaaer;
 Syv Gange ti er Støvets Aar,
 Men sieldent, sieldent flere.

Th. Thaarup.

O kast dit Øje hid og did,
 Lad Mindet med det følge,
 Saa skal Du see, hvor vild og strid
 Hænruller Tidens Bølge;
 Saa skal Du see, hvor underfuld
 Alt i Verden skifter,
 Og at det var kun ægte Guld,
 Som ei fik Skaar og Rifter.

O kast dit Blik, hvorhen Du vil,
 Til Stort og Smaat paa Kloden

Saa skal Du see et selsomt Spil
 Af Tiden og af Moden;
 Og har Du ej at smile glemte
 Vil Spillet tidt Dig hue;
 Men er dit Sind til Nivor stemt,
 Da vil Du ofte grue.

Ik! Tiden har Sit eget Sind
 Den skifter Fryd med Sorgen;
 I dag er Smil paa Rosenkind
 Og Taarestrøm imorgen;
 I dag paa Træet Frugten staaer
 Imorgen visne Grene;
 I dag med Glutten Moder gaaer,
 Imorgen staaer hun ene.

O Tiden lurker lumsk paa os,
 Dens Glæde er at røve;
 Men hvad der byder Tiden Trods,
 Er Guld, som staaer sin Prøve;
 Ej Guld, hvorfor Du købe kan,
 Hvad Jord og Hav frembringer,
 Men Guld, hvorfor til Himlens Land
 Du Dig kan købe Binger.

Da Du som Barn i Buggen laae,
 Og fromt i Drømme smilte

En Engel drog fra Himlens Blaa
 Og ned til Slutten ilte,
 Og gjemte varligen det Guld,
 I Barnets Hjertekammer,
 Som luttredes fra Støv og Muld
 I Kjerlighedens Flammer.

O vogt med hellig Sands det Guld,
 Dig Englen haver givet!
 Og bortbyt ej for jordiff Muld
 Det Pant paa Himmellivet!
 Og brister saa det Støvets Vaand,
 Som Dig til Tiden binder,
 Med Englens Skat din glade Aand
 Til Englen Bejen finder.

Som Ørn med stærke Vingeflag
 Henflagrer over Havet,
 Og ændser ej de sjunkne Brag,
 Som Bølgen har begravet,
 Saa skal Du kjekt mod Himlens Blaa
 Til Faderen Dig hæve: —
 Hvad Tidens er, det maa forgaae
 Hvad Livets er, maa leve.

C. Wilster.

Den sindrige Dommer.

Dommeren skal vel høre sig for,
mærke snart og dømme seent.

En Franskmænd, der længe havde levet i Constantinopel, fortæller følgende Træk af Jusuf Pascha, til hvilket han næsten har været Dienvidne.

En Tyrker traad endag ind i en Kielderbutik, hvor en Græker handelsede med Spisevarer, Krydderier og Deßlige. Hiin forlangde 9 Pund Olie. Efterat det, han ønskede, var blevet ham tilveiet, leverede han Købmanden en Guldpenge. Da denne nu ikke havde Nok af Smaapenge, for at kunne give Tyrkeren tilbage paa Guldmonnten, fremtog han fra en Krog en Pose, hvori der var 500 Piastre af forskjellige Møntarter, men satte den igien tilside efter kort Betænkning, og gik ind til en Naboer for at faae Guldpengen vekslet. Under Købmandens Fraværelse borttog Tyrkeren, der havde seet Posen med Pengene, denne og skulde den under sine Klæder. Saasnart han var borte, saae Grækeren efter sin Pengepose, løb, da han ikke fandt denne nogensteds, efter Tyrkeren og anholdt ham i Nærheden af en Vagt. Offiseren,

der undersøgte hos Tyrkeren, fandt Posen, spurgde Grækeren om Pengesummen, og blev snart overbevist om Sandheden af hans Foregiven. Da ikkedestomindre Tyrkeren paastod, med et Ansstrøg af Sandsynlighed, at Pengesummen tilhørte ham, lod Offiseren begge Personer føres i Fængsel, og sendte Posen til Divanet. Næste Morgen bleve de henførte for Jusuf Pascha, der var Storbizir. Denne tog den Ene efter den Anden for sig, uden dog at komme paa Spor efter Sandheden, da Grækeren ligesaa lidet bragdes til at skælve ved hans Trusler, som stededes i Billedede ved hans Krydspørgsmaal; ja Hver især endog bekræftede ved Fed sit Udsagn.

(Fortsættes.)

Trykfeil og Rettelser i No. 52 og No. 1.

- S. 401, Lin. 9: Tilasgn, læs: Tilsagn
 — 408, — 13: den Magt, l. dens Magt
 Side 1, — 2: bekjendtgjordes l. bekjendtgjøres
 — —, — 9: Indstillilling l. Indstilling
 — 3, — 23: Weideman l. Weidemann
 — 4, — 3: Capitain v. Slichtkrull l. Major C.
     v. Schlichtkrull
 — —, — 18: Precelius l. Profelius

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 15de Januar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Den findrige Dommer.

(Slutning.)

Jusuf Pascha sattes derved i stor Forlegenhed; thi han var, uagtet en rettroende Muselman havde, i dette Tilfælde, Strid mod en vantroende Christen, alfor retfærdskiærlig til at ville med Partiskhed fælde Dom. For nu at vinde længere Tid til at overlægge Sagen, opsatte han Afgjørelsen til næste Dag, og lod da begge Personer med den Advarsel, alvorligen at estertænke Sagen, da Døden vilde uudgaaeligen ramme den Skyldige, naar han ikke tilstod sin Forbrydelse, føres tilbage til Fængslet. Næste Dag var denne Sag det Første, Storbiziren foretog. Ikke blev det ham muligt at tilveiebringe

noget andet Svar, eller nogen anden Oplysning, end dem, han fik den første Dag. Grækeren sagde blot, at Pengene i Posen hørde til dem, han dagliggen havde faaet ind for sine Varer, og at denne Sum var af ham bestemt til dermed at betale en Kreditor, hvis Navn og Bolig han angav. For ei at tage Noget af den dertil henlagte Sum, havde han vexlet Tyrkerens Guldpenge hos En af Raboerne. Derpaa henvendte Storbiziren sig til Tyrkeren, med det Spørgsmaal, hvorfra han havde faaet de Penge, hvis Besidder han foregav sig at være. Uden Nølen og uden, paa mindste Maade, at lade sig bringes ud af Fatning, svarede han: "Jeg har bragt en Deel Byg til den og den Plads — nu tilføiede han Pladsens Navn — og saalgt dette til adskillige Kornhandlere sammesteds; Pengene, hvorom der tvistes, udgiøre den Sum, jeg for dette Korn har modtaget."

Ræppe havde han udtalet disse Ord, førend Storbiziren klappede med Hænderne. Sine Slaver, som derefter kom ind i Retsalen, paalagde han, at bringe kogende Vand; en Offiseer befalede han at gaae hen paa den Plads, Tyrkeren nævnde; der at lade sig, af de tilstedeværende Kornhandlere, udleveres 500 Piastre af forsklellige Mønter, og derpaa bringe disse til ham. Da nu

Beggedele vare skete, lod han to ligestore Kar
 stilles hen for sig. I det Ene af disse udtøm-
 medes Kornhandlernes Penge, i det Andet den
 omtvistede Sum, og derpaa overgydedes Pengene
 med det koghede Vand. Storbiziren rørde selv
 flittigen, med to Smaastofke, omkring i Pengene.
 Hele Forsamlingen studsede og vidste ikke, hvad
 den skulde tænke om dette; ja nogle troede endog
 saa, Biziren tog Tilflugt til Trylleri. Da han
 nu ikke taledes et Ord, taug ogsaa de Dvrige.
 Efterat Vandet var blevet nogenlunde koldt, be-
 tragtede Jusuf Pascha med Opmærksomhed
 Overfladen, og lod denne tillige undersøges af de
 Omkringstaaende. Ovenpaa Vandet, hvori Korn-
 handlernes Penge laae, svømmede Straa, Avner,
 Støv og Deslige, medens derimod det andet Vand's
 Overflade var bedækket med Fidtpartikler og Dlie-
 draaber. Dette Forsøg bragde naturligviis Græ-
 ferens Uskyldighed for Dagen, og Tyrkeren tilstod
 Tyveriet. Storbiziren lod denne strax hænges.
 Kornhandlerne fik sine Penge tilbage. Til Græf-
 ren udleverede han Pengeposen med Pengene, lod
 ham, i hans egen Overværelse, beklædes med en
 smuk Raftan *), og, ledsaget af en Vresvagt,
 bringes til hans Hjem.

*) s: en siid Vres-Kiøl hos Tyrkerne.

Velvillie og Taknemmelighed.

Vær til Velgierning en Sugl!

Taknemmeligheds-Sølelse er et Kildevæld,
der aldrig tilstoppes.

I Aaret 1823 medgav man det ostindiske Kompanies Resident i Satárah*), Oberst B***, en engelsk Læge, af Navn Dr. E—r. Denne blev, ved en Udvandring paa Maratternes Land, pludseligen syg. Han erklærede, at hans Død var uundgaaelig, hvis han ikke kunde ihast faae et varmt Bad.

I Landsbyen, hvor den Syge laa, fandtes ikke noget som helst Badekar. Obersten sendte da strax et Tilbud til den unge Rajah, der, for at jage efter Tigre, opholdt sig i en Jagtleir ikke langt borte fra hiin Landsby. Den velsindede Hindu tænkte længe efter, uden at finde paa Noget, hvorved Mangelen af Badning-Anstalt kunde afhjælpes. Omfider erindrer han, at den store Krigspauke, et af Maratter-Rigets

---

*) Rajahen af Satárah nedstammer fra Sivaja, det marattiske Riges Stifter. Hiin Rajah blev, efter Maratter-Staternes fulde Underkastelse, Aar 1818, af Englænderne iglen sat paa den Trone, hans Forsædres Ministre havde berøvet ham.

Hvittids Prydetegn, hvilken blev af Elefanter baaren foran Tyrsten, og hvorpaa der blev slaaet, maatte være tilstede i Leiren. Han befoel da strax, at Skindet skulde tages af Pauken og denne sendes til den Syge. Forgieves forestillede hans braminste Ministre ham, hvilken stor Bannelligelse det vilde være for den hellige Pauke, at tiene til Badekar for en Ureen, for et Menneſke, der spiser Kokisd. Pauken blev alligevel, ved en Elefant, om Natten henbragt til den Syge, som strax benyttede den, men uden gavnende Virkning af Badet, da han døde endnu samme Dag. Oberst B*** skrev derpaa til E—rs Fader, en velhavende engelsk Landmand, hele denne Tildragelse med hans Søn. Den Gamle blev saarørt ved den unge R'ajahs Forhold, at han strax fattede den Beslutning, at sende ham til Foræringen Flint og to Pistoler med Slaglaase, hvilke Ting endnu vare en Nyhed for R'ajahen, og først bestemte for Landmandens Søn. Saasnart Residenten fik disse Baaben, tilligemed den gamle Mand's Brev, gif han til R'ajahen for at levere denne de tilsendte Sager, samt fortalte ham Anledningen til og Indholdet af Brevet. Længe saae R'ajahen taus paa ham, slog omsider Hænderne sammen og udbrød: "Isandhed! I

Europæere have priseligere Sæder, og det er ikke noget Under, I overvandt os." Derpaa udbad han sig Faderens Brev, der var ham, endskjønt han ikke kunde læse det, kærere, end Geværerne. Om Aftenen kom den gamle Minister, der især havde modsat sig Pausens Vanhelligelse, i Præsidentens Palats, og talede længe om Foræringen, idet han tillige yttrede, hvor skönt det var handlet af den fremmede Mand, saaledes med Taknemmelighed at erindre sig dem, uagtet de dog ikke kunde udrette Mere for ham, eller hans Frender. Tilslutningen begyndte han at græde og sagde: "iblandt os er der ikke Noget, som vilde have giort dette, og Jaa, der kunne føle, hvad Sligt betyder."

Storkenes Opholdsted i Vintertiden.

Medens jeg — siger Meddelelsen — endnu var ansat ved den russisk-tydske Legion, fik jeg i April, Aar 1813, tilligemed mit Kompagnie, Kvarter paa en stor Avlsgaard i Egnen imellem Hamburg og Haarburg. Iblandt de mange og forskiellige Arter Fier-Kreaturer paa Stedet vare ogsaa endeel Storke, af hvilke isærdeleshed En med et,

om dens Hals bundet, guult Silkebaand tiltraf sig min Opmærksomhed. Paa mit Spørgsmaal, om Aarsagen til denne Udmærkelse, svarede Bærsten, at han havde bundet paa den, før dens Vortreise i afvigte Efteraar, et rødt Halsbaand, og at den samme Stork var nu kommen tilbage med et guult Baand. For at tilfredsstille min Nysgierighed efter at vide, hvor Storkene vel monne drage hen, naar de i Efteraarstiden forlade vort Fædreland, opfordrede jeg min Bært til at sje et lyseblaat Baand om Fuglens Hals før dens Vortreise, og at lade trykke derpaa Navnet "Stadt Hamburg." Jeg forsikrede ham tillige om, at Storkene maatte komme til hvilket som helst Sted i den hele Verden, vilde dog Hamburg ogsaa der være en bekendt Stad, og han maaskee kunne saaledes erfare, hvor denne Fugl i Vintertiden opslog sin Bolig. Bærsten lovede at gjøre Forsøg med En af de yngre Fugle; thi, naar Storkene have, som hiin, gjort allerede tre eller fire Reiser, føle de sig for svage og blive tilbage. Da jeg nu fik, i Aaret 1823, Afsked fra Regimentet, gjorde jeg, Aaret derefter, en Reise til Hansfestæderne, og kom tilfældigen ogsaa igien til hiint Sted. Min fordums Bært gienkiendte mig strax, og vi kom snart til at tale om Storkene. Han hentede da fra et andet Bærelse et

gult Silkebaand, hvorpaa var, med sort Tusk, skrevet i det engelske Sprog følgende Ord: "Kiære Farol — dette var Storkens Navn — hvor Du kommer hen, saa hels de gode Lydskere og reis lykkeligen! Tellitscheri — en Vaabensplads for Englænderne paa Malabar:Kysten, med 5000 Indbyggere — den 10 Februar 1814." Fuglen var i dette Aars April:Maaned vendt, med dette Baand, tilbage til Egnen ved Hamburg. Ostindien er altsaa det Land, hvor Storkene opholde sig om Efteraaret og Vinteren, naar de have forladt vore Lande.

Tankespaaner.

Videnskab uden Dyd er som en kalket Grav.

Svaghovede Mennesker beruses af livlige og dristige Snakkeres Tale, ligesom i Ostindien, Fiskene af Bedøvelses:Frøet.

R. R. Thoring.

Søndagen den 16de Januar indkommer Hr. Pastor
V i s b y s Bidrag.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 22de Januar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Forsøg til Grønlandernes Charakteristik.

(Fragment af et Brev, skrevet i Aaret 1810 af den daværende Handelsbestyrer ved Colonien Julianæshaab i det sydlige Grønland.)

De har, min Ven! i Deres sidste, kjære Brev opfordret mig til at tegne Grønlandernes Charakteristik. Jeg frygter, De tiltroer mig større Evner, end jeg besidder. Dog, en Vens Opfordring taaler intet Afslag; og paa de svagere Evner turde maaskee min mangeaarige Erfaring bøde.

Sikkerligen har De læst Cranz's bitre Bemærkninger i hans Charakteristik af Grøn-

lænderne, hvori han paa flere Steder modsiger sig selv. Hvad der kan have bevæget ham til at tegne med saa sorte Farver, indseer jeg ikke; men det veed jeg, at min 25aarige Erfaring fast i ethvert Stykke modsiger ham. Overeensstemmende med denne vil jeg optegne de Jagttagelser, jeg har gjort, men maa derhos forud anmærke, at jeg kun har lært at kjende Folket ved eller i de trende sydligste Handels-Districter. Om Nationen overhovedet kan bedømmes efter disse Jagttagelser, tør jeg ikke afgjøre.

Grønlanderen har en, til sit Clima passende, stor Blodrigthed; og dette Blod er, til Varmes forøgelse, tykt. Hans Temperament bliver derved stemt til en høi Grad af Phlegmatisme; og særdeles heftige Lidenskaber har han ikke, men bliver stedse selskabelig og munter, uden Brutalitet eller Udsvævelse. Han er egentligen Naturmenneske, besidder en sand Godmodighed, opirres ikke letteligen, men henrives ogsaa ved — indbildt eller virkelig — betydelig Fornærmelse til Grusomhed. Efter denne foreløbige Bemærkning vil jeg forsøge at tegne nogle Grundlinier til Billedet. Fuldende det kan jeg ikke.

Stræng Retfærdighed ihenseende til hvad der kaldes Mit og Dit, besidder Grønlan-

deren. Man hensesættes i en Baldemars Dage, naar man seer en Grønlænder med sin hele Familie, ofte for lang Tid, at forlade sit Huus og alt Bøeskab, tilgjængeligt for Enhver og uden Laas og Lukke, men dog ved Hjemkomsten ikke at savne det Allermindste. End ikke Tanken om et mueligt Angreb paa hans ringe Ejendomme opstiger nogen- sinde i hans Siel. Sit Proviantforraad har han i Klippehuler, hvor det ligger trygt forvaret, som paa det laasefaste Loft. Endog en Drivtømmerstok, blot oplagt over Flodmaalet, eller opreist til en Klippe paa en øde Ø, var — af! at jeg maa sige: var — en Helligdom, paa hvilken Ingen forgreb sig, og som Finderen sikkert kunde hente, naar han fandt Leilighed dertil. Europæernes Indgreb i denne Ejendomsret har bevirket en Eiegenlydighed derfor hos Grønlænderne, som letteligen kan have videre Indflydelse. Jeg forbi- gaaer adskillige Vedtægter eller Love, som bevise min Sætning. Selv en Cranz har ikke kundet fordølge dem (Aster Theil, S. 234). At Grønlænderen ellers ikke saa ganske har tilbageholdt sin Haand fra Europæernes Gods, kan ikke nægtes. Dog har Dette visseligen kun været øvet af den mindre Vrekiære, ingenlunde været almindelig Charakter:Lyde, som hos Sydsøernes Beboere,

hvis Fromhed og Selskabelighed dog har fundet saa mange varme Lovtalere. Jeg vilde blive for vidtløftig, om jeg indlod mig i Undersøgelser over denne, mod den øvrige Charakter saa affstikkende, Lyde. At den oftest grundede sig i en vis Tankeløshed, som forestillede sig Europæernes Rigdomme langt større, end at Smaating kunde savnes, tør jeg antage.

Ugenyttighed og tjenstvillig Hjælpsumhed er et Hovedtræk i Grønlænderens Charakter. Har endog kun Een Held til Forhverving, da er det Forhvervede almindeligt for alle Hosboere. Bekjendte og Ubekjendte beværetes med al muelig Gjestfrihed. Hvilke Lovtaler holdte ikke hine i Aaret 1777 ved Spidsbergen Forulykkede og Hiddrevne i denne Henseende over Folket! — Ingen Grønlænder smmer sig ved at laane en Anden det Fangeredskab eller den Fiskesnøre, han ikke selv for Djebliffet bruger. Og forlises denne eller hiint, da ansees det som et tilfældigt Tab, han aldrig fordrer erstattet. Aldrig har en Enke med sine Faderløse behov at ængstes for sin og Sines Føde og Beklædning, — ja! forsynes ofte indtil Overflod. Man behøver ikke ved Præmier at formaae en Grønlænder til, endog med den øjensynligste Livsfare, at redde den i Nød

bestædte Broder. Jeg veed, at jeg heri ganske modsiges Eranz. Efter hvis Erfaring han har skrevet, maa Gud vide; Jeg skriver efter min egen, som er stadfæstet igjennem en lang Række af Aar.

Nøisomhed, som stedse udmærkede Grønslænderen, er en Følge af Nødvendighedernes lette Tilfredsstillelse. Han sørger ikke ængstelige for den kommende Dag. Ved en Ret Ulker, Muslinligger eller en Haandsfuld tørrede Sild, trodser han en Lucull, og taber intet af sin Munterhed. Dog overgaaer denne Dyd letteligen i en tankeløs Eigergyldighed, som ofte straffes med haard Hunger. Især fandt jeg dette stadfæstet i Fiskeræsfets District a).

---

a) Meget naturligt! Den selvsamme Eigergyldighed er kjendelig i Godthaabs Handels-District. Pluraliteten af begge Districters Grønslændere henhører nemlig under de evangeliske Brødre-Missioner; Og Brødrene, hvis varme Iver og umiskjendelige Retsfind jeg forresten skatter uendeligen høit, følge det aldeles vrangte Princip, at sammenpække flere hundrede Grønslændere paa den Plads, de selv beboe, uden alt Hensyn til, om de fra denne Plads kunne eller ikke kunne forhverve Livets Nød tørst. Naar nu det Sidste er Tilfældet, (og det er saa) maa da ikke den Mangel, som ei kan fore-

Sædeligheden var for omtrent femten Aar siden meget roesværdig, og Løbsagtighed næsten uhort. Men, saa er det nu ikke overalt. Hiin er aftaget, og denne er paa flere Steder bleven næsten almindelig. Nogle Europæeres Exempler har gjort Nationen letsindig *b*). Hoer spurgtes end mindre. Blandt Døbte ikke, fordi Missionsvæsenet var i større Activitet; — blandt Udøbte ikke, fordi Polygamie var almindeligere. Blodskam er nødvendigvis affkyelig i en Nations Dine, hvis Folelser endog oprører sig mod Ægtefæder imellem Sødskendebørn. Man tør da vel, i denne Henseende dristigen sætte Grønlænderne paa højre Side af hine sydlige Naturmennesker, for ei at tale om de øvrige Verdensdeles Beboere.

---

bygges, blive en Moder til Egegyldighed og Ladhed? Der kunde siges meget om det ubodelige Tab, som den kongelige Handel herved lider. Ja! selv Moraliteten lider derunder; thi alle Tidens Erfaring har jo dog stadfæstet, "at Lediggang er Syndens Hovedpude." w.

- b*) Det maa nu være heelt anderledes. Det strænge Alvor hvormed den nuværende kongelige Handels-Direction vaager over Europæernes Sædelighed, og den roesværdige Humanitet, hvormed den tilstæder dem at knytte ægtefædelige Forbindelser, maa heri have gjort en væsentlig Forandring. w.

Selskabelighed vil Ingen kunne fradømme Grønlænderne. Hvor fem, sex, ja flere Familier leve i eet Huus, uden mindste Afsondring, i uforstyrret fuldkommen Harmonie, der maa denne Dyd have hjemme.

Jeg vilde altsaa, hvis Deres venlige Opfordring var indlobet $\frac{1}{4}$ Seculum tidligere, i Korthed have sagt, at Fromhed er Hovedtrækket i den grønlandske Nations Charakter. Dog, her maa jeg møde en Indvending, som med tilsyneladende Grund kan gøres:

”Grønland”, siger man, ”var i forrige Tider meget berygtet for Mord. Kan dette stemme overeens med Fromhed?”

Vi ville betragte den dobbelte Anledning til til disse Mord, og derefter formere Conclusionen.

1) Der findes vel neppe noget Folk paa Jorden, som aldeles ingen Religionsmeninger har. De hedenske Grønlændere manglede dem ei heller ganske. Som de havde en Guddom (Tornårsuk), saa havde og denne Guddom sine Tjenere eller Præster (Angekut), som forkyndte Folket dens Billie. Disse Viismænd stemte Nationen til den Dvertroe, hvortil det raa Mennecke er saa tilbøjeligt, den nemlig: at forudsætte større moralske Kræfter hos Andre, end det selv besidder. Uagtet

man ikke haß sig selv fandt Kraft til at forheje Nogen, troede man dog, at Andre besad denne Kraft; — Og naar Viismanden angav en saadan Kraft som Aarsag til Nogens Død, kunde man vel ikke ligefrem laste den naturlige Kjærlighed, som vanskeligen spores stærkere i noget Land, end i Grønland, om den, flammende i den Efterlevendes saarede Barm, søgte at hevne sine Forældres, sit Barns, eller en anden elsket Frændes Tab paa den formodede, efter den inspirerede Viismands trofaste Vidnesbyrd, — sande Aarsag. Om disse Viis mænd stedse vare forsættelige Bedragerere; om Indbildningskraften ikke bragte dem, som saa mange andre Sværmere, til at see og høre, og desaaarsag troe de aabenbareste Urimeligheder, vil og tør jeg ikke afgjøre. Men vist nok er det, at Folket ansaae dem som Guddommens Fortrolige, og handlede, efter deres Tilskyndelse, imod sin naturlige Fromhed, ofte saa meget grusommere, som Sorgen over det lidte Tab var dybere.

(Fortsættes).

Rettelser i No. 3.

Side 24, Lin. 15: Svaghovede, læs: Svaghovedede
 — —, — 16: Østindien, læs: Østindien

Borger = Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 29de Januar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Forsøg til Grønlændernes Charakteristik.

(Fortsættelse.)

2) Den anden Anledning til Mord har vel tildeels kundet flyde af den første; men vist nok har ogsaa et eller andet Uffkum (thi i Grønland, som i ethvert andet Land leve Onde og Gode tilshobe) tillige været medvirkende Aarsag. Communicationen imellem vidt Adskildte var yderst sjelden. Man frygtede hinanden, tiltroede hinanden de allerværste Hensigter, ansaae hinanden for Kannibal. Tusinde og tusinde Rygter om Folk af saadan Art, som her og der skulde findes, kom i Omlob. De voxede iblandt det lettroende Folk,

ved at forplantes fra Sted til Sted. Ankom nu Een fra et eller andet berøgtet District, søgte man, til sin Frelse og Sikkerhed, at forekomme ham i den formodede, af Frygten stadfæstede Attention, og — dræbte ham. Vist nok var dette en høist skadelig, overilet Jagttagelse af Selvbevarelsens Lov; og ved begge Slags Mord fødtes Hevnsyge i den Dræbtes Familie. Ved hvert Offer, som faldt, udstrædedes dens giftige Sæd. Dog var upaatvivleligen den større Pluralitet fri for Deeltagelse i disse Afskyeligheder, der saa lidet stemmede overeens med Nationens naturlige Velvillie. Europæernes Etableren i Landet bevirkede en større Communication; man lærte at kjende hinanden bedre; og Frygten og dens Følger bortfaldt. I sexten Aar har jeg været her ved Julianæhaab, i hvis sydlige District Grønlænderne kunne ansees næsten udenfor Europæernes Indflydelse; Men, i al denne Tid er ikke hørt et Mord, hverken blandt Sydlænderne, d. e. dem, som boe omtrent 20 Mile Syden for Colonien og videre indtil Kap-Discord, eller blandt Østlænderne, dem, som boe paa den anden Side af Landet. Jeg har lært at kjende nogle af de Sidste, endog indtil Holsteinsborgs Hvide. Disse, som forhen ansaaes for Kannibaler, vare de frommeste Folk, man kan

tænke sig. Man veed at tale om Folk indtil Jakobshavns Høide, men har ingen synderlig Omgang med dem; og de staae derfor endnu i hiint Rygte.

Tør jeg, efter disse uforbedrede og uforværede Grønlændere, slutte til Nationens egentlige, ejendommelige Hoved: Karakter, da fortjener den vel det Prædikat, jeg tillagde den.

Polygamie har fast i alle Lande, hvor den var Stik, havt den skadelige Folge, at Jalouſie og Uenighed har hersket iblandt Qvinderne, ja! forplantet sig paa de særskildte Kuld. Jeg har her i Landet kjendt Mange, som levede i Polygamie, — men ikke hos een Eneste mærket Tegnet til Saadant. Treende Enker kjender jeg, som, efter deres fælleds Mandſ Død, nu paa femtende Aar leve sammen, som Sødfkende. Ingen Forſkjel blev jeg nogensinde vaer ihenseende til Børnene; og hvem af de tvende Qvinder der var Moder til dette eller hiint iblandt dem, kunde jeg umueligen sluttet mig til. De behandles alle med samme Omhed af Moder og (om jeg tør bruge dette Ord) Medmoder. De voksne Sønner forsørge ogsaa dem alle uden Forſkjel. Hvad ſkulde vel være Grunden til saadan Udfærd, om ikke en naturlig Fromhed er det? Denne virkede ogsaa, at Grøn-

lænderne villigen fulgte, erkjendte, høiere Indsigter, ærede faderlige Formaninger, og, hvor de fandt sig skyldige, tavse modtog den Trettesættelse, som de lode frugte.

Jeg sagde før, at Grønlænderen declinerer. — Hvad er vel Grunden dertil? — Uden Tvivl kan De fuldkomnere besvare dette Spørgsmaal end jeg. Ved de nordligere Colonier modtager Grønlænderen en Slags Cultur, forfines og — taber sig. Og hvori bestaaer vel denne saa kaldte Cultur? — I lærte Matros:Laster, i Driften, Doblen, Klammerie, Indbrud, Mistroiskhed og Studshed c). Men, som en ikke mindre vigtig Aarsag til Charakterens Forfald og Letsindighedens Tiltagelse maa jeg endnu nævne Afskaffelsen af Grønlændernes Stridsfange.

-
- c) Lidt for overdrevent. Jeg tilstaaer gjerne, at flere af de europæiske Arbeidsfolk, man forhen, uden omhyggeligt Valg, sendte til Grønland, have afstedkommet meget Ondt; men, selv blandt disse fandt jeg mange stikkelige Mennesker. Og nu vil, i al Fald, den hele Antik ikke længer gjælde. Thi enhver paataalt Usædelighed blandt Handelens Folk straffes med Hjemkaldelse; og ved Valget af Kolonister gaaer man forsigtigt tilværks. W.

(Sluttes.)

E x t r a c t

af

fjerde Quartals Regnskab 1830,

for

det forenede Underføttelses- Selskab.

S n d t æ g t e r .

	Øbster og Segn. Rbb. f.	Salts mont. Rbb. f.
Skolning fra forrige Quartal, St: fancer iberegnet	1146 64	1529 59
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 42 Mangang No. 40—52	498 71	
B. Quartalets Contingent	1727 64	
C. Ubeholdte Pensioner	5	41
D. Raans Afdrag		1023 48
E. Det Kongelige Søjles Gave	20	100
F. Stenter i December Seminar		3424 15
Stenter for Caroline; Legatet		50
	Rbb. 3398	f. 7 6138 26

Doverensfremmende med den af Administrationen
førte Control.

Sriedenreich. Bentley. Schvamm.

Mt. Bergen.

U d g i v t e r .

	Øbster og Segn. Rbb. f.	Salts mont. Rbb. f.
1. Pensioner for dette Quartal: til de sædvanlige Pensionister	701 24	112 48
til Pensionister af det Brodøffe Legat ..		44
til Pensionister af Caroline; Legatet ...		25
2. Liv; Stente		50
3. Ugebladets Trykning med Papir, samt Bogbinder; Stening	203 60	
4. Rønninger og Afshjv; Vei		395
5. Tre anviste Steninger	54 22	
Stefancer af ubfærdte, ei endnu ind- friebe Quitteringer:		
		Øbster $\frac{152}{}$ Rbb. $\frac{1094}{}$ Rbb.
for Raad		397 20 1174
for Contingent. 245 - 20f. 80 -		2044 73 4337 74
Saldo	Rbb. 3398	f. 7 6138 26

Rjåbernsaan den 31 December 1830.

Mt. Bergen.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 5te Februar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Forsøg til Grønlændernes Charakteristik.

(Slutning.)

Uretfærdighed var stedse et saare vigtigt Træk i Grønlændernes Charakter. Endog den, der føelte hos sig Tilbøielighed til en ond Handling, vogtede sig for at begaae den, da han vel vidste, at En eller Anden sikkert vilde beskjemme ham ved offentlig Bebreidelse. Man kunde forædlet disse Stridsfange; men, aldrig burde man virket til deres Afskaffelse *d*). Blev de cultiverede

---

d) Et mærkeligt Exempel paa disse Stridsfanges Virkning er blevet mig fortalt. Det staaer maaskee her

Folketslags vidtløftige, kostbare Netshandeler reducerede til saadanne simple Stridsfange, da ville mange Penge spares, og megen Rummere være ukjendt. At Missionairernes Formindskelse og den i den senere Tid sjeldne Sprogkundskab e)

---

paa sit rette Sted: Tvende Grønlandere havde udfordret hinanden til Sang; og Begge vare sig Lyverie bevidste. Nu traadte den Ene frem i den nyefigne Kreds; og, efterat have endt sine Prælu-
dier, under Ledfagelse af Trommen og mangfoldige naragtige Legemsbevægelser, sang han, med haanende Blik til sin Modstander: "Du stjal forleden en Biskuit, da Kjøbmanden uddeelte Provizant". En almindelig Hujen fra den hele Kreds traf her den arme, blottede Synder, og Alle ansaae ham overvunden. Men nu greb han Trommen, og gebærdede sig saa betydningsfuldt, at man næsten spaaede ham Seieren. Han gik ogsaa sejrende af Striden, thi han sang: "Du har Ret; jeg stjal forleden en Biskuit, — men, jeg var just da sulten. Du derimod har stiaalet Mamuts eneste Fiskeknøre, hvormed han skal skaffe Føden til sin Familie. Hvo er nu værst? — Du eller jeg?" — Den Første gik bestjæmmet bort. **W.**

- e) De sidste tvende Decennier have dog havt flere dygtige Missionairer at opvise, hvis Sprogkundskaber og Embedsiver fortjente det hæderligste Bidnesbyrd. **W.**

ei er til Fordeel for Moraliteten blandt de christnede Grønlændere, hvis Exempler virke paa Hedningene, er endeligen, troer jeg, indlysende nok.

Et Par Ord om Grønlands Østerbygd.

(Nok et Fragment af ovennævnte Brev.)

— — — — Hr. v. Eggers har af islandste Rikder heelt antageligen beviist, at Østerbygden for-
 gjevnes søges paa den egentlige østlige eller nord-
 østlige Side af Landet. Jeg har selv søgt at
 indhente al muelig Kundskab om hiin Side, og
 har talet med Adskillige derfra, af hvilke Nogle
 boede saa høit oppe, at Solen, efter deres
 Udsagn, om Sommeren ikke gif ned hos dem,
 altsaa omtrent paa Holsteinsborgs Hvide; Jeg
 har ladet mig underrette om Landets Bugter
 og Fjorde, om de Rudera, som maatte findes
 der, o. s. v. Og tilstaae maa jeg ved den saa-
 ledes erholdte Underretning har Hr. v. Eggers's
 Mening hos mig vundet den fuldkomneste Evi-
 dents. Der ere kun tvende Steder paa Østlandet,
 hvor man vidste at angive Rudera, som ei for-
 skrive sig fra Grønlændere: i en Fjord kaldet

Najarmiut omtrent paa $64\frac{1}{2}^{\circ}$ et Enkelt; og ved et Sted, Igloluarsoit kaldet, imellem 65° og 66° , Nogle. Mueligt er Nogen, formedelst Iis eller anden Forhindring, bleven standset i sin Fremkomst, og har seet sig nødsaget til at bygge her for en enkelt Vinter. Disse tvende Steder skulle være de eneste paa Østerbygden, hvor der voxer noget Græs, som herfra forhandles mod god Betaling, — 1 à 2 smukke Skind for meget mindre end en Favnfuld Straae, til at lægge i Støvler. Østlændingen maa nøisomt søge i Klipperifterne efter Jord til sit Huus, da der ellers kun er Iis og skaldede Fjelde. Lad nu end Dette, som dog eenstemmig er fortalt af Forforskjellige, være noget overdrevent, saa betages dog derved al rimelig Formodning om, at der i denne Egn, som synes saa stedmoderligen behandlet af Naturen, fordum skulde have existeret 12 Kirkesogne, 190 Gaarde, 2 Klostersere, et biskoppeligt Sæde, og store Græsgange, som overflødigen kunde ernære talrige Hjorde. Harer og Keensdyr kjender man der ei engang; og Østlændingens Sprog har intet Navn for dem. Vist nok ene af den Aarsag, at disse Dyr ikke kunne finde Føde der.

Fra Den Disolution (Nunarsoit) til Cap Discord strækker Landet sig sydpøst og mere østlig;

hvorimod det norden for Nunarsoit strækker sig i Syd og Nord, og siden mere mod Nordost. Dette har givet Anledning til, at man benævnedes den sidst befolkede nordre Deel Vesterbygden, den tidligere befolkede sydostlige derimod, i Modsatning til hiin, Østerbygden. Og at upaatvivleligen Julianæhaabs District er denne Østerbygd, bevise de mange Ruder, man her seer i hver Fjord. Kun i at bestemme dens Omfang og gjenfinde dens Fjorde har Hr. v. Eggers ikke været heldig; og korteligen lader det sig her ikke gjøre. Jeg har, for 10 Aar siden, i en Afhandling søgt at rette de Fejl, som mangelfulde og tildeels vrangte Efterretninger forledte ham til at begaae. Det eneste Exemplar, jeg deraf havde, laante jeg i Kiøbenhavn til en Ven, men glemte at faae det tilbage; hvilket jeg nu beklager, da det berøver mig den Fornøielse at meddele Dem en udførligere Underretning. Maaſkee kan den med Tiden komme for Lyset f).

Den overhaandtagende Landiis (Tøfel, Sermek) har visføligen hærdes Climaet meget siden den Tid, da Islændere eller Nordmænd byggede og boede her. Ikke mindre upaatvivleligt er det, at Mange

---

f) Dette er ikke ſteet.

endnu vilde finde sig vel tjente ved at være etablerede i disse Fjorde, hvor ei allene betydelige Hjørde vilde finde rigelig Føde, men endog Byg og Havre, i det mindste i de fleste Aar, sikkert kunde avles. Anders Olsen har i Igalikko; Fjorden gjort Prøve med Byg, hvilket jeg i Aaret 1785 saa saae trindt og fuldmodent, som i Europa. Aarene indeholdte 45 à 60 Korn. Jeg har her ved Julianæhaab avlet Grønkaal af $1\frac{1}{2}$ Alens Høide, Roer paa $1\frac{1}{4}$ Pd., Kartofler af $1\frac{1}{2}$ Tommes Diameter. Skade, at man ikke kan bevare de Sidste Vinteren over. De bedærves enten af Frosten, eller tabe sig ved bestandige Skud og blive stedse mindre, saa deres Lægning tilsidst ikke lønner Umagen. Bedre maa alt Dette lykkes dybere inde i Landet og Fjordene, hvor Foraaret kommer tidligere, Varmen driver; stærkere og Taagen ei forfuer Væxten g).

-
- g) Dog vilde sikkerligen de sydosflige, orkanagtige Storme, som herse saa meget i denne Egn, oftest gjøre det umueligt at bringe Byg og Havre til Modenhed.

w.

Helim, en berømt persisk Læge, og hans Datter.

(Af Addison.)

Helims Navn er endnu berømt, i alle Verdens østlige Dele. Han kaldes iblandt Perserne, indtil denne Dag, Helim den store Naturforsker. Han kjendte alle Urter's Kraft, forstod Stjernerne's Indflydelse, og vidste alle de Hemmeligheder, som vare indprægede Salomons, Davids Søns, Sjæl. Helim var til samme Tid Statsholder over det sorte Pallads og den fornemste Læge hos Persiens store Konge, Alnareschin.

Alnareschin var den frygteligste Tyran, som nogensinde havde regjeret i dette Land. Hans Sindsbefæffenhed var saa frygtsom, mistroisk og grusom, at han af ugrundet Ekinsyge og Misstanke havde ladet ombringe fem og tredive af sine Dronninger, og flere end tyve af sine Søner, om hvilke han troede, at de stode ham efter Livet. Da han nu endeligen var fjed af at udøve saa megen Grusomhed i sin egen Familie, og maatte frygte for at Caliphernes hele Slægt skulde gaae aldeles tilgrunde, lod han en Dag Helim kalde, og talede saalunde til ham: "Helim! jeg

har i lang Tid beundret din store Viisdom og dit stille Liv. Nu vil jeg give Dig et Beviiis paa den fuldkomne Tillid, jeg sætter til Dig. Kun to Sønner, som endnu ere Børn, har jeg tilovers. Det er min Willie, at du tager dem med Dig til dit Huus, og opdrager dem som dine egne Børn. Opdrag dem derfor i den ydmyge, og fra al Uer- gjerrighed befriede, Stræben efter Videnskaberne. Paa denne Maade vil Caliphernes Slægt blive vedligeholdt, og mine Børn ville regjere efter mig, uden allerede i min Levetid at tragte efter min Throne." — "Hvad Kongen, min Herre, befaler mig", svarede Helim, "skal skee", boiede sig til Jorden, og gik bort fra Kongen. Derpaa tog han Børnene til sig i sit Huus, og opdrog dem fra den Tid af til Videnskab og Dyd. De unge Prindsfer elskede og ærede Helim, og bragte det under hans Veiledning saa vidt, at de i det et og tyvende Aar vare underviiste i alle østerlandste Kunster. Den Ældstes Navn var Ibrahim og den Yngstes Abdallah. De levede med hinanden i et saa fuldkomment Venstabskab, at man endnu den Dag idag siger om fortrolige Venner: "De leve med hinanden som Ibrahim og Abdallah".

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Ere og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 12te Februar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Helim, en berømt persisk Læge,
og hans Datter.

(Fortsættelse.)

Helim havde eet eneste Barn, en Datter, som besad en skøn Sjel i et meget skønt Legeme. Hendes Fader undlod ved hendes Opdragelse Intet, som kunde gjøre hende til hendes Kjønns og hendes Tids fuldkomneste Person. Da nu de unge Prindsler paa en vis Maade vare affondrede fra den øvrige Verden, omgikkes de flittigen med denne elskværdige Skjønne, som af hendes Fader blev tilligemed dem anført til eet og samme Slags Videnskaber og Dyder. Abdallah, hvis Sinds-

beskaffenhed var blødere end hans Broders, forelskede sig efterhaanden saa meget i hendes Dm: gang, at han troede han levede ikke, naar han ikke var i Selskab med sin elskede Balsora. Saa kaldtes den Skønne.

Rygtet om hendes Skønhed var saa stort, at det endeligen ogsaa kom Kongen for Øren, som under det Paaskud at besøge sine Sønner, de unge Prindsler, begjerede af Helim, at han skulde vise ham sin Datter. Kongen blev i saadan Grad antændt af hendes Skønhed, at han den følgende Morgen lod Helim kalde og sagde til ham, at han nu havde ifinde at belønne alle hans troe Tjenester, og vilde derfor ophøie hans Datter til Dronning af Persien. Helim, som meget vel vidste, hvad Skjebne de ulykkelige Skønne havde fristet. som paa sig Maade vare blevene ophøiede, og nu nødvendigen maatte fortie den hemmelige Kjærlighed, som Abdallah baer til hans Datter, svarede: "Det være langt fra Kongen af Persien, at han skulde besmitte Caliphernes Slægt og ægte sin Læges Datter". Men Kongen var saa begjerlig efter denne Brud, at han, uden at høre paa nogensomhelst Undskylding, befalede at Balsora øieblikkelig skulde bringes for ham, og beholdt Faderen der, at han maatte tilkiende:

give hende den Ære, som var hende tiltænkt. Balsora, som var alt for ydmyg og beskeden til at kunde troe, hendes Skjønhed havde gjort et saadant Indtryk paa Kongen, blev, efter saa Dieblikes Forløb, som han havde befalet, bragt for ham.

Hun syntes i Kongens Dine ikke anderledes, end en af Paradisets Jomfruer. Men da hun erfoer den Ære, som var hende tiltænkt, faldt hun i Afmagt, og sank som død til hans Fødder. Helim græd; og, da han igjen havde fattet sig, forestillede han Kongen, at en saadan Ære var alt for vigtig til, at den paa eengang skulde blevet hende tilkjendegivet; men, dersom det behagede Kongen, saa vilde han selv forberede sin Datter derpaa. Kongen befalede ham at gjøre, hvad ham bedst syntes, og lod ham gaae. Balsora blev igjen bragt til sin Faders Huus, hvor Tanken om Abdallah hvert Dieblik fornyede hendes Smerte, saa at hun omsider faldt i en hidsig Feber. Kongen blev ogsaa underrettet om hendes Tilstand af dem, som selv havde seet den. Da imidlertid Helim ikke fandt andet Middel til at redde hende af den Fare, hvori hun svævede, taledes han hende først tilrette, opdagede hende sit Forsæt, og gav hende derpaa en vis Drif, om

hvilken han vidste, at hun efter den vilde sove ind for flere Timer. Derefter gif han til Kongen, for med al en trostesløs Faders tilsyneladende Jammer, at bringe ham Budskabet om sin Datters Død. Kongen, som ingensinde lod sig røre af nogensomhelst menneskelig Følelse, tog sig ogsaa ikke denne Tidende meget nær; dog sagde han, for sin egen Vres Skyld, til Faderen, at, da det vilde rygtes over det hele Kongerige, at Balsora var død til en Tid, da hun var udseet til hans Brud, saa vilde han ogsaa, at hun efter hendes Død skulde æres som Saadan, og at derfor hendes affjelede Legeme skulde nedlægges i det sorte Pallads ved Siden af hans bortdøde Dronningers Lig.

Imidlertid var Abdallah, som havde erfaret Kongens Forehavende, ikke mindre bedrøvet end hans elskede Balsora; og han gav Helim saa Dage efter hans Datters foregivne Død en ligedan Drik som den, der havde bragt hende i Søvn.

Det er Skik blandt Perserne, at det kongelige Huses Lig blive fort efter deres Død bragte til det sorte Pallads, som er Hvilestedet for alle dem, der nedstamme fra Calipherne, eller paa nogensomhelst Maade ere beslægtede med dem.

Den øverste Læge er stedse dette Palladses Tilsynsmand, fordi det er hans Embede at indbalsamere den hele Families Legemer efter deres Død, og at opbevare dem. Palladsset har faaet sit Navn af Bygningens Farve; det er nemlig opført af det skjønneste sorte Marmor. Der brænde stedse i det fem tusinde Lamper, som aldrig udslukkes. Det har ogsaa hundrede Glødsøre af Ibenholt, som Dag og Nat bevogtes af hundrede Negere, der maae give Agt paa at Ingen uden Tilsynsmanden gaaer derind.

Efterat altsaa Helim havde bragt sin Datters Legeme til dette Sted, og til den bestemte Tid modtaget hende af Sønnen, hun var falden i, bragte han ogsaa, en kort Tid derefter, Abdallahs Legeme did. Balsora vaagede hos ham, indtil den Tid, da Lægemedlet tabte sin Kraft, stundede til. Abdallah vidste intet om Helims Plan, da han gav ham denne Sovedrik. Det er derfor umueligt at beskrive hans Forbauselse, hans Glæde og Henrykkelse, da han vaagnede. Han troede allerede at være i de Saliges Opholdssted, og at hans dyrebare Balsoras Land, som han ansaae forudgangen, var den første, som kom til ham, for at ønske ham til Lykke med sin Ankomst. Hun derimod opdagede ham snart, hvor de vare; og

dette Sted forekom ham, uagtet alle dets Skrækkeligheder, langt behageligere end Mahomed's Lovhytte, fordi han var i Balsoras Selskab.

Helim, om hvem man ikke troede Andet, end at han var beskæftiget med de tvende Ligs Indbalsamering, besøgte dette Sted meget ofte. Hans største Bekymring var kun, hvorledes han igjen skulde bringe de tvende Forelskede ud, da Dørene bleve bevogtede paa den ovennævnte Maade. Dette foruroligede ogsaa ikke i ringe Grad de begravne Elskende. Endeligen kom Helim ihu, at den første Fuldmaanedag i Maanedens Tizpa var nær forhaanden. Nu er det et almindeligt Sagn blandt Perserne, at de kongelige Personers Sjæle, som ere i en salig Tilstand, gaae, under den første Fuldmaane efter deres Død, ud af det sorte Palladsets østlige Dør. Derfor har man ogsaa kaldet den Paradiset's Port, fordi de igjennem den flygte til hiint lykkelige Opholdssted. Da altsaa Helim havde føiet alle tilbørlige Foranstaltninger for denne Aften, iførte han Balsora og Abdallah en himmelblaa Silkekædning, virket paa de skønneste persianske Bæverstole, og et langt linned Slæb, hvidere end Snee. Paa Abdallah's Hoved satte han en Krands af de grønneste Myrther, og paa Bal-

foras Hoved en Blomsterkøst af de friskeste Roser. Men Begges Klæder duftede af de kostbareste arabiske Specerier.

Da nu Alt saaledes var tilberedet, stod Juld; maanen neppe op og skinnede i al sin Glans, før Helim ganske sagte aabnede Paradisets Port; og, saasnart Abdallah og Balsora vare ude af den, lukkede han den paa samme Maade. De Sorte, der stode Skildvagt nær ved denne Port, og saae to saa skønne Skikkelser, som i Maanelystet viiste sig i al Pragt, henrykkes ogsaa ved den Bellugt, som duftede fra deres Klæder, og sluttede strax, at det maatte være de tvende sidst Afdødes Aander. De faldt paa deres Ansigt, da Hine gik bort midt imellem dem, og bleve saaledes liggende, indtil de havde tabt dem af Dine.

Helim havde to af sine egne Muuldyr i Beredskab en Miil fra det sorte Pallads, og det paa et Sted, som forud var aftaelt til Gjensyn. Did begav han sig til de Undvegne, og førte dem til et af sine Huse, som laae paa det Bjerg Rhacon. Luften paa dette Bjerg var saa sund, at Helim forhen havde bragt Kongen did, for atter at hjælpe ham af en langvarig Sygdom; hvilket ogsaa lykkedes saa vel, at Kongen skænkede ham

det hele Bjerg tilligemed et skjønt Huns og en Hauge, som laae paa dets Top. I denne Eensomhed levede nu Abdallah og Balsora. De besad saa fuldkomment alle Arter af Videnskaber, og havde en saa bestandig og lige stor Tilbøjelighed for hinanden, at deres Eensomhed aldrig blev dem byrdefuld. Abdallah lagde sig efter alle de Kunster, som skikkede sig for hans Levemaade og Stedets Beliggenhed, saa at han i faa Aar gav det hele Bjerg Udseende af en Hauge, og skjulte alle dets Dele med Blomster og Trær. Men Helim var alt for god en Fader til, at han skulde ladet dem fattes Noget, hvad det end var, som kunde gjøre dem deres Opholdssted behageligt.

(Fortsættes.)

J n d t æ g t e r.

	Sedler og Legn.		Sølv- mynt.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
A. Kasse; Beholdning fra forrige Aar, Restancer iberegnet	2064	31	4032	1
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 42 Aargang	2012	72		
C. Kvartals; Contingent for dette Aar	3546	89		
D. Laans Afbetaling	37	48	4152	
E. Aarlige Indtægter:				
1) Det kongelige Huses Gave	20		100	
2) De overordentlige Medlemmers Contingent	117		20	
F. Renter af Selskabets Capitaler	272	24	4000	15
Renter, Caroline; Legatet vedkommende			151	32
G. Optaget Laan i Banken			2700	
H. Tilfældige Indtægter:				
Bæret 1500 Rbd. Sølv. à 209½ pCt.	1571	24		
Kjøbt mod Representativer			1000	
Ubetalte Pensioner til bortdøde Medlemmer	5		11	
	Rbd.	9647	16166	48

U d g i v t e r.

	Sedler og Legn.		Sølv- mynt.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Ugebladets Trykning med Papir, Lønninger, Bundenes 2 pCt. Ind- casations Salair ic.	990	40	1584	20
2. Pension og Liv; Rente:				
De almindelige Pensionister og Liv; Rente	2792	48	550	
Pensionister af det Brockske Legat			176	
Pensionister af Caroline; Legatet			100	
3. Gratificationer, Bundenes iberegnet	2215			
4. Laan til 25 Medlemmer				4000
5. Det i Banken optagne Laan, med Renter				2742 50
6. Tilfældige Udgifter:				
Bæret mod Representativer				1500
Betalt for 1000 Rbd. Sølv. à 208½ pCt.	1042	48		
Anviste Regninger	105	3		
Uerholdelige Contingenter og Subscriptioner	62	56		2
7. Restancer	397	20	1174	
8. Contant	2041	73	4337	74
	Rbd.	9647	16166	48

Overeensstemmende med Administrationens Control.

Kjøbenhavn den 31te December 1830.

Friedenreich.

Bentley.

Schram.

M. Benzen.

E r t r a e t

af

G e n e r a l = R e g n s k a b e t

for

det forenede Understøttelses = Selskab

for Aaret 1830.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 19de Februar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anmeldelse.

Onsdagen den 23de Februar d. A., om Eftermiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palais bag Slottet, til hvilken Tid D'Herr. Repræsenteranter behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses- Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

Helim, en berømt persisk Læge, og hans Datter.

(Slutning.)

Da de havde opholdt sig der omtrent i ti Aar, døde den gamle Konge, og paa Thronen fulgte ham hans Søn Ibrahim, som ved den opdigtede Efterretning om hans Broders Død var kaldet til Hoffet, og der bleven underholdt som det persiske Riges Arving. Uagtet han gjennem nogle Aar ikke var at trøste over sin Broders Død, havde dog Helim ikke aabenbaret ham Hemmeligheden, da dette, som han vel vidste, vilde havt de skrækkeligste Følger for ham, om det, paa en eller anden Maade var kommet den gamle Konge for Dren. Men, neppe var Ibrahim kommet paa Thronen, før Helim søgte en god Leilighed til at aabenbare ham Sagen, som, det vidste han, maatte være en saa naadig og stormodig Prinds særdeles behagelig. Før nu Helim fandt den Leilighed, han søgte, hændte det sig, at den nye Konge, som paa Jagden var bleven skilt fra sit Følge, og var nær ved at forsmægte af Hede og Tørst, dvælede ved Foden af Bjerget Rhaan. Han besteg det strax, og da han kom til Helims Huus, forlangte han nogle Forfriskninger. Til al

Lykke var Heli m just da tilstæde, og efterat han havde sat de udsøgteste Vine og Frugter frem for Kongen, som et saa tilbørligt Tractement behagede ualmindelige, sagde han, at den bedste Deel af hans Beværtning endnu først skulde komme; hvorpaa han fortalte den hele forudgangne Begivenhed. Kongen var paa eengang forbavset og henrykt over denne sælsomme Fortælling; og da han saae sin Broder træde ind i Kammeret med Balsora ved Haanden, sprang han op fra sin Sopha og udraabte: "Det er ham, — det er min Abdallah". Nu faldt han Broderen om Halsen og græd. Alle Tilstædeværende taug en Stund stille og udgode Glædestaarer. Endeligen, da Kongen havde givet Heli m en venlig Trettesættelse, fordi han saa længe havde berøvet ham en kjær Broder, omarmede han Balsora med den største Omhed, og sagde til hende, at hun nu i Virkeligheden skulde blive en Dronning; thi han vilde strax kaare sin Broder til Konge over alle de erobrede Nationer paa hiin Side Tygris. Men han mærkede det strax i de tvende Forelstedes Dine, at de, istedenfor at glæde sig over dette Tilbud, foretrak deres nærværende Eensomhed for et Kongerige. Efter deres Bønner forandrede derfor Ibrahim sin Beslutning, og skjænkede dem den

hele aabne Mark, saa vidt de kunde see fra Toppen af Bjerget Rhacan. Abdallah, som foer fort med sine første Forbedringer, forskjønnede den hele Egn med Lystskove, Springvande, Hauger og Lystflotte, indtil den blev den skjønneste Landsstrækning i det hele Rige; hvorfor den ogsaa kaldes Persiens Hauge. Caliphen Ibrahim døde, efter en lang og lykkelig Regjering, tillige med sine Børn. Abdallah, en Søn af Abdallah og Balsora fulgte i hans Sted. Denne var den Kong Abdallah, som derefter forlagde den kongelige Residents til Bjerget Rhacan, der endnu den Dag idag er den persiske Konges fjæreste Pallads.

Om Paastaaelighed og Selvflogskab.

(Efter det Tydske).

Naar jeg betragter en halvlærd, paastaaelig Daare, da tykkes det mig, at jeg seer et af de ubændigste Dyr i Verden. Allerede for rum Tid siden har jeg foresat mig, engang at kundgjøre mine Tanker om sige, i Sandhed! elendige Mennesker, som fra Ungdommen, og af Mangel paa fornuftig Opdragelse og ordentlig Underviisning,

lode sig henrive af en vild Selvklogskab, og ved det smule Vidskab, de ved Slumpelykke, uden Orden og Sammenhæng, have sammenrapset snart hist, snart her, drifte sig til at træde den hele Verdens Forstand og Mening under Fødder.

Jeg har kjendt en Saadan. Han havde i sin Ungdom opfattet noget af det latinske og franske Sprog, lært Malerkunsten og — reist udenlands. Ilde vilde den kommet an, som havde dristet sig til at spørge ham, om han flittigen havde besøgt Haugerne i Venedig, eller i Haag oftere spadseret paa Fæstningen.

Da han igjen var kommen hjem, og havde nedsat sig i en bekjendt oversachsisk Hofstad, tilbragte han en stor Deel af sin Tid med allehaande, snart nyttige, men for størstedelen skadelige Bøgers Læsning. Menende derved at have erholdt det nøieste Kjendskab til alle Wiisdommens Dele, og ved sine Reiser at have beriget sig med en stor Erfaring, ansaae han sig ogsaa istand til at kunne byde den Allerlærdeste Spidsfen. Og saare ringe er Antallet af dem, som kunne rose sig af, at de i hans Nærværelse have sagt Noget, som han gav sit Bifald.

Aldrig begyndte han nogen Strid, for at lade sig belære, men, hans Hensigt var at lære Andre.

Dg kunde han ikke, ved sine afsmægtige Grunde, feire over sin Modstander, søgte han i det mindste at overdøve ham med sit Skraal, i den taabelige Indbilding, at naar han tre Gange overtraf den Anden i Skrigen, maatte ogsaa hans Paastand nødvendigen forekomme de Tilstedeværende tre Gange troværdigere.

Imidlertid kunde det ikke være anderledes, end at han, for sin underlige Opførsels Skyld, maatte blive foragtet og spottet i enhver dannet Kreds. Derfor unddrog han sig ogsaa efterhaanden fra saadan Omgang, og udsøgte sig derimod et Selskab af de allersimpleste Folk, hos hvilke han troede at komme bedre an med sin Disputeren. Men denne Forandring faldt saare slet ud for ham. Thi istedetfor at hans affmagende Indvendinger vare af forstandige Personer blevne besvarede med en medlidende Mine, gave hans nye Venner ham ofte Prøver paa deres haandfaste Bølgelighed, og gjendrev ham derved paa det Alleraftryffeligeste.

Disse eenfoldige Menneſker havde lært, hvad man forhen ansaae umueligt, det nemlig, at bringe hans skidne Mund til Tavshed; Dg ingen anden Hevn over dem kunde han erholde, end at han, ved sin Hjemkomst, med høi Stemme klarligen godtgjorde for Bægge og Stole, hvor uretfærdig

denne Maade at disputere paa var, og at den aldeles ikke var brugelig blandt cultiverede Mennesker.

Bisfeligen! Ingen røber en større Mangel paa Forstand, end de, som ved enhver Leilighed give sig i Strid med Andre, og med ret Utaalmodighed lure paa, at der skal undslippe Noget et Ord eller en Talemaade, som giver dem Anledning til at bryde løs med deres Modsigelser.

Jeg veed vel, at en Sammenkomst, hvor der ikke siges Andet end "Ja" til Alt, bliver i Længden temmelig søvrig. Jeg forbyder ogsaa ikke, at man, til Ære for Sandheden, eller for at opmuntre Selvfabet, undertiden tillader sig en passende Indvending, da man ellers ville berøve Umgangen en af dens største Behageligheder. Kun maa dette skee paa en Maade, som overtaler den Anden til at troe, at man attraaer Underviisning af ham; og ikke, som vilde man meddele ham den, meget mindre, som vilde man gjøre ham latterlig for de Tilstedeværende.

Jeg anseer det derfor høist nødvendigt, at man itide stiller Ungdommen Trættekjerheds Daarlighed for Dine; thi det Hovmod, som er os Mennesker medfødt, kan ellers letteligen forfalde til denne Last. Hos de flogte Spartanere maatte

en Slave undertiden drikke sig en Ruus, at deres Børn, ved en saadan drukken Træls fæiste Udfærd, kunne bekomme Afstye for Sylderie. Forsældre og Lærere gjøre altsaa ikke ilde i, at de ved Leilighed lade deres Børn, og betroede unge Mennesker give Agt paa, hvilke affkyelige Gebærder en Paastaaelig gjør ved sin Sætnings halsstarrige Forsvar, hvormeget Jvrigheden vanzirer ham, og til hvilke Udsvævelser hans Hidsighed forleder ham. Ibesynderlighed bør man aldrig tilstæde dem, at de med et affmagende: "Jeg hører allerede, hvad De vil sige" falde Nogen i Talen, og ofte modsige hvad der ingensinde kom den Anden i Tankerne.

(Slutningen følger.)

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 26de Februar 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Paastaelighed og Selvflogskab.

(Slutning.)

Pythagoras var ingen Nar, naar han i fem Aar ikke tillod sine Discipler at føre det store Ord, og at løse Underviisningens nødvendige Baand ved utidigen indstræede Modsigelser, før de havde sammentjædet den hele Videnskab og sat sig tilbørligen fast i den. Han vidste, at Jngen er hurtigere til at gjøre Indvendinger, end den, som endnu ikke har lært Meget, og at mange hundrede indbildte Evidens-Knuder løse sig af sig selv, naar man kun giver sig Tid til, og gjør sig Møje for tilfulde at fatte en Videnskab i dens fulde Forbindelse. Derfor vilde han vel ikke have aldeles sprogløse

Klodse, men ogsaa for Alt i Verden ikke stridsyge
Sladderhanke og iilsfærdige Modsigere ved sin Un-
derviisning.

Jeg kjender daarlige Forældre, som aldrig
kunne blive kjede af den Fornoielse, at see deres,
paa alle Grundlærdomme endnu blodarme Børn,
tidligen at tage de modsatte Meningers Partie, og
vidt og bredt at lade sig høre med allehaande Ind-
vendinger. Dette kalde de at raisonnere, hvortil
et Barn, efter deres Mening, aldrig for tidligt
kan anføres. De troe at have gjort Alt, naar de
kun her sørge for det Udvortes, at nemlig Barnet
ikke har nogen slet Anstand, og ledsager sit Skry-
derie med en stormodig og høflig Mine. Ja! der
gives vel endog Forældre, som ei engang i dette
Stykke ville oplade et forstandigt Dje, men ere sær-
deles vel tilfredse, naar Barnet, ved sin Modsi-
gelse, enten slaaer Nynker paa Næsen, og saa
haanligt som mueligt bringer sin Viisdom til
Torvs, eller ved en raa, knurrende og halsstarrig
Riven søger at bringe sin Modstander til Tavshed.
Saadanne Hartigheder anseer den blinde Ube-
kjærlighed som Tegn paa en stor Sjæl, der er født til
at sejre.

Mine forstandige Læsere ville her, uden nogen
Paamindelse, letteligen tiltroe mig, at jeg ikke

aldeles og uden Undtagelse formener Børn al Modsigelse og Indvending. Jeg anseer meget mere Tilladelsen dertil i saadan Grad nødvendig, at Fornuften uden den vilde underkues, eller blotte dumme Ja: Herrer og slaviske Tilbedere af fremmede Meninger opdrages i det almindelige Liv. Men den Indvending, et Barn gjør, og den Modsigelse, som man tilstæder det, maa have en reen Lærebegjærlighed til Grund, og ledsages af den kjendeligste Beskedenhed. Af Trættesyge, Begjærlighed efter at seire, Hovmod, Egenfind, Grimsasser, og flige Hæsligheder, maa man ikke taale det ringeste Skin hos det, endog i Tilfælde, hvor det kan troe at have Ret.

Forældre, som ikke kunne overtale sig til at dable saadan Vanart hos deres Børn, ere stødte i den jammerligste Blindhed. De mærke ikke, at Egentjærligheden derved finder den rigeligste Næring, og at derimod Viisdom og Sandhed ualmindelig hindres. De see ikke de sørgelige Virkninger, som uundebliveligen følge. Thi enten gjør Varnen et saadant Menneske til en utaalelig Skjændegjæst, især om Temperamentet kommer til Hjælp med nogen Hidsigthed; — ja! hvo veed, om ikke Mungen havde beholdt sit Hoved paa Kroppen, hvis han havde lært at holde Maade i Modsigelse: — Eller,

om vi end, formedelst vor spagfærdige Natur, ikke falde Næsten besværlige, — saa fylde vi dog vor egen Hjerne med de overflødige Indvendinger mod allehaande nyttige Sandheder, af hvilke vi selv ikke vide at besvare een eneste, indtil vi endeligen, med Fare for vore Sjæle, intetsteds høre hjemme, og ofte ved Livets Ende, naar Tid til at lære ikke mere er forhaanden, saares dybest af de Pile, som vi selv saa ærgjerrige have spidset.

Den engelske Protector Olivier Cromwells sidste Dage.

Det var den 1ste September 1658 at Cromwells Upaaseligbed antog et farligt Udseende. Hans Gemalinde yttrede derfor det Ønske, at en Junta eller et Collegium af 5 Læger maatte sammekaldes; men han gav ugjerne sit Minde dertil, og indvendte: "Vil Gud friste mit Liv, da kan een eneste Læge give mig Medicin nok; vil han derimod at jeg skal fare heden, for at aflægge Regnskab for min Skyld og min Gjerning, da kunne alle Verdens Læger ikke hjælpe mig." For:

slaget gif imidlertid dog igjennem, og Lægerne gjorde deres Bedste; men alle fældede de eenstemmigen den Dom, at Naturen maatte udrette ganske overordentlige Ting hos Protectoren, hvis han skulde have Haab om at gjenvinde Helbreden; den maatte udrette hvad den lærdeste og erfarneste Læge ikke formaaede.

Det blev derpaa, efter Protectorindens Aftale med hendes Svigersønner, nogle høje Officierer og fortrolige Statsraader, foresillet den Syge: "at da alt Dølgemaal for Folket dog nu vilde være unyttigt, og hans Sygdom dagligen forværredes, maatte det ansees passende, at der, for hans Skyld, anstilledes offentlige Bededage." Cromwel vilde atter nødigen til at gjøre saa stor Ophævelse, da han stedse frygtede for, at hans Venner vilde forskrækkes derved, det kongelige Stuartske Huses Tilhængere blive trodsige, og Uroligheder opstaae for hans Død. Dog gav han omsider efter, under den Betingelse, at hans Sygdom skulde udgives for ubetydelig. Man anordnede derfor samme Dag en Bede- og Fastedag med følgende Bestemmelse: "Da hans Høihed led af heftige Smertes, saa befalede det herved, at man med andægtige Bøn-

ner skulde anraabe den Højeste om hans Helbredelse, og for at styrkes i sin Fjer, afholde sig fra al Spisen."

Man havde ved denne Anledning ikke ventet en saadan Hengivenhed for Cromwells Person, som den, der virkelig udvistes, eller et saa stort Tilløb af Folket til Kirken. Selv underholdt han sig den hele Formiddag med tvende Geistlige i bestandig Andagt, omgiven af sin Søster, sine to Døttre, sin ældste Søn og sine Svigersønner, som i fem fulde Dage intet Minut vege fra hans Sotstefeng, og ideligen holdt an med ham, at han skulde bestikke sit Hus. Men dertil pleiede han stedse at svare: "Med mit Huses Anliggender vil det vel af sig selv føje sig, naar kun Stats- Affairerne maae blive i deres Gang." Han forrettede samme Formiddag henimod Kl. 10 en lang Bøn, i hvilken han ofte gjentog følgende Ord: "Herre! forlad ikke dit Folk, som du ved din Barmhjertighed har vildet befrie fra Tyranniets Nag. Forladt vil det uden Tvivl blive, naar du ikke under mig at leve længer og fuldende mit begyndte Værk, hvis Hovedhensigt er din Grets og din forbedrede Kirkes Forplantelse."

Tvende Synderligheder bemærkede man hos ham i hans sidste Sygdom: først, at han, som ellers foregav en særdeles Omhu for de Fattige og stedse begyndte alle gudfrygtige Øvelser med Almisse og Fasten, dog her ikke kom Armoden ihu; og dernæst, at han ikke med den ringeste Formaning henvendte sig til sine Børn og Frænder, skjøndt de alle stode grædende omkring hans Seng. Saa beviste han sig som et Umenneske mod sit eget Blod; og da hans Nærmeste bade ham om den sidste Velsignelse, sagde han med Kulde: "Værer forstandige og lydige."

I Natten imellem den 1ste og 2den September hvilede han roligere i 3 Timer, som han i nogle Dage ikke havde gjort; hvorfor ogsaa en af de tilstædeværende Geistlige anmærkede, "at Folkets Forbøn begyndte at gjøre sin Virkning." Men den 2den September henimod Kl. 8 toge Smærterne frygteligen til. Paa hans Spørgsmaal til Lægen: "hvorledes han vel troede, det vilde løbe af med ham?" svarede denne: "Den Lampe, som Kirken og Staten saae lyse saa skjønt, har ikke mere Olie;" Og Cromwel spurgte atter med uforfærdet Mine: "Naar han da egentligen troede, det vilde være forbi?"

Da Lægen sagde: "senest om to Dage, den nærværende iberegnet," svarede Cromwel paa nye: "Saa er det paa Tiden, at jeg alvorligen tænker paa min Samvittighed og Regjeringens Bestemmelse." Han befalede derfor, at Statsraadet den næste Morgen skulde samles hos ham.

(Slutningen følger.)

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 5te Marts 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Da flere af de i Generalforsamlingen den 20de December s. A. til Repræsentanter valgte Medlemmer af det forenede Understøttelses; Selskab, ikke behagede at modtage Valget, og der altsaa fra dem der nærmest efter disse havde de fleste Stemmer, maatte indhentes Efterretning om, hvorvidt Valget antoges eller ikke, seer Administrationen sig nu først istand til at underrette Selskabets Medlemmer, om følgende afgaaede og tiltraadte Repræsentanter, nemlig:

I anden Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Landsoverrets Procuzator Hansteen.	Hr. Justitsraad Foss.
— Cancellier, Monrath.	— Justitsraad, Assessor Wilsø.

I tredie Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Command. Fabritius, Ridder, Dannebrogsm.	Hr. Commandeur Holst.
— Capitain L. Lytken, Ridder.	— Lieutenant Langemark.

I fjerde Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Major v. Fibiger, Ridder.	Hr. Major v. Lund.
— Capitain v. Bøsf.	— Major og Divisions-Adjutant v. Ewald, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

I femte Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Pastor Michelsen.	Hr. Pastor C. S. Wisby.

Hr. Pastor Glahn.

Hr. Confessionarius Mynster, Dr. Theol., Hof- og Slotspræst, Medlem af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, Command. af Danneb. og Dannebm.

I sjette Klassification.

Afgik:

Blev valgt:

Hr. Statsraad, Professor Horneman, Ridder af Dannebrog.
— Cancellieraad, Apotheker Groth.

Hr. Hof-Chirurg Schwarzkopf.

I syvende Klassification.

Afgik:

Blev valgt:

Hr. Agent Holmblad.
— Sukker-Raffinad. Hødemann.

Hr. Tobaksfabriq. P. Bech.
— Grosserer H. G. Christensen.

I ottende Klassification.

Afgik:

Blev valgt:

Hr. Urtekæmmer H. Eggholm.
— Capitain, Klædekæmmer Launy.

Hr. Klædekæmmer E. J. Thomsen.
— Tobaksfabriqneur P. Augustinus.

Hr. Grosferer Plum.
— Agent Riis.

Hr. Klædekr. C. Holmblad.
— Musikhandl. C. C. Løse.

3 niende Klassifikation.

Afgik:

Blev valgt:

Hr. Hof = Juveler Christensen.
— Bogtrykker Thiele.
— Capitain Weinreich.
— Capitain Beck.

Hr. Muurmester C. D. Nagaard.
— Lieutenant, Tømmermester J. C. Kern.
— Blikkenslagermester J. Jrgens.
— Capitain, Guldsmedmester A. M. Westrup.

3 tiende Klassifikation.

Afgik:

Blev valgt:

Hr. Stadsmægler M. Wesfeldy, Ridder af Dannebrog.

Hr. Student A. Herzh.
— Kjøbmand Joseph Raphael.

I Generalforsamlingen den 23de d. M., blev følgende omhandlet og bestemt:

- 1) Regnskabet for afvigte Aar 1830, hvoraf en Extract allerede er indrykket i Bladet No. 7, blev fremlagt, og til at revidere dette Regnskab i Forening med Hr. Grosferer Fæster der ifølge Loven vedbliver som Revisor endnu

for dette Aar, erklærede Hr. Klædefræmmer H. H. Schmidt sig villig.

- 2) Administrationen anmeldte at det aarlige Efter-
syn af Selskabets Activer havde fundet Sted
den 20de f. M. i Overværelse af D^{hr}r. Re-
præsenter: Cancellieraad Riis; Lovson,
Viinhandler Schou og Urtefræmmer H. W.
Peter sen, samt at Selskabets Formue, ibe-
regnet samtlige under dets Bestyrelse staaende
Legater, bestod ved afvigte Aars Udgang af
110,837 $\frac{1}{2}$ Rbd. deels Sølvs, deels rede Sølvs,
i forskjellige Statspapirer, og 8758 Rbd. rede
Sølv samt 202 Rbd. Sedler i rentefrie Obligas-
tioner fra Medlemmer som derpaa maanedlig
betale Afdrag. Samtlige Statspapirer fand-
tes behørig paategnede som Selskabet tilhørende
og noterede paa vedkommende Steder. Endvi-
dere anmeldtes, at de i samme Aar udbetalte
Pensioner vare 2792 Rbd. 48 β . Sedler og
Tegn, og 826 Rbd. rede Sølv; Gratificatio-
nernes Beløb: 2215 Rbd. Sedler og de ren-
tefrie Laan 4000 Rbd. rede Sølv. Antallet af
de saaledes understøttede Medlemmer var 295.
I Aarets Løb havde 26 Medlemmer udmeldt
sig, og 9 vare udslittede formedelst Restance af
Contingenter; 28 contribuerende Medlemmer

og 9 Pensionister vare bortdøde, altsaa i det Hele en Afgang af 63, hvorimod 57 nye Medlemmer vare optagne saa at Antallet var 1886.

3) Efter Administrationens Forslag bleve efterskrevne 3 Medlemmer antagne som Pensionister fra 1te April d. A., nemlig:

	Pension
Sergeant D. Jønsens Enke, 79 Aar	25 Rbd.
Brændeviinsbrænder Lund, 74 Aar	25
Behandler Fuglsangs Enke, 81 Aar	25

og den ved de foransførte 9 Pensionisters dødelige Afgang indbundne Sum, blev anvendt som Tillæg for efterskrevne Pensionister:

	Pension.	Tillæg.
Kræmmer Ørstedes Enke	20 Rbd.	5 Rbd.
Pastor Just's Enke	20	5
Pastor Palludans Enke	20	5
Guldsmed Nielsens Enke	20	10
Porcellainshandler Thomsens Enke	20	5
Gjæstgiver Ternau	20	5
Skraeder Hastes Enke	20	5
Frøken Vyberg	20	5
Buddet Hornemans Enke	20	5
Ædigebrygger Halls Enke	30	5
Handfemager Smiths Enke	20	5
Sergeant Rønnings Enke	30	5
Revisor Webers Enke	20	5

	Pension.	Tillæg.
Kræmmer Helgeruds Enke . . .	20 Rbd.	5 Rbd.
Skomager Frandsveds Enke . . .	20	5
Frue Limber	20	5
Jomfrue Tofte	20	5
Brændeviinsbrænder Weis's Enke	20	5
Parykmager Kingers Enke . . .	20	5
Skomager Weinbach	20	5
Slagter Smiths Enke	20	5
Bogtrykker Christensens Enke . .	35	5
Sergeant Flygenrings Enke . . .	20	5
Forvalter Juuls Enke	20	10
Slagter Niedel	20	10
Klokker Gylckes Enke	20	10
Kræmmer Thomsens Enke	20	10
Toldbetjent Greithers Enke . . .	20	5
Kirkesanger Granlunds Enke . . .	20	5
Inspecteur Clemens Enke	20	5
Overauditeur Petersens Enke . . .	20	5
Bogholder Strandgaards Enke . . .	20	10
Jomfrue Lintrup	20	10
Høker Truels Møller	20	5
Sergeant Gjøbels Enke	20	5
Guldsmed Ræmmener	20	5
Jomfrue Weydenhaupt	20	5
Model Benzens Enke	20	5

	Pension.	Tillæg.
Garver Muths Enke	20 Rbd.	5 Rbd.
Supercargo Bangs Enke . . .	20	5
Brændeviinsbrænder B. Petersen	20	5
Forvalter Clemensens Enke . .	20	5
Oberstinde Lønborg	20	5
Fabriqueur Westenbergs Enke .	20	5
Toldbetjent Gerskens Enke . .	20	5

Tilsammen 260 Rbd.

- 4) Selskabets 4 faste Budde bevilgedes den samme Gratification som i flere foregaaende Aar var dem tilstaaet, nemlig 35 Rbd. Sedler hver.

(Fortfætted.)

Borger = B e n n e n.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 12te Marts 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Fortsættelse.)

- 5) Efter den i Dvereenstæmmelse med Lovens 17 §. forfattede Beregning for afvigte Aar befandtes Status saaledes, at der kunde anvendes 4100 Rbd. rede Sølv til nye Udlaan imod rentefrie Obligationer og behørig Sikkerhed, samt 2,450 Rbd. Sedler til Gratificationer hvorefter førstnævnte Sum tildeeldes 28 Medlemmer efter de derom indkomne Ansøgninger; men derimod kunde de øvrige modtagne og foredragne 22 Ansøgninger om Laan ikke denne

Gang komme i Betragtning. Den sidstnævnte
 Sum tildeeldes efterskrevne 172 Medlemmer,
 nemlig:

1. Fæstemand v. Støckens Enke . . 15 Rbdlr.
2. Kongl. Laqvai Smiths Enke . . 10
3. Cancellieraad Ratenborgs Enke . 20
4. Jomfrue Komptse 15
5. Kongl. Fabrikmester Lorengens Enke 15
6. Overkrigscommisair Paulis Enke . 20
7. Collekteur Brodersens Enke . . 15
8. Torvemester Hegums Enke . . . 15
9. Birkeskriver Gøtjes Enke . . . 20
10. Inspecteur Reich's Enke . . . 15
11. Opsigtsbetjent Aagaards Enke . . 15
12. Assistent Beders Enke 15
13. Commissionair Sorterups Enke . 15
14. Fuldmægtig Alminds Enke . . . 15
15. Fuldmægtig Bays Enke 15
16. Kammerfouereer Ipsens Enke . . 10
17. Justitsraad Hansens Enke . . . 20
18. Portcontrolleur Mariagers Enke . 15
19. Raadmand Lunds Enke 20
20. Sold:Controleur Wildenraths Enke 10
21. Professorinde Lem 20
22. Havneskriver Hanssens Enke . . 20
23. Theater:Controleur Benkens Enke 10

24. Fyhrbøder Lehmans Enke . . . 15 Abdlr.
 25. Havnefoged Wøllers Enke . . . 15
 26. Forvalter Keymerts Enke . . . 20
 27. Portner Truellsens Enke . . . 10
 28. Jomfrue M. S. Diedrichsen . . . 10
 29. Soldcasferer Heibergs Enke . . . 15
 30. Forvalter Ballings Enke . . . 20
 31. Bandmester Sørensens Enke . . . 15
 32. Fyhrbøder Petersens Enke . . . 10
 33. Jomfrue E. A. Skancke . . . 10
 34. Cancellieraadinde Lyders . . . 20
 35. Fuldmægtig Gluds Enke . . . 20
 36. Stadsyrager Stubs Enke . . . 15
 37. Kongl. Laqvai Smiths Enke . . . 15
 38. Consumptionskriver Holsts Enke . . . 15
 39. Jomfrue J. Kock 15
 40. Kongl. Laqvai Paulsens Enke . . . 15
 41. Soldbetjent Nielsens Enke . . . 15
 42. Administrator Fortlings Enke . . . 20
 43. Soldbetjent Meyers Enke . . . 15
 44. Fruer E. Fabritius 15
 45. Søe-Capitain Vosbeins Enke . . . 15
 46. Sergeant Smiths Enke . . . 15
 47. Capitain Groves Enke 20
 48. Opsigsbetjent Paulsens Enke . . . 15
 49. Sergeant David Jenssens Enke . . . 15

50.	Capitain Havns Enke	20	Rbdlr.
51.	Lieutenant Steenbergs Enke . .	15	
52.	Frue Majorinde Prunst	15	
53.	Capitain Hanssens Enke	15	
54.	Lærer Lyders Enke	10	
55.	Cantor Topps Enke	15	
56.	Overgraver Birchs Enke	10	
57.	Jomfrue F. L. Discher	10	
58.	Graver Quist's Enke	15	
59.	Organist Johansens Enke	10	
60.	Klokker Jerndorfs Enke	10	
61.	Amtsprovst Købkes Enke	20	
62.	Graver Grundtvigs Enke	15	
63.	Skolelærer Bisbye	15	
64.	Skolelærer Mortensens Enke . .	10	
65.	Candidat Medens Enke	20	
66.	Institutbestyrer Bekers Enke . .	20	
67.	Institutbestyrer Quistgaards Enke.	10	
68.	Candidat Bjørns Enke	20	
69.	Lærer Clausens Enke	10	
70.	Chirurg Schwarzkackers Enke . .	10	
71.	Amtschirurg Beckmans Enke . . .	15	
72.	Professor Rasmussens Enke . . .	20	
73.	Skolelærer Oluffsens Enke . . .	15	
74.	Jomfrue M. M. Loft	10	
75.	Translateur Andersons Enke . . .	15	

76.	Kjøbmand J. C. Lund	20	Riddr.
77.	Capitain Bumanns Enke	15	
78.	Kjøbmand Joh. Thorsen	20	
79.	Bogholder Hoffgaards Enke	15	
80.	Jomfrue C. J. Hansteen	10	
81.	Tobaksfabriqveur Wenzels Enke	15	
82.	Archivarius Smiths Enke	15	
83.	Bogholder Liunges Enke	10	
84.	Capt. og Kræmmer D. Guldberg	15	
85.	Jomfrue Billy Young	10	
86.	Jomfrue C. D. Larsen	10	
87.	Grosserer P. G. Beyers Enke	20	
88.	Grosserer Krossings Enke	15	
89.	Raffinadeur Meyers Enke	20	
90.	Fuldmægtig Herms Enke	15	
91.	Equipagemester Hastes Enke	20	
92.	Capitain Stages Enke	20	
93.	Tegnelærer Grønlunds Enke	10	
94.	Meelhandler Hagens Enke	10	
95.	Høker Stolps Enke	10	
96.	Trakteur J. Møller	10	
97.	Bertshuusholder P. Halversen	10	
98.	Urtekræmmer Holms Enke	20	
99.	Grønthandler Sandbergs Enke	15	
100	Capt., Urtekræmmer Casses Enke	15	
101	Urtekræmmer Gulstrups Enke	15	

102. Brændeviinsbrænder P. Lund . . . 20 Rbdlr.
103. Vinhandler Zimmerman . . . 20
104. Urtekræmmer Brochs Enke . . . 15
105. Vinhandler Liunges Enke . . . 20
106. Tøehandler Fuglsangs Enke . . . 20
107. Glashandler Wernekes Enke . . . 15
108. Urtekræmmer Hanssen 15
109. Brændeviinsbr. Petersens Enke . 10
110. Laugsbud Diedrichsens Enke . . . 15
111. Brændeviinsbrænder Hanssen . . . 10
112. Lyststøber Liunges Enke . . . 20
113. Urtekræmmer Kierrungaards Enke 20
114. Brændeviinsbrænder Fieldsted . . . 20
115. Fiskehandler A. Larsens Enke . . . 15
116. Hørkræmmer Olsens Enke . . . 10
117. Skoemager Westman 10
118. Kobbersmed Thrane 10
119. Skoemager Søren Smidt . . . 20
120. Sadelmager Lunds Enke . . . 15
121. Linnedvæver Krusemarks Enke . . . 10
122. Skræber J. E. Wibergs Enke . . . 10
123. Skoemager Høyers Enke . . . 10
124. Nagelsmed Mortensens Enke . . . 20
125. Bogbindersvend Jürgensen . . . 10
126. Pussemyntmager J. Mehrs Kone 20
127. Blikkenslagerstvend Rudolphi . . . 10

128.	Skoemager Ole Bergs Enke . . .	10	Bibldr.
129.	Jomfrue Mariane Bohn . . .	10	
130.	Skoemager J. A. Broen . . .	10	
131.	Skræder D. E. Møllers Enke . . .	15	
132.	Juveler Lythersens Kone . . .	15	
133.	Skoemager Niels Christensen . . .	15	
134.	Skoemager Lars Holm . . .	15	
135.	Guldsmed Ebbesen . . .	15	
136.	Parykmager Weidemans Enke . . .	15	
137.	Damefrisør Knudsens Enke . . .	10	
138.	Glarmester Lohmans Enke . . .	10	
139.	Bævermester F. Caspersen . . .	15	
140.	Skoemager Niels Petersen . . .	10	
141.	Seglmager Brennøes Kone . . .	15	
142.	Jomfrue J. M. Peterman . . .	10	
143.	Parykmager Gundels Enke . . .	10	
144.	Jomfrue P. Rasmussen . . .	10	
145.	Skoemager A. Olsens Enke . . .	10	
146.	Guldsmed Ole Smidt . . .	15	
147.	Bogbinder Ruthons Enke . . .	10	
148.	Muurmester Bergmanns Enke . . .	10	
149.	Parykmager Dyhring . . .	15	
150.	Jomfrue L. Lederthong . . .	15	
151.	Capitain Garver Ryhnel . . .	10	
152.	Skræder B. Ziegler . . .	10	
153.	Maler J. Olsens Enke . . .	10	

154.	Factor Rosenbergs Enke . . .	10	Rbdlr.
155.	Muurmester Augusts Enke . . .	10	
156.	Ankersmed Caspersens Enke . . .	15	
157.	Skoemager Lilliendahls Enke . . .	10	
158.	Skræder J. H. Møller . . .	10	
159.	Skoemager Wanschers Enke . . .	15	
160.	Skræder A. Møller . . .	10	
161.	Sadelmager Hanssens Enke . . .	10	
162.	Garver Røeds Enke . . .	20	
163.	Snedker Buschs Enke . . .	15	
164.	Snedker Svarfs Enke . . .	15	
165.	Slagter H. L. Møllers Enke . . .	10	
166.	Tømmermester Robertsens Enke . . .	10	
167.	Strømpevæver Bøschens Enke . . .	10	
168.	Uhrmager Kielsens Enke . . .	10	
169.	Kjøbmand D. E. Rubens Enke . . .	10	
170.	Bandmester Hjorts Enke . . .	15	
171.	Klædefræmmer Bogilds Enke . . .	15	
172.	Pastor Kyndes Enke . . .	15	

2450 Rbdlr.

De øvrige modtagne 12 Ansøgninger om Gratificationer maatte forbigaaes, deels formes delst manglende Dplysninger deels ogsaa fordi Ansøgerne befandtes at være alt for unge Medlemmer til endnu at kunde tilfalde Understøttelse.

(Slutningen følger.)

Borger = Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 19de Marts 1831.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Bof. og Universtets - Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Slutning.)

6. Sluttelig bifaldt Generalforsamlingen følgende nye Medlemmers Optagelse i Selskabet, nemlig:

- Hr. Grosserer P. Nagel
- Grosserer M. W. Sæf
- Grosserer P. Mandrup
- Klædekrammer E. Christensen
- Bataillonschirurg D. J. Kiersgaard
- Urtekrammer E. F. Petersen
- Candidat A. Dahl

Hr. Skoemagermester F. L. Lassen

— Malermester C. F. Lassen

— Juveleer C. Winther

— Gartner C. L. P. Mohr

— Dr. Med. Drejer

— Skolelærer A. C. Martens

— Secretair H. T. Monrad

— Kongl. Toldbetjent C. H. J. v. Banner

Madame Bodil Davidsen

— C. S. Dam

Hr. Garvermester J. Bjørnbeck

— Læderhandler Jacob Nyman

— Bataillonschirurg Schübele

— Tegnelærer P. Bergman

— Conditør C. Pleisch

— Bagermester G. Klens

Honfrue J. M. Quist

Hr. Commandersergeant J. Frak

— Hattemagermester N. C. Madsen

— Brændevinsbrænder C. Kjølner

— Mægler B. F. Sünckenberg

— Grosserer L. S. Tack

— Fyrbøder A. C. Taagerup

— Skædermester C. F. Albrecht

— Premier-Lieutenant v. Mansa

— Grosserer C. Selmer, Ridder

Hr. Guldsmedmester L. H. Schmidt

— Mægler F. Hoskjær

— Bognmand A. Lork.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab d. 26 Februar 1831.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

Den engelske Protector Olivier Crom- wells sidste Dage.

(Slutning.)

Da hans Gemalinde hørte Lægens endelige Dom, faldt hun grædende ned for for hans Seng og bad ham, at han dog, for Guds Skyld, vilde drage Omsorg for sit Huus; thi døde han uden Formue, da vilde hans Fiender og den almindelige Mand forarges over hans flettc Omsorg for hans Familie, og hans store Navn blive beskæmmet iblandt dem. Thi hvad Hensyn kunde de tage til hans Sønner, naar Faderen selv forlod dem, uden at efterlade dem Rigdomme eller een eneste god Forholdsregel? — Men, han gav intet andet Svar end dette: "Efter min Død vil

Gud forfærge mit Huus". Saa er det at formode, han som en klog Mand har forudseet, at den høie Værdighed, han med Nøie havde anmasset sig, ikke vilde forblive i hans Familie, og derfor ansaae det overflødigt at foreskrive Sine besynderlige Forholdsregler.

Den 3die September meget tidligt om Morgen forsamlede Statsraadet og de fornemste Officierer sig i hans Huus. Dem formanede han at fare fort i deres Jver for Republikvens Bedste, og med saa bevægelige Ord og Stemme gjorde han det, som laae intet ham mere paa H'ertet end Guds V're og den almindelige Velfærd. Derhos forestillede han dem ogsaa, hvor nødvendigt det var, at vælge en Protector, uden alt Hensyn til den for hans Huus søjdee Foranstaltning; thi han frygtede for, at hans Søn ikke vilde være dygtig nok, og Republikven behøvede dog en Mand, som besad stor Forstand, fast Mod og megen Erfaring.

Fleetwood, hans Svigersøns Broder, svarrede i Alles Navn: "at han dog selv maatte bestemme sin Efterfølger; de vilde da eensstemmigen anerkjende og antage ham." Men Cromwel, der rimeligviis helst vilde døe som Alles Ven, og ikke i sin sidste Stund støde

Nogen for Hovedet, nævnede Ingen isærdeleshed, og svarede kun "at det fattedes ikke England paa store Mænd. Selv efterlod han vel Sønner, Svigersønner og Svogere iblandt hvilke Een jo vel kunne tiltræde saa vigtig en Post; Men heri maatte de intet besynderligt Hensyn tage til ham; kun deres Samvittighed og Kjærlighed til Faderlandet maatte de spørge til Raads. Han formanede dem derfor, at bise sig for Gud, og anraabe ham om at anvise dem en Mand efter sit Hjerte."

Efterat have endt disse Ord, udrafte han Haanden, som Alle med en rørt Mine kyskede. Da de Alle havde fjærnet sig, nærmede hans Gemalinde sig, bestyrstet over det Forefaldne, til hans Seng, og forestillede ham, hvor høiligen han dog ved sin Ligegyldighed forurettede sit Huus, og især sin Søn Richard, som allerede havde Successions-Patentet ihænde. Men han svarede med den største Kølighed: "I den Tilstand, Kjære! hvori jeg nu befinder mig, er min Tunge kun et Værktøi for det, som Gud giver mig i Hjertet at udtale." Nu forlangte han at være ene med de tvende Geis-

lige, for at opofre Gud de faa Minuter, han endnu havde at gennemleve. I deres Arme hensov han ogsaa blideligen 1658 den 3die September om Eftermiddagen Kl. 4. Hans sidste Ord vare: "Min Gud! min Gud! optag din Tjener."

Regler mod Bagtalelse.

Jeg har ofte tænkt over Bagtalelses Uffkyelighed, og dens modbydelige Kilder bleve mig snarligen fjendelige. Bagtaleren krænker en ærlig Mands gode Navn, enten' til sit Lidsfordriv, eller efter sin Ondskabss Tilskyndelse, eller til Glæde for sin daarlige Forsængelighed.

Af hvilke listige Kunstgreb betjener han sig ikke for at udføre sine fiendtlige Henfigter! Snart tillader han sig mangehaande skjult, tvetydig TALEN; snart giver han sig Mine uf Medlidenhed med Næsten, eller optræder vel endog som hans falske Forsvarer. Han gyder ligesom kostbar Balsom over vort Hoved, men den forgifter det; han bruger Ord, som ere lindere end Olie, og dog ere de i Grunden skarpe Sværd.

Med disse alvorlige Tanker, og af oprigtig Attraae efter at sætte, saa vidt mueligt, Grændser

for denne skrækkelige Last, har jeg nedskrevet følgende Forholdsregler:

Deier ethvert Ord, I ville udtale, og taler intet uden med Betænkksomhed. Derved ville I vinde den største Ansæelse i Livets Forhold.

Gjører Eders Gjerning med Slid, og blander Eder saa lidet, som det nogensinde er mueligt, i andre Folks Sysler.

Sorffkaffer Eder saa meget at gjøre, at I ikke af Uvidenhed, Tidslede og Mangel paa Bestjæftigelse skulle føle Eder tvungne til imod Eders Villie at tale ondt om Andre.

Hører aldrig med Velbehag paa at Man gjennemhegler Andre. Danner Eder meget mere til heller at have Medlidenhed med Andres Feil end at glæde Eder over dem.

Høre I, at Denne eller Siin bliver bagtalet, og vide I noget Godt om ham, da siger det frem. Det vil i det mindste hjælpe til at holde hans ærlige Navn i Ligevægt.

Betænker stedse, at det intet Foster Eder og er det ringeste Guldskabs-Beviis, I kunne give Eders Næste, naar I tale vel, eller dog i det mindste ikke ilde om ham.

Overvejer, hvad Afgtelse I vel selv have for dem, som nedsætte Andre ved uanstændig Bagtalelse, og lader Eder derved affkrække fra at antage en lignende Character.

Lægger Saanden paa Eders Hjerte, saasnart en Tanke om at frænke Andres Rygte opstiger hos Eder,

og spørger Eder selv, om I ikke maaskee fortjene en lignende, eller en endnu værre Bebreidelse.

Prover Eders Sølelser ved andres Spot. Ere I behjertede nok til at fordrage den med Foragt, da er en Anden det ikke stedse. Han volder den maaskee Bekymring. Han overgiver sig maaskee til Mismod og Udsvævelser, som endnu gjøre ham uroligere.

Undersøger Disheden af det, som I agte at sige om Andre. Vide I ganske sikkert, at det er sandt, eller have I det blot efter Udsagn? I det sidste Tilfælde kan det være ugrundet, og I ere ugudelige Bagtalere; — i det første vilde det vel være ligesaa stor en Kjærligheds = Tjeneste at skjule hvad I have hørt, som at udfrie Næsten af en Nød.

Fæster Eders Tanker til de henrundne Nar, og undersøger, om den Person, I omtale, nogensinde har fornærmet Eder. Har han ikke gjort det, da handle I barbariskt imod ham, og har han gjort det, da er Eders Bagtalelse en giftig Frugt af Sevngjerrighed og Ondskab.

Seer fremad, og overvejer de mangfoldige Folger, som kunne opstaae af Bagtalelse. De synes ringe i deres Begyndelse, men blive derefter desto farligere. Bagtaleren finder stedse sin Mand, som betaler ham med lige Mynt. Han er overalt forhadt, indvikles i Processer, og geraader i Twist, som ofte tager en blodig Ende.

Tager endeligen i Betragtning, at Bagtalelsens hemmelige Trædsfthed, kan den end ikke straffes for nogen menneskelig Dom, dog umuligen kan forsvares for den højeste Dommer.

N. G. Wolf.

Borger-Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 26de Marts 1831.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Huusbonders Forhold i Dmgang
med deres Tjenestefolk *).

Det er vistnok sørgeligt, at den større Deel af Menneskeslægten, ved Svaghed, Armod, Magt og andre Omstændigheder, er nødt til at staae under den mindre Deel, og at den Bedre ofte maa adlyde den Sletteres Bink. Hvad er derfor billigere, end at de, som Skjebnen har givet Magt i Hænderne til at gjøre deres Medmennesker Livet

---

*) Af Knigge om Dmgang med Mennesker, 2den Afdeling, 7de Cap., 1 uddrag.

behageligere og deres Uag taaleligere, ikke lade denne lykkelige Leilighed gaae unyttet bort?

Men det er ogsaa sandt, at de fleste Mennesker synes fødte til Slaverie, og at ædel, høi Tænkemaade og Følelse synes kun at være falden i et ubetydeligt Antals Lod. Lader os imidlertid søge Grunden til denne Sandhed ikke saameget i de naturlige Anlæg, som i Opdragelsesmaaden og i vore ved Overdaad og Tyrannie fordærvede Lider! Thi det er dem, der foraarsage os en uhyre Mængde Fornødenheder, der gjøre os afhængige af Andre. Den evige Stræben efter Formue og Bellebnet avler nedrige Lidenskaber, og forleder Mange til at tigge og krybe, for at faae det, de holde for saa fornødent, istedet for at Naadelighed og Nøisomhed er Kilden til al Dyd og Frihed.

Blive nu end de fleste Mennesker sløve i Henseende til de finere Følelser, og uskikkede til høi og ædel Tænkemaade, saa ere de dog ikke alle uskjonksomme mod ædelmodig Behandling, eller blinde for sandt Bærd. Gjør altsaa ikke Regning enten paa Kjærlighed og Ugtelse eller paa frivillig Lydighed af dem, der ere dig undergivne, naar disse selv føle, at de ere moralsk bedre, klogere, duelligere, end du! Naar de føle, at du trænger mere til dem, end de til dig; naar du mishandler dem,

belønner dem flet for væsentlige Tjenester, foretrækker Smigrerne iblandt dem for de ærlige, oprigtige og troe Tjenere; naar de maae skamme sig ved at høre en Mand til, som enhver hader og foragter; naar du forlanger mere af dem, end du selv i deres Sted kunde gjøre; naar du bekymrer dig hverken om deres moralske, oeconomicke, eller physiske Vel, tildeler dem Lønnen for deres Arbeide saa sparsomt, at de enten maae fortvile eller be-
 drage dig, eller i det mindste ikke kunne have en glad Time; naar du ikke tager deres legemlige Tilstand i Betragtning, men jager dem bort, saasnart de blive gamle og skrøbelige; naar du under dem altfor liden Nøilighed og Søvn; naar de, medens du fraadser, maae med dræbende Kjedsomhed i den koldeste Aarets Tid vente efter dig indtil over Midnat, og maaskee tillige være udsatte for Regn og Slud; naar din latterlige Hovmod giver dem Anledning til Spotterier, eller din Hidsighed overvælder dem med Skjeldsord; naar de med al deres Dymærksomhed ikke kunne faae et venligt Ord af dig; hvor skal da Kjærligheden komme fra? — At handle ligefremt, redeligt, menneskekjærligt, anstændigt, og efter rigtige Grundfætninger, det er, som i Almindelighed det sikreste Middel til at erhverve sig almindelig Agtelse,

saaledes især til at forsikre sig deres *Ærbødighed* og *Kjærlighed*, der ere afhængige af os, der see os ofte uden *Smink* i forskjellige *Luner*, og for hvilke vi altsaa neppe længe kunne forstille os. Det er et gammelt, men meget sandt, *Ordsprog*: "Ligesom Herren er, saa følge ham *Svende!*" Det forstaaer sig selv, at dette kun gjælder om *Tjenestefolk*, der have tjent længe nok i et *Huus* til at antage den der herskende *Tone*; men med *Saadanne* træffer det og næsten altid ind. En *Kammertjener*, der gjør megen *Wind*, tjener mestendeels hos en *Praler*; *bestedne Herkaber* have høflige *Tjenestefolk*; i stille ordentlige *Huusholdninger* finder man sædeslige, flittige *Folk* til *Opvartning*; trættekjære, liderlige *Tjenere* og *Piger* ere til *Huse*, hvor *Uenighed* og *ryggesløse Sæder* gaae i *Svang* imellem *Herkaberne*. Altsaa er et godt *Exempel* (vidtsløftige *Formaninger* behøver man ikke) det sikreste *Middel* til at danne skikkelige *Tjenestefolk*.

Men, saa meget som jeg nu raader til en venlig og kjærlig *Omgang* med *Tjenestefolk*, saa lidet kan jeg dog bifalde, at man med *Forsæt* viser dem alle sine svage *Sider*, gjør dem til fortrolige i hemmelige *Anliggender*, vænner dem ved alt for stor *Løn* til et *overdaadigt Levnet*, eller at man ikke giver dem nok at bestille, overlader *Alt* til deres eget *Godts*

findende, gjør dem til uindskrænkede Herrer over Penge og Levnetsmidler, og derved forleder dem til Bedragerie, eller at man frivilligt opgiver al Magt over dem og al sin Anseelse, og nedlader sig formeget og til alt for fortroligt Spøg med dem. Man finder blandt hundrede Mennesker af det Slags neppe een, der kan taale det, uden at gjøre Misbrug deraf. Ikke heller er det just et Middel til at gjøre sig elsket. En venlig, alvorlig, sat, altid ligedan Opførsel, der er forskjellig fra stiv, hovmodig Fornemhed; god, rigtig, ikke overdreven, men efter deres Tjenestes Vigtighed afsatset Løn; streng Nøiagtighed, naar det kommer an paa at holde dem til Orden, og til det, de have forpligtet sig til; Kjærlighed og Venlighed, naar de gjøre en anstændig, beskeden Begjering til os, eller naar de bede os unde dem en uskyldig Fornøielse, eller og kunde vente den ubegjert; fornuftigt Overlæg ved at tildele dem Arbeide, saa at man ikke overvælder dem med unyttige Syssler, med Forretninger, der allene have vor Forlystelse til Gjenstand, og dog ikke heller taaler, at de nogentid ere ledige, men endog tilholder dem til at arbeide for sig selv, holde sig reenlige og ordentlige i Klæder, og erhverve sig gavnlig Duelighed; Opmærksomhed og Tilsiidesættelse af egen Fordeel, naar man har Leis

lighed til at skaffe dem bedre Raar, og anbringe dem i fast Tjeneste; faderlig Omhu for deres Sundhed, deres ærlige Erhverv, og deres sædelige Opførsel — disse ere de sikreste Midler til at faae gode og troe Tjenestefolk, og til at blive elsket af dem, der tjene os. Hertil vil jeg endnu lægge det Raad, ikke at holde for mange Tjenestefolk; men de faa, man har og behøver, maa man skaffe nyttige Forretninger, lønne vel, og behandle fornøftigt. Jo flere Tjenestefolk man har, desto slettere bliver man opvartet.

Vor fine Levemaade har betaget een af de første og behageligste Forbindelser, nemlig Forbindelsen imellem Huusfader og Huusfolk, al Ynde og Værdighed. Huusfaderens Rettigheder og Huusfaderens Glæder ere mestendeels forsvundne; Tjenestefolk ansees ikke som Dele af Familierne, men som Leiesvende, vi efter Behag kunne affædige, ligesom de og kunne forlade os, saasnart de andetsteds troe at finde mere Frihed, mere Magelighed eller større Løn; det er udenfor de Timer, de maae anvende til vor Tjeneste, som om vi ingen Net havde over dem; vi leve ikke iblandt dem, og see dem kun, naar vi give dem Tegn med Klokker, og de da komme krybende frem af deres som oftest skidne og usunde Huler. Denne løse, paa uvis Tid sluttede, Forbindelse sætter derfor et Grændseffjel imellem begge

Varters Interesse. Herren søger at faae Leiesven-
 den for saa godt Kjob som muligt, med mindre han af
 Forfængelighed eller Ødselhed anvender noget mere
 paa ham; hvad der i Alderdommen skal blive af
 den stakkels tjenende Skabning, det bekymrer han
 sig ikke om; og Tjeneren, der veed dette, søger
 under disse ubiisfe Udsigter at fiske, hvad han kan,
 for, om mueligt, at samle sig en Nødsfalling.
 Hvad Indflydelse dette maa have paa Sædelig-
 hed, paa Dannelse, paa Tillid og gjensidig Kjær-
 lighed, er let at indsee. Vel er det sandt, at ikke
 alle Herkaber omgaaes saa ganske fremmet og
 unaturligt med deres Folk; men, hvor finder man
 i vore Tider endnu Saadanne, der, som de Tjæ-
 nendes Fædre og Lærere, gjøre sig en Fornøielse
 af at sidde imellem dem, undervise dem ved fornuft-
 tige og venlige Samtaler, arbeide paa at danne
 deres Sæder og deres Forstand, og bære Omsorg
 for deres Lykke i Fremtiden? Vel er det sandt,
 at den mindste Deel af dem, der tage Tjeneste hos
 private Folk, ere saa vel opdragne, at de vide at
 skjønne paa en saadan Medlatheds Bærd, og til-
 børligt benytte sig deraf; men, hvad hindrer os
 fra selv at opdrage vore Tjenestefolk, tage dem til
 os som Børn, siden beholde dem hos os, saalænge
 vi leve, som Medlemmer af vor Familie, og for-

bedre deres Tilstand, i Forhold til deres Fortjeneste og vor Formue? Forfatteren kjender af Erfaring alle Uleilighederne ved dette Foreragende, da han i mange Aar har fulgt denne Plan; ofte mislykkes det; vort Arbeide lønner sig ikke, paaskjønnes ikke; naar Børnene blive voksne, begynde de at føle sig selv, og unddrage sig vor faderlige Tugt. Men ofte ere vi og selv Skyld deri ved urigtig Behandling, og de handle ikke altid utaknemmeligt imod os. Vi give dem undertiden en ganske upassende Opdragelse, og derved gjøre vi dem just misfornøiede med deres Tilstand, istedet for at fremme deres Lykke, eller vi behandle dem, naar de ere voksne, endnu som Børn.

(Slutningen følger).

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 2^{den} April 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Om Huusbonders Forhold i Dmgang med deres Tjenestefolk.

(Slutning.)

Frihedsdrift er af Naturen indprentet alle Skabninger; de troe, at befries fra et Nag, naar de gaae fra os, og at de vel kunne raade og regjere sig selv; men ofte fortryde de siden, at de have forladt os, naar de først lære at kjende Forskjellen imellem en Herre og Huusfader, og faae levende, rigtige Begreber om virkelig Frihed. Det Fremmede, man ikke kjender, seer altid bedre ud, end det, man er vant til, hvor godt det endogsaa er.

Paa at stifte Nytte og at indhøste Taknemmelighed for det Gode, man gjør, skal man forresten aldrig gjøre Regning i denne Verden, men gjøre det Gode alene af Kjærlighed til det Gode. Heller ikke er altid den Umag spildt, der synes at være det, og Virkningerne af en god Opdragelse yttre sig ofte først efter lang Tids Forløb. Det er og behageligt at plante for Andre; men sædvanligere er det, at Menneskene kun søge at erhverve sig den Fortjeneste, at opelske de Frugter, de selv kunne komme til at nyde Godt af.

En Huusfader har Det til alvorligt at tilholde sine Tjenestefolk til at opfylde deres Pligter; men aldrig maa han af Hidsigthed lade sig forlede til at begegne voxne Tjenestefolk med grove Skjeldsord eller endog med Hug. En ædel Mand sætter kun Magt imod Magt; aldrig mishandler han den, der ikke tør værge sig.

Næsten endnu haardere er det, at afstrække de stakkels Tjenestefolk en Deel af deres knappe Løn for smaae Uagtsomheder, f. Ex. naar de have slaaet Noget i Stykker. I øvrigt maa jeg ved denne Leilighed give et Raad, der, saa ubetydeligt det end maatte synes, dog ikke er at foragte. Man maa nemlig søge at vække hos sine Lyende den Fortroelighed og Tillid, at de strax med Oprigtighed sig

oß det, saasnart Noget ved deres Forseelse er blevet borte eller beskadiget.

Tjenestefolk pleie at ansee smaae Utroskaber i Henseende til Fodevare, Kaffe, Sukker, o. s. v. som tilladelige Fordele, og betragte saadanne Napsferier sjeldent som det, de dog ere, Tyverie. Saa urigtigt dette er, saa bliver det dog derfor ikke mindre Huusbondens og Huusmoderens Pligt at forebygge for Tyendet Leiligheden til at begaae slike Uredeligheder. To Ting gjøre bedst Birkning i dette Stykke: først at foregaae dem med et godt Exempel i Maadelighed og selv at kunne tæmme sine Lyster, og dernæst at give dem undertiden frivilligen saadanne Smaating, som de kunne være lystne efter.

N. L. Nissen.

Anke over herskende Ringeagt for de kirkelige Skikke og den udvortes Gudstjeneste overhovedet.

Indledning.

Det har altid været et slet Tegn, naar Folket begyndte at ringeagte den offentlige Gudstjeneste,

at behandle de kirkelige Skikke ved samme med Skjodesløshed, og overhovedet at ansee Alt, hvad der vedkom det udvortes af Religionen, som en aldeles ligegyldig Bisag. Thi vel er det Udvortes ikke Hovedsagen: vel kan een og den samme religiøse Følelse yttre sig heelt forskjelligt: og vel kan mangen Een være en sand og oprigtig Christen uden nøie at holde sig Jagttagelsen af den christne Kirkes Skikke og Ceremonier efterrettelig; men desuagtet tør jeg paastaae, at hvor Formen først har tabt sin Interesse, vil ogsaa Væsenet snart blive ligegyldigt, og at hvor Hoben ringeagter Gudstjenesten, vil den ogsaa snart ringeagte Religionen selv, netop fordi Hoben ikke har Sands til at adskille disse tvende. Skjøndt det derfor vistnok nærmest er en Religionslærers Pligt at drive paa Jagttagelsen af de indvortes Bud, tør han dog ikke overse de udvortes tillige; thi det er meget ofte allene, eller dog fornemmeligen, gennem det Udvortes at han skal virke paa det Indvortes; og naar han har mistet Midlerne til at virke paa hiint, vil ogsaa hans Indflydelse paa dette være bleven svækket.

Den offentlige Gudstjeneste med alle dens Skikke og Ceremonier er bestemt til, gennem Sandserne, og ved dens allegoriske Betydning tillige

gjennem Forstanden, at virke paa Hjertet og Følelsen. Hvor den er indrettet som den bør være, vil den hverken være for riig eller for fattig paa disse Hjælpemidler. Er den for riig — som Tilfældet er med den katholske Gudstjeneste — vil den store Hob blive hængende ved det Udvortes og ikke formaae at trænge igjennem til Anden og Meningen deraf. Er den for fattig — som Tilfældet er med den reformerte Gudstjeneste — vil den savne det Livlige, Ansæuelige, Fattelige, som følger med en sandselig, synlig Fremstilling af det Aandelige. En vel indrettet Gudstjeneste er derfor et af de vigtigste Midler, gjennem hvilke Religionen selv kan tale til og virke paa Folket; og skal Folket have Ærefrygt for Religionen, maa det ogsaa have Ærefrygt for det Organ, hvorigjennem den taler.

Hvor da enten Gudstjenesten i Almindelighed eller dog enkelte Dele af den blive ringeagtede og tilsidesatte af Mængden, er det vel Umagen værd at undersøge, om Skylden ligger hos Gudstjenesten selv, som en Tjeneste, der ikke længer er passende for Tiden og overensstemmende med Folkets religiøse Tænkes og Handlemaade, eller hos Folket, som det, der ikke fatter og forstaaer Betydningen af Gudstjenesten og saaledes

ikke heller kan føle sig tiltrukken deraf og opbygget derved. Jeg vil tillade mig forteligen at gennemgaae de forskjellige Skikke og Ceremonier hos os, saavel som det Udvortes af Gudstjenesten over hovedet, for at vise, hvorledes en forunderlig og paafaldende Ringeagt for det Meste deraf har indfneget sig mange Steder, hvorved igjen Gudstjenesten virkeligen ikke længere bliver hvad den kunde og skulde være, og saaledes endogsaa taber sin Magt over dem, der dog ellers vilde være opbygges deraf. Jeg vil fremdeles søge at uddenne den skjønne og vigtige Betydning af Meget, som man synes at lade haant om. Og jeg vil til Slutningen yttre mig om den sandsynlige Grund derfor, samt om Midlerne til at raade Bod derpaa. Skjøndt dette egentligen er et theologisk Æmne, haaber jeg dog, at det ikke vil findes upassende i Borgervennen; thi Borgervennen er en Kirkeven tillige; og den Gjenstand, som her skal berøres, griber lige dybt ind i de forskjellige Borgersklassers Liv, fordi de alle bekjende sig til den samme Kirke og ere anviste til den samme Guds-tjeneste.

Søndagstjenesten.

Den offentlige Gudstjeneste om Søndagen bestaaer af to handlende Personer, Menigheden og

Præsten; hver af disse to har Sit at tage vare og kun ved Harmonie imellem dem bliver den, ogsaa i det Udvortes, hvad den skal være.

Menigheden har sin Repræsentant i Cantoren og hans Chor, eller paa Landet i Kirkesangeren. Naar Cantoren læser i Chorsdøren ved Gudstjenestens Begyndelse eller Ende, forestiller han den hele Menighed, og det er paa dens Vegne, at han beder; derfor siger han ogsaa: "Herre! vi ere indkomne i Dit Hus." Menigheden er altsaa pligtig til at deeltage i denne Bøn, og det er fuldkommen rigtigt, hvor den antyder dette, ved med bøiet Hoved at anhøre Oplæsningen deraf. At man nu i Almindelighed, ja her i Kjøbenhavn næsten uden Undtagelse, ikke kommer i Kirken, før efter at der er læst i Chorsdøren, og igjen forlader den, før der er sluttet med den tilsvarende Bøn: "Herre! vi takke Dig o. s. v." er den første Anke, som maa føres. Menigheden røber herved, at den ikke anseer disse Stykker af Gudstjenesten for at vedkomme sig. Den handler, som Italienerne, der gaae paa Comedie for at see enkelte Scener af et Skuespil, og ikke bekymre sig om Sammenhængen deri eller Ideen af det Hele. Og dog er baade Begyndelses- og Beslutningsbønnen et smukt og passende Stykke af Gudstjenesten.

Det er passende, at den, der komme lige fra det verdslige Livs Tummel, ved en kort Bøn samler sine Tanker, for dernæst udelukkende at kunne henvende dem paa det, som i Kirken allene bør beskæftige ham. Naar derfor en Mand med Tact for Gudstjenestens Høitidelighed, træder ind i Kirken, efter at Tjenesten allerede er begyndt, pleier han dog gjerne, medens han bedækker sit Ansigt, for, saalidet som muligt, at adspredes, at fremsige en taus Bøn: ligesom han ei heller forlader den, selv om dette skeer før Gudstjenestens Slutning, uden paa samme Maade at yttre sin Tak for den Landsopløstelse, der kan være bleven ham til Deel.

(Fortsættes).

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 9de April 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Anke over herskende Ringeagt for de
kirkelige Skikke og den udvortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

Feiltagelse af Tiden, en lang Kirkevei, eller andre
deslige Omstændigheder kunne undskylde, om
Nogen først kommer efter Gudstjenestens Begyn-
delse: legemlig Svaghed eller særdeles nødvendige
Forretninger kunne undskylde, om Nogen igjen
forlader Kirken for tidlig; men hvor Intet af
dette finder Sted, er det vistnok sammeligst at
komme saa tidlig og at blive saalænge, at man
kan deeltage med den øvrige Menighed i den hele

Gudstjeneste, altsaa ogsaa i de fælleds Begyndelses- og Beslutnings-Bønner.

Hvad er da Grunden til denne Ligegyldighed for Gudstjenesten som et afrundet Heelt? Vi have seet, at det i sig selv er passende, at begynde og slutte den med Bøn: ogsaa ere de foreskrevne Bønner til dette Brug saaledes, at de med Opbyggelse kunne bruges; hvorfor kommer man da saa sild, at Bønnen sædvanligviis er læst forinden, og gaaer forsætlig, førend den igjen læses til Beslutning? Mogle mene maaskee, at den anordnede Tid er for lang, og at det ikke vel er muligt at vedligeholde Andagten gjennem de flere Timer, som den fuldstændige Gudstjeneste varer. Men dette er neppe Hovedgrunden. Hvor der tillige er Communion, varer den hele Tjeneste hoist 2 Timer, og uden denne sjelden mere end 1½, en Tid, der visseligen ikke kan ansees for at være overdreven. En langt væsentligere Grund troer jeg at finde deri, at de omtalte Bønner ofte blive saaledes fremsagte, at de snarere forstyrre end befordre Andagten. Jeg har undertiden paa Lands det hørt Kirkesangeren — og tiere endnu, hvis det var en Student, end om det var en Seminarist — oplæse disse Bønner saaledes, at Uvillie og undertrykt Latter kæmpede med hinanden i Tilhø-

rerens Sjæl om at tilintetgjøre den Stemning, hvori han ved den øvrige Gudstjeneste kunde være bleven hensat. Skjøndt det vel i Almindelighed er rigtigt ikke at ændse dem, der ere for nær vore Grændser, kan jeg dog fremdeles ikke tilbageholde den Bemærkning, at selv i Hovedstaden læses der undertiden saa stødende i Chorsdøren, at jeg næsten ikke kan fortænke Menigheden deri, om den tilfældigen skynder sig ud af Kirken, blot for ikke at komme til at høre derpaa. Da dette er den eneste Leilighed, hvor Cantoren træder frem for Menigheden, er det saameget mere at beklage, om han ikke kan lære at fremsige et simpelt Fadervor i det Mindste taaleligen. Ei blot mishageligt, men virkelig oprørende har det endeligen været mig, hvor jeg har hørt Kirkesangeren ville forbedre Fadervor ved adskillige Tilføjninger og Forandringer. Saaledes har jeg i en Landsbykirke ikke langt fra Kjøbenhavn ei allene hørt ham forandre: "giv os id a g vort daglige Brød," til "giv os hver Dag vort daglige Brød!" hvorved Bønnens Skjønne Beskedenhed og Tillidsfuldhed aldeles taber sig, men endogsaa danne en heel ny Beslutningsformular, saaledes lydende: "thi Dig tilhører Riget, Din er Magten, Din vorde Æren i Evighed! Amen!" Det kan man dog kalde et ulyksaligt Bessermachen!

En anden Deel af Gudstjenesten, hvori atter Menigheden allene deltager, er S a n g e n. Denne ledes vel af Cantoren, Choret og Orgelet, men Menigheden selv er dog den egentlig handlende Person derved. En god Psalmebog er derfor et virksomt Middel til Andagtens Befordring; og ihvorvel den i vore Kirker almindeligst brugte evangelisk-christelige endnu lader en Deel tilbage at ønske, vil den dog i de fleste Henseender findes tilfredsstillende. En Psalmebog skal ikke være en rimet Dogmatik, men et Udtryk af de Følelser, som ved Dogmerne kunne vækkes hos os, og de Beslutninger, hvortil Erkjendelsen af dem kan lede os. Ere Psalmerne derhos frie for Svulst og Affecterthed, fromme og simple, bør man være tilfreds; og jeg er vis paa, at ethvert ikke forud indtaget christeligt Sind i disse Henseender vil finde meget at rose i vor Psalmebog. Et forstaaeligt Udvalg deraf bringer Harmonie i Gudstjenesten. Psalmerne før Prædiken bør forberede det, hvorom der skal tales, saaledes at den flittige Kirkegjænger allerede af dem kan slutte, hvorom der vel i Prædiken vil blive Tale. Psalmerne efter Prædiken derimod skulle, om muligt, indeholde et kort Udtog af den eller dens vigtigste Dele: stundom ogsaa et Udbrud af de, ved Præ-

dikenen vakte, Følelser og Forsætter. En Prædikant, hvem det er om at gjøre, at virke ret fuldt stændigt paa sine Tilhørere, vælger derfor med megen Omhyggelighed de Psalmer, som Menighedens skal synge. Han forudsætter fremdeles, at disse Psalmer blive affjungne med Andagt og Opmærksomhed, saaledes at Menigheden ogsaa tænker noget derved. Og hvis han i sin Prædiken maaskee endogsaa udtrykkeligen tager Hensyn enten til den hele Psalmes, eller dog til Slutningsverset deraf, ved hvilket han sædvanligviis gaaer paa Prædikestolen, kan det betydeligen skade det tilsigtede Indtryk, hvis Røgen kommer efter Sangen, eller, om han ogsaa bivaaner Sangen, dog ikke lægger Mærke til, hvad det er, som han synger. Imidlertid iagttager Menigheden, ogsaa i denne Henseende, sjeldent sin Skyldighed. Ikke at tale om, at Mange ikke komme, førend Prædikenen allerede er begyndt, og gaae lige saa snart den er endt, og saaledes aldeles ikke deeltage i Sangen, tør det ogsaa paastaaes om en Deel, at de ikke tænke paa Meningen af det, som de synge; man vilde ellers ikke høre en saa skurrende, skrigende, uharmonisk Sang, som ofte er Tilfældet; thi Følelsen af Psalmens Ord vilde da lære dem, som ikke kunde synge, enten at tie og ikkun i

Tanferne at følge de Syngende, eller i det mindste at synge saa dæmpet, at Harmonien ikke forstyrres vedes derved. At Cantor og Chor for iøvrigt ogsaa her — omendstjøndt langt sjeldnere — maae bære en Part af Skylden, idet de fore slet an, er ikke heller til at nægte. Tænker man sig forresten Psalmerne slet valgte, slet udførte, baade for mange og for lange, saa er ogsaa dette en ikke ubetydeligt medvirkende Grund til at Gudstjenesten kun halvt bivaanes.

Vi komme nu til den tredie Deel af den offentlige Gudstjeneste om Søndagen, jeg mener Messen. Det er en skøn Skik, at Præsten, hvergang han vender sig om til Menigheden, hilser den, og igjen modtager dens Hilsen. Han gjør det med de Ord: "Herren være med Eder!" den svarer: "og med din Aand!" Dette skeer 3 Gange: før Dagens Collect, før Evangeliet og før Collecten efter Prædiken. Disse 3 Gange ere til Ære for Treenigheden. Urigtigt er det derfor at bruge det 4de Gang, nemlig før Betsignelsen. Menigheden reiser sig ikke for denne Hilsen, saaledes som for Herrens Betsignelse; thi den er kun et menneskeligt Ord, en menneskelig Hilsen, fra Præsten til Menigheden — stjøndt vistnok, formedelst

Stedets og Diebliffets Hellighed, hvitideligere end nogen anden Hilsen.

Ovenpaa den første Hilsen følger Dagens Collect. Denne er en Bøn, affattet med Hensyn til Dagens Evangelium, og dens Indhold ligesaa vel passende for Præsten som for Menigheden. Han deeltager derfor selv deri, hvilket antydes derved, at han vender Ryggen til Menigheden, eller vender Ansigtet mod Alteret, ligesom Menigheden, medens han derimod under den øvrige Messe, hvor han taler til Menigheden, vender sit Ansigt mod den. Det var ikke upassende, om denne, saavel som alle øvrige Collecter, messedes knælende; i det mindste bør den knælende Stilling antydes ved at bøje sig forover.

Umiddelbart ovenpaa Collecten begynder Præsten den hellige Underviisning med at oplæse Epistelen eller Lectien. Denne er altid tagen af det nye Testamente, dog udenfor Evangelierne. En Undtagelse danner Mariæ Bebudelsesdag og den almindelige Bededag, da Lectien tages af Propheten Esaias. I nogle Kirker pleier Menigheden at reise sig, medens Epistelen messes, men dette er urigtigt. Evangelierne indeholde Christi egne Udsagn, eller i det Mindste Fortællinger om ham selv: derfor er det sømmeligt at anhøre disse

staaende. Epistlerne derimod ere kun hans Disciples Ord, og ihvor sande og ypperlige disse endog kunne være, er det dog passende for en Christen Menighed at gjøre Forskjel mellem Messerens Ord og hans Disciples.

Efter Epistelen synges sædvanligviis Psalm. No. 1: "Vi troe, vi alle troe paa Gud!" som indeholder et kort Udtog af de dogmatiske Bestemmelser om Treenigheden, men sammensat med saa liden Salvelse, saa tørt, knudret og uskjønt, at den, i Særdeleshed i Forening med en mindre let eller skjøn Melodie, vanskeligen kan bidrage til at fremme Andagten. En kort Psalme, af noget Hensyn til Evangelium, er derfor at foretrække. Efter atter at have hilset Menigheden, forkynder Præsten den derpaa, at han vil forelæse Dagens hellige Evangelium, men bliver afbrudt af den ved det Udraab: "Lovet være Gud for sit glædelige Budskab!" Derpaa messes Evangeliet og Præsten forlader Alteret, for, under Høimessepsalmen, at berede sig til at bestige Prædikestolen.

(Fortsattes).

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 16de April 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Ante over herskende Ringeagt for de
kirkelige Skikke og den udvortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

For at blive i Sammenhængen ville vi for et Dies
blik springe Prædikenen over og atter følge Præsten
for Alteret. Han messer her paany en Collect,
hvis Indhold er Tak til Gud for hans aabenbarede
Ord, og Bøn om, at det maa virke til Bestyrkelse
i Tro, Haab og Kjærlighed. Ogsaa i denne Bøn
deeltage Præsten og Menigheden med hinanden,
hvorfor den messes paa samme Maade som Col-
lecten for Prædikenen. Denne Collect er hver Dag

uforandret, undtagen i Fasten, da den ombyttes med en Collect, hvis Indhold har Hensyn til Jesu Lidelse og Død.

Efter Collecten meddeler Præsten til Beslutning Menigheden, ikke sin men Herrens Belsignelse, saaledes som den findes 4 Mosebog Cap. 6. V. 24—26, hvilken, paa Grund af, at det er Herrens Belsignelse, modtages staaende. Derpaa istemmes Beslutningspsalmen, under hvilken Præsten, efter, knælende, at have opsendt en taus Bøn, forlader Alteret.

Messen danner saaledes en ikke ubetydelig Deel af Gudstjenesten; men skulde vi give Sandhed Æren, maae vi tilstaae, at den saare sjeldent bidrager til at forøge Andagten: at de Allerflestes aldeles Intet tænke eller føle derved: og at den i det Høieste, hvor Præsten messer særdeles smukt, kan underholde, som Sang betragtet. Men da den overveiende Deel af Præsterne vistnok ikke messer saaledes, at det for Tonens Skyld kan være behageligt at høre dem: da meget mange messe saaledes, at det er umuligt at forstaae de Ord, som de foredrage: da maaskee Enkelte endog gjøre det saa slet, at de blive til Spot for de Letsindige i Menigheden: og da det til Slutningen ei engang staaer i Alles Magt at erhverve sig en

saadan Færdighed deri, at de kunne gjøre det, idetmindste taaleligen — saa var det vistnok ønskeligt, baade for Menigheden og Præsterne, om denne Levning af den gamle Catholske Ritus var affkaffet. Vel er det ikke uden Exempel, at en Præst, naar han føler sig aldeles uskicket til at messe, erholdr Fritagelse derfor og Tilladelse til at oplæse Collecter, Epistler og Evangelier; men saalænge dette skeer saa sjeldent, at man ikke uden at opvække Opsigt kan ansøge derom, vil vistnok mangen En af Ængstlighed herfor holde sig tilbage, og foretrække at sætte baade Menigheden og sig selv i en ubehagelig Stemning; thi det er ligesaa ubehageligt for Menigheden at høre en Præst, ved hvis Tale den nys er bleven opbygget, messe saaledes, at den hovedfulds drages tilbage til Jorden igjen, som ubehageligt for Præsten selv, hvis han har Dre nok til at kunne føle de musikalske Misgreb, han begaaer, og Disharmonien af de Toner, som han frembringer. Saalænge det derfor endnu er en Nødvendighed at maatte messe, kan det ikke noksom lægges vordende Præster paa Hjerte, at anvende den yderste Flid, for at erhverve sig saa megen Suldkommenhed, som mulig, ogsaa i denne Deel af deres Embedsforretninger. I modsat Fald vil Menigheden ikke uden Grund troe at skylde

baade dem og sig selv, at komme saaledes i Kirken, at den netop faaer Prædikenen, og Intet mere at høre.

Netop fordi Menigheden ved alt dette finder sig foranlediget til at skjænke Messen mindre Opmærksomhed, end det vistnok har været deres Hensigt, som indrømmede den en saa betydelig Rolle i den offentlige Gudstjeneste, forglemmer den ogsaa selv at iagttage sin Skyldighed derunder. Jeg har ovenfor nævnet, at det var passende at anhøre Evangeliet staaende, men ikkun i saare faa Kirker her i Hovedstaden skeer dette. Ja ei engang under Betsignelsen reise sig alle. Selv de, der reise sig op, naar Evangeliet oplæses fra Prædikestolen, eller naar Betsignelsen lyses fra samme Sted, blive meget ofte siddende, naar de samme tvende Dele messes for Alteret. En paafaldende Selvmodsigelse! Og dog er det upaatvivleligen vist, at det paa Menigheden selv maa gjøre et langt mægtigere Indtryk, naar den i Mæsse reiser sig for at anhøre Oplæsningen af det guddommelige Ord, end naar den ganske rolig bliver siddende, som vedkom denne Sag alene Præsten, men ikke Tilhørerne! Synes ikke Enhver at føle det, som havde Betsignelsen en langt større Kraft, naar en talrig tilstædeværende Menighed paa eet Bink reiser sig op for at annamme den, end hvor blot nogle

Enkelte ere blevne tilbage, adspredte hist og her i en rummelig Kirke, og disse ei engang synes at bemærke, hvad der forkyndes dem? Uordenen i denne Henseende er saa stor, at jeg endog flere Gange har været Vidne til, at Præsten har maattet meesse Betsignelsen over aldeles tomme Stole, idet nemlig den hele Menighed, endog de Communicerende iberegne, havde forladt Kirken under den sidste Collect, saa at Præsten, da han igjen vendte sig om til Menigheden, ikke fandt en Eneste tilbagebleven. Enhver vil vistnok føle det Stødende heri! Og ligesaa upassende, som det var, at begynde Gudstjenesten, førend endnu Noget er kommen i Kirken, for ligesaa upassende maatte det vel med Føie ansees, at fortsætte den, naar der ikke var nogen Menighed tilbage!

Jeg kommer nu til den Deel af Gudstjenesten, hvorunder Menigheden i Almindelighed opfører sig meest passende, baade fordi den derved selv har mindst at gjøre, og fordi det er den Deel, som stemmer meest overeens med og bedst kan passeres efter Tidens forandrede Fordringer, jeg mener: Prædikenen. At denne almindeligviis anhøres med Stilhed og Opmærksomhed, saavel paa Landet, som i Kjøbstæderne, er en glædelig og for Præsten opmuntrende Erfaring. Det er derfor ogsaa den

Deel af deres Embedsforretninger, hvorpaa samvittighedsfulde Præster fortrinligen lægge Bind: ja de ansee den vel endogsaa stundom for at være den eneste, der er deres Opmærksomhed værdig. Jeg haaber imidlertid at have viist, at om end Prædikenen er den vigtigste Deel af den offentlige Gudstjeneste, saa er den dog ikke den eneste, og at ogsaa de øvrige Dele, saasom Bøn, Sang og Messer, naar de vedbørligen foredrages, kunne bidrage til Andagtens Oplivelse. Ogsaa Prædikenen maa isørigt afpasses efter den menneskelige Naturs Kræfter. Det er umuligt at vedligeholde en spændt Opmærksomhed gennem flere Timer: ja stundom er allerede een Time formeget. Hvor derfor Præsterne prædike utilbørligt længe, svække de upaatvivleligen selv Indtrykket af deres Tale og forvolde Uopmærksomhed hos Tilhørerne.

En, for denne Opmærksomhed saare skadelig, Indretning ere de Tavler, som ifølge gammel Skik og Brug ombæres netop under Prædikenen. Det er ikke nok, at de for Diebliffet forstyrre den Enkelte, hvem de præsenteres: den idelige Klirren og Klingren vedbliver, naar Kirken er stor, under hele Prædikenen og hindrer mangen En fra at kunne være lutter Øre. Denne Maade at indsamle frivillige Gaver paa har derfor alt i lang Tid

været Gjenstand for offentlig Anke. Selv fra Dyrighedens Side synes der at have været tilstøttet en Forandring deri, da der for nogle Aar siden indhentedes Oplysning om, hvormeget hver enkelt Table her i Kjøbenhavn aarligen indbragte. Imidlertid have disse Summer rimeligviis udgjort mere, end man andensteds fra saae Udveie til at forskaffe Vedkommende: og mere end disse samme Vedkommende, paa deres egne eller deres Eftersmænds Vegne, troede at burde opoffre; thi Alting er bleven ved det Gamle. Med hvilken hemmelig Ubillie denne Afgift af Mange betragtes, er imidlertid indlysende af den utallige Mængde Smaamynt, ja meget ofte af forældede og ubrugelige Mynter, hvoraf Tavlepengene sædvanligviis bestaaer. Det er derfor beklageligt, at vedkommende Stiftelser ere saa fattige, og vedkommende Præster og Kirkebetjente saa ringe aflagte med faste Indtægter, at de ikke uden føleligt Savn kunne undvære denne ubiise. Saalænge den vedbliver, bør den imidlertid hæves paa den Maade, der mindst hindrer og forstyrrer Opmærksomheden: en Pung, befæstet paa Enden af lang Stang, er derfor at foretrække for Tavlerne. Saavidt jeg veed, bruges dette ogsaa saavel i Slotskirken som paa enkelte andre Steder.

Hvad der endnu til Slutningen, i det mindste hos Enkelte, svækker Gudstjenestens Virkning, nemlig Kirkerne egen Uhyggelighed, den Kulde, der hersker i dem, stundom Banskæligheden i at kunne høre, stundom endog alene i at kunne komme til at sidde: saavel som hvad der i disse Henseender kunde gøres for at formindske Folkets Ligegyldighed for den offentlige Gudstjeneste, finder passende sit Sted iblandt de almindelige Bemærkninger, som jeg ved Slutningen af det Hele vil tillade mig at fremføre. Jeg vender mig dernæst igjen til de enkelte Dele og kommer her først til Sacramenterne.

(Fortsattes).

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 23de April 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anke over herskende Ringeagt for de
kirkelige Skikke og den udbortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

Sacramenterne.

Forberedelsen til Nadverens Sacramente er Skriftemaalet. Enhver veed, at vi her ved tænke os noget gandske Andet end det catholske Skriftemaal. Det er ikke en Bekjendelse af sine enkelte begangne, syndige Handlinger, men af sit syndige Sindelag i Almindelighed: og ikke aflagt for Præsten men for sin egen Samvittighed. Uds trykket Skriftemaal er derfor nu omstunder min:

dre passende paa en Handling, hvørved man Intet skrifte. I ældre Dage fandt det almindeligviis Sted Dagen før Altergangen: men da dette var besværligt for dem, der, paa Landet, havde en lang Kirkevei, indførtes der den Skik at skrifte samme Dag, men førend den egentlige Gudstjenesfes Begyndelse. Her i Kjøbenhavn, hvor Folket — som vi allerede ovenfor have bemærket — ikke synes at kunne faae Gudstjenesfen kort nok, er denne samme Skik nu indført: vistnok tillige til større Bequemmelighed for vedkommende Præster og Kirkebetjente.

Paa Landet holder Præsten en Skriftetale for den hele communicerende Menighed under Eet, og meddeler dem derpaa den, i Ritualet foreskrevne, Syndsforladelse eller Absolution. Det følger, synes mig, af sig selv, at dennes Gyldighed til Beroligelse for den Communicerende maa være betinget af det Sindelag, der for Dieblirket besjeler ham, og at Præsten derfor ikke behøver udtrykkeligen at tilføie, "hvis I oprigtigen angre Eders Synder, saa tilsiges jeg Eder o. s. v." At vække dette Sindelag er jo netop Hensigten af Præstens Skriftetale, og under Forudsætning af denne sin Hensigts Opnaaelse behøver han ingen Samvittigheds-scrupel at gjøre sig over at maatte

følge Ritualets Bogstav. Et Spørgsmaal bliver det derimod, hvorvidt den, der først kommer efterat Skriftetalen er endt, kan tillades at knæle med imellem de Dyrige og modtage Absolutionen! Da jeg for nogle Aar siden en Tidlang forrettede Gudstjenesten i en Landsbykirke ikke langt her fra Byen, hændtes det mig ikke sjeldent, at flere af de, der vare tegnede til Skrifte, kom—ei alene under Talen, men selv efterat den aldeles var endt, og desuagtet uden mindste Forlegenhed nærmede sig for at knæle ved Alterfoden mellem dem, der vare komne tidligere. Da det forekom mig tvivlsomt, hvorvidt jeg torde meddele disse Absolutionen, efterdi den hele Skriftetale jo var unødvendig, hvis dette Spørgsmaal besvaredes bejaende, forespurgte jeg mig derom hos høiere Foresatte, og erholdt af den høiærværdige, mildt og fredeligtssindede, afdøde Biskop Mûnter det mundtlige Svar: "at saadanne Tilfælde maatte overlades til Præstens Conduite." Jeg valgte den Udvei at lade Kirkedøren lukke, naar jeg begyndte at uddele Absolutionen; og da Menigheden mærkede dette, ophørte den Ustkik med at komme for sildig af sig selv.

Her i Kjøbenhavn skrives, som bekjendt, de Communicerende i mindre Afdelinger. Det Til-

fælde kan altsaa her ikke indtræffe, at Nogen indstiller sig til Absolutionen, der ikke har været forberedet dertil. Dette har imidlertid havt en anden Ufsik til Følge, idet de antegnede Skrifteborn stundom lade saavel Præsten som de medantegnede Medlemmer af Menigheden vente temmelig længe efter sig. Af en, i de fleste Tilfælde utidig og i sine Virkninger skadelig, Føielighed skrifte adskillige Præster dem, der saaledes komme for silde, i Sacristiet under den øvrige Gudstjeneste. Jeg kalder denne Føielighed utidig; thi i en Stad som Kjøbenhavn kan Ingen være saa aldeles uvidende om Tiden, at han kan tage en heel Time feil: og jeg kalder den skadelig i sine Følger, fordi det er aabenbart, at kun strafværdigt og usømmeligt Letsind og Eigegyldighed kan foraarsage, at Nogen kommer — hvad jeg har været Vidne til — endog halvanden Time for silde, og denne Eigegyldighed nødvendigens maa bestyrkes, naar man føier sig derefter.

Den egentlige Altergang begynder Præsten med en i Ritualet forefrevne Tiltale til Communicanterne, der, i mine Tanker, kun saare ufuldkomment svarer til sin Bestemmelse. Da den imidlertid engang er forefreven og Præsten pligtig til at bruge den, er det ogsaa de Communicerens

des Pligt at høre den, og en Ustkik bliver det derfor, at disse først begynde at træde ud af Stolene, naar han begynder at oplæse den. Under den Støi og Udspredelse, som derved opstaaer, bliver det ofte umuligt at høre Præstens Ord, og Saa af de Communicerende høre noget Lidet, de fleste aldeles Intet deraf. Ligesaalidet passende vilde det imidlertid være at træde ud af Stolene og nærme sig Alteret under Psalmen før Altergangen; thi ogsaa denne ere de Communicerende pligtige til at tage Deel i. Det Passeligste troer jeg derfor vilde være, at Communicanterne først traadte ud, naar Psalmen var tilende, og at Præsten gjorde en Pause, indtil de vare samlede om Alterfoden. I Kjøbstæderne kunde Orgelet imidlertid præludere.

I Anledning af Knælingen paa Alterfoden, medes Brødet og Vinen omdeles, maa jeg endnu til Slutningen bemærke en saare slem Ustkik hos den qvindelige Deel af de Communicerende. Det er de store Hatte, som de undertiden beholde paa Hovedet, istedetfor i alt Fald at lægge dem af i deres Stole. Hvis Bedkommende ovenikjøbet bøier Hovedet ret dybt, som er saare sædvanligt, er det, som jeg ei blot af min egen Erfaring veed, ikke allene vanskeligt, men stundom endog plat umuligt for Præsten at kunne række dem Kalken,

uden enten at tilføie de stødende Ord: "reis Hovedet i Beiret!" som jeg har ladet mig fortælle, at en afdød Præst i en af Landets mindre Kjøbstæder har brugt, eller ogsaa egenhændigen at tage i Hattestyggen, for saaledes at kunne komme til at række dem Bægeret. Jeg er overbeviist om, at de, der saaledes sætte Præsten i en ikke ringe Forlegenhed, ikke have tænkt derpaa; og jeg er ligeledes overbeviist om, at de kun behøve at gjøres opmærksomme derpaa, for ved den ovenanførte Leilighed selv at indsee det Passende og Nødvendige i at nærme sig Alteret, enten med blottet Hoved, eller dog i detmindste med en Hat uden alt for stor Skygge.

Det andet Sacramente, Daaben, er en af de kirkelige Handlinger, hvorved de færreste Ustkikke finde Sted. At den unge Pige, der holder BARNETS Hue, ikke altid løser og aftager den paa den behændigste Maade, er tilgiveligt: at den, der bærer BARNET, ikke altid erindrer, hvad Navn det i Daaben skal erholde, kan til Nød ogsaa undskyldes, og afhjælpes i alt Fald ved den skrevne Seddel, som Præsten modtager af vedkommende Kirkebetjent; Enkelt Uleilighed følger af den senere Forordning, ved hvilken der befales, at Børnene skulle døbes med deres Efternavn tillige; dette er

endnu ikke almindeligen bekjendt, hvoraf igjen følger, at den, der bærer Barnet og spørges om dets Navn, som oftest kun nævner Fornavnene; dette giver da Leilighed til adskillig Uorden; thi Præsten kan ikke ret vel, selv om han kjender Efternavnet, døbe Barnet anderledes, end det nævnes for ham, og en urigtig Opgivelse gjør altsaa noiere Forklaring nødvendig, hvorved igjen Ritualets nøiagtige Befølgelse vanskeliggøres.

En Fornyelse af Daaben er, som bekjendt,

Confirmationen,

til hvilken jeg derfor dernæst vender mig. Ligesom der fandt færrest Udfikke Sted ved Daaben, saaledes findes derimod flest ved Confirmationen, ja saamange, at jeg neppe veed, hvor jeg skal begynde eller ende. Da imidlertid Hensigten af Confirmationen upaatviveligen er, at vække de religiøse Følelser hos Barnet i en saa høi Grad, at Diebikkets Kjørelse, om muligt, kan efterlade sig Virkninger for hele Livet, saa forekommer det mig indlysende, at Alt, hvad der svækker denne Stemning hos Barnet, maa ansees for en Udfik og paaankes.

Det er da en tidt ført Anke, at Confirmationen i Kirken giver Forsængeligheden et alt for vidt

Spillerum. Selv den fromme Jngemann kan ikke afholde sig fra at sige om den catholske prima Communion (første Communion), der træder i vor Confirmations Sted:

"Kolde Gramen her ei slukker Andagtens Lue:

"Ei med Kundskab og Flid forsængeligt bramme de
Smaa:

"Ei i glimrende Pynt dem Verdensbrangen her ordner:

"Ikke rødme de her ved leslende Smaaherrers Blik;

"Alteret see de kun paa, hvor Helligdommen sig aabner,

"Medens paa Kirkegulv beder det knælende Folk." *)

---

*) Reiselysten 2 Deel pag. 170.

(Fortsættes).

G. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 30te April 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Ante over herskende Ringeagt for de
kirkelige Skikke og den udvortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

Der kan ingen nære nogen Tvivl om, at jo denne Anskuelse af Confirmationen, i Særdeleshed her i Hovedstaden, indeholder sørgelig Sandhed, som det da heller ikke kunde ventes anderledes af en Digter, der fremfor alle andre Nulevende er begavet med Andagtens Seerblik. Den Examen, som de Unge underkastes paa Kirkegulvet, maa nødvendigviis udslukke, eller dog svække Andagten. Gaa søge vistnok at bramme ved denne Heilighed;

den langt større Deel svarer, formedelst Dieblifkets Bevægelse, enten aldeles Intet, eller dog meget ufuldkomment og forkeert; ja jo dybere deres Andagt og Nørelse er, desto slettere svare de sædvanligviis, saa at deres virkelige Værdighed til at optages i den christne Menighed meget ofte maa bedømmes tvertimod den Kundskab, som de ved Examinationen lægge for Dagen. At der udfordres en vis Kundskab og Forstand til at kunne overdrages de Rettigheder, af hvilke Confirmationen sætter de Unge i Besiddelse, og at Menigheden har Ret til at fordre en Garanti derfor, er uomtvisteligt; men ligesom den offentlige Examination er en aldeles utilstrækkelig og upaalidelig Garanti, saaledes forekommer vedkommende Præsters Samvittighed mig at kunne være Borgen nok derfor. Desuden er dette Beviis paa de Unges Modenhed til at lade dem ophøre med Skoleunderviisningen aldeles overflødig, efterat senere Skoleanordninger have forbudet at antage noget Barn til Confirmationsunderviisning, førend det er udfkrevet af Skolen. Ikke at tale om, at denne Examination utilbørligen forlænger den allerede i sig selv for lange Confirmationsact, der saaledes snarere virker pünligt trættende end aandeligt og saligt opløstende baade paa Børn og Tilstædeværende, maa ogsaa et urig-

tigt, upassende, ja skundom endog — netop fordi Tankerne ere sysselsatte med vigtigere Ting — tilsyneladende tankeløst Svar jage Skamrødmene op i den unge Piges Kinder, naar hun bliver sin Feiltagelse vaer, og virke ligesaa forstyrrende paa hendes egen Andagt, som paa hendes Forældres og Benneres.

En lige skadelig Indflydelse paa Andagten udøver ofte den alt for overdrevne Pynt, hvori de Unge den Dag troe at borde fremtræde. Dette viser sig i Særdeleshed hos de ringere Klasser, der til dette Brug laane af de Rigere, saa at jeg virkelig har seet Pigebørn, der ellers neppe havde de nødvendige Klæder, paa deres Confirmationsdag smykkede med laante Guldfjæder. Det bør siges til Ære for de dannede Klasser af Samfundet, at de i denne Henseende almindeligviis iagttage et sømmeligere Maadehold.

Den største Gjenstand for Forsængeligheden er imidlertid de Unges Plads paa Kirkegulvet under Confirmationen. Paa Landet ordnes de efter deres Rundskaber, mod hvilken Regel Intet med Foie lader sig indvende; kun hændes det vistnok ikke sjældent, at saavel menneskelig tilgivelig Partiskhed, som ogsaa Umuligheden af fuldstændigen at kunne bedømme Omfanget af de Unges Indsigter foran-

Iediger Misgreb i denne Henseende, saa at en eller anden blandt de Unge virkelig erholder en anden Plads end den, der, saavel efter deres egen Mening, som ifølge Retfærdighed tilkom dem. I Kjøbenhavn følges en anden Regel, nemlig Forældrenes Rang. Ogsaa imod denne lod sig aldeles Intet indvende, naar alle Forældre havde en Rang. Men dette er ingenlunde Tilfældet, og hvorledes skal Præsten da forholde sig, hvor Rangen hører op? I Rangforordningen staae Grosfereren og Dagleieren ved Siden af hinanden, men hvilken Præst her i Kjøbenhavn vilde desuagtet vove at sætte deres Børn ved Siden af hinanden paa Kirkegulvet? Bedtægt har vel hjulpet Noget, men kan langt fra ikke gjøre Alt.

(Fortsættes).

C. H. Bisby.

E x t r a c t

of

første Qvartals Regnskab 1831,

for

det forenede Underfattelses Selskab.

S n d t a r t.

	Æbler og Æggn.	Skdb.	Skdb.	Skdb.
	fl.	fl.	fl.	fl.
Besøbling fra forrige Aar, Støfsan- cer iberegnet	2438	93	5511	74
A. Ugentlige Subfonter for Ugebladets 43 Aargang No. 1—13	529	71		
B. De oventrøentlige Medlemmers Con- tingent for dette Aar	109	48	20	
C. Støtter af 6600 Skdb. Sæls Stønt, Oblis- gationer er Sæls 264 Skdb. a 200 $\frac{1}{4}$ pCt.	272	24		
D. Sæls Afsætning i første Kvartal	12	48	1023	48
E. Østager Sæls i Sænten			1500	
F. Støtter 700 Skdb. a 212 pCt.	742			

Skdb. 4104 92 8055 26

U d g i d t.

	Æbler og Æggn.	Skdb.	Skdb.	Skdb.
	fl.	fl.	fl.	fl.
1. Personer for dette Kvartal: til de sædvanlige Personfoster	705		150	
Ditto for det Strødfse Regat			44	
Ditto for Caroline Regat			25	
2. Gratualer til 172 Medlemmer	2450			
3. Ditto til Sundene	140			
4. Sæls til 26 Medlemmer			3850	
5. Sundenes Sincassations Provision for forrige Aar	117	26	85	41
6. Støtter imod Støpørentativer			700	
7. Ugebladets Trykning med Papir	213			
8. Lønninger			355	
9. Tilfærdige Udgifter: Nødfillige anviste Støtninger	48	18		6 24
Støtter af det i Sænten østfagne Sæls. Støtter af udfrædt, ei endnu ind- fræde Svitteringer: <small>o. og S.</small> <small>R. o. lth.</small>			1088	
for Sæls	144	Stb.		
for Contingent. 93 - 84 fl.	237	84	1088	
Sæls	193	60	1751	57

Skdb. 4104 92 8055 26

Kjøbenhavn den 31 Marts 1831.

Doverensfæmende med Administrationens Control.

J. G. Primor.

Bentley.

Østham.

Friedenreich.

17. Bengen.

Borger = Bennen.

Ere og Fyrgethvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 7de Mai 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anke over herskende Ringeagt for de
kirkelige Skikke og den udvortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

Den har bestemt visse Classers indbyrdes Rang: den har anvist Børnene af kongelige Embedsmænd uden Rang deres Plads umiddelbar efter dem, der have Rang: den har sat Grosserereren over Kjøbmanden, Kjøbmanden over Urtekræmmeren, denne igjen over Spekhøkeren, og Spekhøkeren over Kjældermanden. Men en Bedtægt bliver aldrig en Lov og kan derfor ikke antages hverken kjendt eller anerkjendt af Alle, Er for Exempel Kjøbmanden

riig og Grosfereren forarmet, vil den Første upaatviviligen ansee det for en Fornærmelse, om hans Barn skulde staae nedenfor den Sidstes. Og er Spekhøkeren Gaards eller Huus:Eier, medens Urtekræmmeren kun boer til Leie, kan det gjerne falde ham ind, paa Grund deraf at fordre Forrang for denne Sidste. Enhver indseer altsaa Umuligheden for Præsten i at kunne følge nøiagtig bestemte og almindeligen antagne Regler i denne Henseende: og dog fordrer man det af ham, og tager ham det saare ilde op, hvis han forseer sig derimod. Ja mangt et Barn staaer paa sin Confirmationsdag med Laarer i Dinene og undertrykt Misfornøielse i Hjertet, fordi det ikke har erholdt den Plads, som det ventede.

Saamange ubehagelige Erfaringer, som Præsterne her i Staden upaatviviligen alle have gjort i denne Henseende, er det mig ubegribeligt, at de ikke ere komne overens om noget Middel derimod. Jeg kunde fortælle de utroligste Ting om Børns og Forældres rasende Forbittrelse, naar de formentligen vare tilfidesatte af Præsten: jeg kunde fortælle om en ung Pige, der under sin Confirmationsunderviisning sværmede for Præsten, men paa sin Confirmationsdag sagde til en Veninde: "jeg har tilbedet N. N.; men jeg skal ha de ham saas

længe jeg lever, fordi han har sat mig nedenfor en Fuldmægtigs Datter!" jeg kunde fortælle om en anden, der havde leveret Præsten 5 Rbd. ved Antegningen, men efter Confirmationen gav ham en 1 Rigsdalersseddel, hvori der var reven 5 dybe Rifter, fordi hun, hvis Moder var Gaardeierinde, havde maattet staae neden for En, der boede til Leie, ja som ei engang vilde communicere hos ham, men strax gik til en anden Præst. Ja dersom der er nogen Leilighed, hvorved det er Præsten umuligt at gjøre alle tilpas, saa er det denne! Saameget heller borde da Hovedstadens Præster blive enige om en Regel desangaaende, der, naar den var almeengjældende, ogsaa fritog den Enkelte for Uvillie, naar han holdt sig den efterrettelig.

Denne Regel kunde, efter min Mening, være følgende. Confirmanderne deltes i 3 Klasser: Rangspersoners Børn, Børn uden Rang, Børn fra Friskoler. De Første kunde staae efter Rangen, de Sidste som deres Plads var i Skolen, de Mellemste efter Lodtrækning. Ved denne Inddeling undgik man det, om end ikke i sig selv Upassende, saa dog efter den store Højs Begreber Stødende i, at Børn af de simpleste og usleste Classer skode ovenfor eller tæt ved Siden af de meest dannede. Da Lodtrækningen kun skulde anvendes, hvor

andre Opstillingsgrunde manglede, fulgte deraf tillige, at hvor man fandt en anden, fast og urykkelig, Regel, som i første Afdeling Rangen, i sidste Skoleordenen, vilde den ikke komme i Anvendelse. Hvor saaledes ethvert Stik af Partiskhed og Vilkaarlighed var undgaaet, vilde ei allene Præsten fritages for de mange Ubehageligheder, som ere uadskillige fra den nuværende Opstillingsmaade, men ei heller det Tilfælde nogensinde kunde indtræffe, at en Confirmand stod paa Kirkegulvet med undertrykt Værgelse i Sjelen, fordi han var kommen neden for en anden. Pladsen vilde, naar den ikke længer blev en Væressag, blive dem, hvad den borde være, aldeles ligegyldig, og ingen forstyrrende Indflydelse længer kunne have paa deres Andagt.

Uagtet de store og ivinesfaldende Fordele, som Lodtrækningen har, findes den dog intet Sted indført. Kun enkelte Gange har den i enkelte Tilfælde været anvendt af en eller anden Præst; men som almeengjældende Regel, saavidt jeg veed, intetsteds. Ei heller vilde en enkelt Præst torde bove, den almindelige Brug til Trods, at indføre den. Kun naar flere paa engang begyndte dermed, eller i det mindste alle ved en og samme Menighed ansatte Præster, kunde det maaske lykkes at undgaae de

vrange Domme, Mængden ellers vilde fælde der: over, som over enhver Nyhed!

Bed Ritualet for Confirmationen har jeg en Bemærkning at gjøre, der vel ikke angaaer en Ustkif, men dog, fordi den meget ofte virker saare forstyrrende paa Andagten, er værre endnu end en Ustkif. Den angaaer det Spørgsmaal, som Præsten forelægger hvert Confirmand i Særdeleshed: "forsager Du Djævelen, og alle hans Gjerninger, og alt hans Væsen?" Uden i ringeste Maade at indlade mig i Materien, vil jeg blot med Hensyn til Formen bemærke det Stødende i at nævne Djævelens Navn i samme Dieblif, som Confirmandens Sjæl maa antages at være fuld af de rene og helligste Følelser, ja aabenbar at nævne ham som den, der endnu i dette Dieblif havde Herredømmet over Confirmandens Willie. Jeg kan ikke afholde mig fra at fortælle et barnligt Træk af min egen Erfaring, som viser, hvor høist stødende denne Formular er for det barnligt fromme Sind. En venlig lille 8 Aars Pige, der ellers gjerne gif i Kirken, var ikke at bringe dertil, da jeg sidste Gang havde Confirmation i vor Frelser's Kirke. Hun havde været der næstforrige Gang, men var, netop under det ovennævnte Spørgsmaal til Confirmanderne, bristet i stærk

Hulken og ikke været at bevæge til at sige Grunden dertil. Denne Gang tilstod hun den imidlertid i de Ord, "at hun ikke kunde taale at høre Præsten "B. nævne Djævelen i Kirken; det var saa fælt at "høre ham sige Djævelen til alle Confirmanderne." Sandelig! det er kommen vidt med Ritualets Upasfenhed for vor Tid, naar selv uskyldige Børn forarge sig over dets Udtryk! Den ovennævnte lille Pige havde forresten i flere Aar nydt Religions- underviisning af en Lærer, der hører til de meest rettroende; saa Ingen maa troe, at hendes Forargelse udrandt af en rationalistisk Opdragelse.

Den sidste Anke i Anledning af Confirmationen angaaer den tilstædeværende Menigheds høist usømmelige Opførsel derunder. At "leflende Smaaherrer," som Ingen maa kalder dem, gaae fra Kirke til Kirke for at betragte Confirmandinderne, med megen Frækhed trænge sig frem, og virkelig ofte sætte den unge Pige i Forlegenhed, er desværre almindeligen bekjendt. Eigesaa bekjendt er det, at der sædvanligviis under Confirmationen hersker en saadan Støi, at det som oftest er umuligt for Præsten at blive hørt, endog allene af Confirmanderne. Denne Støi foraarsages ved den idelige Kommen og Gaaen, ei blot fra en Kirke til en anden, men ogsaa ud og ind af en og

samme Kirke. Jeg kjender intet Tilfælde, hvor Guds Huus virkeligen bliver saa vanhelliget, som netop en Confirmationsøndag; ja hvad man enhver anden Helligdag vilde ansee for yderst upassende og stødende, f. Ex. at staae op paa Bænkene, undseer Ingen sig ved paa en Confirmationsdag. Alle Helligdommens Skranker ere den Dag nedbrudte: Kirken er ikke længer Kirke, men Skueplads, ja ringere endnu. Behøve vi noget videre Beviis for, at den hele Maade, hvorpaa Confirmationen, i det mindste her i Kjøbenhavn, forrettes, trænger til en gennemgribende Reform?

V i e l s e n.

Der var en Tid, da Ingen, ovenfor den allersimpleste Stand, troede at kunne være bekjendt, at lade sig vie uden efter Kongebrev. Ja det blev næsten anseet for en Skam at lade tillyse for sig fra Prædikestolen. Dette var vistnok en stor Uskik. Den har taget betydeligen af, og mange, i Særdeleshed Embedsmænd, tage ikke længer i Betænkning at lade lyse for sig. Med de høiere Rangs personer er det imidlertid endnu ikke Tilfældet, og dog var det netop disses Exempel, der skulde hæve denne Uskik.

Da Regjeringen fra Begyndelsen af tilstod

Enkelte Fritagelse for at lade lyse for sig, samt Tilladelse til at lade sig vie i Huset og af en uvedkommende Præst, havde den ikke til Hensigt at skaffe Statskassen en forøget Indtægt ved at benytte Folkets Forsængelighed, men i enkelte, specielle Tilfælde at raade Bod paa virkelige Ubequemmeligheder. En Forlovet skulde til Exempel pludseligen reise bort og vilde gjerne forud forbinde sig med sin Elskede: der var ikke Tid til at bie de 3 Uger, som Tillysningen udfordrer, han løste i Kongebrevet Tilladelse til at lade sig vie strax. En Anden ønskede paa Sygesengen at forsikre sin Elskede Andeel i sin Formue: han kunde ikke komme i Kirken, for at lade sig vie der: Kongebrevet gav ham Tilladelse til at lade sig vie hjemme. En Tredie havde Forskjærlighed for den Præst, der havde døbt og confirmeret ham: da vedkommende Præst satte sig derimod, erholdt han ved Kongebrevet Ret til at lade sig vie af hvem, han vilde. I alle disse Tilfælde var en speciel Tilladelse nødvendig; men hvor intet af disse Tilfælde finder Sted, røber det en urigtig Anskuelse af Bielsens Væsen at troe Kongebrev fornødent.

(Fortsættes).

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 14de Mai 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Ante over herskende Kingeagt for de
kirkelige Skikke og den udbortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

Selv hvor Kongebrev løses, er det meget sæd-
vanligt, at Bielsen forrettes i Kirken. Dette er
vistnok ogsaa det pæsseligste, og at det er saa almin-
deligt, røber altsaa en glædelig Tact for Somme-
lighed, i det mindste i denne Henseende. Imidler-
tid vilde det upaatvivleligen være endnu almindeli-
gere, hvis ikke een Omstændighed var: den Offent-
lighed nemlig, som saaledes ikke kan undgaaes, og
som dog kun kan virke forstyrrende. Her gjælder

nemlig det Samme, som om Confirmationen, at de Fleste, der komme for at overvære denne hellige Handling, drives mere af Nysgjerrighed, end af Religionsitet eller Interesse for dem, der ere dens nærmeste Gjenstand. Et gammelt Ordsprog lyder: naar et Menneske dør, siger man alt det Gode, der kan siges om ham, men naar han giftes, alt det Onde. Erfaringen bekræfter det tildeels, ligesom det ogsaa ligger i Sagens egen Natur. Thi naar Døden betragtes som en Ulykke, og Ægteskab derimod som en Lykke, maa ogsaa den første afvæbne Misundelsen, det sidste derimod vække den. Et Par Brudfolk tør derfor ingensunde vente at finde lutter velvillige og fjærlige Tilskuere og Tilhørere, hvis de lade sig vie i Kirken. De maae tvertimod vente, under den hele Act, at være Gjenstand for Critik. Ethvert Ord, som Præsten taler til dem, og som kan udlægges om deres foregaaende Liv og Forhold, vil worde kritiseret. Deres Paaklædning, ligesaavel som deres Anstand og Forhold under Vielsen vil worde Gjenstand for Bemærkninger, der ikke altid kunne antages at være udrundne af Velvillie. Allene at være omgivet af og udelukkende Gjenstand for en gabende Mængdes Blik virker ubehageligt: kunne altsaa Brudgom og Brud ikke aldeles forglemme disse

Omgiwelse, og saa fuldkomment fæste deres Die og Sind paa Altarets Helligdom, at den tilstuenede Mængdes Vanhellighed forsvinder derfor, vil altsaa deres Andagt kun lidet fremmes ved en Kirkevielse. Paa den anden Side tillade ikke heller de bestaaende Love at lukke Kirkedøren under en Vielse og saaledes sætte sig i Sikkerhed mod den tilstrømmende Mængde, skjøndt dette kunde synes at borde være en Forret for dem, der have løst Kongebrev og altsaa derved dog kunde have Noget forud for Andre. Af disse Grunde kan det da baade forklares og forsvares, om Noget, imod sin egen Lyst og Følelse, lader sig vie i Stuen istedetfor i Kirken. Den Forøgelse, hans Andagt kunde have faaet ved Stedets Hellighed, vilde maaske være tabt igjen ved de Tilstædeværendes ubeilige Nærværrelse. Det rette religiøse Sind gjør et Tempel af den simpleste Stue; thi Gud er allestedes nærværende, hvor Tanken med Andagt dvæler ved ham.

Hvad Kjøbenhavn angaaer er det, om just ikke nogen Ustkik, saa dog altid uforsigtigt, ikke, før Vielsen, at have erkundiget sig om de forskjellige, ei blot Kirkebetjente, men ogsaa underordnede Betjente, f. Ex. Graverkarl eller Stolekone, hvem der, følge Skik og Brug, kunde tilfalde Andeel i den Gæmildhed, der ved et Bryllup er

faa rimelig og almindelig. Thi har man ikke i Forveien givet disse Vedkommende, hvad de have eller formene at have Krav paa, kan det vel stundom hænde sig, at de i Kirken selv, enten før eller efter Vielsen, affordre Brudgommen samme, og derved paa en hoist ubehagelig Maade forstyrre hans Stemning. Dette skeer vistnok sjældent; ligesom ikke heller nogen Mand, med endog kun den ringeste Tact for hvad der er sømmeligt, kan tillade sig det: da imidlertid disse Klager stundom ere førte, troer jeg dog at borde anmærke dem. Thi Kirkebetjenterne ville vistnok ligesaavel ansee det for en Uskik, om Brudgommen glemmer at give dem deres Rettighed, som han selv igjen anseer det for en Uskik, om de kræve ham derfor. Den Tid er vel overhovedet ikke langt borte, da alle deslige frivillige Gaver til Kirkens Tjenere af Menigheden selv ville ansees for en Uskik, fordi verdslige Skatter nu borttage mere end forhen, og fordi det religiøse Sind, der i Gæmildhed mod Religionens Tjenere søgte at vise sin Tak til Gud for Religionen selv, bliver stedse sjældnere og lunknere. Men saalænge Regjeringen endnu ikke har bifaldet Almenhedens Ulyst i denne Henseende, eller anvist Kirkens Tjenere og Betjenter fast Løn istedetfor de frivillige Gaver, bør det Frivillige ikke

gives, som om det var af Tvang, eller fordres, som om det var en Ret; thi begge Dele er en Ustif.

I enkelte Kirker her i Kjøbenhavn ombæres efter Brudevielsen en Table, der præsenteres dem, der have været indbudne dertil. Jeg kjender intet Lovbud, der befaler dette, og kun et Lovbud kan retfærdiggjøre en Ting, der ellers synes at være meget paa sit urette Sted. Ere desuden Bedkommende ikke i Forveien gjorde opmærksomme herpaa, ville de maaske sjeldent have Penge hos sig, og Damerne allermindst. Tabellen ombæres altsaa kun til liden Nytte, og hvad der kommer ind derved, kan ikke erstatte den ubehagelige Følelse, som i Særdeleshed ved en saadan Leilighed maa gribe dem, der maae lade sig den forgjebes presentere. Saalænge man imidlertid ikke med Visshed veed, om den ved Vielsen i Kirken vil blive ombaaret eller ikke, gjør man vel i, enten forud at erkjendige sig derom, eller i alt Fald at forsyne sig med de fornødne Penge.

Ogsaa med Ceremoniellet ved en Vielse borde ethvert Brudepar i Forveien gjøre sig bekjendt; thi hvor lidet de endog have at iagttage derved, feile de dog ikke sjeldent deri. Paa de tvende første Spørgsmaal i Vielsesformularen: "om de har

beraadte dem med Gud i Himmelen, deres eget Hjerter, deres Slægt og Venner, at de vil have den Person, som staaer hos dem, til Ægtemage," og "om de vil leve herefter, som det sømmer sig en Ægtemand eller Ægtehustru," svare vel alle Ja, endstjøndt vistnok den største Part borde svare Nei paa det første Spørgsmaal; thi om de endog beraade sig med Gud i Himmelen, skeer det dog neppe, førend de først have beraadt sig med deres eget Hjerter. En aabenbar Feil er det derimod, at der i Spørgsmaalet er tilføjet: "Slægt og Venner;" thi deels beraade ikke alle sig med disse: deels er det ikke heller absolut nødvendigt, efterdi Ægteskabet i Almindelighed, ogsaa uden dette, er gyldigt. Men et Spørgsmaal, der — uden mindste Forandring, Tilføjetning eller Fradragelse — skal forelægges Alle, og hvorpaa Alle skulle være forpligtede at svare Ja, borde ogsaa være saaledes beskaffent, at Alle med en god Samvittighed kunde svare Ja derpaa. Dette er imidlertid nu ikke Tilfældet, og saaledes kan mangt et Brudepar komme i den Nødvendighed at maatte begynde deres Ægteskab med en Løgn. Det tredie Spørgsmaal lyder saaledes: "veed De Dem fri, at De ikke har givet nogen anden Mand (Kvinde), som endnu lever, deres Ægteskabstro, som dette kunde være

til Hinder?" I sig selv er dette Spørgsmaal overflødig; thi det er Præstens Sag i Forveien at undersøge det, og til hans Betryggelse ere derfor Forloverne og Tillysningen indførte. Men det er tillige utydeligen fremsat; thi man kan — naar man ikke netop holder sig til Formen, men til Meningen — ligesaavel svare derpaa med Nei som med Ja. Virkeligen har jeg ligesaaofte hørt det Første, som det Sidste. Svarer nu Brudgommen eller Bruden Nei, maa Præsten nødvendigviis afbryde Vielsen for at gjøre dem opmærksom paa, at her skal svares Ja; og dette gjør igjen den Feiltagende forlegen. Efterdi Ritualet foreskriver, at herpaa skal svares med Ja, følger det endeligen af sig selv, at man ikke kan lade sig nøie med et umærkeligt Hovednik. At tilkjendegive sit Samtykke paa denne Maade, er en Uskik; thi man giver det ei blot tilkjende for Gud, men ogsaa for den forsamlede Menighed, og maa altsaa gjøre det paa en Maade, der kan bemærkes og forstaaes af Alle.

Naar Præsten byder Brudeparret at give hinanden Haanden paa deres Løfte, er det ikke passende at beholde Handskerne paa. Men da Handskerne sædvanligviis ere nye og trange, forløber der stundom en temmelig lang Tid, inden Bruden kan faae sin Handske af; hun beholder den derfor

stundom paa, medens Brudgommens Haand er blottet. For at undgaae dette, bør hun enten være sikker paa, at Handsken let lader sig afdrage, eller ogsaa gjøre det i Forveien.

Om det Øvrige af Ritualet ved Brudevielsen vil jeg Intet tale. Saameget tør jeg paastaae, at ikke Een af hundrede Præster vilde, om Balget stod til ham, oplæse for Brudeparret adskillige af de Steder i den hellige Skrift, som ere ham foreskrevne.

Under Haandspaalæggelsen knæler Brudeparret, men meget sjeldent uden at Præsten først har maattet opfordre dem dertil.

Under Belsignelsen borde de igjen reise sig; men dette skeer endnu sjeldnere, og, hvad Følget angaaer, næsten aldrig.

(Fortsattes).

C. H. Wisby.

Søndagen den 29de Mai indkommer Professor Davids Bidrag.

Borger = B e n n e n.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 21de Mai 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anke over herskende Ringeagt for de
kirkelige Skikke og den udbortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

Om Marsagerne til denne Eiegenlydighed og
Ringeagt.

I. Mangler ved Ritualet.

Naar Ritualet ikke længere indeholder et Udtryk af Folkets religiøse Tænkemaade, eller, om endog Materien er overensstemmende dermed, dog ikke fremsætter denne i en Form, der stemmer overens med den fremskredne Tids Fordringer

og derfor bliver snart uforstaaeligt, snart stødende og for den mere Letfindige endog maaske latterligt, saa tør vi vistnok paastaae, at disse Mangler mægtigen bidrage til at svække Folkets Deeltagelse i den offentlige Gudstjeneste! Thi Ingen tager Deel uden i det, der stemmer overens med hans egen Følelse: og naar den foreskrevne Form enten ikke virker paa denne, eller maaske endogsaa støder an derimod, saa undgaaer han enten at maatte bivaane en saadan Gudstjeneste, eller bivaaner den med Ulyst og Udspredelse. At det Ritual, som er befalet at følges i den danske Kirke, og derhos, ifølge en Circulairekrivelse fra det Kongelige danske Cancelli af 16de August 1828, "uden nogen Udeladelse og uden noget Tillæg," ikke stemmer overens med den mere forædlede og uddannede Form, hvori den større Mængdes religiøse Overbeviisning nuomstunder udtaler sig: og at det derfor ikke er uden al Skyld i den ovenantydende Ligegyldighed og Ringeanth for de, af det selv befalede, gudstjenstlige Skikke, har jeg alt enkelte Gange paapeget, og haaber Medhold deri af den langt overveiende Deel blandt Landets Geistlige. Naar der i de senere Aar af nogle faa hyperorthodoxe Sværmere, der have skruet deres Hoveder af, for ikke at geneses af deres egen sunde Fornuft, og hvis Hjertes

Overflødighed saaledes, aldeles uhindret af Hovedets Indvendinger, strømmer over alle Bredder, er opløst og hvirvlet Klagemaal over, at saamange Præster afvege fra Ritualets Bogstav, saa er dette ingenlunde et Beviis paa Præsternes Vilkaarlighed eller Ringagt for Lovens Bydende, men meget mere et isinesfaldende og stort Beviis paa den herskende Aand i Menighederne. Thi netop fordi de mere Dylfste og Dannede i Menigheden vare misfornøiede med Ritualet og ideligen klagede derover for Præsterne, bevægedes disse, tildeels vistnok ogsaa ledede af deres egen Tact, til at modificere det efter Tidens Fordringer. Man kan være fuldkommen overbevist om, hvad ogsaa Erfaringen vil have stadfæstet, at hvor Præsterne tillode sig Afvigelser fra Ritualet, var det næsten altid med Menighedens Minde: og at Præsten, som den der maa leve af Menighedens Velvillie, saare sjeldent vil have tillade sig det, hvor han fandt Uvillie derimod hos sin Menighed. Nu er det vistnok let ved et Lovbud at tvinge de Geistlige til at følge Ritualet ved Gudstjenesten, men det er plad umuligt at tvinge Menigheden til det samme: og et Lovbud, der sanctionerede et, med Folkets Følelse uoverensstemmende, Ritual, vilde altsaa let kunne have den Følge, at Folket lidt efter lidt

blev ligegyldigt for Gudstjenesten og i det Høieste besøgte Prædikenen, som den eneste Deel deraf, hvor den, Præsterne bibeholdte, Frihed gjorde det muligt for dem at føie sig efter deres Tilhøreres Larm.

Anvendes dette paa de, for Diebliffet stedfindende, Forhold i vort Fædreneland, tager jeg ikke i Betænkning at beklage det Lovbud, der gjør Ritualets nøiagtige Befølgelse til ufravigelig Regel for alle Præster og i alle Forhold. Jeg beklager det, fordi Ritualet ikke synes mig saaledes, at det ufravigeligen kan eller bør følges. Med Hensyn til den første Paastand henholder jeg mig til en paas følgende, af Cancelliet selv udstædt, Skrivelse til Biskoppen over Sjellands Stift af 31te Marts 1829, hvori der tillades en enkelt, udtryffeligen angiven, Forandring i Daabsformularen, naar Omstændighedene fordrede det. Med Hensyn til den sidste Paastand maa jeg indskrænke mig til at henvise Læseren til Recensionen over den i Aaret 1830 udgivne, "forordnede Alterbog for Danmark," i Maanedsskrift for Litteratur, anden Aargang, 11te Hefte, hvor denne Gjenstand paa det grundigste er drøftet. *)

---

*) Da denne udgave, efter afdøde Biskop Munters Forslag, besørgedes af mig, under hans eget

Naar jeg siger, at Ritualet ikke bør følges, mener jeg naturligviis ikke, at en Embedsmand,

stadige Tilsyn, finder jeg mig foranlediget til at gribe denne Leilighed for at retfærdiggjøre saavel ham, som mig selv mod adskillige Anker i ovennævnte Recension. Det er saaledes ikke med Münters Billie, at Ordene 1 Joh. 5, 7 vedblive at udgjøre en Deel af Epistelen paa første Søndag efter Paaste: ligesom han ogsaa havde ønsket, og virkelig gjort flere Skridt, for at bevirke Forandring i flere Punkter af Daabsformularen s. Ex. i Ordene: "og forladt Dig alle Dine Synder." Det er ikke heller hverken med hans eller min Billie, at der i Brudevielses Formularen er vedbleven at staae: "Egteskabs Stat," eller i Liltalen ved Communionen: "Død og Pine" istedetfor "Fidelse og Død;" thi jeg har efter hans egen Begjering foredraget for høie Bedkommende, om ikke disse Udtryk kunde forandres. Næst efter Indførelsen af den reviderede Oversættelse var det overhovedet kun befalet at revidere Orthographien, men ikke Sproget: hvorfor Bibeholdelsen af alle de i Recensionen udpegede Sprogfeil og forældede Udtryk ikke kan tilregnes hverken Biskop Münter eller mig. Alle disse Omstændigheder vare Recensionens Forsatter bekjendte af min egen Meddelelse. Jeg maa altsaa tro, at de enten senere ere gaaede ham af Minde igjen, eller ogsaa, at han har troet, ikke at borde gjøre nogen Brug deraf, men allene at borde holde sig til Alterbogen selv, uden at undersøge, hvem Skylden laa

der har modtaget sit Embede af Staten under Vilkaar at adlyde dens Befalinger desangaaende, tør, end sige at han bør undslude dette: han bør tværtimod, saalænge der eksisterer en saa stricte Befaling dertil, nøie og ufravigeligen følge det og trøste sig ved, at netop ved denne nøie Befølgelse deraf ville dets Mangler træde desto tydeligere frem og Nødvendigheden af dets Forbedring og Forandring worde desto mere indlysende. Men jeg mener, at hvis Balget var givet ham frit, og hvis der ikke eksisterede nogen udtryffeligg Befaling dertil men snarere et stiltiende Samtykke til det modsatte, saa borde han ikke følge et Ritual, hvis enkelte Sætninger paa mange Steder maaske komme i Strid med hans theologiske Overbeviisning og kun kunne forsvares ved en Række af spidsfindige Slutninger, og hvis Form og Udtryk han ofte maa finde stødende for den mere dannede Deel af sin Menighed. Ligesom jeg derfor selv følger Rituallet indtil dets

---

hos for de bibeholdne Mangler. Faldt Skyggen allene paa mig selv, kunde det endda gaae an, men paa den høiærværdige Munters Minde, enten som Menneſte eller Biskop, kan jeg ikke lade den ringeste Skygge falde, som det staaer i min Magt at afværge.

mindste Smaating, fordi jeg i denne Henseende kun anseer mig som et ufrit Redskab i Statens Haand og derfor intet Ansvar kan paadrage mig derved, saaledes føler jeg, at jeg aldrig vilde kunne følge Ritualet ufravigeligen, hvis det var mig tilladt at afvige derfra: jeg vilde aldrig kunne sige til det uskyldige Barn eller dets Forældre: "Du som est undfangen i Synd og fød i Misgjerning!" jeg vilde aldrig kunne bekvemme mig til at lyse Forbandelse istedetfor Betsignelse over det unge Ægtepar i de samme Ord, hvormed Herren forkyndte Adam og Eva deres Straf, fordi de havde spist af det forbudne Træ, men som i deres Udtryk ere ligesaa krænkende for den blufærdige Brud, som i deres Indhold upassende ved en ganske modsat Leilighed! Jeg deler derfor af mit ganske Hjerter det alt ofte fremsatte Ønske, at vi dog ikke med Hensyn til Ritualet maatte staae for langt tilbage for alle vore Naboer, for Slesvig; Holsten, Preussen, Sverrig, ja selv for Grønland,*)

---

*) See det ovenciterede Stykke i Maanedsskrift for Litteratur 2den Aargang 11te Hefte pag. 412, hvoraf sees, at det for Menighederne paa Grønland under 3die November 1829 allernaadigst approberede Ritual indeholder adskillige betydelige Forbedringer i det hos os brugelige Ritual.

hvilke alle have nyere og bedre Ritualer end vi. Og jeg troer visseligen ikke at have Uret, naar jeg betragter disse Mangler som en ikke ubetydeligt medvirkende Uarsag til den offentlige Gudstjenestes stedse sparsommere og ligegyldigere Bivaanelse hos os. Maatte de, hvis Stilling giver dem Kald til at reformere fra oven af, lytte til denne Stemme fra neden af, og ved hensigtsmæssige Rettelser i vort Ritual gjøre dets ufravigelige Befølgelse til en ligesaa kjær og behagelig Pligt for Kirkens Tjenere, som den nu, i det mindste for mange iblandt dem, og i enkelte Tilfælde, tør troes at være det modsatte!

(Fortsættes).

C. H. Wiiby.

Søndagen den 29de Mai indkommer Professore Davids Bidrag.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 28de Mai 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Ante over herskende Ringeagt for de
kirkelige Stikke og den udvortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Fortsættelse.)

2. Kirkens Tjeneres egen Opførsel.

Den, der gjør en tvungen Gjerning, gjør den gjerne slet; naar altsaa Kirkens Tjenere kun iagttage Ritualet af Lydighed imod Statens Anordning, men ikke af egen Overbeviisning om dets Fuldkommenhed, tør man heller ikke vente, at de ville kunne udføre det med den Liv og Kraft, der allene formaaer at electricere Menigheden og bringe

dens Følelse i Samklang med Ritualets Hensigt. Jeg vil i denne Henseende aldrig forglemme, hvad Biskop Münter sagde til mig og de Medordis nerede, efterat vi vare indviede til Præster: "De kunne snart komme i det Tilfælde, at de kirkelige Skikke ved Banen blive dem ligegyldige! Gjør dog aldrig noget saadant skole- eller fabrikmæssigt. Bæn dem til, altid at tænke derved, selv naar De er saa vant dertil, at de kunne læse det op udenad!" Han havde upaatvivligen Ret heri, som i alle de Paamindelser, den dyrebare Lærer gav de vordende Præster; men netop fordi vi skulde tænke derved, blive Ritualets Baand os ofte tunge.

Med hvad Declamation skal overhovedet en Præst fremsige saadanne Stykker af Ritualet, som f. Ex. det ovennævnte ved Brudevielsen, til Brudgommen: "Jorden skal være forbandet for Din Skyld! med Kummer skal Du nære Dig deraf alle Dit Livs Dage! Torne og Lidelser skal den bære Dig!" eller til Bruden: "jeg vil skikke Dig megen Kummer til, naar Du reder til Barsel, og Du skal føde Dine Børn med Kummer!" Skal han udtale dem, som Jehova maa tænkes at have udtalt dem til Adam og Eva, med Tordenstemme? udtale dem saaledes, vilde vistnok det upassende deri endnu mere udhæves og Ritualet støde saame-

get desto mere; men tykkes det ham, som var det usømmeligt, i et helligt Dieblif at latterliggjøre det Ritual, som det dog er hans Borgerpligt at følge, saa er det vel ikke usandsynligt, at han troer at finde den bedste Middelsvei ved at fare saa hastigt og flygtigt hen derover som muligt. Dette er vistnok Grunden, hvorfor Præsterne stundom oplæse Formularen saa monotont og skyndsomt, at Meningen deraf enten gaaer aldeles tabt eller dog idetmindste intet Indtryk gjør.

Det maa imidlertid med Smerte tilstaaes, at det ei blot er ved saadanne Leiligheder, men ogsaa ofte overhovedet, at mine fjære Embedsbrødre behandle Ritualet med en uforsvarlig Skjedseløshed og i Kirken eller ved de kirkelige Forretninger opføre sig saaledes, at de umuligt kunne andet end vække Forargelse derved. I de større Stæder er dette vistnok sjeldnere, men ikke uden Exempel paa Landet. Jeg vil, isledetfor til flere, kun holde mig til eet Punkt, hvori Præsterne paa Landet virkelig ofte forsynde sig mod Reglerne for præstelig Anstand i en Kirke: det er angaaende deres Opførsel under den paa Landet sædvanlige Offring paa Alteret. At stæle meget stærkt til Siden, for at see, hvad hver enkelt af Menigheden offerer, er allerede upassende. At bukke m eget

dybt for Enhver, der offerer, er høist stødende. Men at tage en Skilling fra Alteret, og, endnu medens de følgende Par offre, kaste den paa Jorden, fordi den er for ringe en Gave, er i høieste Grad uværdigt og oprørende. Hvo der handler saaledes, viser ei allene, at Offeringens Betydning er ham aldeles fremmed, og at han ikke veed, hvoreledes Offeret i Grunden ikke frembæres Præsten men Gud selv, og at derfor kun Legemet tilfalder ham, medens Meningen tilhører Gud: han giver tillige Menigheden et saare slet Exempel til Efterfølgelse og kan vel foranledige, at den bliver kold og ligegyldig for en Gudstjeneste, som den seer saaledes besørget. Derfor er det dobbelt Præsternes Pligt, efter Biskop Münters ovenanførte Formaning, med ret megen Omhu og Sømmelighed at iagttage de kirkelige Skikke, paa det at de saaledes kunne bevæge deres Tilhørere til det samme.

Gjælder det da selv om Præsterne, at de ikke altid behandle de gudstjenstlige Handlinger, som de borde, hvormeget mere maa dette da ikke torde antages om de underordnede Kirkebetjente, hos hvilke der ikke med Nømmelighed tør forudsættes den ædlere religiøse Sands, der billigst borde findes hos hine!

Over Klokkerne har jeg hørt mindst Klage: enten maaskee, fordi de have mindst at gjøre i Kirken, eller ogsaa fordi de Klokkere, med hvilke jeg er kommen i nærmere Berørelse, maaske have været Undtagelser fra deres Stand. Føres der nogen Anke over dem, er det i Almindelighed over deres pecuniaire Fordringer, hvorhos man dog billigen bør betænke Nutidens store Ulyst til at tilstaae dem samme: en Ulyst, der igjen nøder hine til, endogsaa med Ulyst, at gjøre dem gjældende.

Over Kirkesangerne paa Landet og Cantorerne i Kjøbstæderne føres af vor musikalske Tid manges haande Klager. De synge, tilligemed deres Chor: drenge, for høit og skrigende: de følge ikke nøiagtigen Melodierne, saaledes som de findes i Professor Zink's Aar 1800 udgivne Choral: Melodis Samling: de rette sig ikke altid efter Orgelet: de affynge undertiden Svarene i en anden Grundtone, end den, hvori Præsten messer — Noget, som altsammen maa virke uharmonisk og stødende. Dertil kommer, at hvor de par force ville dirigere Sangen, flaae de undertiden Tact baade med Hænder og Fødder, uden at betænke, at der under Gudstjenesten ikke gives nogen Sangunderviisning. Endeligen er det ogsaa en Ulfik, hvor

Cantoren tillader sig, at lade en af Chordrengene læse i Chorsdøren før og efter Gudstjenesten.

De Kirkebetjente, over hvilke Menighederne almindeligviis føre de fleste og bitterste Klager, ere som oftest Graverne og fortrinligviis Undergraveren, hvilken sidste, besynderligt nok! af den hele Menighed gjerne betragtes, ikke som Kirkens, men som dens Tjener, og af hvilken man derfor i Kirken forlanger en Opmærksomhed og Opvartning, som man hverken er berettiget til at fordre af ham, eller som det engang altid er muligt for ham at tilfredsstille. Dette gjælder i Særdeleshed angaaende Oplukningen af de lukkede Stole i Kirken. Den, der leier en Stol, eller Plads i en Stol i Kirken, erholder tillige Nøglen dertil; det er altsaa hans Pligt at tage denne med sig hjemmefra; og naar han glemmer det, eller finder det for besværligt, kan han kun anmode Graveren derom, som om en Billighed, men ikke som en Ret. Endnu mindre har den eller de, der ikke have nogen Stol i Kirken, Ret til af Graveren at fordre sig indlukkede i en af de tomme Stole. Det er ikke i Kjøbenhavn, som paa Landet, at der er henlagt Tiende af Menigheden til Kirkerne's Vedligeholdelse. De vedligeholdes her for største Deelen ved Indtægterne af de bortleiede Stole. Denne

Indtægt er derfor saare rimelig og billig, og en vir-
 felig Skandal for vor Tid er det, at naar en Kjøb-
 stædkirke skal underkastes en Hovedreparation,
 kunne Pengene dertil i Regelen kun tilveiebringes
 ved en almindelig Collect over hele Landet. Vore
 Forfædre boede i ringe og uanselige Huse; men
 naar de opførte et Huus for Herren, var det stort
 og herligt. Vi boe i store og herlige Huse, men
 Guds Huse, som vore Forfædre kunde opbygge,
 kunne vi ei engang vedligeholde. Der var en Tid,
 da der byggedes Kirke efter Kirke: nu nedlægges
 der Kirke efter Kirke! Kirkerne trænge altsaa vir-
 feligen til deres lovbefalede Indtægter, og den
 retsindige Kirkebetjent bør ikke bidrage til disses
 Formindskelse ved at give de Fremmede lige Ret
 med dem, der ligesom have erhvervet Borgerret i
 Kirken ved at yde deres Stjærv til dens Vedliges-
 holdelse. Kunde de, der ikke have nogen fast
 Plads i Kirken, med samme Ret fordre sig ind-
 lukkede af Graverne i en eller anden Stol, som de,
 der maae betale deres Udgang dertil, saa vilde
 Folgen naturligviis blive, at til Slutningen alde-
 les Ingen leiede nogen Stol i Kirken. Ikke heller
 kunne de, der have en særegen Stol, være tilfredse
 med, naar de komme i Kirken, at finde denne
 optagen af Andre. Hvor altsaa enten en heel

Stol eller Pladser i samme ere leiede af en Enkelt, er det virkelig en Ufsik at fordre sig indluffet deri af Graveren, under Forevending af, at de dog rimeligviis ikke komme selv, eller under Tilbud af at gaae ud igjen, hvis Leieren skulde komme, et Tilbud, som denne Sidste vel vanskeligen vilde gjøre Brug af, i Særdeleshed hvis det var Damer, der havde taget hans Plads i Besiddelse.

(Fortsættes).

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Tre og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 4de Juni 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anke over herskende Ringeagt for de
kirkelige Stikke og den udbortes
Gudstjeneste overhovedet.

(Slutning.)

2. Kirkens Tjeneres egen Opførsel.

Eiendomsretten bør ogsaa her respecteres. En anden Sag er det, hvor en Stol ikke er leiet bort; her kan det vel være Graveren tilladt at lukke op for Andre: omendstjøndt han ved alt for stor Beredvillighed dertil let kan skade Kirkens pecuniare Interesse. Ogsaa kan det ikke bebreides ham, om han, ved Prædikenens Begyndelse, op:

lukker de Stole, der endnu ikke ere tagne i Besiddelse af deres Leiere; thi den, der ikke kommer til rette Tid, maa finde sig i at tabe sin Ret.

Man vil af Ovenstaaende see, at der virkelig ofte gjøres Graverne Uret, naar man med megen Bitterhed klager over deres Uberedvillighed til at lukke dem, der komme i Kirken, ind i de forlangte Stole. De ere ei allene ikke forpligtede dertil, men vilde endog saa ofte handle imod deres Pligt derved. Derimod tør det paa den anden Side ikke heller nægtes, at de ved den Maade, hvorpaa de opfylde denne virkelige eller formentlige Pligt, ved den Mangel paa Høflighed, ja ikke aldeles sjældent ved den virkelige Uartighed, som de derunder vise, i høi Grad opirre de Kirkebesøgende imod sig. En høflig og beskedet Anmodning fortjener altid et høfligt Svar, og i Kirken tør en Kirkens Tjener allermindst give det modsatte, eller vise sig tvær og treven. Den, der ved sin første Indtrædelse i Kirken møder en saadan Modtagelse af den Kirketjener, paa hvilken han rimeligviis først støder, bliver derved saare let bragt aldeles ud af sin Stemning.

Det skader altid en Religion, naar de, som forkynde dens Lære, ikke selv leve derefter. Vistnok er det et urimeligt Forlangende til dem, at de,

naar deres Religion ingen Feil tillader, ikke heller skulle begaae nogen. Alt forlange dette af Præsterne — og vi høre det hver Dag—, er det samme som at forlange af en Digter, at han skal kunne spille til Fuldkommenhed de Kelder og Characterer, der forekomme i hans Skuespil, eller at en Componist skal kunne synge sin egen Musik. En Kirkens Tjener tør da upaatvivleligen have Ret til at fordre, at man ikke forlanger af ham, at han skal være mere end et Menneske: og naar han hører større Fordringer gjorte, tør han gjerne antage det for et Beviis paa, at man, ved at overdrive sine Fordringer saaledes, at de ikke kunne opfyldes, søger en Undskyldning for sine egne Overtrædelser. Skjøndt der saaledes vel bør gjøres Forskjel mellem Præsten og Mennesket, følger det dog af sig selv, at naar Præsten er Præst, det er: naar han er i Embedsdragt og Embedsforretning, bør han lade saa Lidet som muligt af det Menneskelige skinne igjennem, og med yderste Barsomhed vogte sig for Alt, hvad der kunde synes stridende mod hans Stands Værdighed. Det samme gjælder naturligviis om de ringere Kirkebetjente. Alle bør de, saavidt det staaer i deres Magt, ogsaa ved deres eget Forhold derunder, stræbe at give den offentlige Gudstjeneste og

dens Skikke og Ceremonier al den Høitidelighed, som er mulig. Naar Gudstjenesten behandles med Eigegyldighed af Menighederne, fordi den ikke har noget Høitideligt for dem, vil da atter en Deel af Skylden falde paa dem, hvis Forhold i Kirken ikke er høitideligt, eller som ved deres Udtryk og Lader ingenlunde vise det milde, fromme og sagtmodige Sind, der kræves af den, der foredragne, Religion.

3. Kirkenes egen Uhyggelighed.

Om vi just ikke kunne anvende paa alle Landsbykirker Dehlenschlägers Vers:

Christus er stegen til Himmelens Sal,

Han nøies ei meer med en Krybbe:

faa kunne de dog anvendes paa mange, hvis fugtige, grønne, kolde Mure, iisnende Steengulv, støvede, halvraadne Bænke og brøstfældige Alter ingenlunde forene sig for at oplive Menighedens Andagt. Ligesom imidlertid ikke faa af de nyere Landsbykirker, i Særdeleshed paa private Godser, danne en hæderlig Undtagelse, saaledes gjælder det ogsaa om næsten alle Kjøbstædkirker, at de med Hensyn til architectonisk Skjønhed Intet lade tilbage at fordre. Jeg tillader mig i denne Anledning imidlertid den Bemærkning, at hvor meget skjønnere i sig selv endog adskillige af de nyere

Kirker ere, f. Ex. Slotskirken og Frue Kirke, ville de dog vanskeligen kunne virke saa mægtigt paa Folkets religiøse Følelse, som de ældre gothiske Kirker. Thi i disse ere vi fra Barnsbeen af vante at bede til vor Gud: vi ere hjemme deri, som i en Faders Huus, medens derimod de nyere, opførte i en for os fremmed Smag, virke paa os, som naar vi træde ind i et fremmed Huus. Jeg vover derfor endog at paastaae, at vor Frelsers Kirke paa Christianshavn, med Hensyn til Architecturen, værdigere repræsenterer en dansk Hovedkirke, end Frue Kirke i Kjøbenhavn.

Dog er det ikke nok, at Kirkerne i sig selv ere skjønne og aandsopløftende. Skulle de kunne forsamle og fastholde en talrig Menighed, maae de endnu forene andre Fortrin. Som det første blandt disse bør nævnes, at Prædikenen kan høres og forstaaes af Alle. Det er almindeligt bekjendt, hvormeget de ovennævnte tvende nyere Kirker i denne Henseende lade tilbage at ønske. Naar de desuagtet for Dieblicket ere de talrigst besøgte, skyldes dette vistnok fortrinligen, at de i deres Prædikantere forene, hvad Staden har at opvise af det meest Ærværdige og Beltaalende, saavel som for en Deel vel ogsaa Kirkerne egen Dythed. I Almindelighed tør man derimod antage det for

afgjort, at ligesom enkelte Kirker stedse ville søges, allene fordi man let og tydeligt kan høre i dem, saaledes ville andre staae tomme, allene fordi det i dem koster Anstrængelse at kunne høre og samle Præstens Ord.

En anden Hindring er den i vore Kirker almindelige Træk og Kulde. Kun en sjelden Kjærlighed til Guds Ord kan i Winterdagene drive Menigheden hen i en Kirke, hvor de Ældre og Svagelige iblandt dem maaske endog kunne risikere deres Helbred, medens de Yngre og Stærkere dog altid føle Ubehagelighederne af Træk fra de store Døre og Vinduer, og Kulde fra det, oftest steenlagte, ofte endogsaa fugtige Gulv. Ligesom vore private Huse ere indrettede med Hensyn til Climatet, saaledes borde ogsaa Kirkerne være det. I Rusland er der almindeligviis 4 store Døne i hver Kirke: Gulvet er belagt med Brædder og i de fleste Stole tillige med Tæpper: og Befaling givet, at ingen Gudstjeneste maa holdes, naar Kulden er stegen til en vis Grad. Gjør nu endogsaa det strængere Clima i hint Land disse Forholdsregler nødvendige der end her, saa kunde dog enkelte af dem med Nytte finde Anvendelse ogsaa hos os. Det var et meget billigt Forlangende i vort Clima, at der fandtes Bræddegulv i alle Kirker, og det var ikke

formteget, om der i Hovedstaden tillige var Læp-
per til Gulvene, eller dog inden i Stolene. Jeg
er overbevist om, at hvis Folk kunde sidde ligesaa
luunt og beqvemt i Kirken, som i Skuespilhuset,
vilde de flittigere og langt mere uforstyrret kunne
henvende deres Opmærksomhed paa Gudstjenesten.

Jo mere uddannet et Folk bliver, desto større
Fordringer gjør det ogsaa. Ligesaalidet som vi
vilde finde os tilfredse ved et Gæstebud, der var
indrettet efter vore Forfædres Skik, eller i deres
Klæder og Boliger, eller med deres Huusgeraad,
efterdi vi i alle disse Henseender have en anden
Smag, ligesaalidet ville vi ogsaa kunne tilfreds-
stilles ved Kirker, der endnu ere, som de vare for
Aarhundreder siden, eller et Ritual, der sætter os
tilbage i vore Lixoldsfædres Tid. Man indvende
ikke, at Religionen er den samme og altsaa maa
virke det samme paa Hjerterne! En Marmorsteen,
der har været under Thorsvaldsens Haand og
er bleven til en idealfæ Statue, virker langt anders-
ledes paa os, end en Marmorsteen, der under
Steenhuggerens Haand er bleven til en Karikatur
paa et Gravsted: og dog er det en og den samme
Steen!

Kirken er ikke længer, som den i forrige Tider
var, det eneste Sted, hvor Folket kan hente

Næring for sin Religionsstat. Ved den stedse stigende Lethed i at erholde Bøger, og endnu mere ved den Mængde Tidssblade og Tidsskrifter, der forvandle Alting til en for Mængden let fordøielig Spise, føles Trangen til i Kirken at erholde Opbyggelse, Underviisning og Afværling nu mindre end forhen. Jeg udtaler en Sandhed, som jeg er dybt gjennemtrængt af, naar jeg siger: at Præstestanden bliver i Folkets Dine stedse mindre og mindre nødvendig. Og hvorfor? fordi den for største Delen ikke kan eller vil følge med Tidens Aand og være det, som den til vor Tid allene kan og bør være!

Det sidste halve Aarhundredes Begivenheder have vaakt Frihedens Aand. Denne Frihed strækker sig ogsaa til at undersøge og prøve de Lærdommes Overensstemmelse med Fornuften, som Geistligheden forkynder, og at tænke over Vælseligheden af de religiøse Skikke og Ceremonier, som den fordrer iagttagne. Det vilde være ligesaa forgjæves som syndigt, at standse denne Stræben. En renset Lære, et forbedret Ritual, en, ogsaa ved sin Vandel fuldkommen agtværdig, Geistlighed: see her Midlerne til at gjenopvække Religionsiver hos Folket. Gud give, at ikke alle tre Dele maae vedblive kun at henhøre til fromme Ønsker!

C. H. Bisby.

Søndagen den 5te Juni indkommer Professor Davids Bidrag.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 11te Juni 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bidrag til Kundskab om Rusland.

Iblandt de Stater, der have politisk Indflydelse, og hvis Udvikling griber ind i det europæiske Statsystem, er der ingen, der i statistisk Henseende er mindre bekjendt end Rusland; denne Kolos, hvis Ræmpebygning strækker sig ud over tre forskjellige Verdensdele. Ruslands Kraft erkjendes mere i sin Heelhed, end den kjendes i sine Bestanddele. Noget Bidrag til Kundskab om denne Stat ville derfor maaskee her være paa deres rette Sted, og jeg tør haabe, at de ville interessere en Deel af dette Blads Læsere.

Efter de bedste Kilder tør man antage, at dette uhyre Rige har et Fladeindhold af omtrent

373,000 gr. □ Mile, af hvilke 73000 høre til Europa, 276000 til Asien og 24000 til Amerika. Folkemængden ansættes saare forskjellig, thi mens Balbi ved Slutningen af 1826 ansætter den til 58,776000 Indvaanere, antager Beydemeyer, støttende sig paa Folketællingen af 1817, at Befolkningen ikke i 1826 oversteg 51 Millioner. Schmitzler antager med Hassel, at Rusland da skal have talt 54 Millioner Indbyggere, af hvilke 42 Millioner komme paa det europæiske og 12 Millioner paa det asiatiske Rusland. I de amerikansk-russiske Besiddelser, der i Udstrækning ere dobbelt saa store som Frankrig, boe ikkun 50000 Mennesker, om trent 2 paa en Quadratomil. Iøvrigt regner man, at der i det europæiske Rusland leve 605, og i det asiatiske 48 Mennesker paa Quadratomilen. Saa stor Forskjel der er med Hensyn til Befolkningens Intensitet imellem det europæiske og asiatiske Rusland, saa stor er ogsaa Forskjellen i denne Henseende mellem Gouvernementerne i hiint, thi medens der i Gouvernementet Archangel ikke kommer meer end 16 Mennesker paa en Quadratomil, leve i Gouvernementet Moskou 2323 Individuer paa et lignende Areal. I ethvert Tilfælde maae Angivelserne om Folkemængden være upaalidelige, thi de Folketællinger, paa hvilke de grunde sig,

lide ikke blot af de Brøst, der i Almindelighed ere uadskillelige fra saa vidt omfattende Operationer, men de strække sig ogsaa blot til den mandlige Deel af Befolkningen, der er underkastet personlige Afgifter, og efter denne Deel beregnes da hele Folkemængden approximativ. Paa denne Maade kan det Resultat, der drages af dem, ikke være paalideligt. Desuden er det naturligt, at Fødsels- og Dødelisterne, efter hvilke Folketællingernes Resultat suppleres, ikke kunne være meget nøiagtige; Befolkningen lever saa adspredt, og bekjender sig til saa mange forskjellige Religioner, at man ikke kan lide paa Resultatet af Kirkebøgernes Beretninger over Afgangen og Tilgangen af Folkemængden. Ikke desto mindre kan man antage for afgjort, at Rusland, med et Areal, der er over 35 Gange saa stort som Frankrige, ikke tæller dobbelt saa mange Indbyggere som dette Rige. Og dog er Folkemængden betydeligen stegen i de sidste 60 til 70 Aar, thi ved Catharina den 2's Tronbestigelse talte Rusland neppe mere end 25 Millioner, og ved hendes Død (1796) neppe mere end 33 Millioner Indbyggere. Vel skyldes denne Tilvæxt for en Deel de lykkelige førte Krige og Erobringer, og Lesur antager saaledes, at Rusland fra 1721 til 1811 paa denne Maade har faaet en Tilvæxt af

10,770834 Indbyggere, men der har dog ogsaa i de sidste 30 Aar i Gjennemsnit aarligen været et Overskud af henved 500000 Fødte over Døde, fra hvilket altsaa denne Tilvæxt for en stor Deel skrives sig. Listerne for 1823 angive dette Overskud til 663343, for 1824 til 436751, for 1825 til 634409, for 1826 til 487156, for 1827 til 666728 Individer, og Dupin anslaaer Formerelsen paa hver Million til 10527, hvad der er lidt over 1 pro Cent aarligen. Folkeformerelsen i Rusland forholder sig saaledes til den i Preussen som 21 til 54, og holder omtrent Skridt med den i de østerrigske Stater.

Ligesaa forskjellig som Befolkningen i det russiske Rige er med Hensyn til Oprindelse og Sprog, — der tales nemlig over 40 forskjellige Sprog, Dialecter ikke iberegnedes, — saa forskjellig er den ogsaa med Hensyn til religiøs Troesbekjendelse. Størstedelen, og maaske næsten 45 Millioner, bekjende sig vel til den græsk-katholske Ritus, men Protestantismen, den romersk-katholske Kirke, Judaismen, Mahomedanismen og Paganismen tælle dog talrige Tilhængere der, og man regner, at $1\frac{1}{2}$ Million Protestanter, 4 Millioner Katholiker, $\frac{1}{2}$ Million Jøder, 4 Millioner Mahomedaner, 300000

Tilbedere af Dalai-Lama og 600000 Tilhængere af Fetichismen leve i Rusland.

Hos et Folk, der er af saa forskjellig Oprindelse, der lever under saa ueensartede ydre Forhold og Omgivelser, er det intet Under, at Civilisationen er saa ulige udbredt, at maaskee intet andet Rige frembyder en saadan Blanding af Cultur og Naahed, af Politur og Barbarie, af Forsinelse og Wildhed, som det russiske Folk betragtet i sin Heelhed viser os. Medens faae eller rettere sagt intet Spor af Civilisation er at finde hos Jakuten og Kamtschadalen, synes Culturen at have fæstet Bo i de østersøiske, polske og finske Provindser. Men selv i de Gouvernementer, ja i de Classer, der i Cultur kappes med det øvrige Europa, opdages ikke sjelden Spor af en mere asiatisk end europæisk Regjeringsform og Oprindelse. Unægteligt er Regjeringen, derunder forstaaet Embedspersonalet, den meest oplyste Deel af Nationen. Den recrutes ikke sjeldent fra Udlandet, og stræber i enhver Henseende, om ikke at følge, saa dog at kjende Tidens Aand og dens Gang. En Deel af Adelen og de høiere industrielle Classer staae denne nærmest i Oplysning og Cultur; ikke fremmede for Fremskridtene i Konst og Videnskabelighed, ikke ubekjendte med den mangesidige Udvikling og de

utallige Forbedringer, der fyldes den nyere Tids utrættelige Virksomhed i alle Retninger, synes den især at have tilegnet sig de ydre Former, under hvilke Culturen andenstedes fremtræder. En Forfatter, som har opholdt sig længe i Rusland, og som synes at have samlet med Nøiagtighed og iagttaget med Skarpsindighed, siger om denne Deel af Nationen, der staaer øverst hvad det selskabelige Liv angaaer: "De, som høre til disse Classer, have almindeligen et let Nemme, et sikkert og skarpt Blik, en fin Tact; i deres selskabelige Forhold lægge de Vægt paa Urbanitet og den ydre Skjønhed, deres Opførsel bærer Præg af Anstand og Værdighed, og i deres Character findes Spor af Fethed og Smidighed. Hvad man kan bebreide dem, er, at de blive staaende ved Tingenes Overflade, at de ikke trænge ind i de Gjenstandes Væsen, med hvilke de beskæftige sig, at de af Videnskaberne kun tilegne sig de i det practiske Liv uundværlige, og ikke lægge Vind paa dem, der danne Characteren, forædle Aanden, og hæve Mennesket i hans egen Bevidsthed — de bekymre sig mere om Formen end om Væsenet, opoffre det Solide for det Glimrende, det Nyttige for det Skjønne og det Behagelige. Forskningens Resultat

tater elske de, men Besværligheden, som Forstningen koster, hade de.

En bestemt Nationalcharacteer er ikke tænkelig, hvor Nationen indbefatter saa mange forskjellige Folkeslags, og hvor saamange Fremmede have coloniseret sig. Til at gjøre sig en Forestilling om Nationen, er det derfor maaskee hensigtsvarende med enkelte Træk at skildre de særskilte Classer i Staten. Den ovenfor paapegede Forfatter skildrer Haandværkeren, som nem til at lære og til at udøve sin Dont, men siger han, "mens han hyperligen forstaaer at bruge Oxen, skjøtter han ikke om at bruge Saugen og Høvlen, og skjøndt han er gridsk efter Penge, lader han sig dog nøie med en mindre Gevinst, hellere end ved vedholdende Slid og Arbeide at fortjene noget mere." Kjøbmanden er i Almindelighed paaatrængende for at affætte sine Varer og at realisere sin Gevinst, og i sin Tjagen efter denne opoffrer han ikke sjelden sin Credit og alle Billighedens Fordringer. Omend skjøndt han ikke er uden Speculationsaand, forstaaer han dog kun at regne med Tegn (stock), og har ikke de simpleste Begreber om Bogføring. Landmanden holder fast ved Routine, og frygter for det Arbeide, der vilde være nødvendigt, ifald han skulde forlade denne. Han beskæftiger sig kun med

hvad han ikke kan undlade at gjøre, og har ingen Forestilling om, hvorfor han skulde arbeide anderledes eller mere, saalænge Jorden, som han dyrker, sætter ham istand til at betale hans Skatter, til at leve, og til at drikke det daarlige Brændeviin, som han finder Smag i. Slaven er alt for ubekymret for sit Vel for at tænke paa nogen Forbedring; hans egen Natur forekommer ham ikke at være nogen ædel Anstrængelse værdig, og den oftnævnte Forfatter mener, at Oplysningen er saafarlig for ham, at man vel maa betænke sig paa at gjøre ham deelagtig i denne. At nyde, vedbliver han, er alt hvad han vil, og ligemeget hvad Nydelsen koster, og om den skeer paa anden Mand's Bekostning; thi hvad skulde holde ham, der neppe har noget klart Begreb om Ret eller Uret, tilbage, naar hans Vindesygge og Sandselighed kalder ham. Religionen formaaer det vist ikke der, hvor den kun bestaaer i Former, og aldrig taler til Sjelen, og aldrig hæver Aanden. Imidlertid er der ogsaa i denne Henseende en stor Forskjel mellem Stor-Russerne og Lille-Russerne, der indbyrdes ere ligesaa forskjellige i Character som i Udseende. De sidste ere mere godmodige, mindre mistroiske, mere ordholdende og mindre uredelige i Omgang, især med Fremmede, end de første.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

Tre og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 18de Juni 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bidrag til Kundskab om Rusland.

(Fortsættelse.)

Hos disse de egentlige Russeres mere ublandede Afkom troer Schnitzler at finde den sande og egentlige russiske Folkecharacter, og han skildrer den saaledes: Russerne ere for en stor Deel endnu i Besiddelse af de Fortrin og af de Feil, som man i Almindelighed finder hos uciviliserede Folk. Den simple Mand er godhjertet, forekommende, tjenstvillig og overordentlig gjæstfrie; hans Høflighed, som dog bærer Spor af den uhyre Afstand, der skiller Folket fra de høiere Classer, og af den nødvendvungne Ydmyghed, hvori han staaer til disse, giver ham ikke destomindre noget Venligt, som ind-

tager for ham; han er munter, gestjæftig, levende og ofte overgiven; paa hans Ansigt læser man Forslagenhed. Hans Mod gaaer til Forvovenhed, og han er overordentlig udholdende. Ved Arbeidet er han ikke stadig, men naar Nøden fordrer det, er han standhaftig til det Yderste. Frygt kjender han ikke, og han bliver ikke let forlegen; han er nem til at fatte, hurtig til at svare, og rask til at finde Udveie. Han veed altid at rede sig ud, og hans Behændighed er beundringsværdig. Han er Loven lydig, selv naar den er ham ugunstig, han er sin Fyrste tro og elsker sit Land, af hvilket han er stolt, og som han i sin Uvidenhed troer i enhver Henseende at være alle andre overlegent. Guds- frygtig og nøiagtig i at holde Religionens Forskrif- ter, er han rundhaandet til at uddele Almisse og samvittighedsfuld i at hædre de Afdøde. Han er uden Frygt, naar han taler med sin Herre, og dennes Nærværelse ængstiger ham ikke; der mang- ler ham ikke en vis Slags Betsalenhed, og hans metaphoriske Maade at udtrykke sig paa giver ham et poetisk Anstrøg, ligesom en vis hjertelig Til- tale, som han har tilvant sig, giver ham et høist godlidende Udtryk. Men paa den anden Side maa man tilstaae, at i hans Hjerte ulme stærke Lidenstaber, der ere skrækkelige, naar de bryde

løb, og der da let faae Bugt med den Godmodighed, som han unægteligen besidder. Hans Høflighed og Venlighed forsvinde da før en Brutalitet, som giver sig Lyst i de raueste og pøbelagtigste Udtryk; bliver Rusfen først vred, saa er han igjen ganske Barbar. Intet andet Folk kjender til de Eder, som han har, og han er virkelig opfinderist i Beskyldninger og Skjelsord, paa hvilke han saa meget mindre sparer, som det kun sjeldent kommer til Haandgemænge. Hans Die er da vildt, og i hans Gesticulation udtaler sig en energist Brutalitet; der er da ingen Betragtning og ingen Personsanseelse, som kan bringe ham til at lægge Baand paa hans vilde Natur. Og ellers veed hans tilsyneladende Stolthed dog ret vel at snoe sig, især naar hans Egenfordeel lokker ham — vil han have noget, saa er han istand til at kysse Kjo, leskjødet eller Ormet af den, hos hvem han trygler; ja for at bevise sin Underdanighed berører han Jorden med sin Haand, og kaster sig vel endog for Fødderne af den, som har at befale over ham. Lyst til Binding er hans herkende Lidenskab, og denne gaaer saa vidt, at han gjør Alt for at tilfredsstille den; han opoffer for Binding sin naturlige Stolthed, Tro og Love, og hele Moralen, ifald man kunde forudsætte, at den uvidende

Russer vidste hvad dette vil sige. Madam Stael har med fuldkommen Føie sagt, at Tyveri er lige saa hyppig i Rusland som Gjæstfrihed, thi, tilføier hun, de ere redebonne til at give som til at tage, eftersom Edelmødighed eller Lumskhed taler til deres Iudbildningskraft. De ere i saadanne Tilfælde saameget mere farlige, som de ere uundtømmelige i Kneb og Forstillelse, og vide at skjule deres egentlige Hensigt under et Dække af Godhedsenhed og Uskyldighed, som er istand til at bedaare. Russernes Character er i det Hele som man kan vente det af et energisk, af Naturen vel udrustet, Folk, over hvilket Civilisationen endnu ikke har faaet Magt, og til hvilket Oplysningen endnu ikke har givet Følelsen for dets Værdighed. Hvad Folket engang kan blive, er ikke vanskeligt at ahne, thi det besidder alle Egenheder, der høre til et stort Folk, undtagen dyb Følelse, der ikke synes forenelig med en blot paa det Practiske rettet, og paa sin Egenfordeel grublende, Forstand.

Adelen er meget talrig i Rusland, især i de polske og østersøiske Provindser, og man regner, at 750000 Individer høre til denne privilegerede Klasse. Dens Forrettigheder vare meget forskjellige i de forskjellige Dele af Staten og i dens forskjellige Afgreninger, men hine ere aftagne i Omfang,

Betydning og Gradation ligesom Adelskabet selv er tiltaget. Ingensteds var nemlig Aristocratiet mere formeligen organiseret i ældre Tider end i Rusland. Der blev siden Ivan den 3die med største Nøiagtighed ført Tabeller (Kazriad) over enhver Families Genealogie, over de Embeds- og Værespøster, som Medlemmerne af denne havde beklædt o. s. v., hvorefter de utallige Rangstridigheder bleve afgjorte. At modtage Befalinger af, eller at staae under en Mand, der talte færre Ahner end den Undergivne, ansaae denne som noget ham aldeles uværdigt, og Statstjenesten blev organiseret efter denne Fordom. Allerede i Slutningen af det 17de Aarhundrede søgte Fedor at reformere Aristocratiet, men dette skuldes især Peter den Store, der vel vidste hvor stor en Anstødssteen mod hans vidtomfattende Reformationsplaner Adelen var. Han svækkede derfor dens Magt, ikke blot ved at creere en ny Adel, men ogsaa ved at stemple alle Statstjenere som Adelige. Han stiftede saaledes en Fortjeneste-Adel, hvori Statstjenesten uden Hensyn til Fødselen giver Fortrin. Hans Bærk fuldførte Catharina den 2den, og denne Adelsklasse bestaaer nu af 14 Classer, der i det Hele med Hensyn til Rettigheder ere indbyrdes lige, men af hvilke de 8 første alene have Ret

til at lade sig indskrive i de Stamliſter, ſom Adelskabetſ Marſkal i de forſkjellige Provindſer fører. Alligevel anſees det ikke for en Meſalliance, naar et Medlem af de forſte Claſſer forbinder ſig med et Medlem af een af de ſidſte. Men hvor henſigtsvarende dette Middel end var i ſin Tid for at bryde Adelenſ Bælde, og for at ſkaffe den Claſſe, der meeſt bidrager til Civiliſationens Udbredelſe, Anſeelſe og Bærdighed, ſaa er den dog nu mindre overenſtemmede med Tidens Aand, og er en betydelig Hindring for den tredie Standſ Fremſkridt. Adelenſ Rettigheder ere deels perſonlige deels reelle, ja i enkelte Provindſer tør ingen, ſom ikke er adelig, beſidde Grundeiendom. Den Adelige kan kun dømmes af ſine Lige, og ikke berøves Ære og Liv, uden at Dommen er ſtadfæſtet af Senatet og Keiſeren; han er fri for alle perſonlige Afgifter, ligefom for Indquartering og de fleſte andre Byrder, der ellers ligge paa Almeenheden, ligefom han med Henſyn til Handel og Induſtri nyder ſæregne Begunſtigelſer.

Geiſtligheden kan man anſlaae at indbefatte 230000 Individer, hvoraf 190000 høre til den orthodoxe græſke Kirke. Den romerſk-catholiſke Cleruſ, den talrigſte næſt efter denneſ, og den eneſte, ſom er underkaſtet Coelibatet, beløber ſig i Ruſ:

land til over 30000 Individer. Geistlighedens Stilling er høist forskjellig, og ligesaa rundeligen som de øverste Geistlige ere aflagte, og ligesaa megen Anseelse som der er knyttet til deres Værdighed, ligesaa slet ere Poperne betænkte og ligesaa lidt Anseelse nyde disse. Klosterne falde for det meste Staten til Last, og kun meget faa besidde Rigdom, omendstjøndt deres Jordegods nyder, ligesom Adelens, mange Immuniteter. Selv ere de Geistlige ligesom Adelen frie for personlige Afgifter. Lærdom er ikke sjelden iblandt den høiere Geistlighed, men den lavere kan langtfra i Almindelighed sættes ved Siden af Geistligheden i de protestantiske Lande, og ihvorvel den kan holde over den formelle Gudsdyrkelse, saa kan den dog ikke have nogen betydelig Indflydelse paa Folkets Cultur.

Den egentlige tredie Stand i Rusland bestaaer af Borgerne i Byerne og af en Klasse Agerdyrkere, der findes samlede i Landsbyer eller adspredte over Landet.

De første bestaae af forskjellige Classer med forskjellige Rettigheder, men de ere tilsammen i den Betydning frie, at de staae under Lovens Beskyttelse, ikkun dømmes af deres Lige, og ikkun straffes efter Dom, at de have en fuldkommen Dispositionsret over deres Formue, og have fri Raadighed over deres productive Kræfters Anvendelse, naar de rette sig efter de bestaaende Anord-

ninger. Borgerne ere heller ikke gandske udelukkede fra Medvirkning ved deres egne Unliggenders Bestyrelse, og der finder en virkelig Art af Municipalvæsen Sted, hvilken Institution skyldes Catharina den 2den. Den første af hine Classer indbefatter Notablerne, hvortil henregnes de, der have beklædt Municipalembeder, Lærde, Kunstnere som ere Medlemmer af Akademiet, Rentenerer, Skibsrehedere og Grossererne, som ikke holde Boutik. Til den anden Klasse af Borgerne høre Kjøbmændene af de tre forskjellige Gilder efter deres Formues og Virksomheds forskjellige Omfang. Omendstjøndt disse have forskjellige saavel virkelige som Standsforrettigheder, (saaledes at, for blot at nævne et Exempel, Kjøbmanden af første Gilde maa kjøre med fire, mens de af anden kun maae kjøre med to,) ere de dog tilsammen frie for personlige Afgifter og for Recruitering, og blive ikkun stillede for en Ret, hvori deres Lige ere tilforordnede, hvad der ogsaa er Tilfældet med den første Klasse. De fremmede Kjøbmænd udgjøre en egen Klasse, der har sin egen Repræsentant i Municipalraadet, og der har omtrent de samme Rettigheder som de nys nævnte, med Hensyn deels til Besiddelsesmaaden deels til Virksomhedens Udstrækning. Den talrigste Klasse bestaaer af Haandværkerne, men der finder med Hensyn til Duelighed, Sæder og Levemaade stor Forskjel Sted mellem de Indfødte og de Fremmede. Denne Classes Formerelse er et glædeligt Tegns paa Culturens Fremskridt, og de forskjellige Gouvernermenters Standpunct paa Civilisationens Scala lader sig næsten bedømme efter denne Classes større eller mindre Omfang.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 25de Juni 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bidrag til Kundskab om Rusland.

(Fortsættelse.)

Borgerlig frie ere endnu de saakaldte Kaznotschinski, Pogodski og Odnovortses, hvilke sidste ere et Slags Selveiere, hvis Antal betydeligen tiltager især i Lille-Rusland. Til den frie Befolkning paa Landet hører desuden de i det Sydlige, men ogsaa i Nærheden af Petersborg, boefatte Colonister, som oftest Lydstere. Agerbrugets Fremskridt skyldes især denne vindskibelige og ikke sjelden velhavende Klasse, ligesom det ogsaa har bidraget til Culturens Udbredelse, at de affædigede Soldater undertiden have faaet Jorder i Forpagtning af Kronen. Den frie Befolkning faaer ogsaa undertiden

Tilvæxt ved de Borneedes Løsgivelse, enten som Folge af testamentariske Bestemmelser eller af Herremandens Menneſkekjærlighed; ſjeldnere er det Tilfældet, at det lykkes Slaven at ſamle ſig ſaa meget, at han ſelv kan løſkjøbe ſig.

Den ufrie Befolkning, der er ſtavnsbunden og Herremandens Eiendom, beløber ſig omtrent til 18 Millioner af Mandkjønnet, der for ſtorſte Delen findes i Stor-Rusland, i de polſke og gamle fiſke Provindſer; thi i Lille-Rusland gives der langt flere frie end ſtavnsbundne Bønder, i de øſterſoiſke Provindſer er Borneedſkabet ophævet for et Decennium ſiden, og Ny-Finland har dette nedværdigende og tunge Lag aldrig hvilet paa Befolkningen. Slaverne, thi de Stavnsbundne, Borneede, ere det i Virkeligheden, ſælges med Eieendommene, der taxeres efter deres Mængde, ſaa at man regner 700 til 2000 Rubler for hver ſaadan Bonde, i Forhold til den af ham dyrkede Jords Godhed. Før pleiede Keiſeren at forære Kronbønderne bort tuſindviis, men i den ſenere Tid have diſſe Bevifer paa keiſerlig Uedelmodighed og Raade indſtrænket ſig til Grundeieendommen alene. Uvidenhed og Armod herſker iblandt denne Menneſkeclafſe, og hvorvel deres Skjæbne er meget afhængig af Godſeierens Perſonlighed, og derfor

undertiden mindre ulykkelig end man skulde vente det, saa føde dog disse den ufrie Tilstands uadskillelige Ledfagere i Almindelighed hos dem en Sløvhed og Eigegyldighed, der, selv naar de bidrage til at forsone dem med deres ulykkelige Tilstand, endnu mere nedværdige dem. I den senere Tid nyde de mere Beskyttelse end tidligere; de kunne nu ikke dømmes fra Livet eller sendes til Siberien uden med Gouverneurens Samtykke i Provindsen. Et Slags, idetmindste temporair, Løsning af Stavnbaandet lykkes det dem undertiden at tilkjøbe sig, men Herremanden holder deres fuldkomne Løsning i høi Priis, saa dette kun meget sjældent lykkes dem.

De Bornede ere enten Kronens eller Privates Eiendom. Hines Lod ere som oftest mindre tung end disse, men ikke destomindre tiltager disse Antal mere end hines. Man har ved den sidste Folketælling anslaaet Antallet paa de mandlige Bornede, der ere Privates Eiendom til næsten 11 Millioner Sjæle. Saavel paa Krongodserne som paa de Privates bruges de til Ugerbruget, i Fabrikerne og i Minerne. Deres Levemaade svarer til deres Raar, og de føre som oftest i smudsige Landsbyer, i ufunde og slet byggede Baaninger et usfelt Liv. De ere underkastede en

i sin Omfang vilkaarlig Recluttering og maae betale en Kopfskat, der, naar ikke overordentlige Omstændigheder gjøre det nødvendigt at forhøie den, paa Krongodserne beløber sig til omtrent 5 Rubler, og der for hver Slave paa de Privates Godser udgjør 10 Rubler, som Herremanden betaler under Eet for samtlige sine Bønder, og igjen indskræver hos disse. At herved megen Vilkaarlighed, og som Følge heraf megen Undertrykkelse finder Sted, er ikke at undres over. Den ubestemte militaire Tjeneste, hvis Ubestemthed endnu forøges ved den Vilkaarlighed, som Herremanden ogsaa i denne Henseende kan udvise mod den Enkelte, er et Tryk, som Befolkningen i de østerrøiske og polske Provindsler allerede i lang Tid har baaret langt mindre taalmodigen end Befolkningen i det Indre. Og hvorvel den militaire Tjeneste ingenlunde paalægger den Bornede større eller mere utaalelige Byrder end dem, han er vant til at bære, ja i mange Henseender gjør hans Tilstand bedre, og skjænker ham Udsigt til at vinde sin Frihed, saa er den maaske dog det Baand, for hvilket han helst ønskede sig befriet; thi det er ikke de personlige Besværligheder, ikke Tvangen, som han er underkastet, der gjør den militaire Tjeneste ofte saa trykkende for ham; men det er især

fordi den saa ofte bliver Aarsag til, og undertiden maa tjene til Paaskud for at rive ham paa lang og ubestemt Tid ud af hans vante Liv og af alle de Forhold, der kunne tjene til at formilde hans Livs Bitterhed.

En Institution, som ikke kan blive uden Indflydelse paa Kronbondens Stilling, selv om dens egentlige eller første Diemed ikke skulde kunne realiseres, er Militair Colonierne. Disse bleve som bekjendt anlagte under Keiser Alexander, paa hans Generaladjutants Araktcheieffs Raad. Om de nærmeste politiske Hensigter med denne vistnok betydningsfulde Institution, hvis hele Realisering dog synes igjen at være opgiven, kan her naturligviis ikke være Taler. Hvad Araktcheief angav som Coloniens Hensigt, var at formindske Bekosteligheden af den staaende Hær, og lade Soldaten selv bidrage til sin egen Underholdning; at forøge Armeen med en Reserve, som skulde dannes af Kronbønderne, da disse tillige med Colonisterne skulde blive Soldater; at forskaffe Soldaten et Hjem og hans Familie et sikkert Ophold, naar han selv drog i Felten; og saaledes paa den ene Side at bidrage til Folkets formerelsen og paa den anden Side til de øde Landstrækningers Opdyrkelse. Englænderen Eyall,

som har Iudgivet en Beskrivelse over disse Colonier, siger:” det russiske Riges uhyre Udstrækning medfører for Kronen den store Uleilighed, hvad der ogsaa for Rekruten er en tung Byrde, at Tropperne undertiden maae marschere fra Petersborg eller Moskva til Tyrkiets, Polens eller Persiens Grændser. En udstrevet Rusfers Afmarsch bliver derfor i Almindelighed anseet for evig Skilsmisse, moralsk Død, og er det ofte virkeligen. Han maa marschere flere Hundrede Mil, tjene 25 Aar, førend han kan tænke paa at see Hjemmet igjen, ikke at tale om Krigens Omvæxlinger. Men naar den antagne Plan bliver udført, saa ville alle Ruslands Stridskræfter være sammentrængte paa Grændserne, langs Tyrkiet, Polen og i Nærheden af Kaukasus. Den nuværende Armee og de udstrevne Rekruter skulle nu lidt efter lidt forflyttes til militaire Landsbyer, og et nyt Fædreland skal skabes for dem. Men er først disse Coloniers Befolkning tilstrækkelig for at afgive det hele vaabendygtige Mandskab, som Regjeringen behøver, saa vil det ogsaa være forbi med Rekrutudskrivningen over hele Riget.”

Hvorledes nu Kronbondens Stilling ved de militaire Coloniers Anlæggelse bliver forandret, det indsees lettest, naar et saadant Anlæg selv skildres.

Den ovennævnte Forfatter, hvis Værk, skjøndt allerede udkommet 1823, dog er den nyeste mig bekjendte Beskrivelse herover, siger i denne Anledning: "Skal et Regiment coloniseres, saa udstæder Keiseren en Ukase, i hvilken de Kronlandsbhyer, hvor Regimentet skal indlægges, benævnes. Disse Landsbhyer ere beboede af Bønder, der ere den keiserlige uindskrænkede Villie blindt underkastede. Enhver Bondes Navn, Alder, Formue og Familie bliver nøiagtigen optegnet. Alle Bønder, som ere over 50 Aar, blive nu udhævede, for at danne de saakaldte Overcolonister. Skulde der ikke findes et tilstrækkeligt Antal af den nævnte Alder, saa tages saamange, der komme disse nærmest i Alder, som der er nødvendigt for at fuldstændiggjøre Antallet. Der bliver nu opført nye Baaninger for dem, og de maae forlade deres gamle. De nye Baaninger, der ere hinanden fuldkomne lige, danne een eller flere Gader, og hvert Huus er ved et Gaardsrum adskilt fra det andet. Enhver Overcolonist faaer nu 15 Desætiner Land med den Forpligtelse at underholde en Soldat med dennes Familie, ifald han har en saadan, og dennes Hest, ifald han er Cavalerist. Men derfor maa ogsaa Soldaten, naar Tjenesten tillader ham det, hjælpe Overcolonisten saavel ved Ugerbruget som ved

Huusgjerning. Man antager, at Soldatens Tjeneste i Saaetiden og om Høsten ikke vil være streng, paa det at der kan levnes ham Tid til Markarbeide. Men det er meget afhængigt af den enkelte Befalendes Vilkaarlighed, hvorledes Tjenesten bliver, thi der ere Colonier hvor tre Dages Exerccering om Ugen foruden de sædvanlige Vagter ikke ansees for at være meget. Da de nuværende agerdyrkende Soldater desuden fordetmeste allerede længe have tjent i den staaende Hær, saa vil den Hjælp, som Obercolonisterne tør vente sig af dem, ikke betyde stort. Er derimod en ny Generation først kommen i dens Sted, og denne fra Ungdommen af eenstidig oplært til Krigstjeneste og til Agerbrug, saa ville de sig nu modstræbende Elementer lettere kunne forenes og smeltes sammen.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 2^{den} Juli 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Bidrag til Kundskab om Rusland.

(Fortsættelse.)

Overcolonisten bliver paa en Maade selv Soldat, han bliver uniformeret, maa lære at marschere, maa bære Sidegevær og bliver underkastet Disciplinen. Han har Tilladelse at vælge en Søn, Beslægtet eller Ven til sin Medhjælper ved Agerbruget. Denne Medhjælper indtræder med Regimentschefens Samtykke i Besiddelsen af hans Jord og Huus, naar han ved Døden afgaaer. Har Overcolonisten flere Sønner, saa bliver den første Medhjælper, den anden Reserve, og faaer et Huus ved Siden af hans, den tredie bliver tagen til agerdyrkende Soldat, og de øvrige blive Colonister.

Den hos ham indquarterede Soldat, hvem han maa bespise ved sit eget Bord, og som skal forrette Tjeneste hos ham, faaer Navn af agerdyrkende Soldat. Denne bliver halv Bonde og halv Soldat, indtil han har tjent i 25 Aar, naar han er en indfødt Russe, og 20 Aar, naar han er en født Polak. Er hans Tjenestetid udløben, kan han træde ud af det Militaire; men har han ikke Lyst dertil, bliver han forsat til en Garnison, og en Reserve rykker nu op i hans Sted.

Ved Siden af enhver Overcolonistens Huus staaer nemlig et andet, som er hiint aldeles liigt, og som beboes af Reservemanden, der kan betragtes som Soldatens andet Jeg. Reservemænd vælges iblandt Kronbønderne af Regimentschefen, men denne tager hertil som oftest Overcolonistens anden Søn eller en anden af dennes Paarørende. Reservemanden bliver indøvceret, og i enhver Henseende saaledes dresseret, at han kan træde ind i Stedet for Soldaten, eller i Nødstilfælde tjene til at danne Reservearmeen. Døer den agerdyrkende Soldat, bliver han utjenstdygtig, eller er hans Tjenestetid udløben, saa er Reservemanden i hans Sted Soldat. I Reservemandens Sted rykker da Cantonisten op. Colonistens, den agerdyrkende Soldats og Reservemandens Søn:

ner, imellem det 13de og 17de Aar, hedde nemlig Cantonister, og staae ved Exerceerskolen i den Landsbbye, i hvilken Regimentets Stab ligger, hvor de opdrages til at blive Soldater. Førend disse opnaae det 13de Aar gaae de, fra deres 8de Aar, i Skole i den Landsbbye, hvor deres Forældre boe; men hver anden Dag lære de allerede i denne unge Alder at exercere. Baade mens de gaae i Skole og som Cantonister ere de uniformerede, og staae under en streng Disciplin. I Skolerne lære de at læse, skrive og regne, og desuden et Slags Katechismus over Soldatens Pligter, ikke ulig den, som Bonaparte lod indføre i de franske Almueskoler.

Den samme Tvang, paa hvilken hele Opdragelsen er grundet, og der ordner alle ydre Forhold mellem Coloniens Beboere, griber ogsaa dybt ind i Huuslivet. Saaledes tør intet Fruentimmer, som er født indenfor Coloniens Grændser, gifte sig med Noget uden for samme; derimod staaer det den mandlige Befolkning frit, at gifte sig med hvem, de lyste. I alle Colonier finder et sandt inquisitionsmæssigt Politie Sted, og en subaltern Officeer har i hver Bbye dagligen Inspection, der strækker sig saa vidt, at han er pligtig til at visitere alle

Huse, og at give en detailleret Rapport over deres Beboere.

De Militairdistricter, i hvilke Colonierne ligge, ere saa strengt adskilte fra Gouvernementet, hvortil de ellers hørte, at ingen Rejsende tør komme ind i dem, uden at være forsynet med et specielt militairt Pas. Hele Forvaltningen, lige indtil Posttjenesten, er militairisk ordnet, og bliver bestyret af Militaire. Der finder ingen civil Jurisdiction Sted, men i første Instanz dommer en militair Ret, der vælges af ethvert Compagnie, men hvorunder ogsaa Colonisterne sortere. I høiere Instanz dommer Regimentsraadet, og dets Domme ere, idetmindste hvad de Gemene angaaer, inappellable, naar de blot have været Overgeneralen (dengang General Witt for de sydlige og General Araktschejev for de nordlige Militaircolonier) forelagte. Officererne kunne derimod appellere til Keiseren. Dog staaer det ogsaa Overgeneralen frit, at udnævne Commissioner til enkelte Forbrydelsers Undersøgelse og Paafjendelse.

Man kan, vedbliver Lyall, let forestille sig, at dette System ved dets første Indførelse opvakte almindelig Misfornøielse blandt Kronbønderne. Landmanden maatte ganske forandre sin Leve- maade, og det i en Alder, i hvilken enhver Forans-

dring falder tung. Man paanødte ham en Huus-
 beboer, der som oftest var en urolig, og altid en
 kostbar Gjest. Hans Søner ere pligtige at
 blive i Colonien, og at underkaste sig en streng mili-
 tairisk Disciplin. Hans Døttre tør ikke gifte
 sig uden for Colonien. Han selv er tvungen
 til at give slip paa sit forrige Liv og Huusvæsen,
 han maa lade Skjægget afrage og Haaret affkjære,
 maa gaae i Uniform og finde sig i et Politie-Op-
 syn, der er en sand Inquisition. Blot Despo-
 tiets uimodstaaelige Magt formaede at overtale
 Bonden til taalmodigen at finde sig i en Institu-
 tion, der saa aldeles tilintetgjorde hans huuslige
 Fred, og der saa ganske var hans vante Liv,
 lige indtil hans Fordomme, og hans eget Vel-
 imod. At man anviser ham et Stykke Land, større
 end det, som han hidtil besad; at Soldaten efter
 Leilighed maa hjælpe ham ved hans Arbeide; at
 han faaer et bedre Huus, end det han forhen
 beboede; det er tilsyneladende Fordele, som ere
 faldne i hans Lod. Men paa den anden Side
 tabte han den Rest af Frihed, som han besad — han
 kunde dog før opnaae Tilladelse til at nedsætte
 sig hvor han vilde, og drive den Haandtering, som
 han lystede. Han betalte før en bestemt og ikke
 hoi Kopskat, og derfor havde han et Huus og et

Stykke Jord til sig og sin Familie. Nu maa han brødføde en Soldat, som koster ham 40 til 50 Rubler, og sørge for dennes øvrige Fornødenheder og Hest, hvad der maaskee koster 180 til 200 Rubler.

Saavidt Lyall, der slutter med den Bemærkning, at den opvoxende Generation ved dens aldeles militaire Opdragelse vil forsøge sig med en Forfatning, i hvilken dens Fædre kun med megen Opoffrelse forstode at finde sig. Men da vil netop ogsaa denne Institution, i Forhold til sit Omfang, vise sin hele Indflydelse paa Kronbondens Stilling. Afhængigheden iblandt en saa stor Deel af Befolkningen vil da ikke blive større end den nu er, men den vil blive mere grundfæstet. Den vil, ved at indtvinges i militaire Former, blive fastere og varigere. Den Civilisation, som ovenfra arbejder sig, om end langtsomt, ned i Samfundet, og som et Rige, der vil gjøre sin Indflydelse paa den civiliserede Verdens politiske Stilling gjeldende, om end nødtvungent, maa tye til, vilde tilsidst underminere Feudalsystemet, der er dens Aand saa aldeles modsat. Slaveriet i sine gamle Former vilde ikke kunne modstaae dens Fremskridt, og man har derfor isørt dette nye Former, og søgt for sine Hensigter at bevare den blinde Lydighed,

ved at gjøre en Deel af Landet til en Leir, i hvilken det snarere maa synes at være i sin Orden, at den blinde Lydighed alene hersker. Afseet fra Militair; Coloniernes politiske Tendenz er deres Indflydelse paa Folkets Udvikling og paa de sociale Forhold af høieste Betydning. De synes at skulle være en Dæmning mod Udbredelsen af den Aand, der characteriserer den nyere Tid, og at skulle tjene den blinde Lydighed til Bolværk. Kulhiere skildrede i sin polske Historie den russiske Almue saaledes: "Czaren og Gud smelte i deres Forstand sammen i en eneste Idee. Deres Herrers Billie er deres Rettesnoer i Ondt som i Godt. Disse Mennesker som ikke tør tænke og handle selvstændigen, ville aldrig tale eller foretage sig noget uden med bedragerisk Forbeholdenhed. Dertil er det kommet med den russiske Almue. Czarens Billie er deres eneste Lov lige som hans Fordeel deres hele Moral." Hvo indseer ikke, at dersom Autocratiets Tryghed virkelig beroer paa denne Aands Bedligholdelse, da er dette ved den fremskridende Civilisation udsat for en Fare, som en Institution liig den beskrevne synes egnet til at afvende, eller idetmindste til at formindske. Men et andet Spørgsmaal er det, om den uhyre Kraft, som man har villet udvikle i Milit

tair Colonierne's Skjød, for at benytte sig af den som et blindt og lydigt Redskab til alle sine Hensigters Opnaaelse, ikke vilde voxte sit eget Diemeed over Hovedet, og blive farlig for den, der troede at kunne holde den i sin Haand, naar denne Kraft ikke tilsidst fandt Bestjæftigelse, og blev afledet mod Udlandet. Den sande Kraft bliver sig tidlig eller sildig selvbevidst, og lader sig da mindre villigen bruge som et villieløst blindt Redskab. Men skulde det ogsaa kunne lykkes at forhindre denne Selvbevidsthedens Opvaagnen, da truer dog altid den Fare, at Een eller Flere af dem, som de Undergivne ere vante til at lyde, engang ville kunne benytte den her concentrerede Magt til deres egne Planers Udførelse, naar de selv ikke længere ville lade sig behandle som blinde Maskiner, eller naar de blive ledede af Ergjerrighed og Misfornøielse.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 9de Juli 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bidrag til Kundskab om Rusland.

(Slutning.)

At denne Betragtning muligen kan have haft Indflydelse paa den forandrede Beslutning med Hensyn til Coloniernes Udstrækning og Omfang, synes ikke usandsynligt. Vist er det, at Planen ikke er bleven ganske fuldført. Men hvorvidt den er bleven det, lader sig vanskeligt sige. Grev Dzerowski meente, at Rusland i sine Militair-Colonier inden 30 Aar vilde have en Armee paa 6 Millioner slagfærdige Soldater. Dupin troede, at Planen gik ud paa, at skabe en Armee paa 3 Millioner, hvoraf i 1822 allerede 400000 Mand vare til. Hall anslog derimod paa samme

Tid den coloniserede Hær kun til 48000 Mand, 24000 i det Nordlige ved Novgorod, og 24000 i det Sydlige ved Charkov, Jekaterinoslav og Cherson. Schnitzler siger, at i 1824 beløb Coloniernes samtlige Befolkning sig til 400000 Individer, og at man har regnet paa, at kunne bringe det til 3 Millioner, hvoraf Halvdelen altid skulde være mobil, saasnart Omstændighederne gjorde dette nødvendigt; men han lægger til: "hvad enten disse Angivelser ere overdrevne, eller man i Planens Udførelse er stødt paa uventede og usofseete Vanskeligheder, eller man har opdaget andre dermed forbundne Uleiligheder, og derfor forandret Systemet, saa er det dog vist, at man ikke længere tillægger disse Institutioner den Vigtighed, som har forskaffet Grev Araktschief en viedliffelig Navnkundighed."

Til at vedligeholde og befæste de i det Foregaaende antydede sociale Forhold, der i saamange Henseender ere grundforskjellige fra dem, der finde Sted i det øvrige Europa, tjener maaskee allermeest Opdragelsessystemet. Om end enkelte Dannelseanstalter kunne kaldes fortrinlige, er det dog unægteligt, at hele Underviisnings- og Skolevæsenets Organisation er saaledes, at Folkets Cultur ikke derved kan naae nogen betydelig

Hvide. Det savner den Frihed, uden hvilken intet Liv og ingen Bevægelse kan finde Sted, og uden hvilken Fremskridt i aandelig Henseende ikke ere mulige. Skolerne synes ligesaa meget at have til Hensigt at fjerne den Dplysning, som Regjeringen anseer for farlig, som at meddele Kundskaber og at udbrede Culturen, ikke at tale om at Almueskolernes Antal er for ringe i Sammenligning med den uhyre Befolkning. Men selv dette har maaskee for en Deel sin Grund i denne dobbelte Tendenz, som Skolen har faaet, thi hvor man ikke gaaer saa meget ud paa at udbrede sand Dplysning, som paa ængsteligen at fjerne og at holde det borte, hvad man mener er falsk Dplysning, der ansees ogsaa Skolen for mindre nødvendig, naar man uden dens Hjelp troer at kunne sikke den uvidende og raae Mængde for Indvirkningen af det Lys, som man holder for farlig.

For at kunne lede Opdragelsen og Underviisningen overensstemmede med Regjeringens Plan, er hele Riget inddeelt i syv Universitets-Districter, af hvilke ethvert indbefatter flere Gouvernementer og Provindsfer. I Spidsen for hele Opdragelsesvæsenet i et saadant District staaer en Curator, der igjen forterer under Ministeren for den offentlige Underviisning. District-

terne ere Petersborg, Moskø, Dorpat, Kar:kov, Kasan, Vilna og Helsingfors; og der er ligesaa mange Universiteter. Af disse er Vilna det ældste, og Dorpat i den seneste Tid det meest berømte. I Aaret 1824 skal Antallet af samtlige ved Universiteterne Studerende have været 3090, og 296 offentlige Lærere vare ansatte ved disse Høis:skoler. Foruden disse findes i flere Stæder Aca:demier, hvor et enkelt Facultets Videnskaber studeres, som det theologiske Seminarium i Kiew, det chirurgiske Akademie i Petersborg og Moskø, Lyceet i Tsarskøie; Selo o. s. v. Cadet:institutterne, hvor 5000 unge Mennesker opdrages paa Statens Bekostning, ere nogle af de rigest doterede og af de beste, som findes i Riget, men naturligtviis finder her i det hele Læresystem den samme Afhængighed og Evang Sted, der stand:ser Fremskridtene og Udviklingen i de øvrige høiere Dannelsesanstalter. Gymnasiernes Antal er 55, af hvilke 22 i de gamle Provindser ere oprettede af Catharina den 2den, thi i de ny erobrede Provindser ere disse Skoler af langt ældre Datum. Under Alexander bleve de reorga:niserede, men ihvorvel Underviisningen i disse Sko:ler unægteligen mere blev bragt i Samklang med Videnskabernes nuværende Høide, saa spores

dog ogsaa i deres hele Organisation den militairiske Aand, der synes snarere at gaae ud paa at disciplinere end paa at opløse og opdrage Nationen. Arrondissement ; Skolerne skulle bringes til 511, men i 1829 var endnu kun en tredie Deel af dette Antal oprettet. Iblandt disse findes enkelte specielle, der ere stiftede af den afdøde Keiserinde Maria Federowna, hvis Velgjørenhed og menneskekjærlige Bestræbelser have forskaffet hende et ligesaa hædret Navn i Udlandet som et elsket Minde i selve Rusland, og der gjøre deres Stifterinde Ære. Af egentlige Elementarskoler gives der kun faa i det vidtudstrakte Rige, og omendstjøndt Alexander oprettede 100, er Antallet dog langt fra tilstrækkeligt, eller forholdsmæssigt saa stort som i noget andet Land i Europa, Portugal maaskee alene undtaget. De østersøiske Provindser staae imidlertid i denne som i flere Henseender høiere end de andre Provindser, men førend Foreningen med Rusland, var allerede Culturen der langt mere almindeligen udbredt end i Czarens øvrige Rige, og neppe er Folkeundersviisningen gaaet der saameget frem, som man burde formode det, naar man betænker, hvorledes Forsatningen var der i det 17de Aarhundrede.

Man regnede i 1824, at i Alt 1411 Dan-
nelseanstalter, i hvilke 69269 unge Mennesker

af begge Kjønn bleve opdragne, stode under Ministeriet for den offentlige Underviisning, der anvendte omtrent 3 Millioner Rubler aarligen til sine Udgifter. Foruden alle disse Skoler, — der meer eller mindre direct staae under dette Ministerium, hos hvilket ikke blot et Overopsyn med og en Ledning af Underviisningsvæsenet ligger, men som har den umiddelbare Bevogtning og Bestyrelse af hele Opdragelsen, — underholder den russiske Geistlighed en Deel Skoler, hvis Antal i 1824 angaves til 344, der skulle have været besøgte af 45851 Elever. I 1804 fandtes der kun 83 saadanne Skoler, og de skolebesøgende Børns Antal beløb sig da kun til 30617. Men hvormegit disse Skoler end ere blevne forfleredede i de sidste 20 Aar, saa er det dog indlysende, hvor utilstrækkelige de endnu ere for at svare til deres Hensigt, da det er fra dem, at Oplysningen i Særdeleshed skal udgaae til den store Masse af Almuen paa Landet. Det kan derfor ikke forundre os, naar vi see anført den Paastand, at af 367 Individuer i Rusland gaaer kun eet i Skole.

Indførelsen af den indbyrdes Underviisning i Almueskolerne synes under Alexander at have været paatænkt, ja endog saa paa enkelte Steder at være forsøgt, og vistnok kunde i Særdeleshed

Rusland vente at høste Gavn af denne Underviisningsmethode, thi her finder den for sig et uhyre stort udyrket Land, der først og fremmest trænger til den extensive Cultur. Imidlertid synes Planen igjen opgiven, og ikke engang om Fremskridtene af denne Underviisningsmethode i Militair-Colonierne, hvor den efter Lyalls Beretning skal være indført, er os noget Nærmere bekendt.

Den Vægt, som Rusland har i det europæiske Statsystem, kan saaledes vistnok ikke tilskrives dets aandelige Magt, det er kun ved Betragtningen af de physiske og materielle Kræfter, over hvilke dette Rige byder, at dets Indflydelse bliver forstaaelig. Den russiske Armees Styrke bliver imidlertid saare forskjellig angivet. Vi ville her meddele Schnitzlers Oversigt.

Garden skal bestaae af 29200 Mand Infanterie og Cavallerie. Infanteriet af 381800 Mand, Cavalleriet af 16 Regimenter Krydserer, 52 Regimenter Dragoner, Husarer, Uhlaner og Hestjægere, 38 Regimenter regulære Kosacker tilsammen 87000 Mand og desuden 41000 Kosacker fra Don, Ural, Volga og det sorte Hav, samt 40000 Kalmukker, Tartarer, Caucasere o. s. v. i Alt 168000 Mand Cavallerie; Artilleriet skal bestaae af 44300 Mand. Hertil kommer endnu

27000 Mand af andre end de her nævnte Tropper arter. Saaledes skal hele Styrken, førend de oversordentlige Udskrivninger i 1827 og 1828 fandt Sted, have udgjort 650,300 Mand, og den nævnte Forsatter mener, at Rusland ved den anden tyrkiske Campagnes Begyndelse virkelig har havt 870000 Mand disponible Tropper. Balbi anslaaer endog Hærens daværende Styrke til 1,039000 Mand, inklusive de polske Tropper, der i dette Dieblif med god Grund ikke alene maae bringes i Uddrag, men ogsaa høist rimeligen have fradraget Ruslands Styrke saameget, at de fleste Beregninger over denne, under de nærværende Forholde, maae forekomme at være problematiske.

G. N. David.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 16de Juli 1831.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den altfor sildige Opdagelse.

Den 80 aarige Justitsraad Hilberg, een af Byens retskafneste Hebersvende, sad med Hovedet lænet paa Armen, og ventede sin Søstersøn, der skulde ledsage ham som Secretair, for at forfatte en Fortegnelse over en nyligen afdød gammel Jomfrues Efterladenskaber. Estertænksum Alvor udtalede sig fra hans rynkede Pande og alle hans Miner; thi estertænksum Alvor var i hans Sjel. Han overskuede sit hele Liv; og med den Følelse, der griber Enhver, som for sildigen opdager, at han har forglemt noget særdeles Bigtigt, foreholdt han sig, hvorledes han i meer end et halvt Aars

hundrede, istedetfor en sløvgjørende Eensformighed, kunde have havt en virksom Afvevling, istedetfor kjedsommelig Eensomhed opmuntrende Selskab, og istedetfor den raae Kulde, som aandede ham imøde, vederqvægende Varme, og hvorledes han endnu maatte undvære den sømme Pleie, som Hjertet yder. Den Tanke, at han havde Raad til at kjøbe sig alle Beqvemmeligheder og ved sin Rigdom at forskaffe sig mangehaande Nydelse, skjænkede ham kun liden Trøst. Ak! sagde han til sig selv, idet han vidskede sig en Laare af Diet, en Kone har jeg manglet, Nar for Nar er jeg bleven rigere paa Penge, men fattigere paa Kjærlighed.

Strax derpaa traad Søstersønnen med sørgmodig Mine ind i Bærelset, og sølte, medens Onklen sørgede over, at han aldrig havde været gift, den hjerteligste Bedrøvelse over, at han endnu ikke var det. Den ædle Yngling havde Dagen tilforn været hos Justitsraaden, hvem han agtede formedelst hans Character og Erfaring, og som hans tilkommende Arving elskede, for at udbede sig hans Raad, eller vel snarere hans Indvilligelse i den Kjærlighed, som han sølte for en smuk og dydig men meget fattig Pige. Den Gamle havde gjort allehaande Indvendinger mod et saa tidligt Giftermaal, og var tilsidst, i at forsvare sine

Grunde, bleven temmeligt hæftig. I det Hele blev den ellers roelige Gamle ikke lettere hidsig imod Nogen end mod sin Søsterson, formodentlig fordi han, uden just at være sig det tydeligt bevidst, forvexlede den Tanke, at han til Ynglingens Fordeel ikke havde giftet sig, med den anden Tanke, at han for hans Skyld var forbleven ugift. Imidlertid gif hans Brede stedse strax over; han ærede og elskede den unge Mand for hans udmærkede Dygtighed, for hans Kjærlighed til Orden, hans Ehd og hans brave Tænkemaade, og kom ham i Almindelighed selv meget snart igjen imøde med Venlighed og Godhed. Saaledes tiltaledede han ham ogsaa nu med mild Stemme: "Søsterson! du seer mørk ud; er du vred? jeg har i Sandhed meent dig det ærligt; min Hensigt var god.

Søsters. O! det veed jeg, bedste Onkel! og jeg takker dem af Hjertet.

Onkel. Seer du? dit Embede indbringer dig ikke meer end 200 Rbdlr.; det veed jeg; thi jeg har jo selv havt det. Du er ikke rig, og Pigen har, som du selv tilstaaer, ikke en Hvid. Hvorledes vil det gaae? Unge Folk tale altid om Kjærlighed; nu ja, Kjærligheden er for Hjertet, men for alt det Øvrige, som ikke er Hjerte, og som man

dog ogsaa skal have, ere 200 Rbdlr. nu omstund
der ikke tilstrækkelige. En Secretair ved Amts-
stuen kan dog ikke leve som en simpel Betjent. I
kunne ikke komme ud af det, mener jeg, og
Andet har jeg i Gaar ikke villet sige.

Secr. Jeg agter Deres Raad, Deres faderlige
Sindslag mod mig, kjære Onkel! men jeg har
ogsaa svaret Dem, at jeg i de Fritimer, som mit
Embede forunder mig, vil undervise i Fransk og
Engelsk, at den gode Lotte er meget duelig i kvin-
delige Haandarbejder, og at hun allerede har
yttret, ikke at ville skamme sig ved at undervise
formuende Folks Børn et Par Timer dagligen i
slige Færdigheder. Det vil da altid indbringe os
Noget. Lotte er sparsommelig og huuslig; jeg
har heller ikke mange Fornødenheder. Vi ville
leve tarveligt, men tilfredse. Ved disse Ord
hensank Oldingen atter i sin forrige Alvorlighed,
som vel røbede Sorg, men ingen Uvillie.

”De seer ikke munter ud, men netop, som da
jeg kom,” vedblev Ynglingen. Jeg vilde strax have
gjort dem et Spørgsmaal; men deres venlige
Tale bragte mig derfra. I Sandhed, De synes
at være bekymret.

Oncl. Det er jeg, og tænk dig kun, for Hen-
riettes Skyld.

Søsters. For Henriette?

Oncl. Nu ja, for den gamle Jomfrues Skyld, hvis Efterladenskab idag vil beskjæftige os en Stund. Du studser! Kort og godt. — Hun var den Pige, som jeg i mit hele Liv har havt kjærest.

Søsters. Og hvad kunde vel være i Veien for denne Kjærlighed?

Oncl. Være i Veien? jeg har jo aldrig vidst, om hun elskede mig. Men denne Sag har længe paa mange Maader beskjæftiget mig, og mere levende end noget Andet sat mig tilbage i mine Ungdomsdage. Jeg maa dog engang udførligen fortælle dig det Hele. Jeg havde dit Embede, og endnu dertil en temmeligen indbringende Bisforretning samt min lille Fædrearv; men de Udgifter, som medgik i nogle glimrende Huse, hvor jeg, som en munter Selskabsbroder, næsten dagligen blev trukken hen, Forventning om en hurtig Befordring, hvortil et Par Fædre i disse Huse havde lovet mig at ville bidrage, Omgangen med disse Mænds smukke Døttre, blandt hvem jeg sværmede om, ikke imod min Villie, men dog uden bestemt Tilbøielighed, og isærdeleshed Mangel paa nærmere Bekjendtskab til Henriette, afholdt mig fra at tænke nærmere paa Ægteskab. Jeg havde ofte seet hende paa Gaden, og hendes Mildhed og

Skjønhed, hendes ligesaa beskædne som ædle Bæ-
 sen havde rørt mig. Nu traf jeg hende engang i
 et Huus, hvor jeg hørte, at hun var en Datter af
 en fattig Præsteenke, med hvem hun ernærede sig
 ved qvindelig Haandarbeide under den strengeste
 Jndgetogenhed. Det Lidet, hun sagde, (thi hun
 bortfjernede sig snart) forøgede min Agtelse for
 hende, og den Venlighed, hvormed hun lønnede
 mine omme Blik, svævede mig stedse for Tan-
 kerne. Kort derpaa havde jeg den Lykke i et Sels-
 skab, hvor jeg tilfældigviis var tilstede, at til-
 bringe en heel Aften i Samtale med hende. Hvil-
 ken frisk og sund, i Stilhed fremblomstret, Ynde,
 hvilken Uskyld og Godhed, hvilken sund Forstand
 i hendes Svar, hvilken agtværdig Fortroelighed i
 alle hendes Ytringer til mig! Jeg betragtede
 hende endnu et Par Gange i Afstand. Hendes
 Blik hvilede paa mig; det syntes mig betydnings-
 fuldt; og det forekom mig, som maatte jeg tyde
 det saaledes: "Jeg kunde nok lide dig; jeg er fat-
 tig, men flittig og huuslig. Jeg vilde saaledes
 holde Huus for Dig, at vi kunde komme ud af det
 med Lidet." Fordybet i disse Tanker, gif jeg den
 følgende Dag ene ud at spadserere, og plukkede i
 søde Drømmerier den ene Markblomst efter den
 anden til en Blomsterkøst. Da jeg gif tilbage,

mødte Henriette mig paa en eensom Spadseregang. Jeg var henrykt og skjælvede ved at see hende. Den forrige Aften gav mig Mod til at tiltale hende, og efter nogen Samtale at tilbyde hende min Bouquet. Hun modtog den med zittrende Haand, og takkede — og det skjønneste Dieblif i et 80 aarigt Liv var forsvundet. Det var den 12 Juni 1761. Jeg har siden aldrig talt med hende. Meer end en Maaned gif jeg dagligen den samme Bei, men jeg traf hende ikke; hun sad formodentligen ved smaae, lidet lønnende, Arbejder. Flere Maaneder gif jeg forbi hendes Boelig; jeg saae hende aldrig; hun boede med sine Dyrer i en lille Stue til Gaarden. Efterhaanden kjølnedes min Tilbøielighed, eller jeg skuffede mig selv med den ofte gjentagne Overveielse, at jeg endnu ikke kunde ernære en Kone, og jeg drev nu omkring som tilforn i de sædvanlige Kredse af mit Bekjendtskab. Ofte vakttes endnu Tanken om Henriette, indtil følgende Omstændighed fortrængte den. Der aabnede sig Udsigter til en meget fordeelagtig Befordring. Een af de Mænd, jeg ofte besøgte, talde ivrigt for mig, og den indbringende Post blev mig til Deel. Taknemmelighed bandt mig til hans Huus; og det Behag, jeg fandt i den ældste Datters smukke Skabning, i den Vittighed, som jeg

dengang rigtignok ansaae mange af hendes Luner for, og overhovedet hendes hele Opførsel mod mig, som syntes at tilkjendegive Æmhed, indbugtede mig i den Indbildning, at jeg elskede hende. I Overensstemmelse hermed begyndte jeg at handle, da jeg hendelsesviis erfarede, at Henriettes Moder var død, og at Henriette, som en langt borte værende fornem Frues Selskabsjomfru, havde forladt Staden.

(Fortsættes).

N. L. Nisfen.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 23de Juli 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Den altfor sildige Opdagelse.

(Slutning.)

Først forkrækkedes jeg; dernæst forekom det mig forblindede, som var det mig ret kjær, at jeg nu ei engang ved en flygtig Tanke om hende længere kunde vildledes i min nye Kjærlighed, og mit Frierie tog nu en raslere Gang. Allerede kaldtes jeg allevegne Brudgom, da vi, til Lykke for os Begge, ved et besynderligt Tilfælde overtydedes om, at vi aldeles ikke vare skabte for hinanden, og skiltes ad med tomme Høfligheder. Inddragen i nye Kredse, troede jeg ofte igjen at elske, men fandt mig ligesaa ofte bedragen, og fattede endeligen, da jeg eengang virkelig skammelig var bleven

ført bag Lyset, i den sørgelige Formening, at jeg ingen Kjærlighed kunde finde, den Beslutning, at forblive ugift. Da Henriette efter flere Aars Forløb kom tilbage til Byen, var jeg sygelig, og alle rede for kold, og mit Hjertes Junderste alt for meget forbittret. Kort sagt—hun er død som gammel Tomfru, og jeg døer, af! som Pebersvend.

I en Stemning, som en saadan Fortælling maatte fremkalde den, traad Oldingen tilligemed den unge Mand strax derefter ind i den Afdødes lille Stue. Den dybe Stilhed i en Boelig, hvor et Menneske før levede og følte, har for den Følende stedse noget Angribende; her blev Indtrykket ved de forbigangne Erindringer og ved den hele Beskæftenhed af alt det, som viste sig for deres Dine, forstærket til en rystende Effect. Alt rundt om forkyndte Flid, huusholderisk Sparksomhed, Kjærlighed til Orden og Nøisomhed, men af! tillige et eenligt Fruentimmers yderste Armod. Spinderokken, som havde ernæret hende, og et Bunt til Sals spundet Garn, det lidet gammeldagse, med Nøie vedligeholdte, Huusgeraad, Teglskaaret under Bordets ene Fod, som Tiden havde gjort kortere, det let sammentalte Linned, som reenligt og velsammenlagt overalt forraadede den bedrende Haand, og hendes omhyggeligen gjemte Pengebeholdning af et

Var Mark, gjorde Bestuerne hvert Dieblik alvorligere, og, da de saae den lille Nest af det sidste Middagsmaaltid for den Godes pludselige Død, af! et lille Stykke tørt Brød, bestrøet med Salt, da styrtede de længe tilbageholdte Lærere med Magt frem. Høitideligen lagde Ynglingen Brødet hen, som om det var en Helligdom, og Oldingen vendte sig bort og stod dybt sukkende, og, i det den Tanke bestandigt vendte tilbage: "Jeg har levet i Overflødighed, medens Henriette led Nød," bladede i Gellerts Digte og vædede mangt et Blad med sine Lærere.

En lille Skuffe, som endnu var at aabne, gav tilsidst Anledning til et Dyrtrin, som den unge Mand bestandigen erklærede for eet af de alvorligste i hans hele Liv. I en Kasse laae en Blomsterkøst af længst henvisnede, fortørrede Blomster, som allerede for en Deel vare hensmuldrede til Støv. Ved den stode paa et Blad de Ord: "den 11 Juni 1763; Hilberg har givet mig disse Blomster paa en Spadseretur, og Af! han var saa venlig; om han elskede mig?" Underneden var at læse: "den 11 Juni 1813; o Gud! allerede 50 Aar. Det var min sødeste Drøm; men det skulde ikke være saaledes; Alfader i Himlen har visseliggen gjort det godt.

Bladet faldt den unge Mand af Haanden; han bleguede, som skulde han falde i Afmagt, og den Gamle tumlede tilbage paa en Stoel. Efter en lang Stilhed raabte han: "for sildige Opdagelse. — Saa har hun dog elsket mig; saa have vi ikke elsket hinanden for denne Verden. Henriette! Henriette! Held mig! at jeg er gammel! snart følger jeg dig. Mennesker, af Mennesker! seer Eder om paa Eders Vandring gjennem Livet, om maaskee et Hjerter slaaer for Eder! aabner Eders Dine for at see, om I kunne finde Kjærlighed, og forsmaaer den ikke, naar den smiler Eder imøde fra Ringheds Skygge og Armod's Hytte. Søstersøn! Lotte maa blive din Kone og det strax, strax; jeg giver Eder, indtil du faaer et mere indbringende Embede, eller arver mig, aarligen et Par Hundrede Daler til Hjælp. Lotte maa blive din Kone." Ynglingen sank til Onkelens Bryst, vædede Oldingens Kinder og Hænder med Taarer, og laae længe med uudtalelige Følelser i hans Arme.

(Af Starkes Gemålde, 3 Saml.)

Den angstfulde Eftermiddag.

Grønfeldt til en Ven.

Fem forunderlige Timer, kjære Ven! har jeg at beskrive Dem, fem Timer, fulde af Beklemmelse og Angst, som en Fisk uden for Vandet maa have dem — mine første Timer ved Hoffet. Jeg er saa let tilmode, som naar man har betalt sin Gjeld, ved den Tanke, at en Nat, fuld af uforstyrret Roelighed, ligger mellem hiin forunderlige Eftermiddag og denne glade Morgen. O du fortryllende Søn! hvor du forstaaer igjen at jævne, hvad der bølgede i os, igjen at opklare, hvad der var formørket; hvor du indluller den af sit Gled udrevne Sjæl saa blideligen tilbage i sig selv igjen, at man uden følelige Spoer af den forbigangne Rystelse — naar den kun ikke kom inden fra — igjen staaer opreist, som et sundt Træ efter en Storm, og kan betragte, fortælle og belee et overstaaet Eventyr, som en natlig Drøm. Dette formaaer jeg nu. Med den Følelse, at jeg endnu er mig selv, omendskjøndt jeg igaar adskillige Gange forekom mig selv ret lille og klodset, vil jeg aldeles uden Besmykkelse beskrive Dem, hvorlunde det gik mig, som beskrev jeg en Andens Hændelser. De har desuden længe ikke faaet noget Brev fra

mig; jeg ønskede derfor at underholde dem ved dette. Lee de kun ad mig! jeg leer jo selv med.

Min inderlige Hengivenhed for den ædle Amtmand Kronau i Tornburg og min Modtagelighed for de behagelige Nydelser i hans Huus er dem allerede længe bekjendt. Hans tæt uden for Staden liggende Gaard, den yppigen smilende Egn, som man fra dens øverste Vinduer overseer, Agerdyrkningsbredskaberne, det landlige Arbeide og det velforede Nvæg paa hans Gaard var mig stedse fortryllende interessant. Men meer end alt andet behagede mit Hjerte min Berts og Bertindes Godsmodighed, muntre Flid og gjestfrie Kjærlighed, som stedse indbuggede mig i den Tanke, at jeg var hjemme, kun at deres Hviagtelse, som langt overgik min Fortjeneste, ofte lod mig føle, at jeg var Gjest og Skyldner. Og saaledes har jeg da, saa ofte Omstændighederne tillode det, om Foraaret eller Sommeren gjerne fulgt Kronaus venstkabelige Indbydelse derud.

Jeg tilbragte i Forgaars en herlig Dag paa min Reise herhid og efter min Ankomst en endnu herligere Aften under Samtaler og Fortællinger, med Udsigter til en otte Dages ligesaa tilfredsstillende Nydelse, som den skjenkede mig. Men mellem den skjønneste Hvede blande sig Lidsler, siger

min Amtmand, og han har Ret. I en herlig Uge mødte mig et Par tornefulde Timer. Igaar Formiddags besøgte Hertugens Secretair min Ven, for i sin Herres Navn at tale noget med ham om en Landmaaling. Da dette var fuldført, vendte den artige Mand sig til mig, nævnte, da han havde hørt mit og min Landsbyes Navn, et Par af mine moralske Skrifter og min Andagtsbog, spurgte mig, om han talte med Dennes Forfatter. Hertugen kjender Dem, og har flereGange nævnet Dem med levende Lovtaler, sagde han paa mit bejaende Svar, og ilede bort under mange venstfabelige Uttringer.

Strax efter Bordet modtog jeg nogle Linier, i hvilke han mældte mig, at han havde underrettet sin Fyrste om mit Ophold her paa Stedet, og at denne havde ønsket at lære mig at kjende; at jeg altsaa henimod Kl. 6 vilde være paa Slottet, ved Bagten lade mig føre til hans Bærelse, for ved ham at ledsages til Hertugen. Endnu havde jeg en Timeetid tilovers til at klæde mig paa og at overtænke den Rolle, jeg vilde have at spille. Da foresvævede det mig livagtigt, hvorledes jeg som uafhængig Lærd, fri og beskeden, med Anstand og dog med uhindret Haandhævelse af min Selvfærdighed vilde tale og handle. At Fyrsten vilde

tale om mine Skrifter, forstod sig af sig selv. Til denne Samtale knyttede jeg med omhyggeligt Overlæg nogle ikke uvigtige Ytringer, og af disse udspandt jeg da en heel Tankerække, ved hvis Udvikling jeg tænkte nogenlunde at underholde ham til Gjengjæld for den Opmærksomhed, han viste mig. Med min Paaklædning var jeg endnu noget tidligere færdig end med min Overtænkning, og tiltraad nu saa glat og børstet og pudret, som jeg i lang Tid ikke havde været, min Vandring, i det Amtmandens ældste, rødmosede Søn, der ledsagede mig ligetil Slottet, neppe formaaede at følge mine hurtige Skridt.

(Fortsættes).

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 30te Juli 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Den angstfulde Eftermiddag.

Grønfeld til en Ven.

(Fortsættelse.)

Min nysgjerrige Forventning om, hvad der vilde møde mig i en mig hidtil fremmed Kred, og, for at være oprigtig, et lille Anfald af Forsængelighed i det Haab, ikke at skulle stikke mig aldeles slet deri, var ikke stærk nok til at undertrykke den dunkle Følelse af, at jeg ikke var aldeles utvungen. Og det var jeg virkelig heller ikke: mit hele Væsen syntes mig saa temmeligen at være ude af sin Sphære, lige som min Hat, som jeg bar i Haanden og ikke paa Hovedet; jeg troede lige saa

lidt at bære mig selv som at bære min Hat rigtigt, og ved denne Opmærksomhed, som var mig aldeles ny, bleve mine Skridt langsommere og mindre eensformige end ellers, næsten som naar et ungt Menneske viser sig første Gang i en ny Klædning. Selv min lille Fører maa have gjettet sig til Stemningen i mit Indre deraf, at jeg ofte ikke svarede ham saa ligefremt, som jeg pleiede, og omtalede en Declamationsøvelse, ved hvilken han fort tilforn havde havt en Fabel at fremsige, formodentligen blot af den Grund, fordi jeg netop forekom ham saaledes, som han havde været tilmode paa Veien til Høresalen, pyntet, stiv og ængstelig.

Saaledes naaede vi Slotsporten. Den venlige Dreng løb tilbage; og et noget eftertryffeligt Spørgsmaal af Bagten, hvem jeg var, og hvorhen jeg vilde, forekom min Begjering om Ledsagelse til Secretairen. Saa ubetydeligt dette Tilraab var, saa var det dog det første, som lod mig med en vis Ubehagelighed føle, at jeg var udenfor min sædvanlige Kreds, i hvilken jeg, uden at raabes an, kommer og gaaer, fordi enhver kjender mig. Jeg kom altsaa til Secretairen mindre frimodig og allerede mere fattig paa Ord, end jeg havde været om Formiddagen. Manden sad for:

dybet i Papirer, og betydede mig hurtigen, at jeg maatte følge ham til et Bærelse, i hvilket jeg vilde finde to fornemme Herrer, som han nævnede mig, og hos hvem jeg vist vilde finde behagelig Underholdning, indtil Hertugen, omtrent en Timestid, vilde tale med mig, kort før Concerten. Hurtig løb han foran mig, aabnede Bærelset og sprang hurtig derfra. Bæggenes og Loftets Pragt, Siraaternes Mængde og Meublernes Skjønhed adspredede mig, fordi jeg ikke kunde betragte det roelig; og den Ordfylde, hvormed begge Herrerne, den ene efter den anden, undertiden og paa een Gang, sagde mig Artigheder hver paa sin Maade, hvilke jeg ikke kunde paa een Gang besvare anderledes end ved en stum og, som jeg mærkede, noget frygtfuld Forbønning; dernæst den fortrædelige Omstændighed, at jeg havde forglemt deres lange Titel, og som slet ikke vilde gaae for mig, og vovede ikke at affpidsse dem med et koldt "de", gjorde mig med hvert Dieblig mere forlegen og ubehjælpelig.

O! gid alle de, som høre til de høiere og mere glimrende Stænder, havde Menneskekundskab og Blidhed nok til ikke strax at misfjende Folk af Middelfstanden, som, udrevne af deres sædvanlige Stilling, engang for et Par Timer hens

fættes iblandt dem, fordi de vise sig lidt feite, flodsede og kjedsommelige! Hjemme og i deres Forretninger ere de maaskee kraftige og stærke, underholdende og tilfredsstillende, omendstjøndt de ligesaa lidet kunne finde sig i en fremmed Tingenes Orden, som den smidigste Hofmand vilde vide at tee sig rigtigt, dersom han med eet blev hensat fra et tydsk Slot til Keiseren af Siams Pallads. Dette og lignende løb mig forvirret om i Hovedet, da jeg stod for begge Herrerne uden at kunne berolige mig; thi jeg var, maaskee med Uret, ikke tilbøielig til at tiltroe dem, at de kunde lægge sig Sligt paa Hjerte. Deres Kulde stak saa ydmygende af mod min indre Varme, deres Noelighed mod min Uroelighed, at jeg bestandigen blev mere stum og uselskabelig.

(Fortsættes).

N. L. Nissen.

Extract

af

andet Quartals Regnskab 1831,

for

det forenede Underforrettes, Selskab.

S u b t r a k t.

	Skulder og Bøgn.	Skulder og Bøgn.	Skulder og Bøgn.
Betaling fra forrige Kvartal, Skulder herefter beregnet	431	48	2839
A. Hjeltemagte Indkomster for Hjeltemagters 43 ^{de} Kærgang No. 14—26	513	45	
B. Contingent for de 2 første Kvartaler i dette Aar	1802	68	
C. Skatter af 28800 Skb. Guld		576	
Dito af 2500 Skb. Guld for Carus sine Regater		50	
D. Gaars Afbetaling i 2det Kvartal	37	48	1238
E. Skatter 700 Skb. Skattepant à 209 pCt.	731	48	
	Skb.	f.	Skb.
	3516	65	4704
			9

I n d g i d t.

	Skulder og Bøgn.	Skulder og Bøgn.	Skulder og Bøgn.
1. Pensioner for 2det Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	767	48	150
Pensionister for det Svovlske Regat			44
Dito for Caroline Regat			25
Pensionisterne af Svovlske dito det Overløbende af dette Regat for Aaret 1829 og 1830			60
Guld Skatte			27
2. Skatte; Skatte			30
3. Det i Staten optagne Gaar og Skatter, betalt med			1502
4. Gaar til et Skatte	150		
5. Skatter med Skatte			700
6. Hjeltemagters Skatte med Skatte	182		
7. Skatte			355
Skatte af udlede, ei endnu indbetalt Skatte:			
for Gaar			144
for Contingent . 226 - 12f.			1006
	Skb.	f.	Skb.
	3516	65	4704
			9

Kjøbenhavn den 30 Juni 1831.

C. G. Peimom.

Overensfremmede med Administrationens Control.

G. Schram.

M. Friederich.

M. Bengt.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 6te August 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den angstfulde Eftermiddag.

Grønfeld til en Ven.

(Fortsættelse.)

Et Par Gange søgte jeg at fatte mig; men Forsøget mislykkedes. Thi Alt, endog det, som jeg talede med Varme, syntes mig, fordi det ledsagedes af Følelsen af indvortes Standsnings, tvungent og tomt, aandløst og upassende; og saaledes forsvandt Tilfredsheden med mig selv, uden hvilken man sjeldent taler eller gjør Noget til Andres Tilfredshed.

Formodentligen er De en Ven af smukke Egne, begyndte den ene af disse to Herrer, aabnede et Vindue for mig og traad ligegyldig tilbage.

Kun et Qvarteer skulde jeg have staaet der, overladt til mig selv, eller endnu bedre, ved Deres Side, min Ven! saa var jeg kommen til mig selv igjen og til min vante Maade at føle paa, og var bleven naturlig. Udsigten var for skjøn til at lade mig forblive kold. Den vide, rige Synskreds, som omfattede nogle Stæder og mange Landsbhyer med deres Districter, de stolte med mørke Skove bevoxede Bjerge paa den ene Side og de mangfoldigen brogede Marker paa den Anden, den med Smag og Kunst smykkede Slotshauge tæt under mig, den brede Flod, som hengled ved Siden af den, malerisk bugtede sig om et lille Krat, der paa omslyngede Byen i en stor Bue, og endeligen de mange Huse i forvirret Blanding, begejstrede og fyldte min Sjæl, imedens Egnens stedse afværlende Belysning opvakte en stille Følelse af Bemod i mig. Thi kun den ene Side af Landskabet belystes af Solens glade Straaler; den anden var bedækket med alvorligt Mørke af tætte Skyer, som vare sammentrufne fra Besten, og imellem Begge viste sig svævende Striber af Lys og Skygge.

Fuld af uudviklede Følelser saae jeg tilbage i Bærelset. Begge Herrerne stode vendte imod Døren og taledes om det halvt ophviede Arbeide over den. Det faldt mig sandeligen ikke ind at vente

af Mænd, som allerede i lang Tid saae denne Egn dagligen, at de skulde være rørte af dens Skjøn- heder; men min Barme og maaskee ikke mindre et hemmeligt Ønske, ogsaa engang i en fri henstrøm- mende Tale at vise, at jeg havde Følelse, henrev mig til en Yttring, som forekom mig selv, da den neppe var fuldendt, meget overdreven og flau. "I Sandhed", udraabte jeg, "hvem saadan Skjønhed ikke kan drage til sig og fastholde, han maa være meget fattig paa Aand eller Hjerte; med hans Følesløshed maa man have Medlidens- hed!" Den ene af dem saae paa mig med opspilede Dine, som var han nysgjerrig, for at see, om der ikke vilde komme noget endnu taabeligere; den Anden smilede, og jeg selv stod der forbløffet og for- skrækket som et Barn, der har slaaet et Glas itu. Det var dumt, tænkte jeg, og det forekom mig, som om jeg ogsaa maatte sige det. Jeg fremstam- mede Noget til Indskrænkning af min Paastand, hvilket, saavidt jeg erindrer, ikke var meget flos- gere, og følte mig fra nu af i saa piinlig en Stil- ling, at jeg ikke engang fastede Diet meer paa det smilende Landskab, hvorved, (hvilket først bag efter er faldet mig ind) min Følsomhed maa være forekommen disse Herrer meget tvungen eller snart forbigaaende.

De gjorde sig imidlertid al muelig Umag for at holde Samtalen i Gang. De spurgte om eet og andet, som maa have været dem meget ligesgyldigt, om mit Kald, min Boelig, min Omgang — og mine Svar vare meget ulige, og for det meste meget uhensigtsmæssige. Eengang forglemte jeg mig selv i den Grad, at jeg taledede om min Naboe Kunzen, som om den Mand kunde have været deres Fætter. Derpaa besindede jeg mig, at jeg var for vidtløftig, og blev nu igjen saa ufuldstændigt kort, at de ikke kunde vide, hvad jeg meente. Kort, jeg faldt hvert Dieblif ud af mit nærværende Forhold, fra mit Selskab blandt Fremmede til gamle Bekjendte og fra Slottet til min Landsby. Paa denne Maade vare vi vistnok ikke underholdende for hverandre. Disse Herrer ere ikke for mig, tænkte jeg et Par Gange; nu indseer jeg, hvor stor Uret jeg havde. Den Mand er ikke for os, tænkte formodentligen ogsaa de, og vissefælgelig de havde Ret. Samtalen blev stedse mere ordknap, og Alt, hvad der endnu foregik, lignede Forsøg paa at skjule Kjedsommeligheden, og at dølge Søvnigheden. Den Ene stod foran et Malerie; den Anden gik langsomt op og ned med Hænderne paa Ryggen, og rykkede nu og da i Halstørklædet og Kalvekrybsset, og jeg saae med

inderligt Mismod til Himlen, som stedse overtraf sig tættere og sortere — og længtes efter min Amtmand.

Formaaer Meddelelsen af Tanker og Følelser ikke at knytte Menneskene til hverandre, saa formaer maaskee en Priis Lobaf det, tænkte vel den frem og tilbage gaaende Herre, og bød mig sin Daase. Et dybt Bif var mit Svar. Ak! det er vel ikke paasfende at forsmaa den, tænkte jeg, og hævede Haanden for at tage mod den. Han havde allerede trukket Daasen tilbage; men høstlig bød han den igjen frem. Min Haand var allerede igjen sjunken ned, og jeg bukkede mig anden Gang, men, som forhen, hævede jeg min Haand anden Gang i det Dieblif, da hans bevægede sig tilbage. Han gjorde et nyt Forsøg; jeg ikke mindre; men Forsøget lykkedes ikke, og der opstod mellem vore Hænder den forunderligste Bevægelse frem og tilbage. Et træffende Billede paa vor hele Underholdning, i hvilken ingen ret kunde komme til at give og tage.

Virkeligen kom jeg ikke til at tage Daasen; thi under vore ængstelige Bestræbelser aabnede Døren sig, og en Betjent kaldte mig til Hertugen. Jeg var tilmode som den unge Mand, der første Gang skal prædike, naar Klokkerne begynde at ringe.

Jeg fulgte Betjenten med stærkere bankende Hjerte, men tillige med den fornyede Beslutning at fatte Mod, og med Uandsnærværelse at følge mine Følelser. Maaskee vilde Alt have gaaet godt (thi Fyrstens venlige, ædle Ansigt fyldte mig lige saa vel med Tillid som med Hviagtelse) dersom jeg ikke ved Jndtrædelsen i Bærelset var gleden og nær falden paa det glindsende Gulv. Tag dem iagt! Gulvet er glat, raabte Hertugen til mig. Til Ulykke skulde mit Forsæt, ikke at tabe Fatningen og at yttre, hvad jeg folte, igjen falde mig ind. Ja tilviisfe, deres Duchlaughtighed! begyndte jeg, det er glat til Hove. Det kan være, gjentog han; men jeg er uskyldig deri; mine Tjenere gjøre det saa glat. Dette Svar og Frygten for at have været uanstændigt dristig satte mig paa engang i en Talers Stilling, som gaaer fra det, og gjorde, at jeg teede mig her ligesaa ubehændig og flodset, som før.

De har skrevet nogle fortræffelige Sager, begyndte Fyrsten paa ny. Ja, sagde jeg. Fyrsten smilede. Det var allerede igjen dumt! tænkte jeg. Men jeg meente jo kun, at jeg havde skrevet Noget, ikke, at det var fortræffeligt. Slem, meget slem, naar Noget, som man paa een Gang baade maa bekræfte og benægte, bliver sagt En,

der ikke ret forstaaer at snoe sig i det. Hele min Selvstændighed var nu borte; jeg formaede ikke mere frit at drage mig tilbage, og forholdt mig fra nu af næsten kun lidende. Den ikke uvigtige Tanke-Række, som jeg ved Paaklædningen saa flittigt og saa unyttigt havde udkastet mig, kunde jeg ikke faae fat paa. Jeg havde forudsat, at Hertugen vilde sige Noget om min Andagtsbog; til hans Yttringer vilde jeg da knytte mit Foredrag over Haandværkstandens og Bondestandens Forædling og over den dertil tjenlige Indretning af Skolerne. Men det var alt for fortrædeligt; han omtalte ikke med et eneste Ord min Andagtsbog, og spurgte i Stedet derfor, om jeg ikke snart vilde udgive noget Nyt. Da gif det mig igjen just som med de forrige Herrer; jeg var snart for vidtløftig og snart for kort. Jeg var i Begreb med at aflægge Fyrsten en saa omstændelig Beretning om mine Forhold til min Forlægger, som om han var en Boghandler. Da betænkte jeg mig, at det ikke skikkede sig, og talede om min endnu utrykte Bog i saa almindelige Yttringer, som om Fyrsten havde affkrevet Sammes Haandskrift.

Alt dette tilligemed nogle upassende Udladelser og et Par fortroelige Udtryk, som undslap mig, satte mig stedse mere ud af min Forsatning; jeg

maa have glødet som stod jeg for en Ekse; mine Hænder rystede; Sveden drev ned af mig, og jeg pressede Tænderne sammen, saa at det smertede mig, som om jeg havde snævre Skoe, der trykkede mig.

Min Forvirring og det Piinlige i min Stilling syntes at blive den godmodige Hertug selv stedse mere i Dine faldende og trykkende. Hans Spørgsmaal bleve mere enkle og søgte; og mit Hjertes Banker og min Smægten efter Forløsning blev hvert Dieblit stærkere.

(Fortsættes).

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 13de August 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Den angstfulde Eftermiddag.

Grønfeld til en Ven.

(Fortsættelse.)

See! da traad Secretairen ind, nærmede sig sin Herre, og sagde ham noget, hvoraf jeg blot forstod de Ord: "i dette Dieblig ankommen." Venlig bødiede Fyrsten sig mod mig, og gik, ledsaget af Secretairen, iilsom bort. Der stod jeg nu alene, udstødte et lydeligt Suk, astørrede Sveden af min Pande, og begyndte i mit Jnderste at harmes over min Ubehjælpomhed. Hvorfor betænkte jeg dog ikke, hvorledes jeg vilde være tilmode imorgen og om et Par Dage? hvorfor betænkte jeg ikke, at man efter kort Tid munter kan see ad det, der har

ængstet og ærgret Een? Det kunde jeg endnu ikke; ogsaa var det, som havde det ahnet mig, at mine Eventyr endnu ikke vare ovenstandne. Eensom og raadvild saae jeg mig omkring i Bærelset, der gjenslød under mine Trin, og vidste ikke, hvorhen. Secretairen havde, som jeg erindrede, sagt mig, at han strax efter min Samtale med Hertugen vilde følge mig hen til Concertsalen, hvor jeg vilde finde en ikke sædvanlig Nydelse. Men hvor skulde jeg i det store, vidtløftige, Slot søge Concertsalen? Sagte og paa Tæerne listede jeg mig, som om jeg gik paa forbudne Veie, bort fra min Plads, og gik, hvorhen Tilfældet førte mig. Da kom jeg igjennem mangt et Bærelse, som jeg endnu ikke havde seet, i mangen en Sal, som jeg ikke kjendte, i mangen en Gang, som jeg ikke vidste hvor førte hen; snart gik jeg fremad, snart gik jeg igjen tilbage; snart krydsede jeg hid og did, snart løb jeg saa stærkt, jeg kunde, og snart stod jeg stille i en Stue, dreiede mig mod alle fire Hjørner, saae mig omkring, og mærkede, at jeg havde forvildet mig. Da begyndte jeg utaalmodig min Vandring paa ny, prøvede alt det, jeg allerede havde prøvet, endnu engang, kom uforvarendes til en anden Deel af Slottet, og formaade, da jeg blev dette vaer, ikke at hjælpe mig.

Mangen Dør havde jeg allerede forgjeves banket sagte paa, og prøvet, om den var lukket, og allerede aabnet mangen een, da jeg stak Hovedet ind i et Værelse, i hvilket det kom meget uventet. Et Par Kammerfruer, formodentligen vare de saadant noget, stode her ivrigen beskæftigede med deres Paaklædning. Forstrækkede fløi de hen i en Krog af Værelset; forstrækket foer jeg tilbage, da en pyntet Kammerpige med skjelmste sorte Dine sendte en uafsladeligen frembrydende Latter efter mig.

Det var den første Gang, der blev leet høit ad mig, og for denne Latter løb jeg hurtigere end mangen Een for en Politiebetjent. I det Haab omsider at finde en Trappe og en Udvei ilede jeg til en aaben staaende Dør til et Værelse, og gjennem dette atter til en aaben Dør. Men see! nu var der ingen Udgang mere; jeg stod midt i et Sovekammer, i hvilket en uredt Seng og en temmeligen forrevent Sloprof og ikke meget hvid Nathue paa den, et Bandsad samt andre fordringsløse Ting i Nærheden overraskende, ja jeg maa næsten siige, beroeligende nedstemte mine meget høit spændte Forestillinger om alle Tings Herlighed paa dette Slot. Var jeg ikke en Daare, sagde jeg ved mig selv, med min overdrevne Verbodighed og deraf

foraarsagede Undseelse? Er jeg ikke her iblandt Mennesker, der, lige som jeg, sove og vadse sig, og blandt hvilke nogle endog ere istand til at have en ligesaa forreven Cloprof og en endnu smudsigere Nathue end jeg? I det jeg overlod mig til disse Betragtninger, traad Bærelsets Beboer, som maa have opholdt sig i Nærheden, ind i det tilbage, og sprang, da han blev nogen vaer i Bærelset, hurtigen og med mistroiske og ufredelige Gebærder løs paa mig.

Han. Hvad søger De i mit Bærelse?

Jeg. (med et dybt Buf) jeg søger kun Concertsalen.

Han. Concertsalen, som er i den anden Fløi? hvad min Herre? det er ikke rigtigt.

Jeg forklarede ham saa godt, eller snarere saa forvirret, som muligt, hvem jeg var, og hvorledes jeg havde forvildet mig herhid. Min Paaflædning, min ærlige Mine og mine hvide Skindhandsker, som jeg endnu bestandigen ikke havde trukket af, syntes endeligen at formilde ham, og noget mindre fortrydelig betegnede han mig den Dei, jeg havde at gaae. Svedende begav jeg mig derfra uden at kunne benytte hans Beskrivelse af Deien. Thi hans Forklaring, at jeg maatte gaae til Høire af den lille Dandsesal, dernæst til Ven-

stie forbi den blaae Stue, var spildt paa en stakfæls Skjelm, der var saa uforsvarligen dum, ikke at vide, hvor den lille Dandsesal og den blaae Stue var. Saaledes gives der altsaa, tænkte jeg paa Slottet, som overalt paa Gader og Stræder, Mennesker, der ikke have Landsbøielighed nok, til ordentligen at vise et Menneske Veien? Just var jeg i Begreb med at vredees derover, da det faldt mig ind, at jeg i Dag allermindst maatte hovmode mig af min egen Snildhed, og jeg til min Trøst fik Die paa Secretairen. Velvillig antog han sig mig, gif venlig og snaksom ved Siden af mig, og førte mig gjennem en Dør, ved hvilken jeg alt et Par Gange tvivlsom havde staaet. Ja vel, sagde han, da jeg bemærkede dette, for medelst altformegen Betænkelse, forfeiler man ofte den rette Wei, og ledsagede mig til Concertsalen.

Her drog jeg fra Brystets Dybde Veiret i det Haab, at Fornøielse nu vilde træde i Stedet for Nøisommeligheder. Jeg vil glemme Tørsten, sagde jeg til mig selv, over Nydelsen for Dret. Men, svarede Sandseligheden, naar man tørster saaledes, at Tungen smægter, saa vil man dog hellere først drikke og dernæst høre. I et hertugeligt Slot ikke engang at faae Kaffe! Hvor godt

vilde ikke Kaffeen have smagt, med saadan Fløde, som Mælken af Amtmandens Køer giver, og som min kjære Bert og Bertinde vilde have druffet med mig i det store Caprifoliums Lysthuus! I det jeg fordybede mig i denne Samtale med mig selv, bemærkede jeg hos Alle, som omgave mig, en mig uforstaaelig Bevægelse. Paa een Gang stod Hertugen med en fremmed Fyrstinde og en Prinds med Hertuginde i Salen, og jeg var, i det jeg som sædvanligt traad en Emule fremad for at bukke mig, nærved at spærre Veien for Hertugen. "Vil Manden noget?" sagde Fyrstinden sagte, dog saaledes, at jeg kunde høre det. Jeg saae mig forundret om, som vaagnede jeg af en Drøm. Mange smilede, og jeg kom, jeg veed ikke ret hvorledes, skamfuld tilbage paa min Plads. Det var overmaade dumt, tænkte jeg, og gned mig i Panden fuld af Værgelse over, at jeg, under den uvante Sværmen mellem min gamle og denne nye Virkefreds, var saa ubehændig, stedse at forvikle mig i den gamle, og just derfor uafsladeligen at støde an med Hovedet.

Vil Manden noget? syntes jeg endnu et Par Gange at høre, og det var mig klart, hvor usfel en Rolle man spiller, naar man synes at ville noget og intet vil; men den virkeligen over-

ordentligt smukke Musik, Alles Dines Henvendelse, — ikke paa mig, som jeg havde befrygtet, men paa de Spillende, den stille Omloben, Noxligheden i alle Ansigter, mod hvilken det levende Udtryk af Betændelse i Capelmesterens Lærmer afftak paa en behagelig Maade, Salens smagfulde Decoration, hvis Beskuelse adspredte mig, beroligede mit Indre denne Gang hurtigere over mine Feiltrin end tilforn.

Jkkun et Par Gange, da Hertugen, som det syntes mig, saae noget alvorlig over til mig, foer mig den Tanke gjennem Hovedet, at han muligen endnu var vred over den Kjedsomhed, jeg havde forvoldt ham. Uden at betænke, at Hertugen, over vigtigere Anliggender, sandsynligen ligesaa: vel havde forglemt min Ubehændighed, som endog den smidigste Siinhed ikke mere vilde have været i hans Erindring, mynstrede jeg min hele Opførsel, og kunde ikke begribe, hvorledes jeg var kommen til en saadan Stivhed og Ubehændighed i Ord og Handling. Havde jeg kun, tænkte jeg, den forløbne Tid igjen, saa skulde Alt lykkes mig ganske anderledes. Det var jo haandgribeligt, at jeg kunde have besvaret hiin Selbroes med denne Artighed, denne Tale med hiint Svar, at jeg kunde have gjort denne og hiin aandrige Bemærk:

ning, anbragt dette og hiint vittige Indfald, og, dersom jeg ikke havde været altfor bedøvet til at kunne benytte Leiligheden, saa var det aabensbart, at jeg ikke engang havde havt nødig at lade den ofte omtalte, saa viseligen ordnede, Sanskerække gaae tabt.

(Fortsættes).

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 20de August 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Drykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Den angstfulde Eftermiddag.

Grønfeld til en Ven,

(Slutning.)

Under saadanne Overveielser, over hvilke jeg dog bestandigen trøstede mig ved den glade Udsigt til Aftensamtalen og Aftensmaden hos min Amtmand, og under snart mere snart mindre opmærksom Lytten efter Strængenes Susen, og siden ogsaa efter Regnens Susen, som nedstyrtede ikke saa meget efter min som efter Amtmandens Dnske, havde jeg omtrent Kl. 8 oplevet Concertens Ende. Alt forlod nu Salen, og langsomt fulgte jeg Strømmen. Til Ulykke var den trable Secretair ikke tilstede; ellers havde han vist taget sig af mig.

De fleste Tilhørere adspredte sig paa Slottet; de Dvrigte ilede, forsynede med Parapher, bort til forskjellige Sider uden at tænke paa mig; og jeg stod der raadvild alene tilbage ved Hovedindgangen til Slottet. Hvo veed, hvor længe det endnu vil regne? See at komme i din venstkabelige Værts Arme og til hans Bord! thi du hungrer jo efter utvungen Meddelelse og efter Mad. Saa tænkte jeg, trykkede min Hat fast paa Hovedet, knap; pede Kjolen til, gjorde et Udfald, og løb, som der vist i lang Tid ikke er løbet over Slotspladsen, bestandigen hen ad Bagten til.

Var det denne uvante uanstændige Løben, eller hvad var det vel, der til Slutning paadrog mig det værste Uheld? Endnu før jeg ganske havde naaet Bagten, styrtede et frygteligt stort og sælt Dyr af en Hund løs paa mig, satte mig Labberne paa Brystet, og gjæde og hylede mig med et Løvebrøl ind i Ansigtet. O Dee! mit Liv eller mit hele Skind! tænkte jeg, og skreg saaledes som kun et Menneske med sunde Lunger kan skrige, i et Vandedræt fort. Bagten slog en Skogger; latter op. Jeg glædede mig, ærgrede mig over Latteren, og vrælede om Hjælp. Hunden bider ikke, raabte een til mig. Hjælp, Hjælp! raabte jeg tilbage. Endeligen blev jeg befriet. Jeg skjæl;

vede over alle Lemmer, tog min Hat, halv taknemmelig, halv fortrydelig, af, og ilede, uden at see mig enten tilbage eller til Siden, bestandigen fremad, som flyede jeg endnu for Hunden. Det er et sørgeligt Liv ved Hoffet, tænkte jeg, og jeg er en ussel, klodset Stakkel, som ikke forstaaer at hjælpe sig selv; jeg er, troer jeg, slet ikke mere, hvad jeg var. Under disse Tanker havde jeg forfeilet Veien, ad hvilken Amtmandens Søn havde ført mig, og saae mig til min Forundring pludseligen paa en eensom Plads, som begrændsedes af nogle faa lave Hytter.

Jeg ilede til den nærmeste Hytte, for at lade mig vise paa rette Vej; men den Scene, som her mødte mit Øie, holdt mig tilbage i Døren. En aldrende Kone stod foran en meget net klædt Yngling, med sammenfoldede Hænder, med Blikket vendt mod Himlen og med taarefyldte Øine. De gjør, stammede hun, at jeg mindre savner min gode Søn, som underholdt mig. Gud velsigne Dem for hvad De gjør for mig og mine smaae uopdragne Børn. Men, ædle unge Herre! berøver de Dem ikke selv? De har ingen Forældre, og en adelig Herre behøver saa meget ved Hoffet. Vær ubekymret, Moerlille! svarede det unge Menneske. Hvad I modtager nu og i Fremtiden,

det faaer J af min Overflod. Jeg gjør ei af stærke Drikke, derfor kan jeg efter Behag anvende det, som var mig bestemt til Viin. Mine faders løse Børn skulle bede for Dem, ligesom de bede for den gode Hertug, som ogsaa understøtter os i vor Armod, tilraabte Konen ham — og jeg kunde gjerne have raabt med. Mine Dine bleve vaade, og jeg befandt mig igjen, som jeg pleiede. Vel mig, at jeg var ved Hoffet! sagde jeg til mig selv. Hoffet er uskyldigt deri, at jeg ikke kjendte dets Sæder og Skikke; ved Hoffet gives der gode Mennesker; overalt gives der gode Mennesker, ifkun forskjellige i det Ydre, alt efter den Kreds, i hvilken de bevæge sig. I min Kreds er jeg vel ogsaa taalelig; jeg er endnu, hvad jeg var, og Gud været lovet, at jeg er i min Kreds igjen.

I det Samme nærmede Ynglingen sig Udgangen af Hytten, og tilbød sig høflig, da han havde hørt mit Anliggende, paa sin Bei til Staden at ledsage mig. Jeg gaaer gjerne lidt omkring; det regner ikke mere, og Aftenen er bleven saa behagelig, sagde han, forkortede mig ved venlig og fornuftig Underholdning Beien, og viste mig derpaa, førend jeg ahnede det, ja vel endog før jeg ønskede det, Kronaus kjere Gaard. Jeg havde gjerne trykket den Edle i Haanden og omarmet ham,

da han forlod mig, og saae, saa længe jeg kunde, efter ham.

Venligen oplyst straaledede mit fredelige Herberge. Solen gik ned i den nu skyefrie Aften, og paa Himlen straaledede en underfjøn Regnbue, hvis ene Fod syntes at hvile paa Gaarden. Foran Gamme sprang mig den vakre Dreng imøde, raabende glad: hurtigt, hurtigt! Maden er færdig. Ved Porten rakte Berten med en ubeskriveligen troehjertig Mine mig Haanden til et fast Tryk. Det drøvtyggende Hornqvæg laae omkring Huset; graadige Vænder trængte sig til et Trug, og en lodden Hund snoede sig logrende ved mine Fødder. I Døren modtog min Vens blomstrende Hustru mig med et smilende Barn ved Brystet og med de Ord: Velkommen, velkommen fra Hoffet til vort landlige Maaltid! træd nærmere! Alt er færdigt.

Glad traad jeg ind i Stuen. Der udbredte et stort Fad med herlige Asparges en listig Duft; der indbød roget Lax, skaaren i saftige Striber, med sin friske Rødme; der brasede en Pande med stegte Duer paa Gløder, og en Flaske kostelig Wiin blinkede funklende paa Bordet. Jeg forglemte min Noie, og et Par Timer derefter bortsov jeg alle de Tanker derom, som hele Aftes

nen igjennem endnu nogle Gange havde begyndt at røre sig, og er nu som bestandigt deres med Verden tilfredse Ven.

Om de danske Provindsial=Stænder.

Det maa høiligen forundre enhver fædrelandst: findet Mand, at see, hvor liden Opmærksomhed den af Hs. Majestæt Kongen under 28 Mai d. A. kundgjorte Anordning om Provindsial: Stænder's Indførelse i Danmark o. s. v. synes at have tildraget sig. Thi meget faa ere de Stænder, som have ladet sig høre herom i Skrifter, forfattede i et almeenfatteligt Sprog; og heller ikke synes denne vigtige Sag blandt menig Mand i Samtale at drøstes og omhandles saaledes, som det maatte ventes at ville have blevet Tilfældet med en saa vigtig og følgerig Forandring.

Årsagen til den ringe Sensation, denne vigtige Sag saaledes synes at have gjort, kan neppe være anden end den, at faa blandt den almindelige Mand vide at gjøre sig noget rigtigt Begreb om, hvad Stænderforfatning er, og hvad overhovedet raadgivende Stænder betyde. Og heraf vil man kunne forklare sig den Mangel paa lydelig

Glædes Udtryk over Kongens Gave i første Dier-
blik, der, naar den fuldstændige Lov vorder kund-
gjort, saa meget visere vil udtale sig i taknemmes-
lig Jubel, som Folket da vil have havt Tid til at
indsee Gavens Værd.

Det er Skribentens Pligt at bidrage til at
oplyse sine Medborgere herom. Men, da vi stund-
dom hellere høre, hvad Fremmede end hvad
vore egne Medborgere dømme om vort Lands An-
liggender, saa har jeg troet, at det vilde være ei
unyttigt, i dette Blad, der læses af Borgere af alle
Stænder, at meddele, hvad herom nyligen, med
upartist og fordomsfri Klarhed, er yttret i et engelsk
Blad om Fordringen overhovedet, med omtrent
følgende Ord.

”Kongen af Danmark har kundgjort den For-
fatning af Provindsial: Forsamlinger, som han for
nogen Tid siden lovede sit Folk. Danmark har
siden 1660 været regjeret som et absolut Mo-
narchie, paa hvilken Regjeringsform dog stedse
Eæderne, den offentlige Mening og en regels-
mæssig Retspleie udøvede en Indflydelse, der gav
Magten et Slags Maadeholdenheds Præg.
”Og dette har i Særdeleshed været Tilfældet under
den nuværende ægte landsfaderlige Konge.”

”Men Kongen har fornuftigviis indseet, at
hans egen personlige Character ei giver Landet

”nogen stedsebarende Boraen for en god Regjering,
 ”og at Tidsaanden trænger til Indvilgelse for at
 ”betrygge en constitutionel Frihed.”

”Da det danske Folk saa længe har været
 ”vant til at stole paa en god Regjerings faderlige
 ”Omsorg, mangler det den practiske Sands for de
 ”offentlige Anliggender, som er den første Grund:
 ”vold for borgerlig Frihed, og uden hvilken enhver
 ”Constitution, hvor fuldkommen den end kan være
 ”udkastet paa Papiret, aldeles intet Værd har.”

”Kongens Hensigt med denne Forholdsbregel
 ”har derfor været, at gjøre et foreløbigt Skridt til
 ”et constitutionelt Monarchie, at opdrage sit Folk
 ”i politisk Henseende, ligesom han har skjænket det
 ”en udbredt Underviisnings Betsignelse, og saaledes
 ”des gradviis at modne det for liberale Indret:
 ”ninger.”

”Efterat have berettet, at kort før dette vig:
 ”tige Skridt H. S. R. H. Prinds Christian havde
 ”faaet Sæde i Statsraadet, hvilket han forvisser
 ”sig om at ville have mange Forbedringer i den
 ”indre Bestyrelse til Følge, slutter Forfatteren med
 ”den skønne Bemærkning, som han ogsaa heraf,
 ”i Forbindelse med Foranførte, udleder, at Dan:
 ”mark saaledes vil blive bevaret for den Fare, at
 ”lide nogen pludselig og voldsom Forandring, og at
 ”man tør antage, at det saaledes vil kunne und:
 ”gaae de Mystelser, som synes i vore Dage at
 ”true de ældste europæiske Monarchier.”

Hvortil enhver god dansk Borger vil sige sit:
 det skee!

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 27de August 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

De ulykkelige Damascenere.

(Uddraget af "Historische Gemælde" 12te Bind.)

Saracenernes Erobring danne et af de interessanteste Ufsnit i Menneskehedens Historie. Det er for den tænkende Aand særdeles underholdende, at bemærke, hvorledes ofte de vigtigste Begivenheder udspringe af ubetydelige Omstændigheder og efterhaanden hæve sig til den Storhed, hvori de vise sig for Efterverdenen. Som en Flygtning vankede Mahomed om, for at frelse sit Liv, og faa Aar derefter havde hans Tilhængere betvunget mægtige Riger. Snart oversvømmede de en stor Deel af den cultiverede Verden, og hævede sig ved

deres Odelæggelser, i moralsk saavel som i fysisk Henseende, til en rædsom Grad af historisk Mærkværdighed. Derfor turde følgende vigtige og underholdende Optrin fra hiin Tjertid fortjene Læserens Opmærksomhed.

Mahomed døde i Aaret 632 (efter den christelige Tidsregning). Hans Stiffader Abubeker antog Titelen af en Chalif og blev beklædt med den høieste Myndighed. Han havde ikke saa snart betvunget nogle Rebeller, der vovede at sætte sig op imod ham, førend han lod følgende Skrivelse udgaae til alle Arabiens Stammer:

”I den allerhøieste Guds Navn til hans Troende.”

”Lykke, Frelse og Naade være med Eder!”

”Jeg priser den høieste Gud og Mahomed, hans store Profet, og tilmelder Eder Alle herved, at jeg har besluttet, at sende Profetens troe Tilhængere til Syrien, for at rive dette Land ud af de Bantroendes Hænder. Vide maae I, at Kampen for Religionen er Lydighed imod Guds dommen.”

Chalifsen havde besluttet, at fuldføre Mahomed's Fordring og føre Krig saalænge, indtil alle Jordens Folkesærd vare omvendte til hans Tro. Syrien grændsede til Arabien; desuden tilskyns

dede hiint Lands Ynde og Frugtbarhed ham især til at vende sine Vaaben didhen. Hans til de arabiske Stammer udsendte Gesandter kom tilbage og meldte ham, at det krigeriske Mod luede høit i Beiret. Saracenernes modige Skarer vare i Begreb med at forsamlе og leire sig ved Medina. Den hede Aarstid og Mangelen paa Mundforraad var trykkende. Utillfredshed begyndte alt at yttre sig blandt Tropperne; saasnart derfor Abubeker havde sin Hær fuldtallig, besteg han en Høi, overskuede den forsamlede Mængde, og bad med lydelig Stemme om Held for sine Vaaben.

Toget begyndte. Chalifen fulgte i de første Dage selv med, og vandrede tilfods i Spidsen for Hæren; da nu Anførerne undsaae sig ved at forblive tilhest, beroligede han dem med den Erklæring: at de Troendes Jver for Religionens Sag kunde ligesaa godt vises tilhest, som tilfods. Han vendte derpaa tilbage til Medina, og de vilde Skarer droge frem imod Syriens skjøne og frugtbare Egne.

Abubeker havde ved Opbrudet givet Ansørrerne følgende Forskrifter:

”Bogter Eder for Uretfærdighed og Undertrykkelse, raadslaaer med Eders Brødre og gjer rer Eder Umage for at beholde Soldatens Kjærlighed og Tiltro; thi derpaa beroer i Særdeles:

”hed Udfaldet af Eders Foretagender. Viser Eder
 ”stedse som Mænd i Slaget og vender aldrig
 ”Fjenden Ryggen. Dog bør Eders Seier ingen-
 ”sinde plettes af Oldingers, Qvinders og Børns
 ”Blod. Nidelægger ingen Palmetræer, afbræn-
 ”der ingen Kornmarker, skaaner Frugttræerne og
 ”dræber intet Dvæg, som J ikke behøve til Eders
 ”Næring. Slutte J en Overenskomst, give J
 ”noget Løfte, da bør saadant ubrødeligen holdes,
 ”saa at Daad og Ord ingensinde komme i Mod-
 ”sigelse.”

Mandstugten i den arabiske Hær var streng. Religionsovelserne bleve ikke tilsidefatte under Lei-
 rens Tummel; endog Mellemrummene i en Fægt-
 ning udfyldtes med Bønner og Oplæsning af
 Koranen. Vinens Brug var forbudt under en
 Straf af firfjendstyve Slag paa Fodsaalerne.

Hærens tvende Hovedansførere vare Mænd
 af ganske modsatte Characterer. Abu Dbeidah
 fægtede med Mod og Iver, dog blev hans Tap-
 perhed og Fasthed mildnet ved en høi Grad af
 Sagtmodighed og Belvillie. Kaled derimod
 udmærkede sig vel ved en høiere frigerisk Genius;
 men tillige besad han et vildt og raat Gemyt.
 Hans Tapperhed havde ved tidligere Leiligheder
 erhvervet ham Tilnavnet: Guds Sværd; ogsaa

var han almindeligen erkjendt som den første iblandt Saracenernes Høvdinger. Med ubetinget Tillid fulgte Hæren ham; Toget selv blev desuden anseet som en hellig Krig — netop saaledes, som de Christne senere betragtede deres Korstog — og derfor troede ogsaa Krigerne, dersom de skulde falde, sig sikke paa de bedste Pladse i Paradiset og de dermed forbundne, udmærkede sandselige Nydelsler, som Mahomed lover sine troende Tilhængere.

Keiser Heraclius i Constantinopel foragtede i Begyndelsen dette Foretagende af en i hans Dine ubetydelig Fjende. Men snart erfarede han, at Araberne havde slaaet de Tropper, som vare sendte imod dem, og indtaget flere befæstede Stæder, deriblandt ogsaa Bosra, der kun var fire Dagsreiser fjernet fra Damascus, imod hvilken Fjenden dernæst rykkede frem.

Damascus, Syriens Hovedstad, var en tillokkende Gjenstand for disse vilde Erobrere, thi paa hiin Tid var den en af Orientens rigeste og meest blomstrende Stæder, og endnu dvæler Vandrerens gjerne ved dens Ruiner og i den herlige Egn, som den fordum forskjønede. At tabe den var en skrækkelig Tanke for Heraclius. Ved Eftersretningen om Fjendens seierrige Tog ilede han

derfor til Antiochien og sendte derfra, til Hjælp for den truede Stad, 5000 Mand under Anførsel af en vis Calous. Paa sin Marsch igjennem det aabne Land forespurgte denne Anfører sig hos de forskrækkede Indbyggere om den fjendtlige Feltherres Navn og Antallet af hans Tropper. Man nævnte Raled og meente, at han kun stod i Spidsen for 1500 Ryttere. Ifølge denne Efterretning lovede Calous dem, at bringe Raleds Hoved med tilbage paa Spidsen af sin Landse.

Da han kom til Damascus, fordrede han Overbefalingen i Staden; dette gav Anledning til Stridigheder med dens hidtilværende Befalingsmand, Israæl, som var bekjendt for sin Tapperhed og meget yndet af Indvaanerne. Saaledes spildtes den kostbare Tid med unyttige Tvistigheder, imedens Fjenden hver Time kunde ventes foran Byens Porte. Snart saae man ogsaa, fra Murene af, hans Telte reise sig paa de omliggende Høider og mellem de omkring Byen værende Haver. Disse larmende Boliger for 40000 vilde Krigere dannede en frygtelig Modsetning til Egnens fredelige Skjønhed.

Med dette Syn ophørte omsider al Uenighed; man lovede et dristigt Udfald, for at hindre Fjenden fra at nærme sig Staden. I denne Fægt-

ning udmærkede sig især Saraceneren Derar. Med et brændende Had til de Christne, Først efter Bytte og Foragt for enhver Fare forenede han en uroffelig religiøs Tillid og Føer; midt i den hedeste Kamp var han derfor stedse istand til, med Rolighed at oversee det Hele, og han tabte aldrig den frigeriske, raae Lystighed, hvormed han udførte endog de voveligste Foretagender.

Til ham raabte Kaled, da Kampen skulde begynde:

”Nu Derar! viis dig som en Mand og søg
 ”at blive din Fader og dine Landsmænd værdig,
 ”som alle have sægtet med Berømmelse for Troens
 ”Sag.”

Strax styrtede Derar, vel bereden, men kun ledsaget af et lidet Antal Medstridere, ind paa Sjenderne. Først efterat have dræbt mange af dem, og da han saae sig udsat for at blive omringet, trak han sig tilbage til Sine, hvor han indhøstede almindeligt Bifald.

Abderahman, Chalifens Søn, modtog samme Befaling og gav mange Beviser paa sit Mod og sin Tapperhed. Det var i hiin Tid meget sædvanligt, at enkelte Krigere tilbode sig til Iveskamp med enkelt Mand af Modpartiet og selv udfordrede denne. Saaledes sendte nu Kaled

sin Udfordring til de Christnes Felttherre, som ikke kunde undslaae sig for at imodtage den.

Med Ulyst gif Calous til Kamp imod Kaled; han tog derfor en Tolk med sig, i den Hensigt, først at gjøre et Forsøg med Underhandlinger. Idet de rede frem, bævede Calous i sin Rustning og søgte ved glimrende Løfter at bevæge Tolken til, ogsaa at staae ham bi under Fægtningen; men derpaa vilde denne, til Feltherrens store Uergrelse, ikke indlade sig.

(Fortsættes.)

Trykfeil i No. 34.

S. 259. Lin. 14. istedetfor Fordringen læs: Forandringen.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 3^{die} September 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Anneldelse.

De af Selskabets Medlemmer som i indværende Aar agte at søge Laan eller Gratificationer, have at iagttage følgende Fremgangsmaade som herved bringes i Erindring, med hosføiet Bemærkning, at de der nyde aarlig Pension af Selskabet, kunne ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 11te Februar 1828 ikke vente at blive tilstaaet Gratification, da begge Dele formedelst den efterhaanden og til en vis Hvide stigende Pension, ikke som tilforn maae forenes.

Efter Lovens 20 §. skal enhver Classes Repræsentanter undersøge de Bedkommendes Ansøgninger om Understøttelse, og derover afgive Bes

tænkning til endelig Bedømmelse i Generalforsamlingen.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at kunne opfylde Bestemmelsen, er det nødvendigt at Følgende nøie iagttages:

A. Af dem der søge rentefrie Laan:

1. At der i Ansøgningen ikke alene opgives en antagelig Selvfkyldner Coutionist, men at dennes Paategning om, at han er villig til at indestaae som Coutionist og Selvfkyldner dersom Laanet bevilges, tilføies;
2. At Ansøgningen bilægges med Interessensens Lovbog.

B. Af dem der søge Gratification:

1. At Ansøgningen, der ligeledes bilægges med Lovbogen, forsynes med troværdige Attester om Værdighed og Trang til Understøttelse, samt indeholder Opgivende af hvorvidt Pension eller anden Hjælp af offentlige Indretninger nydes;
2. At der i Tilfælde af Sygdom fremlægges Læge-Attest, ligesom ogsaa den Søgendes Alder og om der have uforsørgede Børn samt hvormange, maae oplyses;
3. Den søgende Enke maa opgive om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei eller hvorved hun ernærer sig, og endelig:

4. Den Ugifte opgive sin Faders Navn, Betjening eller Haandtering.

De som efterlade Noget af det her Foreskrevne eller gjøre urigtige Angivelser, skulde ifølge Lovens 19 §. enten aldeles tilsidesættes eller komme i mindre Betragtning mod dem hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom og de Søgendes Attester, hvad enten disse ere Beviisligheder om Trang og Værdighed eller om Sygdom og Svagelighed, maae være udstædte paa den Tid Ansøgningen indgives, da ældre og forhen indleverede Attester ikke kunne ansees gjældende.

Jøvrigt skulde Administrationen have enhver Ansøgende erindret om, at opgive Eieren af Stedet hvor han eller hun er boende, og at indlevere Ansøgningen til Selskabets Bogholder, Bentzen, boende i St. Pedersstræde No. 116 første Sal, der modtager saadanne Ansøgninger fra den 10 til 30 d. M. alle Søgnedage til Kl. 12; men efter den 30 September blive ingen Ansøgninger under nogetsomhelst Paaskud modtagne.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 1te September 1831.

Bentley. Schram. Friedenreich.

W. Bentzen.

De ulykkelige Damascenere.

(Fortsættelse.)

Med Sammenkomsten med Kaled tiltalte Tolken ham, paa orientalsk Viis, saaledes:

"En Mand havde en Faarehjord, som han
 "betroede til en ligegyldig Hyrdes Opsigt, og den
 "blev fortæret af vilde Dyr. Herren, opbragt
 "derover, bortjog Hyrden og tog i hans Sted en
 "anden, som var mere aarvaagen og modig.
 "Denne bekæmpede og dræbte de vilde Dyr, saa
 "ofte de angreb ham. Tager Eder iagt, at dette
 "ikke ligeledes bliver Tilfældet med Eder! I Ara-
 "bere vare fattige, sultne, halv nøgne Vandrerere.
 "I Eders eget Land levede I af Tiggerbrød, og
 "siden I have trængt Eder frem til disse frugtbare
 "Egne, opføre I Eder som vilde Røvere. Men
 "nu sender Keiseren en erfaren og duelig Kriger,
 "som alene af Medlidenhed med Eder har taget
 "mig med sig. Tager Eder derfor iagt!"

"O!" gjenmælede Kaled, "hvad sladdrer Du
 "der for noget eenfoldigt Løi! — Hvad Du har
 "sagt om vort Land, er sandt nok; men Tiderne
 "have forandret sig, og medens I spotte vor
 "Armod skulle vi gjøre os til Herrer over Eder og
 "Eders Skatte. Du roser denne store Mand!

”hvoreledes vover Du at frembringe denne Roes
 ”for mig, som har erobret Bosra, Hawran og
 ”Palmyra? — Lad ham være saa stor han vil; er
 ”han Støtten for Eders Rige, saa er jeg det for
 ”vor Religion.”

Efter dette stolte Svar rustede han sig til
 Kampen.

Omendstjøndt Calous ikke forstod Sarace-
 nerens Ord, saa opfyldte dog hans Driftighed og
 Tonen af hans Stemme ham med Skræk. Han
 befalede Tolken, at bede om Opsættelse for Iver-
 kampen, indtil den næste Dag; men Kaled sprængte
 frem imellem ham og hans Hær, og Tolken red
 ufortøvet tilbage.

Fægtningen varede i nogen Tid med afvex-
 lende Held; men omsider kastede Saraceneren sin
 Modstander af Sadlen. Calous blev som Fange
 ført til Leiren, hvor han underrettede Kaled om den
 Strid, der havde fundet Sted imellem ham og
 Israæl, og forsikkrede, at Staden let vilde kunne
 erobres, naar man først havde bemægtiget sig
 Israæls Person. Kaled besteg derfor strax en
 frisk Hest og red atter frem, for at udfordre Bes-
 falingsmanden i Damascus. Udfordringen antog
 ges, og den christelige Hærfører fægtede saa tap-
 pert, at end ei hans Modstander kunde negte ham

sin Beundring; dog endtes Kampen, efter at den længe havde været uvis, paa samme Maade, som den forrige. Kaled, som nu havde begge Ansørrerne i sin Magt, gav dem Valget imellem Overgangen til den mahomedanske Tro, eller Døden. De valgte den sidste; deres Hoveder bleve kastede ind over Stadens Mure.

Efter flere Fægtninger, som betydeligen havde forringet de Christnes Antal, saae disse sig endeligen tvungne til at lade deres Udfald ophøre, og indskrænke Forsvaret til Stadens Mure, i det Haab, at holde disse, indtil man fra Keiseren kunde faae Undsætning. Fra alle Sider blev der imod Staden paa det strengeste indesluttet af Araberne; Kaled havde sin Post foran dens østlige, Obeidah foran dens vestlige Port. Omendkjøndt Araberne vare særdeles aarvaagne, lykkedes det dog de Beleirede, at give Keiseren, som opholdt sig i Antiochien, Efterretning om deres betrængte Stilling. Keiseren befalede strax en af sine Ansørrere, ved Navn Berdan, at rykke frem med 100000 Mand, for at undsætte Staden. Paa Rygtet herom sammenkaldte Kaled et Krigsraad. Hans Mening var, at man skulde gaae den christelige Hær imøde, for at levere den et Slag; Obeidah meente derimod, at Staden, som allerede

maatte være bragt til det Yderste, vilde inden faa Dages Forløb overgive sig, og at det derfor vilde være uflogt, at ophæve Beleiringen. Denne sin Mening understøttede han med saa vægtige Grunde, at den omsider gik igjennem.

Imidlertid gjorde den keiserlige Hær kun ringe Fremskridt, og de Beleirede saae endnu stedse med Skræk og Angst den frygtelige Fjende udenfor deres Mure. Nøden blev nu hver Dag større; thi Hungeren havde allerede begyndt at udbrede alle sine Qvaler iblandt dem. I denne Nød sendte de hemmeligen en Underhandler til Kaled, og lode ham tilbyde 1000 Unzer Guld og 200 Klædningsger af Silke, naar han vilde ophæve Beleiringen. Kaled svarede, at de, naar de vilde see ham drage bort, enten maatte blive Chalifen skat skyldige, eller ogsaa gaae over til den mahomedanske Tro; fandt de ingen af disse to Betingelser antagelige, saa maatte Sværdet gjøre Udslaget. Sex lange Uger vare saaledes forløbne under Angst og Nød, da de Beleirede omsider erholdt den velkomne Efterretning, at den saa længe ventede Hjælp nu var i Nærheden. Saracenernes Krigsraad valgte denne Gang en Mellemvei imellem de to tilforn af begge Anførerne gjorde Forslag, i det en Deel af Hæren skulde vedblive at holde Byen indesluttet, imedens

den anden Deel bestemtes til at gaae Undsætningshæren imøde.

Derar, denne de Christnes ivrigste Fjende, stod i Spidsen for den sidste Afdeling. Da Araberne fik Grækerne i Sigte, indjog Synet af en saa mægtig Hær dem dog nogen Frygt; men Derar opmuntrede dem ved sin Tale, og endmere ved sit Exempel, idet han red nærmere imod Fjenderne, for at udfinde deres Anfører. Hans Tropper understøttede ham, og Kampen begyndte.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 10de September 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Anneldelse.

De af Selskabets Medlemmer som agte at søge Laan eller Gratificationer, kunne erfare Fremgangsmaaden af Bekjendtgjørelsen i Bladet No. 36 hvortil herved henvises.

Administrationen for det forenede Understøttelses;
Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bengen.

De ulykkelige Damascenere.

(Fortsættelse.)

Med egen Haand dræbte han Den, som bar Hovedbanneret, og sægtede med uimodstaaelig Tapperhed, indtil hans Fødsagere havde bemægtiget sig det. Imidlertid kom Verdans Søn til med en anseelig Forstærkning; Sægtningen blev nu hidsigere, Derar fik af denne unge Krieger et let Saar, blev omringet og tagen til Fange. Kaled blev ikke saasnart herom underrettet, førend han ilede til, for at befrie sin Ven; men alle hans Anstrengelser vare forgjeves. Han satte ved sit Kaseri de Christne i Forbauselse; thi flere Gange brød han ind i deres Rækker, især paa de Steder, hvor de fleste Bannere vaiede, fordi han haabede, der at finde Derar. Endeligen erfarede han af nogle Overløbere, at hans Ven var, under en Bedækning af 100 Ryttere, sendt til Emessa. Strax affendte Kaled et ligesaa stort Antal udsøgte Ryttere, med den bestemte Befaling, under alle Omstændigheder at befrie Derar; han selv vilde imidlertid angribe og slaae Hovedstyrken af den græske Hær. Begge Dele lykkedes; som Seiers herre omfavnede Kaled paa Balpladsen den be-

friede Derar, og begge forenede sig nu til Forsølgelsen af de flygtende Grækere.

Kaled vendte snart igjen tilbage til sin forrige Post. Damascenerne, opmuntrede af deres Befalingsmænd, tabte dog ikke Modet; endnu vedligeholdte de Haabet om Undsætning, hvilket ei heller var uden Grund, thi Reiseren, rørt over deres sorgelige Stilling, samlede et nyt Troppes corps i Eznadin, og overgav Berdan Befalingen over samme, idet han tillige paa det alvorligste bød ham, at undsætte Staden, det koste hvad det ville. En de Beleirede glædeligt overraskende Følge heraf var, at Saracenerne, som havde anmodet Chalifen om Forstærkning, men endnu ikke beholdt den, og troede sig for svage til at binde an med denne nye Undsætning, afbrød deres Leir og traf sig tilbage.

Dette uventede Tilbagetog hævede paany Damascenernes sjunkne Mod. De besluttede at forfølge den bortdragende Fjende med et Corps paa 6000 Ryttere og 10000 Mand Fodfolk, under to udmærkede Anførere, nemlig Brødrene Paul og Peter, hiin i Spidsen for Rytteriet, og denne for Fodfolket.

Kaled havde besluttet, selv at anføre Bagtropperne, som det vanskeligste og farligste Hverv

paa et Tilbagetog; men han maatte denne Gang give efter for Obeidah, der ligeledes attraaede denne Tre. De Christnes første Angreb var heldigt; Peter gjorde et stort Bytte og en Mængde arabiske Qvinder bleve tagne til Fange, hvorimod Paul kastede sig med uimodstaaelig Heflighed ind paa Obeidah og slog ham af Marken. Da Kaled blev underrettet herom, sagde han med Rolighed: "Himlens Villie skee! — Jeg vilde have anført Bagtropperne, men Obeidah tillod det ikke. Nu see I Følgerne!" Han ilede strax til med den øvrige Deel af Hæren og bragte snart Lykken paa Saracenernes Side; thi det christne Rytteri blev nu med stort Tab slaget tilbage. Derar, hvis Søster befandt sig iblandt de Fangne, var netop i Begreb med at gjennemføre Anføreren Paul, da denne udraabte: "Holdt! dersom Du skjenker mig Livet, da frelser du derved Eders Qvinder, som nu føres til Damascus." Disse Ord virkede og Paul blev denne Gang skaanet.

Peter, som itide havde tiltraadt Tilbagetoget, kunde let have undgaaet Fjendens Forsølgelse, dersom han ikke, med en utilgivelig Sorgløshed, havde undervejs tilladt sine Tropper Hvile og i dette Niemeed endog ladet opslaae Telte. Imidlertid hans Krigere, som vistnok vare meget udmat-

tede, saaledes ubekymrede sloge sig til No, besluttede de arabiske Qvinder, dertil især opmuntrede af Derars Søster, at sætte sig til Modværge, hvilket de ogsaa, da Damascenerne igjen vilde bryde op, udførte med et for deres Kjon sjeldent Heltemod. Bevæbnede med Teltpæle og hvad de ellers kunde faae i Hænderne, gif de løs paa deres Bevogtere og nedlagde flere af dem; allerede havde Anføreren seet sig nødsaget til at befale et formeligt Angreb paa denne Qvindeskare, da der pludseligen hørtes Hovslag af galopperede Heste og en Støvsky viste sig, igjennem hvilken man snart skimtede en Trop Saracener. Idet Peter, i høieste Grad bestyrtet, vendte sig imod de Ankommende, gjenkjendte han to Ryttere, som paa deres snelle Gangere styrtede frem foran de Øvrige. Den ene, Kaled, var fuldstændigt udrustet til Kamp, hvorefter imod den anden, Derar, næsten var uden Klæder og sad, alene bevæbnet med en Landsæ, tilhest uden Sadel. Peter, som vilde formilde ham ved at give ham hans Søster tilbage, nærmede sig til ham med venlige Ord, men blev strax gjennemboret, og nu paafulgte der en almindelig Fægtning. De Christne bleve aldeles slagne og forfulgtes lige til Damascus; kun Jaa kom tilbage til

Staden med den sorgelige Efterretning om hvad der var skeet.

Saracenerne, høiligen fornøiede over deres Qvinders Tapperhed, vendte igjen tilbage til Obeidah, Derar med Peters blodige Hoved paa Spidsen af sin Landsse. Ved dette Syn brast Paul i Graad, og da han ligesaa lidet vilde forlade sin Religion, som overleve sin elskede Broder, saa bøiede han villig sin Nakke under Bøddels sværdet.

Tabet af begge disse Anførere og saa mange udsøgte Krigere var uerstatteligt for Damascerne; dog havde de endnu det Haab tilbage, at det maaskee snart kunde lykkes den græske Hær, ved et afgjørende Slag at standse Barbarernes Fremskridt og frelse den truede Stad. Det varede eiheller længe, førend begge Hære mødtes. Saracenerne havde vel saaet Forstærkninger, men stode dog i Antal langt under den, 70000 Mand stærke, christne Hær. Da Kaled bemærkede, at denne Omstændighed gjorde Indtryk paa hans Undergivne, brugte han den netop som et nyt Middel til at opflamme deres Mod.

"J see her," sagde han til dem, "Grækerne's forenede Magt foran Eder; det er ikke muligt at undgaae den, men derimod giver den Eder Lei-

lighed til, at erobre Syrien i een Dag. Udfaldet beroer alene paa Eders Fatning og Udholdenhed."

Berdan forestillede derimod sine Tropper ikke alene den Fare, der ventede dem ifald de bleve slagne, men tillige den Skam, det vilde paaføre dem, om de lode sig beseire af en saameget svagere Fjende.

Førend det kom til Slag søgte Berdan dog ved en Underhandler at mægle Fred, idet han, ifald Saracenerne vilde drage bort, tilbød at give for hver Soldat en Turban, en Klædning og et Guldstykke; Anføreren skulde derimod have 10 Klædninger og 100 Guldstykker, og Chalifen 100 Klædninger og 1000 Guldstykker. Men Kaled bortviste dette Tilbud med Foragt.

Da Underhandleren var vendt tilbage med Saracenerens Svar, begyndte Slaget. Medens Kampen var haardest modtog Kaled atter et Budskab fra Berdan, med den Bøn, at Fægtningen maatte ophøre; Sidstnævnte vilde da møde Kaled næste Morgen paa et bestemt Sted, i begge Hæres Paasyn, for at underhandle med ham om en Overenskomst hvorved al videre Blodsudgydelse kunde spares. Men Uffendingen meddeelte tillige for sin egen Regning, at den græske Feltherre vilde lægge ti Mand i Baghold, som under For-

handlingerne skulde bryde frem og dræbe Kaled. Denne blev netop derved bevæget til at give sit Samtykke til Sammenkomsten og strax at standse Fægtningen. Da han vel kunde formode, at Fjenden ikke vilde bie til næste Morgen med at lægge Bagholdet, lod han om Natten den fjætte Derar, ledsaget af ni udsøgte Krigere, snige sig hen imod den til Mødet bestemte Plads. I Nærheden af denne fandt man virkelig ti Mand, alle i dyb Søvn, en Folge af, at de i Vinen havde søgt Mod til deres forestaaende Heltedaad. Det blev saaledes en let Sag for de ti Saracenerne, i al Stilhed at dræbe dem, hvorpaa de iførte sig deres Klæder og forestillede nu selv det af Verdan anordnede Baghold.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Tre og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 17de September 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

U n m e l d e l s e.

De af Selskabets Medlemmer som agte at søge Laan eller Gratificationer, kunne erfare Fremgangsmaaden af Bekjendtgjørelsen i Bladet No. 36 hvortil herved henvises.

Administrationen for det forenede Understøttelses- Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

De ullykkelige Damascenere.

(Fortsættelse.)

Endnu førend Solens Dpgang stillede Kaled sine Krigere i Slagorden. Da Berdan bemærkede dette, sendte han strax en Rytter frem imod Arabernes Front, for at tilraabe dem: "Hører I Arabere! er det ret? Have I glemt den igaar med os sluttede Dvereenskomst?"

"Hvad?" svarede Kaled, "tør I beskylde os for at have brudt vort Løfte?"

"Feltherren venter," svarede Budet, "at I holde Eders Ord og altsaa, med ham alene, ville underhandle om Freden."

"Siig ham at jeg kommer," gjensvarede Kaled.

Paa et med gyldne Kjæder og kostbare Stene rigt udsmykket Muuldyr red Berdan til Stævnesmødet og fandt Kaled paa Pladsen. Man satte sig ligeover for hinanden.

"Belan," begyndte Saraceneren, "lad nu høre hvad Du har at sige; men kun ingen Løgne, thi de somme sig ikke for Mænd, der staae paa saae høie Poster."

"Min Hensigt er," sagde Berdan, "at erfare af Dig, hvad Du vil have, for at lade os saae

"Fred. Frivilligen ville vi give Eder hvad I
 "maatte forlange, thi vi vide, at I ere et træns-
 "gende Folk, der kommer fra et fattigt Land;
 "dersom I derfor ville lade Eder nøie med nogle
 "Foræringer, saa skulle de fredeligen blive Eder
 "overleverede."

"Til Helvede med Dig, Du christne Hund!"
 gjenmælede Kaled, "vi behøve ikke Eders Almis-
 "ser! — Hvad ville I da vel give os, naar I
 "Alle ere blevne vor Eiendom? — I kjende Val-
 "get," tilføiede han, idet han med Stolthed reiste
 sig: "Koranen, Tributen, eller Sværdet; vi
 "have for Eder ingen andre Betingelser. Tal ikke
 "til mig om Freden; thi vi ere et Folk, der finder
 "sin Glæde i Krig. Du seer, jeg taler ikke med
 "Dig som en Fredsmægler; men Du har stævnet
 "mig, og vore Tropper ere saa langt borte, at
 "vi uforstyrrede kunne sægte med hinanden. Kom
 "an da! ifald Du har Mod."

Berdan, som nu ligeledes havde reist sig,
 stolede paa de Folk, han havde lagt i Skjul og
 ilede derfor ikke med at drage Sværdet. Da
 nu Kaled tog haardt fat paa ham og gav ham
 et Stød, raabte han: "Til Hjælp! Araberen har
 anfaldet mig!" Bagholdet styrtede nu virkelig
 frem, og Berdan bemærkede i Begyndelsen ikke

Ombytningen; men ved Synet af Derar, der svang Sværdet over hans Hoved, tabte han Modet, sank ned for Kaleds Fødder og bønfuldt paa den meest fornedrende Maade om sit Liv. Desuagtet mistede han strax Hovedet, som blev stukket paa en Landse. Dette var for Saracenerne et Signal til Angreb og Seier. Den christelige Hær blev aldeles slagen og adsplittet; først ved Solens Nedgang ophørte Blodbadet; mange tusende Grækere mistede Livet; et overordentligt stort og kostbart Bytte faldt i Seierherrernes Hænder.

Paa Skrækkens Binger blev Efterretningen herom bragt til Damascus. Siden Beleiringen var ophævet havde man vel forsynet Staden med et nyt Forraad af Levnetsmidler; men tillige havde en stor Deel af Omegnens Indbyggere søgt Sikkerhed indenfor dens Mure, og derved overordentlig forstorret Antallet af de i Damascus værende Mennesker, dog uden i samme Grad at forøge Mængden af de stridbare Mænd. Alligevel havde man ikke forsømt, paany at berede sig til et alvorligt Forsvar, da Araberne atter indesluttede Byen, foran hvis Porte deres forskjellige Høvdinger toge Post, med Undtagelse af Derar, som havde det Hverv, i Spidsen for

2000 Kyttere at gennemstreife Sletten rundt omkring Byen og saaledes bidrage til at afbryde enhver Forbindelse imellem denne og Omegnen.

De paa Muren opstillede Krigsmaskiner gjorde vel Sjenden betydeligt Afbræk; men desto uheldigere vare de Beleirede med deres Udfald, saa at de endeligen begyndte at tænke paa Overgivelse. Man søgte i denne Anledning Raad hos en ved sin Fødsel og sine Fortjenester lige udmærket Indvaaner, Keiserens Svigersøn Thomas, der paa denne Tid levede som Privatmand i Damascus. Denne Mand oplivede paany sine Medborgeres Mod og satte sig selv i Spidsen for Tropperne, som med Glæde underkastede sig hans Befaling, da han var dem bekjendt som en udmærket Krieger. Det varede ikke længere end til næste Morgengry, førend Thomas foretog et stort Udfald, hvortil han om Natten havde gjort de nødvendige Forberedelser.

Ved Stadens Hovedport var opreist et høit Crucifix, foran hvilket Biskoppen og de øvrige Geistlige nedlagde det nye Testamente. Med Haanden paa den hellige Skrift opsendte nu Thomas, i begge Hæres Paasyn, en høitidelig Bøn til sine Fædres Gud, hvorpaa den frygteligste Kamp begyndte. Damascenernes Mod blev især

opflammet ved deres Anførers Exempel. Efter hine Tidens Viis tog han selv, som Medstrider, umiddelbar Deel i Kampen, og da han var en ypperlig Bueskytte, gjorde han Fjenden betydelig Skade. Iblandt dem, der faldt for hans Skud, var en vis *Uban*. Kort efter blev Dennes Plads indtagen af hans Kone, som trængte sig, fuldstændigt væbnet, frem iblandt Arabernes tætte Klynger, for at hevne sin Mand's Død. Heltindens første Piiil gjennemborede Bannerførerens Haand; Banneret faldt til Jorden og blev af Saracenerne strax grebet og bortført; og da nu *Thomas*, ledsaget af andre Tappre, trængte frem for at gjenerebtre det, traf den anden af *Ubans* Enke udfødte Piiil hans ene Die. Dette smertelige Saar tvang ham til at forlade Kamppladsen; dog traf han sig ikke længere tilbage, end til Porten, hvor han lod sig forbinde og hvorfra han vedblev at være Vidne til Striden, i hvilken han paany vilde have styrket sig, dersom han ikke ved sine Benner's kraftige Forestillinger var bleven afholdt derfra. Dog havde Helten her den Trøst at see de Christne, uagtet Tabet af deres Fane og deres Anfører, kjækt at fortsætte Kampen, indtil Natten endelig afbrød den og tvang begge Hære til at trække sig tilbage. *Thomas* formaaede sine Krigere til

at forblive under Baaben. I den stille Midnats-
time gav Slaget af en Klokke Signal til at gjens-
tage Udfaldet, og snart vare de igjennem den aab-
nede Port udstrømmende Damascenere midt iblandt
deres sovende Fjender. Kaled var den første
under Baaben; i Spidsen for 400 Ryttere ilede
han frem imod de Angribende, Synet af ham
opmuntrede de Overraskede og gjengave dem deres
Fatning, saa at de ikke alene snart ordnede sig til
Modstand, men endog selv udførte et Angreb imod
Fjendens Flanke og Ryg. De Christne bleve derv
ved tvungne til, med stort Tab at trække sig til-
bage; ikkun Virkningen af de paa Muren opstils-
lede Maskiner standsede de forfølgende Saracener.

Efterat Beleiringen havde varet i 70 Dage,
saae Damascenerne sig omsider i den uundgaaes-
lige Nødvendighed at tilbyde en Capitulation.
Da Kaled negtede at indlade sig derpaa, fordi
han hellere vilde tage Staden med Storm, opoffre
Indvaanerne til Sværdet og deres Eiendomme
til Plyndring, saa besluttede de ulykkelige Damas-
cenere at henvende sig til Abu Obeidah, hvis
mildere Charakter var dem bekjendt. Denne
modtog venligt en fra Staden affendt Deputation,
med hvilken han indgif en Overeenskomst, hvis
Hovedindhold var, at alle Fjendtligheder skulde

ophøre og de nærmeste Porte besættes af Beleirerne; Enhver, som ikke vilde forblive i Byen, skulde det være tilladt at udvandre og uhindret medtage saameget af sit Gods, som han maatte være istand til at bortføre; derimod skulde de, som vilde blive Chalifen skatkyldige, forblive i Besiddelse af deres faste Eiendomme, og syv Kirker skulde forbeholdes dem.

I medens denne Overeenskomst sluttedes og nogle af de meest ansete Damascenere bleve stillede som Gidsler, vare de Beleirede mindre aarvaagne paa den modsatte Side, hvor 100 Arabere trængte med Storm ind over Muren og aabnede Stadens østlige Port for den blodtørstige Kaled. "Hugger ned for Fode!" var hans Løsen, og hans Tropper fulgte det troligen. Paa Pladsen foran den hellige Marias Kirke traf han Obeidah, med hvem han kom i heftig Strid; thi Denne paastod, at Indvaanerne skulde skaanes, da de havde overgivet sig til ham, hvorimod Hiin vilde behandle Damascus som en med Storm erobret Stad.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Tre og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 24de September 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets- Bogtrykker.

De ulykkelige Damascenere.

(Fortsættelse.)

Obeidah satte uroffkelig Fasthed imod Kaleds Hidsighed; modigt fastede han sig imellem dennes myrdende Stridsmænd og deres Slagtoffere, og det lykkedes ham endeligen at standse hine, imens han, Kaled og flere saracenske Høvdinger holdt Raad i Mariakirken. Her beraabte Obeidah sig paa Helligheden af det eengang sluttede Forsdrag; han bemærkede, at ikke alene Wren, men endog deres egen Fordeel opfordrede dem til den punktligste Opfyldelse af det givne Ord, da de

ellers maatte vente, at Fortvivlelsen vilde gjøre de øvrige syriske Stæders Forsvar end mere haardnakket. Disse Grunde feirede omsider, efter en heftig Modstand fra Kaleds Side; man blev enig om, at Sværdet indtil videre skulde hvile, og at de af Indvaanerne, som havde overgivet sig til Obeidah, skulde strax nyde Fordeel af Capitulationen, hvorimod det forresten skulde overlades til Chalifen, at afgjøre Stadens Skjebne. Imod at betale Tribut erholdt saaledes de Indvaanere, som forbleve i Damascus, og hvis Antal beløb sig til henimod 20000, en nogenlunde fri Religionsøvelse, hvorimod en stor Deel af den efter Beleiringen endnu tilbageværende Befolkning strax benyttede sig af Capitulationens Betingelser, for at drage bort under Anførsel af den tappre Thomas og endnu en anden Høvding ved Navn Herbis. Ved Obeidahs Mægling blev der, skjøndt haardt imod Kaleds og Derars Villie, tilstaaet dem tre Dages Frist, i hvilken Tid de ikke skulde være udsatte for noget fjendtligt Angreb; ikkun saa Fornødenheder kunde de føre med sig, og ikke uden Modsigelse fra Kaleds Side blev det dem tilladt at drage bevæbnede bort, dog kun saaledes, at ingen Mand maatte forsyne sig med mere, end et enkelt Vaaben: Den, der havde et Sværd,

maatte hverken føre Bue eller Spyd, og Den, som bar et Spyd, turde kun have dette ene Bæрге.

Paa en Slette udenfor Byen forsamledes i en broget Blanding en Mængde af Fornemme og Ringe, Gamle og Unge af begge Kjøn. Det var et sørgeligt Syn. Med et tungt Hjerte kastede de Bortvandrende Afstedsblikket til deres Fædres neboliger, deres Familiearner, for at tiltræde en besværlig og farlig Reise igjennem et fremmed Lands Ørkener, Skove og Bjergegne. Skjønne Qvinder, opdragne i den med Orientens Luxus forbundne Blodhed, maatte nu beslutte sig til en lang og moissommelig Fodreise; med Taarer betragtede Moderen sit Barn, som hvilede paa hendes Arm eller fulgte ved hendes Side, og med Rette skjævede hun for dets Sundhed og Liv. De Udvandrendes flette Bevæbning og Beklædning forøgede i høi Grad Reisens Fare og Besværlighed, og deres ringe Forraad af Levnetsmidler lod endog befrygte, at de snart maatte blive udsatte for Hungerens Qvaler.

Denne Elendighed syntes ikke istand til at gjøre Indtryk paa de raae Arabere, allermindst paa Derar og Kaled. Hiin forsikkrede, at Byttet var ham ligegyldigt, men at kun Tanken om alle disse Christnes Frelse qvælede ham. Denne

befalede sine Ryttere at holde sig marschfærdige, idet han med frygteligt Alvor forsikkrede, at Flygtningerne skulde, efter de tre Dages Forløb, blive forfulgte og aldeles behandles som Fjender.

Imidlertid opkom der en Strid over et i Staden værende Kornmagazin. Kaled vilde nemlig tilegne sig det paa Grund af Erobrerens Ret; Borgerne derimod henregnede det til den Eiendom, som ved Capitulationsbetingelserne var bleven dem tilsikket. Ogsaa ved denne Leilighed gjorde den ædelmodige Obeidah Borgernes Sag til sin egen og kom derved paany i Uenighed med sin Collega, som dog omsider maatte finde sig i, at Afgjørelsen blev henstillet til Chalifen. Denne Sag bortvendte Kaleds Tanker fra de Udvandrede, som imidlertid havde i fire Dage og Nætter været paa Marschen fra Damascus imod Antiochien. Allerede havde han næsten besluttet, ikke at sætte efter dem, hvilket nu syntes at blive for sildigt, da et selsomt Tilfælde igjen fremskyndede ham til at fuldende de Ulykkeliges Undergang.

Det er allerede bemærket, at Derar havde, under den senere Beleiringstid, det Hverv, ideligen at lade sine Ryttere gennemstreife Egnen omkring Damascus, for betimeligen at opdage, saavel ethvert Udfald fra de Beleiredes Side, som

enhver Undsætning, der muligen kunde nærme sig udenfra. Nogle af hans Folk hørte engang om Natten en Hestevrinſken, der syntes at komme fra en af Stadens Porte. Saracenerne holdt stille og bemærkede nu en Ridende, som de, da han kom nærmere, toge til Fange. Strax derefter red endnu et Menneske ud igjennem Porten, og man hørte den Ankommende falde paa den Første. Saracenerne befalede Fangen at svare, for at lokke den Anden nærmere; men Hiin tilraabte Denne paa Græsk de Ord: "Fuglen er fangen!" hvorpaa den saaledes Advarede, som strax begreb Meningen af Raabet, ufortøvet vendte om og igjen begav sig til Staden. Saracenerne, som vel ikke havde forstaaet Ordene, men dog bemærket at de havde tjent den anden Rytter til Advarsel, truede den Fange med Døden, men førte ham dog foreløbigent til Kaled, for hvem han forklarede, at hans Navn var Jonaſ; han var en Damascener af fornem Fødsel og forlovet med en ung Dame, hvis Forældre havde lagt Hindringer ibei en for deres Forening, hvorfor de denne Nat, efterat have bestuſket Portvagten, vare i Begreb med at flygte; og da nu han ulykkeligviis blev fangen, havde han ved sit Raab advaret sin Elskede for en lignende Skjebne.

Kaled gav ham det sædvanlige Balg imellem Døden, eller Antagelsen af den mahomedanske Religion, og lovede tillige, at dersom han valgte Turbanen, da skulde han, saasnart Staden var erobret, blive gift med sin Forlovede. Jonas, paa den ene Side skræmmet af den visse Død, paa den anden Side tilloftet ved Udsigten til at see sit kjæreste Ønske opfyldt, frasagde sig paa Stedet sine Fædres Tro, traadte i Krigstjeneste hos Saracenerne, og tog den ivrigste Deel i Beleiringen af sin Fødeby, da dens Fald gav ham Haab om at naae det Maal, han udelukkende havde for Øie. Rekke var Byen erobret, førend han begyndte at søge efter sin Forlovede, og han fandt hende i et Kloster, hvor hun begræd Tabet af en Elsker, som hun ikke mere kunde haabe at gjensee, da hun maatte forudsætte, at han, ligesom saa mange Andre, var bleven et Offer for Kjærligheden til sin Religion.

Gjensynets første Glæde forsvandt i det Øieblik, da hun erfarede, at Jonas havde ophørt at være en Christen. Med Kulde hørte hun paa hans Undskyldninger, erklærede ham derpaa, at hun fra nu af ansaae deres Forbindelse som opløst, og da Udvandringen skulde gaae for sig, sluttede

hun sig til de andre Qvinder af hendes Stand, for i deres Selskab at begive sig til Antiochien.

Jonas, som allerede havde sat sig i venskas beligt Forhold til de fleste mahomedanske Anførere og især stod i Yndest hos Kaled, bestræbte sig paa det ivrigste at bevæge Sidstnævnte til at anvende sin hele Myndighed for at holde Pigen tilbage. Men Kaled vilde dog ikke for hans Skyld bryde den sluttede Overenskomst, og afflog derfor paa det bestemteste at opfylde hans Ønske. Da nu denne Plan mislykkedes, søgte han at formaae Feltherren til at sætte efter de Udvandrede, og tilbød sig selv som Fører. Kaled var, som ovenfor blev bemærket, ikke længere meget tilbøielig til dette Foretagende; men Jonas forsikkrede ham, at de langsomt bortdragende Damascenere kunde ganske vist endnu indhentes, saa meget lettere, da han var nøie bekjendt med Egnen og derfor istand til, med Sikkerhed at vise den korteste Vej. For at faae en Pige, som dog ikke længere elskede ham, i sin Magt, betænkte denne Elendige sig ikke paa at give tusende af sine Medborgere, tilligemed deres Koner og Børn, til Priis for de vilde Saraceneres Blodtørst. Omstider lykkedes det ham ogsaa, at faae sin onde Villie frem; Kaled gav efter for hans Paatrængenhed og brød op med

4000 Ryttere, forklædte som christelige Arabere. Dag og Nat fortsattes Marschen, som kun blev for et Dieblig standset, naar man, ifølge Coranens Forskrifter, skulde holde Bøn. Jonas var en meget duelig Fører, og i lang Tid kunde man desuden tydeligt kjende Sporene af de Forfulgte; men da de pludseligen forsvandt, trøstede Jonas sine Ledsagere med den Forsikkring, at Caravanen havde dreiet af til Siden, ind imellem Bjergene, og vilde snart falde i deres Hænder. Han førte dem nu over Libanons høieste Toppe, hvor de maatte kæmpe med utrolige Besværligheder. Veien var saa stenet og ujevn, at man ikke uden den største Fare kunde ride paa den. Hestene tabte deres Sko og beskadige Hovene paa de skarpe Sjeldstykker, hvorfor Rytterne snart saae sig nødsagede til at stige af, og det blev dem desuagtet vanskeligt nok at komme fremad.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 1te October 1831.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

De ulykkelige Damascenere.

(Slutning.)

Endeligen begyndte man at blive fjed af disse Anstrengelser, hist og her hørtes allerede de udmattede Krigeres Murren, da et Spor igjen kom til syne, og tillige stødte man her paa en Landmand fra denne Egn, af hvem man erfarede, at Reiseren havde sendt de Udvandrede den Befaling imøde, at fortsætte deres Vej langs Kysten til Constantinopel, og ikke at gaae til Antiochien, da han befrygtede, at Soldaterne og Folket i den sidste Stad vilde tabe Modet ved Synet af dem

og ved at høre Fortællingen om deres Lidelser. Med forøget Jil fortsatte nu Saracenerne samme Dag deres Marsch igjennem Egnen ved Gabala og Laodicea, dog altid i forsigtig Afstand fra Stæderne, omendstjøndt de, af hvem de mødte, bleve holdte for christelige Arabere. Der paafulgte en bældmørk og regnfuld Nat; men ved Dagbrækningen blev Himlen atter klar og nu saae man endeligen, fra Toppen af et Bjerg, Damascenernes Leir i den foranliggende Dal.

Ulykken havde ret forfulgt de stakkels Flygtninge. Var det blevet dem tilladt, at begive sig til Antiochjen, saa kunde de have naaet denne Stad førend det var blevet muligt for Saracenerne at indhente dem. Ved det flette Veir, de havde havt paa hele deres Vandring, og især ved den sidste Nats Regn, var deres Tilstand i høi Grad forværret. Da nu for første Gang Veiret begyndte at blive mildere og Solen stod op i sin fulde Glænde, glædte de sig over denne Gunst som Himlen syntes at forunde dem; de gjenemvaade Klæder bleve udbredte for at tørres, man søgte imidlertid Hvile for de trætte Lemmer, og Mange overlode sig til en vederqvægende Søvn.

Saaledes fandt Saracenerne dem. Efter et kort Mellemrum, som anvendtes til Hvile og

Bøn — thi med Bøn forberedte disse fanatiske Bilde, som udbredte deres Religion med Sværdet i Haanden, sig ogsaa til at myrde Bærgeløse—delede Kaled sit Rytterie i fire Dele, af hvilke han betroede den første til den mordlystne Derar, og anførte selv den sidste. Disse Skarer styrtede sig, den ene efter den anden, ind paa Damascenerne, som i dette Dieblif vare aldeles uforberedte til Kamp, i høieste Grad afkræftede og ikke engang tilstrækkeligen bevæbnede. Thomas og Herbis samlede vel nogle Folk og fægtede med Heltemod, men de bleve snart overmandede, og nu paafulgte et almindeligt Myrderi. Menneskehedens gyser ved Fortællingen om en saadan Rædsels-scene; det er tilstrækkeligt at tilføie, at foruden nogle qvindelige Fanger skaanede Sværdet kun en eneste Mand, som man skjenkede Livet, for at lade ham bringe Efterretningen om denne Begivenhed til Constantinopel.

Under Nedsablingsens Lummel fandt Jonas Gjenstanden for sin Forfølgelse; men Pigens Had imod hendes fordums Elsker var ved hans sidste skændige Handling endnu mere opflammet, og bragt til Fortviivelse ved Synet af det der foregik omkring hende, stødte hun sig en Dolk i Brystet og døde for hans Fodder. Den Elendige vilde

have fulgt hende, men blev holdt tilbage af sine mahomedanske Baabenbrødre, som søgte at berolige ham ved at skjenke ham en anden Fange, nemlig Enken efter den nyligen faldne Thomas; dog blev hun kort derefter løskjøbt af hendes Fader, Keiser Heraclius.

Kaled førte nu med samme Jil og Forsigtighed sine Tropper igjen tilbage til Damascus. Jonas fandt snart Døden i et Slag, hvor han fægtede i Saracenernes Rækker. Hiin besudlede ved dette Foretagende sin krigeriske Hæder; Denne opreiste sig et Minde, til hvilket Historien kun med Foragt og Affky kan henpege.

J. A. Fibiger.

Noticer over Warschau.

(See: "Grundriss von Warschau, Weimar 1831." De efterfølgende, kort sammentrængte Noticer, ere næsten alle uddragne af denne Plan, hvis Maalestok omtrent er 18000. Maalene ere reducerede til danske Alen.)

Naar man fra Praga har, over den omtrent 920 Alen lange Skibbro, naaet Weichselens vens

stre — vestlige — Bredde, staaer man i Centrum af den Halvcirkel, som Warschau paa det nærmeste indtager. Bagved Staden bugter Floden sig som et S, dog ikke stærkt, idet den nemlig ved dens sydlige Deel løber i nordlig, ved Broen i nordvestlig og derpaa atter i nordlig Retning.

Fra Broens vestlige Ende, til det Punkt, hvor Warschau støtter sit nordlige Hjørne til Floden, er omtrent 4100 Alen, og i modsat Retning, nemlig fra Broen til den Czerniakower Barriere, hvor Stadens sydlige Hjørne støtter sig til Floden, er Afstanden 5400 Alen, saa at altsaa den hele Strube af Byen, langs med Weichselen, har en Længde af omtrent 9500 Alen. Gaae vi fra Broen frem i vestlig Retning, nemlig efter Stadens Middellinie, saa komme vi, efter at have passeret forbi det sachsiske Palais — Warschaus Centralpunkt — til Wolskie Barrieren, udenfor hvilken Forstaden Wola ligger. Denne Barriere kan ansees som Midtpunktet af Stadens Omkreds imod Landsiden, ligesom Broen imod Flodsiden, og Linien imellem begge disse Punkter har en Længde af lidt over 4000 Alen, hvilket altsaa er Byens Udstrækning fra Ost imod Vest.

Paa Planen er, imellem Warschaus Barrierer, angiven en Forstændningslinie eller sammen-

hængende Vold, med en Deel smaa Bastioner og andre til Sidesforsvar bestemte Fremspring (Redaner). Paa Nordsiden, omtrent 900 Alen fra Flodbredden, findes Marymontskye Barrieren, hvor Volden, omfattende et Slags Forstad, har et stærkt Fremspring og flankerer saaledes Terrænet nedad imod Floden, ligesom ogsaa, paa den modsatte Side, hen imod Powonskyer Barrieren, som ligger sydvestlig for hiin. Afstanden imellem begge disse Barrierer, maalt i lige Linie, er hen imod 2400 Alen. Volden gaaer nu videre i samme Retning som før, nemlig sydvestlig, men bøier sig efterhaanden imod Syden og støder nu paa den før omtalte Wolskie Barriere, hvis Afstand fra Powonskyer Barrieren er lidt over 2600 Alen. Volden fortsætter nu sin sydlige Retning indtil et Par hundrede Alen forbi Jerozolimskie (Jerusalem) Barrieren, som har henimod 1750 Alens Afstand fra den foregaaende. Volden bøier sig dernæst med to rette Linier, enhver paa næsten 1750 Alen, i en stump indadgaaende Vinkel, nemlig først under østsydøstlig, derpaa under sydsydøstlig Retning, atter nærmere imod Floden, og vi støde nu paa Mokotower Barrieren. Fra denne til den ovenfor nævnte Czerniakower Barriere, Byens sydlige Endepunkt ved Weichselen, løber Volden

imod Ost og har en Længde af omtrent 2350 Alen. Ved at bestemme Omkredsen paa Landsiden efter de foranførte Afstande, erholdes 13700 Alen; men maale vi allevegne Volden efter dens forskjellige Hovedbøininger — hvor altsaa Bastionerne og andre lignende mindre Bøininger ei heller tages i Betragtning — saa stiger denne Længde til 15300 Alen. *)

Indenfor denne Omkreds udbreder den egentlige Kjerne af Byen sig paa begge Sider af Linien imellem Wolstier Barrieren og Weichselbroen, nemlig i divergerende Retninger fra hiin hen imod Floden; imellem denne tættere bebyggede Deel af Byen, og Volden med Prowonskyer Barrieren paa den ene, samt ved Jerusalems og Mokotower Barrieren paa den anden Side, findes et meget betydeligt Areal uden Huse, eller kun med enkelte, adspalttede Bygninger, men derimod gennemskaaet af Alleer, Haver, Hegn og en stor Mængde Damme, hvilke sidste bevise, at den nyere eller

*) Man regner ellers Pragas Omkreds til 3 Mile; men dette er med Indbegreb af Forstæderne, formodentlig Praga indbefattet. Ved de ovenfor nævnte Barrierer, Jerusalems Barrieren undtagen, findes Forstæder, som tildeels falde udenfor den Plan, vi her have havt for Die.

ydre Deel af Warschau har en sumpig Jordbund og altsaa beherskes af de udenfor værende Hvider, ligesom den rimeligviis ogsaa ligger lavere end den ældre Deel af Byen, nemlig den nærmeste foran Broen og Floden *), imod hvilken Terrainet har et, som det synes, ikke ubetydeligt Fald.

- *) Deels Beliggenheden, deels de snevrere, uregelmæssigere Gader bevise, at denne Deel af Byen maa være den ældre, hvorimod de brede, lige Gader, som i den ydre Deel af Byen afstære for det meste retvinklede Firkanter, hentyde paa en yngre Alder. Grændsen imellem den gamle og den nye Stad, hvori Warschau virkelig inddeles, er ikke angiven paa Planen.

(Fortsættes.)

Borger = Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 8de October 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Noticer over Warschau.

(Slutning.)

Warschau besidder mange store og faste Bygninger, saasom: i den sydlige Deel Militairhospitalet, det Lazenkiske Palais og det tæt indenfor Mokostower Barrieren liggende Slot Belvedere, hvor Storfyrst Constantin residerede; i den nordlige Deel Løihuset, Artillerie- og Garde du Corps- Casernerne, samt Casernen Sapielha; endeligen i den ældre Deel af Byen, foran Weichselbroen, det kongelige Slot, Generalstabens og Vicekongens Palais, Hovedvagten, det sachsiske Palais,

o. s. v. Warschau har 115, de polske Magnater tilhørende Palaisier; den tæller, Forstæderne og deriblandt Praga iberegnete, 300 Gader og 4500 Huse. Førend den nærværende Opstand angaves Indbyggernes Antal til 135800, hvori blandt 28000 Jøder *).

Iblandt Bygningerne findes hist og her Hytter, tækkede med Straa eller Spaaner; men flige Baaninger kunne, hvor det behøves, let bortryddes. Det synes derfor, at Byen selv ikke er ilde skikket til at forsvares Skridt for Skridt imod et Angreb fra Landsiden; thi de dominerende Høider udenfor Borden, som uden Tvivl maa gjøre dennes Forsvar meget vanskeligt, ere for det meste i mere end Kanonskuds Distance fjernede fra den tættere bebyggede Deel af Byen, hvis kiledannede Form, i Forening med Gadernes Retninger, tilsteder at anlægge forskjellige Ufsnit saaledes, at det bagvedliggende stedse overfløier det foranværende, hvorhos en Mængde af faste Støttepunkter ikke vilde savnes. Men ved at overgive

*) See Conversations = Lexicon (7de Uplag 1830), under Artiklen Warschau. I Sahnzogs Militairgeographie (1823) angives Husenes Antal til 4000, og Indvaanernes, Garnisonen indbefattet, til 130000.

Hovedstaden have Polakkerne skaaet den for Odelæggelse og tillige betydeligen svækket Russernes active Styrke, saalænge Disse ville sikke sig Besiddelsen af denne By, i hvilken der da altid maa forblive et anseeligt Corps som Garnison.

Forstaden Wola, der strækker sig langs den fra Wolstie Barrieren, altsaa omtrent fra Midten af Byens vestlige Face, udgaaende Sochaczewer Chaussée, har paa begge Sider anseelige Høider, der saavel beherske den, som den vestlige Faces Vold. Wola strækker sig fra Ost imod Vest; paa Høiden sydlig for den ligger Landsbyen Czyste; paa de nordlige Høider findes en Mængde Weirmøller.

Her var det, hvor Polakkerne havde taget en forskandsset Stilling, ved nemlig at befæste Wola, i Forbindelse med enkelte Skanser paa Høiderne. Disse Skanser dannede, paa den sydlige Side, hvor Angrebet fandt Sted, to Rækker, den ene foran Wola og Czyste, den anden fra Wola over Czyste til Høiderne foran Jerusalems Barrieren. Egnende Befæstning har rimeligviis funden Sted paa den modsatte, nordlige Side af Wola, men er i Beretningerne ei omtalt, fordi her intet Angreb blev udført. Efter at Russerne havde, ved to Angreb, bemægtiget sig Wola og begge de

fornævnte Skanserækker, var endnu kun den tredie Linie, nemlig Hovedvolden, tilbage. Russerne, som ved at sætte sig fast i Wola havde sikket deres venstre Flanke, paa hvilken de desuden havde et Observationscorps, fortsatte nu ikke Angrebet imod Wolskie Barrieren, men vendte det imod Jerusalem's Barrieren, som ligger aldeles ud imod aaben Mark, med dominerende Høider tæt foran sig, og bagved sig den mindst bebyggede Deel af Warschau's Grund, hvor Russerne altsaa, isald Byen var bleven forsvaret, lettest kunde have trængt frem i venstre Flanke af de i den tættere Deel af Byen, bagved Wolskie Barrieren, muligen anlagte Uffnit. Den Warschau omfattende Linie skal have bestaaet af en simpel Jordvold med foranliggende Grav, og kan neppe have havt nogen betydelig Styrke i og for sig selv. Paa et fremspringende Hjørnepunkt, som det ved Jerusalem's Barrieren, kunde et Angreb, understøttet af Artillerieilden fra dominerende Høider, ikke let mislykkes. Det var Russernes venstre Fløi og Centrum, som udførte det hele Angreb paa Polakernes forskandsede Stilling, imedens den høire Fløi anvendtes til at sikre for Modangreb, hvilke især vare at befrygte fra Mokotower Barrieren.

Ved at betragte Beliggenheden og Befæstningen af Forstaden Praga, paa den høire Weichsels bredde, indseer man tilfulde, hvorledes dette Punkt har kunnet spille en saa mærkværdig Rolle i de foregaaende Begivenheder. Da Praga ligger i en indadgaaende Bøining, som Weichselen og en af dens Arme danner, er dens yderste Linie, foran hvilken Terrainet, i det Hele taget, er fladt og sumpet, udviklet omtrent i lige Retning. Denne 4500 Alen lange Linie er paa Planen betegnet paa samme Maade, som den omkring Warschau, og formodes derfor, at bestaae, ligesom denne, af en Jordvold med Grav. Ved den sydlige Ende, i Nærheden af Weichselarmen som affonderer den saakaldte sachsiske Werder, findes Grochower Barrieren; dernæst kommer Zombker Barrieren, og endeligen, ved den nordlige Ende af Linien, hvis Hovedretning er fra Sydøst imod Nordvest, findes Golendzinowker Barrieren. Midt imellem de to sidstnævnte Barrierer er antydet endnu een, men uden Navn og uden at nogen Bei udgaaer derfra. Regner man saaledes for Praga fire Barrierer, som ere fordeelte med omtrent lige store Afstande indbyrdes paa denne yderste Linie, saa erholder man, naar disse tælles sammen med de sex i det foregaaende nævngivne

Barrierer, ialt det Antal 10, som Beskrivelserne over Warschau angive. Bagved den yderste Linie og parallel med samme ligger en Række Bygninger, som paa de fleste Steder har et Par hundrede Alens Afstand fra Linien og synes brugbar til en ny Stilling bagved samme. Indenfor denne Række findes atter en aaben Plads, 500 til 600 Alen bred, omtrent 2000 Alen lang, og som det synes, særdeles fikket til Leirplads. Bagved denne Plads ligger det egentlige Brohoved, bestaaende af to hele og een halv Balværksfront, med tildeels vaad Grav og en Række af foranliggende Værker (Lunetter).

J. N. Fibiger.

Nogle Rettelser, Forklaringer og Til-
læg til min Afhandling om Ringeagt
for kirkelige Skikke.

(See Borgervennen for indeværende Aar No. 14 til 23.)

Hvor det er en Mand om Sandheden allene at
gjøre, tilstaaer han gjerne, hvor han har seilet;

ja han søger at bringe denne Tilstaaelse for alle dem, der have hørt ham der, hvor han havde været: og han troer ikke derved at nedbryde sin egen Ære og Agtelse; thi han vil aldrig have gjort Fordring paa at være mere end et Menneſke, og et Menneſke maa kunne feile.

Men er det ham om Sandheden at gjøre, forklarer han sig ogsaa tydeligere, hvor han bliver misforſtaaet, og tilføier de Tillæg og Oplysninger, der endnu maatte kunne bidrage til at sætte hans Mening i dens rette Lyſ: og han formener, at dette af Billigtænkende ikke vil anſees ſom Stridſlyſt, men ſom Kjærlighed til Sandhed.

Mine, i nogle foregaaende No. af dette Blad indførte, Bemærkninger om en herſkende Ringagt for de kirkelige Skike og den udvortes Gudstjeneste overhovedet, have fremkaldt adskillige Modbemærkninger, ſaavel i trykte Skrifter, ſom i venſtabelig, mundtlig Meddelelse. Forſaas vidt ſom den første af diſſe Kilder maaske ikke er tilgængelig for alle Læſere af dette Blad, og den ſidſte, iſølge ſin Natur, for mig ſelv allene, troer jeg, at det ikke vil være unyttigt eller upaſſende, at anvende nogle faa Blade til et Forſøg paa at rette det Feilagtige, udfylde det Manglende og for:

klare det Misforstaaelige i mine ovenanførte Bemærkninger.

1. Retteiser.

Det er urigtigt, naar jeg pag. 107 siger, at Cantoren begynder Gudstjenesten med at bede: "Herre! vi ere indkomne i Dit Huus!" Saavel denne Bøn, som den tilsvarende ved Gudstjenestens Slutning, begynder med de Ord: "Herre! jeg er indkommen o. s. v." Iøvrigt bliver Meningen den samme; thi ved dette Jeg forstaaer Cantoren ikke sig selv allene, men ethvert Individ af Menigheden. Han bliver altsaa ligesuldt den hele Menigheds Repræsentant, og enhver Kirkes besøgende er pligtig i Tankerne at bede den samme Bøn med ham.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 15de October 1831.

Førlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Nogle Rettelser, Forklaringer og Til-
læg til min Afhandling om Ringeagt
for kirkelige Skikke.

(See Borgervennen for indeværende Aar No. 14 til 23.)

(Fortsættelse.)

Jeg har fremdeles Uret i pag. 111 at dolere saa hæftigt over, at en Skolelærer paa Landet foransdrede Ordene i Fadervor: "giv os idag vort daglige Brød!" til: "giv os hver Dag vort daglige Brød!" Bistnok findes det første Udtryk i Dr. Morten Luthers lille Catechismus, og bør altsaa bruges som det i vor Kirke antagne; da imidlertid

Evangelisten Lucas, Cap. 11, 3, anfører det sidste Udtryk, bør de vel ansees for ensbetydende, og jeg har følgerig Uret i at paastaae, at Bonnens skjøne Beskedenhed og Tillidsfuldhed derved aldeles taber sig.

Urigtigt er det endvidere, hvad jeg pag. 114 anfører, at Ordene: "Herren være med Eder!" kun mesSES 3 Gange fra Alteret, og at disse 3 Gange ere til Ære for Treenigheden. Ifølge Ritualet skulle de mesSES 4 Gange, hvorved altsaa denne Betydning af dem taber sig. Iøvrigt er dette et af de Steder, hvor Ritualet yderlig sjældent følges.

Uret maa jeg ogsaa tilstaae at have i den Forskjel, som jeg pag. 115—116 fordrer gjort imellem Epistelen og Evangeliet, idet hiin efter min Formening borde anføres siddende, dette, staaende. Jeg gik med Hensyn til dette Punkt ud fra Erfaringen; thi jeg havde allevegne paa Landet, og tillige enkelte Steder her i Kjøbenhavn, fundet, at Menigheden kun reiste sig for Evangeliet, men ikke for Epistelen. Det maa kun betragtes som min private Mening om Grunden til denne Forskjel, naar jeg udledede den af den større Ærefrygt, der skyldes Christi egne Ord fremfor hans Disciples. Jeg er imidlertid bleven gjort

opmærksom paa, at Evangelierne ikke altid indeholde Christi egne Ord, ligesom ogsaa, at vi i alt Fald kun have disse gennem Apostlene, og at det endeligen let kunde lede til fordærvelige Følgeslutninger, om der blev antaget Grader i den Troværdighed, der skyldes de hellige Forfattere, eftersom de vare blot Apostle eller tillige Evangelister.

Jeg har pag. 126 og følgende omtalt det som meget almindeligt paa Landet, at Præsten holder en Skriftetale for den hele communicerende Menighed under Eet. Jeg er inidlertid senere bleven overtydet om, at dette ikke allevegne er Tilfældet, men at Præster, der elske deres Kald og gjerne gribe enhver Leilighed til at indvirke paa Menigheden, endnu paa mange Steder benytte Sacristiet, til deri at skrifte Menigheden i flere Afdelinger. En Skriftetale i Skriftestolen, hvor Præsten sidder som en Fader mellem sine Børn, har upaatviveligen noget langt mere rørende og gennemgribende, end den samme Tale, holden i Chorsdøren eller for Alteret. Det er derfor et glædeligt Tegns paa Sands for det kirkelige Liv, hvor hiin gamle Skik endnu er bibeholdt, og jeg bør ikke lade mine Læsere blive i den falske Formening, hvori jeg selv var: at den var aldeles affkaffet paa Landet.

Urigtigt er det fremdeles pag. 133 og 134 at betragte Confirmandernes Examination paa Kirkegulvet som Noget, der allene skal tjene til en Garanti for Menigheden, at de Unge have de befalede Kundskaber. Det er fuldkommen rigtigt, hvad herimod er bleven bemærket, at denne Examination tillige skal tjene Menigheden til et Beviis paa, hvorledes de Unge blive forberedede. Af den Maade, hvorpaa Præsten examinerer, kan Menigheden nemlig lære hans Underviisningsgaver at kjende, og af Vanden deri tillige den Vland, som han fortrinligen søger at indprænte sine Confirmander.

Pag. 149 anker jeg over, at der i enkelte Kirker her i Kjøbenhavn efter Brudevielsen i Kirken ombæres en Tavle til de tilstedeværende Indbudne, og erklærer, at jeg intet Lovbud kjender, hvorved dette hjemles. Man har imidlertid gjort mig opmærksom paa, at hvor der er tilstaaet den residerende Capellan en Tavle, er det ham tillige tilladt at lade denne ombære ved alle kirkelige Forretninger, følgelig ogsaa ved Vielser.

En meget slem Feil er, at jeg pag. 158 og 159 siger, at jeg følger Ritualet indtil dets mindste Smaating. Uden at tale om de Skrupler, der virkelig ere blevene vakte hos mig, hvorvidt jeg

kan undskyldte mig med Regjeringens Befaling, naar jeg under hellige Handlinger og i hellige Dieblit, siger Ord, der, efter min egen Tilstaelse, forekomme mig upassende og stødende, har man ogsaa overbeviist mig om, at jeg virkelig er langt fra at følge Ritualet indtil dets mindste Smaating, ja at dette rimeligviis ikke er Tilfaeldet med en eneste Præst i Danmark. Der er f. Ex. neppe Noget, der, efter Ritualets Bydende, fordrer af sine Skriftebørn, at de skulle fremsige Skriftebønnen, inden Absolutionen meddeles dem. Der er vistnok ikke heller Mange, der bruge den Kirkebon, som er befalet at oplæses hver Søndag efter Prædiken: og langt fra ikke alle bruge de øvrige foreskrevne Bønner til Nytaarsdag, Store Bededag, o. s. v. I disse Afvigelser maa jeg erkjende mig selv skyldig, men mener forresten, at de staae til at undskyldte.

2. Yderligere Forklaringer.

Paa ikke faa Steder har jeg erfaret, at jeg er bleven misforstaaet. Nogle af disse Misforstaaelser ere mig ganske ubegribelige, da jeg synes at have udtrykt mig fuldkommen tydeligt. Disse finder jeg mig derfor ikke foranlediget til

videre at berøre. Paa andre Steder derimod har jeg ikke været saa klar, som jeg ønskede. Jeg har upaatvivleligen derved selv givet Anledning til haarde og skarpe Domme. Forsaaavidt disse allerede ere fældede, er det vel for silde at komme med yderligere Forklaringer; thi en Recensent er sin egen Høiesteret og forandrer desaaarsag aldrig sin Dom. Men idet jeg indstævner min Sag for en høiere Domstol, nemlig den offentlige Mening, tør det dog maaskee endnu ikke være for silde at fremkomme med nogle nye Dplysninger.

En Hovedmisforstaaelse er det, naar man har troet, at jeg har villet levere en dybsindig, lærd, videnskabelig og fuldkomment udtømmende Afhandling. Til en saadan var Borgerbennen ingenlunde det passende Sted, selv om jeg havde kunnet eller villet levere den. Det Hele vil ikkun betragtes som en Samling af Strøbemærkninger. Jeg har selv intet Sted kaldet dem nogen Afhandling.

Eignende Misforstaaelser have mine Ytringer om Rituallet foranlediget. Jeg ønsker ingenlunde noget nyt Ritual. Jeg nægter ei heller, at jo det nuværende Ritual indeholder saare Meget, der baade er skjønt og passende. Ja jeg vil endog indrømme, at alt Væsentligt deri hverken kan eller

bør forandres. Men hvad jeg ønsker forandret, er deels enkelte Udtryk, der støde mod den nuværende Sprogbrug, deels saadanne Steder, der behøve en sophistisk Forklaring, for ikke at komme i Strid baade med Fornuft og Bibel. Og hvad jeg ønsker udeladt, er ligeledes kun enkelte, aabensbart ubibelske, eller for enhver dannet Smag stødende, Sætninger, der kunne udelades, uden at derfor behøves videre Forandring eller Tilføjning. Det har ingenlunde været min Mening at foreslaae Indførelsen af en Agende, som den preussiske, eller af en aldeles omarbejdet Alterbog; men jeg har allene ønsket, at saadanne Forandringer og Udeladelser maatte finde Sted, af hvilke den mere dannede og oplyste Christen hyppigst tager Forargelse, f. Ex. det bekjendte: "Du som er undfangen i Synd og født i Misgjerning." Jeg troer gjerne, at den enkelte, uoplyste eller vildledte, Almuesmand kunde tage Forargelse af en saadan Udeladelse; men naar Udeladelsen forarger den Ene og Bibeholdelsen den Anden, indseer jeg ikke, at Almuesmanden har mere Ret end de høiere, bedre oplyste Stænder.

Ogsaa det Ønske, som jeg fremførte med Hensyn til Confirmandernes Opstilling, har prøvet forunderlig Misforstaaelse. Mig synes dog,

at min Hjertemening ligger fuldkommen klar, den nemlig: at der skal aldeles ingen Forskjel være mellem Pladsene, og at den øverste Plads ligesaa lidet skal være nogen Gjenstand for Misundelse, som den nederste for Medlidenhed. Jeg troede imidlertid i nogen Henseende at borde rette mig efter den almindelige Bedtægt, og bibeholdt derfor de to Trediedele, medens jeg allene med Hensyn til den ene Trediedeel tillod mig at fremkomme med et Forslag. Da dette hele Stykke fremfor alle mine øvrige Bemærkninger har været Gjenstand for Critik: ja da endog en Recensent har sagt derom, at det med Rette ikke har vundet en eneste Stemme for sig, bør jeg tale lidt Mere derom.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger = Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 22de October 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Nogle Rettelser, Forklaringer og Til-
læg til min Afhandling om Ringeagt
for kirkelige Skikke.

(See Borgervennen for indeværende Aar No. 14 til 23.)

(Fortsættelse.)

Jeg vil da først spørge, om der er nogen Præst her i Kjøbenhavn, der med Hensyn til Børn fra Fri- og Fattigskoler følger nogen anden Regel ved Opstillingen paa Kirkegulvet end den, som jeg har angivet: "at de skulle staae efter deres Orden i Skolen?" Dette var den ene Deel af mit Forslag, og jeg vover at troe, at den har alle Stemmer for sig.

Den anden Deel angif de Børn, hvis Forældre have Plads i Rangforordningen. Jeg maatte tage meget Feil, om ikke Hovedstadens Præster ogsaa her almindeligviis fulgte den af mig angivne Regel: "at stille Børnene efter deres Forældres Rang." Har denne Regel ikke alle Stemmer for sig, troer jeg dog at torde gjøre Regning paa de fleste.

Den tredie Deel angif nærmest Borgerz og Embedsclassen uden Rang. For ikke at oversføre den latterlige Rangshyge ogsaa paa dissez Børn, ved ligesom at forfatte en ny Rangforordning for dem, foreslog jeg, at man skulde lade dem trække Lod om deres Plads. Det maa formodentligen være denne Deel af mit Forslag, som med Rette ikke skal have vundet en eneste Stemme for sig. Men jeg er virkelig ikke istand til at indsee Fortrinet af den ellers brugelige Maade, hvis Grundtræk jeg selv har angivet pag. 137, og ved hvilken netop det forfængelige Sindelag næres, som borde udryddes. Den Regel, som følges paa Landet, hvor der kun er et ringe Antal til Confirmation, og derhos fra nogle faa Skoler, hvori Præsten allerede i lang Tid har havt Leilighed til at lære dem at kjende, kan ikke anvendes i Hovedstaden. Ja det er mig ubegribeligt, hvorledes Noget

for Alvor kan falde paa at forlange, at en Præst skal kunne opstille henved 150 Børn fra maaske 70 Skoler — som til Exempel Tilfældet vilde være i Trinitatis Sogn — allene efter deres Kundskaber.

Slutteligen vil jeg anføre den Maade, hvor paa jeg til sidst afvigte Michaelis afgjorde denne Sag med mine Confirmander, og, som jeg haaber, uden derved at krænke Noget iblandt dem. Jeg gjorde dem nemlig ved den sidste Samling for Confirmationen opmærksom paa, at ikke Pladsen, men den Maade, hvorpaa de stode paa deres Plads, gav sand Ære. Jeg skjulte ikke for dem, at en virkelig eller indbildt Krænkelse ved Opstillingen ofte ei allene havde skadet Confirmandens Andagt, men endogsaa efterladt Uvillie mod Præsten, som den nærmeste Kilde dertil; og jeg tilføiede, at da jeg gjerne ønskede at bevare mit Minde hos dem alle ublandet og venligt, vilde jeg aldeles ikke blande mig i deres Opstilling paa Kirkegulvet, men overlade det til dem selv, hvad Plads de vilde vælge. Dog tydede jeg hen paa, at det altid havde været Skik, at Børnene fra Friskoler stode ved Siden af hinanden og i deres Skoleorden. — Det er mig en Glæde at kunne tilføie, at mine Confirmander i denne Hens

seende fuldkomment svarende til mit Haab om dem, som fornuftige og vakre Børn. Ingen af dem affecterede en falsk Ydmyghed ved at sætte sig allernederst: ikke heller søgte Noget at trænge sig op til de høiere Pladser; men Enhver satte sig, hvor de, ved at træde ud af Stolene, netop kom til at staae. Den Grundsætning, som jeg her har fulgt, skal forresten ikke være fremsat som noget Forslag eller nogen Regel for Andre. Det er blot en historisk Beretning: hvilket jeg — for at undgaae yderligere Misforstaaelse — troer det bedst at bemærke; thi de Raad, som man giver Andre, kunne criticeres; men de Raad, som man giver sig selv, bør vel kunne gjøre Fordring paa at fritages derfor.

Henimod Slutningen af mine Bemærkninger, pag. 163, kommer jeg til Noget, som jeg gjerne ønskede at torde henregne til Misforstaaelse. Det er, hvor jeg taler om Præsternes Forhold paa Landet under den i Kirkerne der sædvanlige Dffring. Jeg siger i den Anledning, "at Præsterne paa Landet derunder virkelig ofte forsynde sig mod Reglerne for præstelig Anstand." At jeg ikke har nævnet hverken dette eller de mere detaillerede Exempler, som anføres kort ovenpaa, uden at vide det, vil man vel formode. Imidlertid er

min Dom altfor almindeligt udtrykt, og kan ikke forsvares, saaledes som den staaer der. Men selv om den indeholdt uomtvistelig Sandhed, var det dog ikke smukt at fælde den; og jeg haaber at denne Tilstaaelse, tilligemed min Erklæring, at det gjør mig ondt at have fremført den, vil gjælde den Recensent, der i Litteraturtidenden for indværende Aar bryder Staven over mig derfor, som tilstræffelig Bod.

Pag. 162—163 nævner jeg fremdeles, at jeg ikke ret veed, med hvad Declamation en Præst skal fremsige saadanne Stykker af Ritualet, som f. Ex. Forbandelsen fort ovenpaa Brudevielsen. Det er hverken min Mening, at disse Ord skulle udtales med Tordenstemme, eller at Præsten skal fare saa flygtigt og monotont hen derover, som muligt. Jeg veed meget vel, at en rolig, langsom og alvorlig Tone, uden al Declamation er den rette. Men jeg har anmærket ovennævnte tvende Maader som de almindeligste Afveie, hvorpaa yngre Præster geraade. Med Hensyn til de foreskrevne Formularers altfor skyndsomme Op læsning bør jeg endnu bemærke, at dette stundom, til stor Skade for Handlingens Høitidelighed, formedelst Formularernes altforstore Længde, bliver fast en Nødvendighed. Dette gjælder i Sær

deleshed om Daabsformularen. Naar blot et eneste Barn døbes, er den vel ikke for lang, men desto mere, naar der er en 13—14, hvilket her i Kjøbenhavn ikke er uden Exempel. Naar Daabsformularen fremsiges og Daabs handlingen forrettes med den tilbørlige Anstand, Langsomhed og Bægt, kan dette gjerne, hvor der er en halv Snees Børn, vare henimod 2 Timer. I al denne Tid maae de, der bære Børnene, saavel som Fadderne, staae paa det, især om Vinteren, kolde Kirkegulv, og — thi hvorfor ikke tilstaae, hvad dog enhver Præst i Kjøbenhavn maa indrømme, — fjede sig ved den idelige Gjentagelse af eet og det samme, trættes ved den lange Staaen, og intet hellere ønske, end at dog Præsten vilde skynde sig at blive færdig. Har denne allerede forud forrettet Høimesstjenesten og altsaa nu været i Kirken fra Kl. 8½ af indtil den er 1, kan man vel heller ikke fortænke ham i, at hans menneskelige Natur til Slutningen bringer ham til at dele det almindelige Ønske og derfor at skynde sig mere med, hvad han har at sige og gjøre, end det egentligen sømmer sig. En Daabs handling borde være høitidelig; men den blotte Eftertanke, endog uden Erfaring, lærer, at den ikke bliver dette, hvor den forrettes med saamange paa engang

og i saadan Skyndsomhed. Det eneste Middel til at forebygge dette vilde være, enten at forkorte selve Formularen, eller, som jeg troer var bedre, at henvende de foreskrevne Spørgsmaal til Daabs- mødrene under Eet, og blot at forlange deres Evar særskilt, f. Ex. Sp. Hvad skal Barnet hedde? Sv. N. N. Sp. og dette? Sv. N. N. o. s. v. hvornæst man da vedblev: "Ville J—Du, N. N! og Du, N. N! o. s. v. forsage Djævelen, o. s. v." Mig synes, at Handlingens Værdighed Intet tabte derved, og Tiden vandtes.

Endeligen er jeg ogsaa bleven misforstaaet, hvor jeg pag. 176 forlanger, at Geistligheden skal ville følge med Tiden og dens Aand. Dermed mener jeg ikke, at den skal rette sig efter, hverken en Regjerings eller et Folks Løner. Den skal visseligen komme ihu, at den er sat til at vaage over den uforanderlige Sandhed, og at hverken Regjeringens eller Folkets Stemme altid er Guds og Sandhedens Stemme. Men jeg mener, at hverken Religion, eller Ritual, eller Geistlighed skal staae som en Forstening midt i den levende Natur. Det er vistnok at gaae frem med Tiderne, at tilstaae Catholiker og Jøder de almindelige Borgerrettigheder. Det er at gaae frem med Tiderne, at tilstaae Universitæterne

Lærefrihed. Det var ved at gaae frem med Tiderne, at Reformationen fandt Sted. Og kun ved at gaae frem med Tiderne har den katholske Kirke reddet, hvad der endnu stod til at redde. Kun hvad der følger med Tiden, kan virke paa Tiden. Det er i denne Henseende med den udvortes Gudstjeneste, som med gamle Kostumer: det Væsentlige er og bliver det Samme; thi Gudstjeneste er Gudstjeneste, og Klæder ere Klæder, hvad enten de ere tilskaarne efter et gammelt Snit eller efter et nyt.

(Fortsættes.)

G. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 29de October 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Anneldelse.

Onsdagen den 9de November d. A., om Eftermiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palais bag Slottet, til hvilken Tid DHerrer Repræsentantere behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses;
Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

Nogle Rettelser, Forklaringer og Til- læg til min Afhandling om Ringeagt for kirkelige Stikke.

(See Borgervennen for indeværende Aar No. 14 til 23.)

(Fortsættelse.)

Men ligesom et Fruentimmer i en Klædedragt fra det forrige Aarhundrede vilde stikke forunderligt af mellem Nutidens Damer, saa at de Letsindige maaskee endog kunde smile over hende, trods al hendes Ærværdighed og virkelig fortræffelige Egenheder, saaledes er ogsaa den udvortes Gudstjeneste kun en udvortes Klædning for den indvortes Andagt og maa, hvis den ikke skal synes at tilhøre en længst forsvunden Tid, men endnu vil leve med og virke paa vor Tid, saavidt muligt rette sig efter dens Klædedragt, det er: efter de, nu antagne, Regler for Sandhed og Skjønhed. Dette kan vanskeligen opnaaes ved et Ritual, der foreskriver ethvert Ord og enhver Bevægelse. Det kan kun skee, hvor det Bæsentligste er foreskrevet Alle og Resten overladt til deres egen Skjønsonhed. Saaledes var det, efter min Mening, Nok, naar Rituallet befalede, at Børnene skulde døbes efter den apostoliske Troesbekjendelse,

og alt det Øvrige, saavel Tiltale, som Udvalg af Bibelsteder og Bøn, overlodes Præstens eget Valg. Det Individuelle griber altid mere end det Almindelige, og saavel Forældre som øvrige Tilstedeværende ved en Daabshandling ville skjænke den større Opmærksomhed og finde mere Opbyggelse derved, naar de troe, at det, som Præsten siger, siges udtrykkeligen med Hensyn til dem, end naar de vide, at det er Noget, som siges ved alle Leiligheder og til Alle. Endogsaa det mindre Smukke behager mere, naar det er Nytt. De Fleste ville hellere høre en selbударbejdet Prædiken af deres Præst, om den endogsaa er mindre god, end den bedste Prædiken, som de vide, at han har skrevet ud af en Postil.

Der gives Lande, hvor Geistligheden i Sandhed ikke gaaer frem med Tiderne. Det er i Spanien og Portugal. Der kan man med Føie kalde dem "det Uforanderliges Tjenere;" thi de elske der det Uforanderlige baade i religiøs og politisk Henseende; men jeg haaber, at ingen retsindig Præst vil ansee det for en Ære at have denne Bedyngingen ved det Uforanderlige tilfældes med dem. Geistligheden er hverken Folkets eller Regjeringens Tjener; thi dens Medlemmer ere Guds Tjenere allene. Men skulde de holde sig til een af Delene,

mistjende de deres Stilling og deres Kalb, om de foretrække Regjeringen for Folket; thi de ville der ved tabe deres Indflydelse paa dette og saaledes til lige den Vigtighed, for hvis Skyld hiin skulde søge at vinde dem. I Spanien og Portugal forenede Geistligheden sig med Folket mod den constitutive Regjering — og styrtede den. I Frankrig forenede den sig, under Skikkelse af Jesuitisme, med Regjeringen mod Folket — og blev styrtet. Ingen Regjering maa troe, at den kan benytte Geistligheden som et Middel til at herske over Folket eller til at faae de Grundsætninger udbredte, som den selv ønsker. Om ogsaa Regjeringen antager og lønner Geistligheden, er denne dog kun Sandhedens Tjener; og det er for Sandhedens egen Skyld, for at see Sandheden fremmet, og for ved Sandhedens Hjælp at herske, at en oplyst Regjering beskytter den.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Extract

af

trede Qvartals Regnskab 1831,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

Borger = Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 5te November 1831.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Nogle Rettelser, Forklaringer og Til-
læg til min Afhandling om Ringeagt
for kirkelige Stikke.

(See Borgervennen for indværende Aar No. 14 til 23.)

(Fortsættelse.)

Geistligheden er Midleren mellem Regjeringen og Folket. Den skal gyde Helligheds Glands over Regjeringens Foranstaltninger: den skal fremstille denne som forordnet af Gud: den skal saaledes forene Religionens Vægt med den verdslige. Men skal den kunne fyldestgjøre dette Kald maa den følge med begge. En constitutionel

findet Geistlighed i et despotisk Land er ligesaalidet paa sin Plads som en despotisk Geistlighed i et constitutionelt. Derfor siger jeg atter: Geistligheden maa følge med Tiden, for at kunne virke paa Tiden. Erfaring vil snart vise, om den engelske Geistlighed, der, ved at forene sig med det forældede System, har bragt Reformbillen til at falde i Overhuset, har forstaaet sin og Landets Interesse ret, eller om den ikke snart vil angre, at den i denne Sag har vrist sig som det Usforanderliges Tjener.

3. T i l l æ g.

Det er i Anledning af mine Anker offentligt bleven paastaet af en Recensent i Maanedsskrift for Litteratur, "at enhver Præst, der redeligen rygter sit Kald, ogsaa nyder al den Ugtelse i Borgeransættelsen, som han fortjener." Dette benægter jeg; thi jeg skjelner mellem en menneskelig Værd, der kan erhverves af ethvert Menneske, i hvad Stilling han end er, og den præstelige Værd, der følger Præsten som Præst. Naar Præsten roses for sin Godgjorende, sin uplettede Vandel, sin Forstand, sine Talenter, sin Bølgelighed, saa er dette altsammen hans

præstelige Ære uvedkommende; thi han vilde æres for disse Ting, om han end ikke var Præst. Men enhver af de mere udmærkede Stænder i Staten har sin specielle Ære, der omgiver alle dens Medlemmer med sin Glands, og ifølge hvilken man er tilbøielig til at ære dem, saa snart man erfarer deres Stand, om man end forresten Intet veed om dem. Denne gunstige Fordom er dens enkelte Medlemmer et Skjold mod letsindig og vrkesløs Bagtalelse, mod frækt, uforstyldt Angreb. Og denne Nimbus er det netop, som engang omgav Geistligheden, uden hvilken den ikke kan udfylde sit Hverv i Staten, og som jeg dog med Smerte mener nu at savne om dem. Dette er hvad der allerede forhen har foranlediget mig til at yttre, at Præstestanden i vort Fædreland ikke var saa agtet, som den kunde og borde være.

En Stadfæstelse paa denne min Formening er nyligen paafølgt, og det er saa eclatant, at jeg ikke kunde ønske den bedre, dersom ikke den Sag, som bevistes derved, var af saa sorgelig Natur. Thi hvad stærkere Beviis kan der vel forlanges paa, hvorliden Agtelse man tiltroer Præstestanden at have i Folkets Dine, end det skamløse Angreb, som den nylig har maattet

prøve af en Skribent, der netop lægger an paa at være Folkets Mand? Jeg taler ikke om de enkelte af ham angrebne Præster, men om den Stand, der i dem er angreben: og jeg mener, at dersom denne Stand havde den Ære i Borgersamfundet, som tilkommer den, vilde man ikke have vovet at angribe den paa en saa fræk og foragtelig Maade. Troer man f. Ex. at Magister L. vilde have vovet at sige: "trindt om i Landet ligge Eujoner og Landsforrædere i Qvarteer; men det er da intet Under, efterdi de blive oplærte af en Eujon og Landsforræder?" Enhver føler, at om L. kjendte nok saa mange Officerer, paa hvem han troede, at denne Benvævnelse kunde passe sig, vilde han dog aldrig have fordristet sig til at fremføre den, fordi han maatte vide, at Standens Ære er saa rodfæstet i Folkets Dine, at enhver saadan Beskyldning vilde falde død og magtesløs tilbage paa ham selv. Men om Danmarks Geistlighed formaster han sig uden Sky til at paastaae, hvad der ikke er stort bedre, naar han i sin nyeste Pamphlet siger, "at trindt om i Landet sidde falske Lærere, der gjøre, hvad de kunne, for at forsøre de, dem anbetroede, Menigheder; men at dette ikke er noget Under, siden de ere udgangne fra en falsk Lærers Skole."

Det være langt fra mig at paastaae, at Standen selv havde forspildt sin Agtelse hos Folket eller givet Anledning til sliq Frækhed! fordi jeg beklager, at Agtelsen ikke er saa høi og almindelig, som baade Standen og dens Medlemmer i Almindelighed fortjene, formaster jeg mig ingenslunde endog kun til at antyde, at Skylden derfor enten allene eller dog tildeels ligger hos den selv. Mange Omstændigheder have bidraget til at svække Præstestandens Ærværdighed i Folkets Dine. Jeg henregnede dertil for en Deel et forældet Ritual, hvori Geistligheden aandeligen maa bevæge sig, som om den legemligen gik i sine Tidsoldfædres Klæbedragt, og som derfor lettigen kunde støde og forarge de Halvoplyste iblandt Folket, der ikke fattede dets oprindelige Skjønhed. Men jeg kunde endnu tilføie 3, i høi Grad medvirkende, Aarsager: først den Naade, hvorpaa Geistligheden maa hæve sine Indkomster, dernæst de mange verdslige Forretninger, hvormed i Særdeleshed Landsbypæsten er bebyrdet, og endeligen de tidt og ustraffet gjentagne Angreb saavel paa Standen i Almindelighed, som paa enkelte af dens mest udmærkede Medlemmer i Særdeleshed. Og dog er denne, aldeles usvækkede, Agtelse en uundgaaelig nødvendig Betingelse for dens Virk-

somhed i Samfundet. Det er fuldkomment rig-
 tigt, hvad derom er bemærket i Tilskueren No. 42:
 "det er ikke nok, at den fortjener Agtelse; den
 maa ogsaa nyde Agtelse." I ethvert Fag er
 der Fuskere; men i intet flere end i Theologien;
 thi Enhver, som er confirmeret, troer sig beret-
 tiget til at tale med derom, at domme, ja hvad
 der er værre endnu, at fordømme sine Lærere. I
 de katholske Lande taales end ikke nogen Bibel-
 oversættelse; thi man antager der, at den menige
 Mand dog ikke kan forstaae den, og frygter, at
 hans Religionsbegreber snarere vilde forvirres end
 oplyses deraf. Hvilken langt skadeligere Indfly-
 delse maa det da ikke have, naar de Stridigheder,
 hvortil netop Bibelens forskjellige Fortolkning kan
 give Anledning, føres i et Sprog, der er selv
 Almuen bekjendt, og i Smaaskrifter, som let
 falde den i Hænderne? Den forargelige Strid,
 som nu i en Række af Aar er ført i vort Fædre-
 neland, har neppe bidraget til at hæve, men
 snarere til at svække Geistlighedens Anseelse; thi
 har den simple Mand ikke Tro til sin Præst, mon
 han da vil ære ham? og hvorledes kan han have
 Tro til ham, naar han seer den Ene lære Eet og
 den Anden det Modsatte? De Lærde kunne have
 Udbytte af Striden, men Skaden bliver paa Folk

fets Side: saa lad da de Lærde føre deres Strid saaledes, at Folket bliver uvidende derom, det er: i et Sprog, der er dette ubekjendt, eller i Skrifter, hvortil det, formedelst deres Størrelse og Priis, ikke har almindelig Udgang!

Men er det først kommen saavidt, at Enhver troer at kunne skrive om theologiske Gjenstande, saa er der kun et Skridt til den Mening, at ogsaa Enhver tør prædike derom. Den Aand, der hidindtil har udtalt sig hos os gjennem polemiske Skrifter, maatte derfor snart falde paa at udtale sig gjennem Conventikler tillige. Det er bekjendt, hvorledes ogsaa dette i den sidste Tid har været Tilfældet: og det er vel intet Under, om de Lægfolk, som der føre Ordet, have fundet det hensigtsmæssigt at begrunde Nødvendigheden af deslige Conventiklers Holdelse ved at nedsætte Hovedstadens Geistlighed, saaledes som det ogsaa virkeligen er skeet. Men hvo vil undres, om en Stand, der maa udholde saa vedvarende og gjensagne Angreb, uden at have andet Bærg end den gode Sag, letteligen maa tabe i det mindste i deres Dine, som vanskeligen kunne skjelne mellem Sandhed og Løgn? Jeg siger, at det er Lægfolk, som der føre Ordet; thi vel veed jeg, at en ordineret Mand sædvanligviis er tilstæde ders

ved, for at efterkomme Lovens Bogstav; men i hans Hoved er Ideen dertil ikke oprunden, ei heller er det hans Aand, som udtaler sig derigjennem: det er uordinerede, og følgerigen ufaldede, tildeels meget unge Mænd, som der ikke blues ved at bryde Staven over Geistligheden i Danmark's Hovedstad, med Undtagelse af høist Een eller To. Den Retsindige og Forstandige kan kun indigner sig derover; men den mindre Oplyste studser netop over Frækheden og troer, at hvad der siges, dog vel ikke maa være aldeles uden Grund.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger = Vennen.

Tre og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 12te November 1831.

Førlagt af Understøttelses Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Nogle Rættelser, Forklaringer og Til-
læg til min Afhandling om Ringeagt
for kirkelige Skikke.

(See Borgervennen for indværende Aar No. 14 til 23.)

(Slutning.)

Jeg vender mig fra denne Sag for endnu at
tilføie nogle Ord om den Grundfætning, fra hvil-
ken min Recensent i Maanedsskrift for Litteratur
synes mig at være gaaet ud, en Grundfætning,
der i saa Fald ikke er ham særegen, men som i for-
skjellige, tildeels ukjendelige, Skikkelser yttres af
Mange og stifter usigelig Skade: det er den Grund-

sætning: "jeg seer nok, at det er Feil; men lad os tie stille dermed: saa er der vel Ingen, der mærker det; og det er dog desuden Noget, som der ikke kan raades Bod paa." Det synes mig at være ifølge denne Grundsætning, at han misbilliger, at jeg har gjort opmærksom paa Mangler, som han haaber, at ellers Ingen var bleven vaer, og paa: peget Feil, som han anseer det for umuligt at rette. Jeg feiler neppe, om jeg i dette Tilfælde anseer hans Tænkemaade i denne Sag som Repræsentant for en stor Mængdes, og holder det for min Pligt uden Persons Anseelse — aldeles efter hans egen Fremgangsmaade — at drøfte den.

De Feil, som jeg har paaapeget, ere neppe af den Art, at man ikke var bleven dem vaer, hvis jeg ikke udtrykkelig havde henledet Opmærksomheden derpaa. Jeg frygter mere for, at man vil finde, at de vare saa aabenbare og almeenbekjendte, at det ikke var nødvendigt at tale derom. Men selv om jeg virkelig var den Første, som havde opdaget dem, borde jeg dog visseligen ikke have fordulgt dem. Jo længere en Feil upaataalt gaaer hen, desto større Hævd vinder den, og desto vanskeligere vil det blive at faae den udryddet igjen. Det er netop denne Hævd, der holder de enkelte skrøbelige Steder i Rituallet opreiste, hvilke man

ubetinget og uden Betænkning vilde have forkastet, hvis Ritualet kun var et Aar gammelt. Og jeg tør nok sige, at de for mange Aar siden vilde være bleven paatalte og rimeligviis affskaffede, hvis deres usiagtige Jagttagelse altid var bleven fordret med samme Strængthed som nu. Det er den bekjendte Cancelliskrivelse af 12te August 1828, som paany har gjort Ritualet til Gjenstand for offentlig Drøvtelse. Nu er det netop enhver retsfindig Geistligs Pligt at gjøre opmærksom paa Ritualets Mangler; thi nu først har han mistet den Ret, paa hvilken han forhen saa godt som havde erholdt Hævd, den Ret at afvige fra Ritualet, hvor dette stred mod hans Følelse og Overbeviisning. Forhen kunde han selv afhjælpe Ritualets Mangler og saaledes skjule dem for Menigheden; men nu er der ligesaalidet at tænke paa, at de kunne skjules, som det vilde være sømmeligt og redeligt at gjøre det, selv om man kunde; thi dette vilde kun give dem endnu større Hævd: det vilde vise en Frygtagtighed, der vissefælgelig ikke skulde blive ubenyttet af den fanatiske Frækthed!

Der er dem, som troe, at om end Forandringer i Ritualet kunde være uskyldige og tilraadelige, saa er den nuværende Tid dog ikke

den passende til at foretage dem. Jeg mener, at naar man indrømmer Feil og Mangler ved en Ting, er det altid den passende Tid til at rette dem. Naar et Menneske vilde opsætte sin Forbedring, om det saa kun var til den Dag imorgen, vilde man da ikke bebreide ham det og lære ham, at hans Forbedring bliver desto vanskeligere, jo længere den opsættes? Hvorledes skulde man da troe, at Ritualets Forbedring vil vorde lettere, naar den opsættes? Selv om man vilde indrømme, — hvad jeg imidlertid benægter — at det havde været bedre, at der ikke var bleven rørt ved denne Sag, og at Folket var bleven holdt i Uvidenhed om, hvorlunde Ritualet paa mange Steder trænger til Forbedring, saa er det dog nu for silde at drage sig tilbage. Ritualet er alt for stærkt og offentligt angrebet: Publicums Dømmersomhed er — i Særdeleshed ved den Gudske Sag — alt for meget hendraget derpaa, til at dets naive og ufravigelige Befølgelse for Fremtiden, uden Haab om Forandring deri, eller uden taus Bemyndigelse til Afvigelse derfra i enkelte, nødvendige Punkter, kan tænkes at ville forblive uden de skadeligste Følger for Menighedens Andagt og dens Urefrygt mod Gudstjenesten og de kirkelige Skikke. Selv Recensenten

i Litteraturlidenden No. 39 anseer det for rimeligt "at Ønsket om at anbringe Forandringer og formentlige Forbedringer i Kirkeritualet rimeligen vil vorde hørt," Skjøndt han for sin Part ikke deler dette Ønske. Med en Slags fortvivlet Resignation udraaber han derfor: "es ist doch ein vergeblich Wagen, zu fallen ins bewegte Rad der Zeit." Hertil svier jeg, at havde man foretaget disse, rimeligviis dog uundgaaelige, Forbedringer i Ritualet Aar 1828, istedetfor nu at gjøre det i 1832 eller senere, havde de langt lettere og roligere fundet Indgang hos Menighederne, end det sandsynligviis herefter vil blive Tilfældet; thi deels vare Menighederne dengang paa en passende Maade forberedte dertil ved den Frihed, hvormed mange af de høiærværdigste og hæderligste Præster hidtil havde behandlet Ritualet, deels var det Parties Hvirvstethed, fra hvilket man kunde have Grund til at befrygte Opposition, ikke endnu steget saa høit, som dette senere er bleven Tilfældet. Vi have allerede her et iøinesfaldende Exempel paa, at det aldrig gavner at opsætte en Forbedring, og vi bedrage os selv, om vi vente, at det vilde blive bedre, eller at der vilde komme en beteiligere Tid dertil. Jeg kan ikke undlade at pege hen til det advarende Exempel, som baade Frankrigs og

Englands Historie frembyde. Havde Jesuiter; og Aristokratpartiet i Frankrig givet efter i Aaret 1829 og indrømmet Ubetydeligheder, havde Jesuiterne i 1831 ikke havt den Ydmygelse at see enhver Geistlig udeluffet fra Pairskammeret, eller Aristokraterne oplevet at see Pairsværdighedens Arvelighed tilintetgjort. Og havde Torypartiet i England for 3 Aar siden ikke med ubøieligt Stiv; sind modsat sig, at Flækken East; Redford mistede sin Valgret, havde de nu ikke allerede seet sig nødsagede til at indrømme — hvad de dog kun kunne drage i Landdrag, men ikke hindre —: en fuld; stændig Parlamentsreform. Mangen en Fæst; ning vilde falde, om dens Besætning fandt det nødvendigt at forsvare endog hvert Punkt af de yderste Linier; en fornuftig Commandant opgiver de Punkter, som det vilde koste ham for Meget at forsvare, og drager sig tilbage til Hovedvolden. Hverken Fyrst Polignac eller Hertugen af Wellington have tilbørligen overveiet denne gyldne Erfaring!

Jeg kunde endnu tilføie en speciel Grund til at haste med den fornødne Revision af Ritualet; det er: at vi endnu glædes ved at see den Mand iblandt os, der, ligesom en Midler mellem de stridende Partier, baade ved sin egen Personlig;

hed og ved sin Stilling som den øverste af Danmarks Præster, lettest baade vilde udføre de nødvendige Forbedringer og skaffe dem Indgang hos Folket. Endskjøndt jeg vel formoder, at det er den Samme, der er fremtraadt imod mig i Maanedsskrift for Litteratur, tager jeg dog ikke i Betænkning at erklære det for min fulde Overbeviisning, at netop han vilde med største Held kunne overtage hint vanskelige Hverv. Hans Navn vilde vinde dem, der ikke kunde vindes ved Sagen selv: og allene at Forandringen hidrørte fra ham, vilde skaffe den Indgang hos Menigheden. Den Mand, der lovprises lige høit af begge Partier, og paa hvem Grundtvig selv, hvis Sprog ellers pleie at efterlade sig blodige Mærker, kun tager med Silkehandsker, er vistnok Manden til at foretage Forandringer, der kunne finde begge Partiers Medhold, for saavidt de endnu have Agtelse for Fornuft og bibelsk Christendom.

Hermed være disse Rettelser og Tillæg sluttede. Hvad jeg har rettet, er skeet efter min egen indvortes Drivt og uden nogen udvortes Foranledning. Hvad jeg har tillagt, har jeg følt mig tvungen til, deels ved den Frækhed, der har angrebet min Stand i dens helligste Virksomhed, deels ved den Fornemhed, der har anseet

den hele Sag for intetbetydende. At mine Recensenter ei blot have misforstaaet mine Ord paa flere Steder, men ogsaa miskjendt min hele Stræben og Hensigt dermed, tilgiver jeg dem, og haaber den samme Tilgivelse, hvis jeg i nærværende Tillæg og Rettelser paa noget Sted skulde have misforstaaet deres egne Meninger: i hvilken sidste Henseende det maaskee ikke kunde være ufornødent at tilføie, at hvor jeg har anført Noget af dem under Citationstegn, betyder dette ikke deres verba ipsissima men det Indhold, som jeg har troet at finde deri.

Dg hermed være Sagen som sluttet indledet til fromme og forstandige Christnes upartiske Bedømmelse, at de maae kjende, først om vor Guds-tjeneste i Almindelighed er til saamegen Opbyggelse, som den kunde og borde være; dernæst, om ikke Skylden ligger ligesaameget i udbortes Forsanledninger, som i Menighedernes egen Kulde og Ligegyldighed derfor.

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Tre og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 19de November 1831.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den sande Tilfredshed.

(Efter det Tydske.)

Vort Sind's rolige Tilfredshed er uimodsigeligen den største Lyksalighed i det nærværende Liv. Men denne Tilfredshed, — hvi skulle vi nægte det? — er som oftest kun tilhuse der, hvor man mindst venter at finde den. Herover have Alexander og Diogenes, til deres Tid, holdt en lang Samtale, hvoraf dog nu kun faa lemlæstede Brudstykker ere os efterladte i de Gamles bekjendte Skrifter. Jeg har, paa min Reise igjennem Tyrkiet, været heldig nok til at tilhandle mig af

en græst Munk en paa Pergament skreven Bog, hvori, blandt meget Andet, ogsaa denne Samtale indeholdes saa udførlig, som var den Ord for Ord opskreven. Til mine Kæseres Tjeneste har jeg oversat den, som den her følger, og troer ikke, at jeg derved har berøvet den Alderdommens oprigtige Kjendetegn.

Alex. Sig mig, Diogenes! hvor er det muligt, at du kan være fornøiet?

Diog. Fordi jeg har alt, hvad jeg attraaer, thi jeg attraaer ikke andet end det, jeg kan have.

Alex. Hvor kan du have Alt, og Intet attraae? Du er jo trængende og foragtet.

Diog. Idet jeg lever fornøiet i min Stand, er jeg rigere og mere æret end selve Alexander.

Alex. Uksling!

Diog. Store Konge! tør jeg, som Verds; ligviis, sige dig den nøgne Sandhed uden Smiger?

Alex. Ja! det er dig tilladt at sige Alt, hvad du finder sandt, ret og godt.

Diog. Saa vid da, at jeg besidder sande Goder, da du derimod forblindes af Skingoder; at jeg veed fornuftigen at bruge det Lidet, som jeg med Ret besidder, og derved at befordre min Glæde, medens du ufornuftigen misbruger dine

uretmæssige Goder til dit eget og Andres Misnøie; — at jeg er tilfreds med det Nødvendige, uden at attraae det ringeste mere, medens du midt i dit Overflod aldrig har nok, og med brændende Længsel stedse higer efter mere. Herved nu er jeg rigere end du.

Alex. Man kan unde dig din Rigdom.

Diog. Men jeg er ogsaa mere æret end du, fordi Enhver, roser han mig end ikke med Munden, dog elsker og agter mig høit i Hjertet; da man derimod vel ophøier dig med Munden, men i Hjertet laster, hader og forbander dig, som en Røver af fremmed Ære og Guds, som sin Friheds og Glædes, som sin Roligheds og sit Livs Tyran.

Alex. Du gaaer vidt. Dog, jeg vil ikke tage den givne Tilladelse tilbage, men taalmodig gen høre, hvad der dog vel i din Indbildning maa være sande Goder.

Diog. Foruden de Skabninger, som henhøre til Livets og Legemets nødvendige Underhold, er Frihed, Styrke, Sundhed, Forstand sande Goder, dog saadanne, som ogsaa Onde besidde: de bedste derimod ere sand Klogskab, Dyd, Glæde og en god Samvittighed. Thi disse ere de Frommes Eiendom.

Alex. Der maa man maaskee af dig vente en særegen Beskrivelse over de saa kaldte Fromme og Onde.

Diog. Fromme falder jeg dem, som i den Stand, hvori den evige Orden har sat dem, efter en rigtig Fornufts Overbeviisning, opfyldte deres Pligt.

Alex. Saa skulle vel de kaldes Onde, som lade det mangle paa deres Pligters Opfyldelse; Men førend jeg erkiender Nogen derfor, maa du erklære dig over, hvori Menneskenes Pligt bestaaer, og hvorledes man kan opfylde den.

Diog. Enhvers almindelige Pligt er, at han søger at befordre sin sande Lyksalighed. Denne opfyldes ved Forstandens rette Brug og ved Viljens Forbedring, idet man nøie skielner det Sande fra Skinnet, søger og elsker hiint, flyer og hader dette. Man maa ogsaa skatte enhver Sag efter dens indvortes sande Værd, ikke efter en bedræglig Indbildings Fordomme, tæmme Hiertets udsvævende Begierligheder, ikke gjøre sig selv og sine Medborgere noget imod, men meget mere gierne fuldbringe Alt, hvorved man gjør sig og Andre fuldkomnere og gladere.

Alex. Er du den Mand, som kan gjøre alt dette?

Diog. Ikke saa fuldkomment, som jeg ønsker det; men jeg tragter derefter.

Alex. Hvad er det da, som hindrer dig deri?

Diog. De sandselige Begierligheder og mit Hjertes forvendte Drifter, disse giftige Rødder til al Ondskab, al Ulykke og Misfornøielse, og deres høi endnu de skadelige Baner, som ofte vore over min Fornuft.

Alex. Dem vilde jeg aldeles udrydde.

Diog. Nei! det er ikke mueligt. Det var ogsaa ikke vel overlagt, fordi vi herved tillige vilde tabe Følelsen for det Sande og Gode. Vi maae derfor kun søge at give dem en bedre Retning, og det skeer, naar vi aldrig tale eller gjøre noget, uden forud at have spurgt os selv: Er det, du har for, fornuftigt eller ufornuftigt?

Alex. Det maa ofte være vanskeligt at afgjøre.

Diog. Alt, som formere mine sande Goder, uden en Andens Skade, — det som f. Ex. gjør mig sundere, stærkere, friere, fornuftigere, fløgere, dydigere, tilfredsere mod mig selv, — det er godt og fornuftigt: hvad som derimod formindsker mine sande Goder, vækker Klage, Unger og Misnøie hos mig og Andre, det er ondt og ufornuftigt. Ved nu at gjøre hiint og undlade dette,

undertvinger jeg mine vilde Lidenſkaber og bøier dem fra det Onde til det Gode. Jeg lever imidlertid i glad Rolighed, og har ikke behov at frygte nogen Bebreidſe af mig ſelv eller Andre.

Alex. Det er ſandt, jeg maa heri priſe dig lykkelig. Men bliver du dog ikke undertiden overſet af de heftige Begierligheder?

Diog. Jo, deſværre! alt for ofte. Belluſt, Vreſyge, Yppighed, Andres Ringeagt og Dadel, Brede, Miſundſe Avind, Gierrighed flumre i mit Hjerte: ſaaſnart de nu pirres gjennem Sandferne, vaagne de, og ville med Voldsomhed bryde frem. Men for at befordre min Rolighed, tæmmer jeg dem itide med Fornuften, og ſkyer derhos, ſaa vidt mueligt, Alt, ſom kan vække dem.

Alex. Du omgaaes jo dagligen med Folk, der hvert Dieblif ligesom give dig nye Laſter og Daarſkaber i Hænderne.

Diog. Ved mine Begjerlighederſ gjentagne Overvindſe har jeg allerede bragt det ſaa vidt, at jeg betragter diſſe Laſter og Daarſkaber ſom et blot Marreſpil, gjør mig lyſtig over dem, og i min Boligſ rolige Eensomhed lærer ved fornuſtige Betragtninger at foragte dem.

Alex. Men hvad tænker du da, naar du

betrakter mig? Vækker min Lykke ingen Misundelse hos dig?

Diog. Ja, naar jeg betragter dig som et Menneske, der har Leilighed til at gjøre saa mange hundrede tusinde Andre lykkelige, da misunder jeg dig din Tilstand, fordi jeg af denne Aarsag onsker mig den. Men seer jeg, hvorledes du af toieløs Herskesyge gjør saa mange tusinde Mennesker ulykkelige, idet du berøver dem Gods og Blod, Sundhed, Frihed, Ære og Liv; — seer jeg, hvor urolig du derved er, med hvor mange Sorger og Farer, med hvor megen Frygt, Stræk og Samvittighedsnag du stedse er omgivet, da finder jeg tusinde Aarsager til at være høisttilfreds med mig selv, at foragte og fordomme dig som en nedrig Slave af dine herskende Begjerligheder, som en uretfærdig, grusom Røver og Morder, og at have Medlidenhed med din ulyksalige Tilstand.

Alex. Din Overbeviisning er alt for bitter.

Diog. Den nøgne Sandhed er aldrig forvante Dren behagelig.

Alex. Er det da ulovligt, at man søger at forhverve sig Noes?

Diog. Nei! det er meget mere lovligt, naar det kun skeer ved retmæssige Midler.

Alex. Hvad kalder du da retmæssige Midler?

Diog. Dem, som ere os givne af den høieste Magt i den Stand, i hvilken den har sat os, for at gjøre os og Andre lykkelige og tilfredse. En Konge kan altsaa ved retmæssige Midler gjøre sig berømt, naar han regjerer fornuftigen, det er: giver gavnlige Love, holder over dem, ansætter kloge og ustraffelige Dommere og Underbetjente, beskytter og belønner Uskyldigheden og Dyden, undertrykker og straffer Ondskab og Laster uden Persons Anseelse, beforder sit Lands sande Bedste uden Egennytte, vælger den almindelige Belfærd, Fred og Rolighed til sine Hensigters værdige Formaal, elkes af sine Undersaatter, frygtes af sine Naboer, men af begge, ja af den hele Verden agtes høit for sine kongelige Dyders Skyld.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 26de November 1831.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den sande Tilfredshed.

(Efter det Lydske.)

(Fortsættelse.)

Alexander: Det vilde være mig noget for vidts løstigt at betænke alt dette, og endnu sværere at øve det med et stadigt Forsæt, skjøndt vist nok min Lærer Aristoteles undertiden har indpræntet mig det.

Diogenes: Saa har du ogsaa endnu aldrig opfyldt din Pligt, og var hidtil uværdig til at være Konge.

Alex. Men jeg er af den Mening, at en Konges Ære bestaaer i heltmodige Feltslag, i fremmede Steders og Landes Erobring.

Diog. Det kommer deraf, at du hidtil ikke har fulgt din Lærer og Fornuften, men allene dine vilde Drifter, dit ærgjerrige Hjertes og dine egennyttige Smigreres forføreriske Indgivelse. Det er jo dog overalt høistufornuftigt, at de samme Laster, som, i det Mindre, hos Undersaatterne straffes med Skjændsel, Marter, ja! med den grusomste Død, skulle, i det Større, hos Konger, Fyrster og Herrer være en Ære.

Alex. Det er sandt, du dommer som en Verdsligviis, men var du Konge, da vilde du maaskee tænke og handle anderledes.

Diog. Det kunde vel være; og just derfor er jeg tilfreds med min Stand, i hvilken jeg lever frie fra saa farlige Fristelser.

Alex. Vilde du da ikke gjerne bytte din nærværende Tilstand med en Konges?

Diog. Efter at jeg har erkjendt Menneskenes Ondskab, føelt min egen Svaghed, og derhos lært at kjende et stille Livs Behagelighed, Ro og Sikkerhed, var det Daarskab af mig, om jeg vilde bøde mig under saa tung en Byrde, eller udsætte mig for saa megen Fare, Uro og Ansvar.

Alex. Det vilde imidlertid ikke være dig ubehageligt, at see dig underdanigst æret af saa

mange Millioner Mennesker, og dagligen at opvartes af saa mange Store.

Diog. Dog langt behageligere at leve i uforstyrret Frihed, efter egne Vilkaar.

Alex. Netop dette kan jo en Konge fremfor alle Andre gjøre.

Diog. Intet mindre! En ængstelig Barsomhed i at beskytte sin høie Anseelse maa paa alle Veie hvist fortrædeligen indskrænke hans Frihed. Thi han er stillet blot for ligesaamange Spioner og Oppassere, som han tæller opmærksomme Hoffolk og Fremmede omkring sig. Deres falske Smigren og tvungne Verbødighed kan i Sandhed ikke glæde ham saa meget, som de trykkede Underfaatters eller Udlændingers billige Klager foruroge ham. De ere tilhobe Mennesker, som han i Bægrings Tilfælde, klage de end uden Grund, maa frygte som sine Fiender. Og hvor er det overalt mueligt, stedse at tilfredsstille saa mange tusinde, som have noget at søge, og det ofte i uretfærdige Anliggender.

Alex. Mod mine Fiender beskytter min Livvagt mig.

Diog. Jeg ved ikke, om du har meest at frygte eller at haabe af Vaaben, som ere dig saa nær. Og derhos er din Livvagt, endog ved dens

trofasteste Beskyttelse, ikke stedse tilstrækkelig; thi den, som foragter sit eget Liv, er Herre over dit. Du har her kun behov at ihukomme din Fader og Pausanias.

Alex. Jeg maa dog løbe an paa denne Beskyttelse.

Diog. Og jeg priser mig lykkelig ved, at jeg ikke har behov at gjøre det.

Alex. Imidlertid har du dog mindre Ære, Glæde og Bequemmelighed.

Diog. Efter din Mening, og som det udvortes synes. Men jeg forsikkrer dig, at jeg ved min, vist nok ringe, dog sande Ære, Glæde og Bequemmelighed, er tusinde Gange lykkeligere og gladere end du, som en indbildt Høiheds og Tilfredsheds forfængelige Glands og vilde Larm forblinder og bedøver i saadan Grad, at du hverken kan erkjende eller føle den sande Ære og Glæde.

Alex. Paa saadan Maade maa du jo ret agte dig besvøiet til at prale med din usle Tilstand.

Diog. Jeg har, troer jeg, tydeligen sagt dig mine Grunde, og troer fuldt og fast, at de vel maa have overtydet dig, naar kun ikke din tilsyneladende Høihed og Magt holder dig fængslet.

Alex. Det ærgrer mig næsten, at der i saadanne Betler; Pjalter skjules et Hjerte, som triumpherer over min Lyksalighed.

Diog. Og jeg er dobbelt fornøiet, fordi den største Konge i sin indbildte Herligheds endnu stigende Glands finder Grund til at misunde mig. Dømte du efter Fornuftens Indgivelse, da kunde mine saakaldte Betler; Pjalter ikke være dig anstødelige, thi efter deres rette Brug og Værd ere de ikke slettere end dine kongelige Klæder. De skjule, varme og beskytte mig ligesaa godt, ja bedre end hine, mod det barske Veirlig.

Alex. Men de pryde dig ikke saa, de gjøre dig meget mere foragtelig.

Diog. Ja! hos eenfoldige Mennesker, som bedømme Fuglen efter Fjerene og Hesten efter Sadel; Dækket, og derfor ofte bedrages ved en hæslig Hærfugl eller et usælt Muulæsel. Fornuftige Folk derimod, som domme efter en Sags sande, indvortes Værd, agte Ingen efter Skjønheds, Klæders og Titlers udvortes Skin, men efter Dyd, Forstand og Duelighed. Jeg er tilfreds, naar jeg kun behager disse.

Alex. Men de ere, efter din Mening saare saa. Imidlertid maa du taale, at den store Hob udleer dig.

Diog. Saa udleer jeg den store Hob igjen, og det med langt større Ret.

Alex. Hvad Ret kan du have til at udlee en fornem Rig, som i en prægtig Bolig lader sig opvarte efter bedste Bequemmelighed, gaaer dagligen til et kostbart Taffel, og iøvrigt i alle Henseender lever efter sit Hjertes Velbehag, da du derimod ved dit elendige Fad maa opvarte dig selv, være tilfreds med Brød og Vand og undvære al Livets Lyst?

Diog. I dette Tilfælde maa man først betragte Manden allene, uden al udvortes Prydelse, og lægge Mærke til, om han er fornuftig, dydig og tilfreds, folgeligen sin Lykke værdig, idet han veed at bruge den retteligen. Finde vi dette, da indrømmer jeg ham gjerne Fortrinet og priser ham: thi han kan stifte mere Godt i Verden end jeg. Men finde vi det Modsatte, da maa vi tage Hensyn til al udvortes Tilfætning, som til Hindringer for hans sande Lyksalighed; ja! hvad endnu mere er, vi maa betragte de misbrugte Lykkes Goder som farlige Midler, ved hvilke han beforderer sin egen og andre Menneskers Ulykke. Da er mit Fortrin aabenbart, og jeg finder tusinde Aarsager til at udlee ham som en ufornuftig Nar, og at agte mig selv hvistlykkelig.

Alex. Nævn mig dog nogle af dine tusinde
Aarsager.

Diog. Et Menneske af dette Slags besidder
sjældent retmæssigen forhvervede Goder. Med
dem han besidder, hviler en skjult Byrde paa
hans Hjerte, og en Forbandelse over hans Huus,
ibeskynderlighed, naar han ufornuftig misbruger
dem. Han lever altsaa stedse misfornøiet. Hans
Guld og Anseelse, hvorved han skulde bringe
Ukylldigheden, Dyden, Fortjenesten for Lyset og
belønne dem, anvender han til at undertrykke
dem, og i deres Sted at hæve Ondskab, Laster,
Uduelighed, og hvad der er dem ligt. Han øver
driftigen Vold og Uret imod Andre; kjøber sig
og Sine ufortjente Vresposter, nedsvælger i eet
ypigt Maaltid hundrede Armes Nøie, Sved og
Taarer, medens disse Ulykkelige ligge for hans
Dør, nøgne, forfrosne, syge, hungrige, tør-
stige og forgjæves betle om en Raade. Han elsker
kun sig selv, skjøndt ufornuftigen, fraadser sig
til en lastet, forgjængelig Druesæk, drikker og
svirer sig til en værkbrudnen Krøbling, taber med
Forstandens og Sandsernes rette Brug, Følelsen
for alt Godt, bliver sig selv en ufordragelig
Byrde, de Ugudelige et ondt Exempel, de Fromme
Krænkelse og Forargelse. De umættelige Begjer:

ligheder ere hans Bødler, en grusom Marter for hans Legeme og hans saarede Samvittighed. Han lever i Uro, og døer med Skræk. Jeg derimod, hvis Være bestaaer i Dyd, hvis Rigdom er Frihed, Tilfredshed og en god Samvittighed, jeg besidder intet med Uret. Ingen skjult Forbandedse, intet fortjent Suf foruroliger mig. Kan jeg end ikke gjøre meget Godt, saa gjør jeg dog Ingen noget Ondt. Idet jeg opvarter mig selv, er jeg Ingen til Byrde. Ved mit ringe Maaltid bliver jeg ligesaa mæt, og har endnu den store Fordeel forud, at jeg ved mit Maadehold forbliver ædrue, forstandig, sund og tilfreds, og volds der Ingen Krænkelse, Skade eller Uret. Jeg lever altsaa i Ro, og døer endeligen med Fred. Døm nu selv, hvo af os begge der har grundet Aarsag til at udlee eller misunde den Anden.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Ere og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 3^{die} December 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den sande Tilfredshed.

(Efter det Lydse.)

(Slutning.)

Alexander: Du driver stedse dit Beviis for vidt. Ja, vare alle Rige, som du skildrer dem, da maatte jeg tilsidst give dig Ret. Men de fleste iblandt dem leve dog meget maadeholdent.

Diogenes: Du vil modsætte mig Gnierne, som ved Tabet af deres Magelighed, Ære, Rolighed, Sundhed, ved Savnet af al Livets uskyldige Glæde og en god Samvittighed opdynde en bestandig Marter blandt det uretsfærdige Guld i deres Fern: Skrine, og slaae Laas for al Tilfredshed.

Alt! disse den ubarmhjertige Gjerrigheds jammerlige Slaver ere mig alt for latterlige, og komme hos mig ikke i ringeste Betragtning.

Alex. Der er intet Udkomme med dig. Du afmaler Folk med de hæsligste Farver.

Diog. Jeg forestiller mig kun de Lastefulde i deres sande Skikkelse.

Alex. Men hør engang! antag, du var Slave hos en ufornuftig Herre, som søgte sin Glæde i at plage dig med hundrede unyttige Befalinger, som du paa ingen Maade kunde gjøre noget tilpas, og som gav dig mere af Hug end Mad, vilde du da ogsaa være tilfreds?

Diog. Ja! som en saadan Slave kunde være det. Jeg vilde da sætte en Glæde i at gjøre Alt efter Evne, ved Flid, Troskab, Taalmod at seire over min Herres Overmod, og derved at bringe ham paa fornuftige Tanker. Dette har jeg allerede forsøgt og fundet det stadfæstet, at Narren, om ogsaa Lykken har gjort ham til en Herre, dog stedse maa være den Vises Tjener.

Alex. Men hvad vilde du gjøre, om du havde et svageligt Legeme, og en smertelig Sygdom uophørligen foruroligede dig?

Diog. Mit maadeholdne og arbeidsomme Liv beskytter mig vel mod alle smertelige Sygdomme,

gjør mig haardfør og halv ufølsom; dog, havde det behaget Skjebnens urandsfagelige Raadslutning at bestemme mig et sygeligt Legeme, da vilde jeg med et standhaftigt Sind, underkaste mig dens evige Orden, søge at lindre mine Smærter paa alle muelige Maader, men aldrig ved Umaaadelighed, Brede og Utaalmodighed forstørre dem, og derhos være tilfreds, give Verden et værdigt Exempel paa den haardeligen prøvede, men dog standhaftig befundne Taalmodighed og Dyd

Alex. Paa denne Maade havde du jo i din elendige Tilstand aldeles ingen Trøst nødvendig.

Diog. Min Trøst vilde være denne: at jeg leed efter den stedse gode og retfærdige Himmels Villie, som jeg er mig selv og tusinde Belgjerninger skyldig; at min Sygdom hindrede mig fra at gjøre ondt, og opvakte mig til at gjøre det Gode, og at jeg endelig ikke var den allerulykkeligste.

Alex. Hvo kunde da vel være ulykkeligere?

Diog. Den, som var berøvet sin Forstand og sine Sandser, og næstefter denne et utilfredst, men allermest et ugudeligt Menneſke. Thi en Saadan er allene i Sandhed ulykkelig. En Syg finder endnu Medlidenhed og Hjælp hos Andre, Trøst og Haab hos sig selv. Den, som

er berøvet sine Gandsfer, savner vel denne Glæde, men er ogsaa frie fra mange ubehagelige Forestillinger. Den Vanvittige føler sin Ulykke, men dog ogsaa ofte en indbildt Glæde. Den Ugudelige derimod er alle Mennesker, Himlen og sig selv forhadet, og finder intetsteds Medlidenhed, Trøst og Haab i sin Ulykke, maa altsaa nødvendigens fortvivle, som er Ulykkens høieste Grad.

Alex. Hvorpaa kan man da grunde den sande Tilfredshed?

Diog. Paa disse korte Sætninger: Betænk, at du er underkastet en alvinds, algod og alretsfærdig Magt, som ordner Alt. Tak den, at den gav dig et saa herligt Fortrin for hundrede tusinde andre Skabninger, i det den satte dig som et fornuftigt Menneske i Verden. Bestræb dig altsaa for at opfylde din Pligt som et sandt Menneske, det er: at leve fornuftigt. Anvend de Goder, som bleve dig tildeelte i din Stand, med Klogskab og Maadehold, til at befordre din egen og andre Menneskers Lykke. Bekæmp dine Lidenskaber og onde Begjerligheder med standhaftig Stormodighed. Misund og foragt Ingen for hans større eller ringere Lykke, men anvend din egen i No. Tragt imidlertid efter sande Goder, og besit dig paa et uskyldigt Liv. Da vil ingen

Lykke gjøre dig ustyrlig, stolt og forvoven, ingen Ulykke vil gjøre dig nedslagen og fortvivlende. Kort: lid, sky og haab.

Armod og Rigdom.

Armod er ingen Last; og dog skamme vi os ved den. Hovmod derimod er den hæsligste blandt alle Laster; men Ingen undseer sig ved at være hovmodig. Hvorfra vel dette maatte komme, blev for kort siden grundigen undersøgt i et Selskab af fornuftige Venner, som ved deres Sammenkomster ikke ere vante til unyttigt Tidssfordriv. Enhver foredrog sine Tanker; og jeg tager ikke i Betænkning at kundgjøre et Udtog af dem, da jeg derved finder Leilighed til at bortrydde en slem Fordom, hvormed mange af mine Medborgere ere beladte.

Vi Mennesker have fra den fordærvede Natur saa megen Egentjærlighed, at vi ugjerne lade søge udenfor os de virkende Aarsager til det, som er godt, roesværdigt og anseeligt hos os. Det gjør os alt for godt, naar Alt tilskrives vor egen Fortjeneste. Og som vi ville, at Andre i dette

Stykke skulde tænke om os, saa vænne ogsaa vi os til at tænke om Andre, at nemlig deres Lyk- salighed er en Virkning af de Dyrer, som udmærke dem, og at derimod den Ulykkelige selv maa have forskyldt sin Tilstand, og ikke fortjener nogen bedre Skjebne.

Saae vi derfor en Rig at see, om hvem vi ellers intet andet vide, da regne vi ham strax hans Rigdom til Fortjeneste, og betragte ham som en fortræffelig Mand, der er sin Lykke værdig. Neppe fremtræder derimod en Fattig for vort Blik, før vi ere færdige med den Slutning, at han ikke maa være noget dueligt Menneske, eller ogsaa ikke have havt retskafne Forfædre, da han ellers ikke vilde være stædt i en saa slet Forfatning.

Det er derfor ikke at undre over, at Menneskene skamme sig ved Armoden. Der følger den nemlig Skridt for Skridt en haard Dom, hvor ved den gjøres til en Last. Fortjener den nu end ikke i og for sig selv denne ufordeelagtige Mening, og kan end en dydig Fattig hos dem, som kjende ham, letteligen fries fra Mistanken om selvforskyldt Elendighed, saa ere disse dog de færreste, og han maa stedse troe, at de fleste ikke kjende ham. Af dem har han upaatvivleligen, efter menneskelig Banes Medfør, at vente, at de

ville gjøre hans usle Figur til et Beviis for hans ringe Fortjeneste. Han kan ikke fordre af dem, at de med deres Tanker snarere skulde falde paa ubelønnet Duelighed en paa Mangel af Fortjeneste, og det saa meget mindre, da det aldrig har saa megen Sandsynlighed, at et retskaffent Menneske er ulykkelig, som at Trang hidrører fra Udyd. Derfor har den Fattige, jo mere han er de fleste fremmed, desto større Uarsag til at nedslaae sine Dine.

Den Hoffærdige derimod, stikker han end dybt i Laster, finder dog Intet, hvorover han skulde skamme sig for Folk; thi hans udbortes Anseelse binder strax Menneskenes Tanker til noget Stort og Fortræffeligt; og Bestjæmmelse har han ikke at frygte, saa længe han træder de fleste, det er: de Uvidende under Dinene. Disse ville til enhver Tid, efter den almindelige Bane, ansee hans Stolthed som en forhvervet Forrettighed, og hans høie Væsen som Noget, der uadskilleligen hører med til hans Dyd.

Hvo seer altsaa ikke, at en Fattigs usfortjente Bestjæmmelse og en Hovmodigs ubefoiede Selvillid ikke har anden Grund end de fleste Menneskers sædvanlige Fordom, ifølge hvilken Enhver maa formode, at hans Dyd vil blive afmaalt

efter hans Lykke, og hans Lykke efter hans udvortes Gestalt.

Nu var det vist nok at ønske, man kunde forjage denne ubillige Fordom af Alles Sind, og indprædike Menneskene saa megen Forsigtighed, at de ikke uden alt Overlæg skulde af de blotte udvortes Lykkesgaver bestemme, hvad der i Sandhed er stort og fortræffeligt, eller ringe og uværdigt hos andre Mennesker, men meget mere lempe saavel deres Hviagtelse som Foragt efter disses indvortes Værd. Bladet vilde da snart vende sig, og Armoden faae noget mindre, men Hovmoden desto mere at skamme sig over. Men Banen har en alt for stor Magt over os; og jeg vil for denne Gang gjerne være tilfreds, naar jeg kun kan bringe det dertil, at man vogter sig for en Forseelse, som i dette Stykke er den allerufornuftigste.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

B o r g e r = B e n n e n .

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 10de December 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Armod og Rigdom.

(Slutning.)

Ære og Rigdom ere vel begge Lykkens Goder, og man kan fra dem begge ikke slutte tilforladelisgen til deres Besidders Dyd, da Lykken ofte tilvender den Allerværdigste saavel Ære som Rigdom. Dog vil jeg gjerne finde de Menneskers Fordom fordragelig, som fra en Mands Ære slutte til hans Fortjeneste, thi de have dog i det mindste Andre, fra hvilke han har sin Høihed, til ligesom at vidne for sig. Men naar de blotte Penge, uden den ringeste Fortjeneste, strax skulle sætte et Menneske i den Stilling, at man nødven-

digen maa kalde ham stor eller fornem, det er en Sag, som er fjærnet fra al Fornuft, og næsten til at lee over. Ifkedestomindre har dette Daarskab i en saadan Grad indtaget næsten den hele Verden, men fornemmeligen de store Handelsstæder, at man under Eet kalder det Kloge og det Dumme, det Gode og det Onde, det Ædle og det Uædle fornemt eller stort, naar det kun har Penge. Det Øvrige, det være nu beskæftent, som det være vil, indbefatter man under det ringeagtede Navn Pøbel.

Jeg har blandt den af de Rige saa kaldte Pøbel truffet Folk, som havde en fortræffelig Forstand, et redeligt Hjerte, et ædelt Sind, en stor Erfaring, og med eet Ord: Alt, hvad der udfordres til Menneskets sande Storhed. Hvor kunde jeg nu være saa taabelig, ikke at ære saadanne Folk, blot fordi deres Pung ikke er tung nok? Derimod kjender jeg Rige, som, hvad Sindsgaver og andre Evner angaaer, ere saa fattige Creaturer, at naar man tog Pengene fra dem, vilde de hverken kunne gavne sig selv eller andre det allermindste, ja! maaskee neppe kunne undgaae at døe af Hunger.

Maatte man dog gjøre en fornuftig Forskjel og ikke kaste de Arme med Pøbelen, de

Rige med de Fornemme blandt hinanden! At være hsi er jo dog Et: at være stor er et Andet. Rigdom kan vel ophøie et Menneske, men ikke forstørre det. Den hæver det over de Trængende, men gjør det ikke fortræffeliger end dem. Den Fattige giver den Rige Overhaanden; men han er derfor ikke mindre. En Persons Fortjenester gjøre ham i Sandhed stor. Men hvad bidrager Rigdom til Menneskets Fortjenester?

Tryphon er i sin egen Indbilding, som ogsaa i mange Folks Munde, noget ret Fornemt. Og hvorfor? Han har Penge. Men hvad Fortjeneste har han? Han har været saa forsigtig at lade sig opdrage af rige Forældre: hvo vil ikke tilregne ham dette som synderlig Klogskab? Han har fra Ungdommen af gjort sig den Nøie at bære Næsen høit: hvad kan dog En gjøre mere, for at hæve sig over Pøbelen? Han har ved Uuiversiteter og paa Reiser oftere ladet een eneste vellystig Aften koste sig henimod tusinde Rigsdaler: kan dog Noget bedre hævde sit Fortrin for de Folk, som maaskee aldrig saae tusinde Rigsdaler paa eengang? Med hvilken ubeskrivelig Omhyggelighed har han ikke taget sig i Agt for at hildes af Lærdoms Garn eller at fatte den nedrige Tanke, ret for Alvor at studere! Som Søn af en rig

Familie overlader han ædelmodig denne Plage til fattige Folks Børn. Han agter sig endeligen i sine egne Tanker for den allernærmeste til høie Værdigheder og Værespøster, fordi han kan opvise en Slægt, som ved sit blotte Navn forsyner ham med den største Dygtighed, og hvis Forrettighed til de vigtigste Embeder ingen Nykommer, var han end ti Gange saa duelig, maa gjøre ham stridig: hvo skulde ikke kalde denne Paastand om et afgjort Arvesølge en ret høi Tanke? Lad det imidlertid ikke synes dig fremmed, elendige Tryphøn! at du med alt dette henhører til Pøbelen. Den sande Klogskab seer til dig med Foragt og ikke med Værbødighed. Du er i dens Dine, ved al din indbildte Storhed, endnu kun noget meget Ringe.

Rindolphi hedder fremdeles en fornem Mand, og er høit ophøiet over Pøbelen siden han blev en Capitalist. Hans Forældre vare ærlige Bønderfolk i en Raboe; Landsbbye. Ved Forbøn kom han i Tjeneste hos en Kjobmand, og hans Herre fordrog ham saa meget desto villigere, fordi han, ved hans Enfoldighed, var sikret mod Utroeskab. Rindolphi fik endeligen med Nød og Neppe Foden under eget Bord; og nu slog den blinde Lykke saa synderligen ind for ham ved alle

Foretagender, at de uforstandigste Boveslykker i kort Tid gjorde ham til en rig Mand. Aldrig saasnart havde det gode Menneſke Penge i ſine Hænder og et Par Heste paa Stald, da kaldtes allerede hans Huus et fornemt Huus, og i Selskaber udbragte man hans fornemme, ja! vel endog hans høie Families Sundhed. Han ſelv troer, at han ikke har nogen Anden end ſin egen ſtore Forſtand at takke for ſin Rigdom, og antager ſom god Mønt de Vresord, hvormed man hilſer ham blandt Børs-Draklerne, ſkjøndt Enhver er tilfulde overtudet om hans hjertelige Eenfoldighed.

Han veed ikke at gjøre nogen Forſkjel imellem at fortjene og at vinde. Efter hans eget Udfagn har han fortjent Alt, hvad der blindt hen er ſtrømmet ind over ham; og ſom en retmæssig, ſkyldig Gjengjeld for een enefte Vandring til Børsen anſeer han det, naar han ved en Slumpelykke vinder 50 Procent paa de ſelvsamme Vare, ſom langt dueligere Handelsmænd til andre Tider tabe paa. Han kalder nu alle, ſom have færre Midler end han, almindelige Folk, og ved ham ſelv er dog intet ualmindeligt at ſee; thi alt for almindeligt er det, at de blotte Penge drives, ſom en Regn, af Lykkens Wind.

hen paa de Steder, hvor Grunden ikke er meget værd.

Vel hjælper Rindolfi ved sin Credits Ry til at opretholde den almindelige Credit; men det gjør han sandeligen uden Forsæt, og i denne Fors tjeneste har han ikke mindste Deel. Thi han sørger kun for sit eget Bedste, og forlanger ikke at vinde andet for Faderlandet, end hvad han selv skal have. Om Anvendelsen af en Sum til den almindelige Nytte er endnu ikke nogen Tanke opstegen i hans Sjæl. Hvad er nu, under disse Omstændigheder, den rige Rindolfi og flere af hans Lige? Pøbel ere de.

Tusinde Gange ædlere, fornemmere og større anseer jeg den ubemidlede Policles, som vel ikke besidder Tusindedelen af en Tryphons og Rindolfis Lykkesgoder, men har derimod i sin lille Finger mere Forstand og Kundskab, mere Redelighed og Stormodighed, mere Lyst og Duelighed til at tjene Faderlandet, end de begge i deres hele Legemer, skjøndt de tælle ham blandt almindelige Folk, og neppe see til ham over Skuldrene.

Han har den største Hviagtelse for alle, som have arvet deres Forfædres Dyder. Men naar han seer en uduelig Spradebasse, som ikke har

andet at gjøre sig til af end Forældre og Bedste-
forældre, da ønsker han, at en Saadan maa
henføre sit Slægtregister indtil det første Mens-
neske, hvis Moder var en Jordklump, og hvis
Bedstemoder var et blot Intet. Han kjender
allerede Flere, som i deres store Familier ere ved
ypsigt Bellebnet bleve de Sidste, og skatter
derfor den uendeligen høiere, som ved Fortjeneste
bringer det dertil, at han bliver den Første i en
berømt Slægt.

Man maa give ham Ret, naar han troer,
at de skønne Kunster og Videnskaber ofte i de
Fattiges Hænder modnes til deres bedste Guldkom-
menhed, fordi Glid ligesom er Trængens Eiendom,
da derimod Magelighed er Rigdommens sædvan-
lige Ledfager. Derfor takker vor Polioles
undertiden ret hjerteligen sin Gud, at han, ved
at nægte ham Overflod, tillige har afvendt Fris-
stelse til Ladhed fra ham, og sikret ham mod den
Fare at blive hvad man med Rette kalder for:
gyldt Pøbel.

Skjøndt han hidtil kun gjorde liden Opsigt,
saa sætter han dog i beskeden Tilfredshed den faste
Tillid til Gud, at han, om det er nødvendigt og
nyttigt, vil vide, ikke at gjøre ham mindre høi
en stor. Imidlertid nærer han de allerædleste

Tanker om de Pligter mod Gud og Faderlandet, som han med Glæde vilde og maatte opfylde, hvis en større Velsignelse af timelige-Goder skulde, efter guddommelig Tilskikkelse, tilflyde ham.

Kjærlighed til Faderlandet.

Vi ere af mange Grunde forpligtede til at ofre vort Faderland Gods, Ære og Liv. Dets Velfærd er nøie forbunden med Enhvers Selvopholdelse; det Selskab, hvis Medlemmer vi ere, skylder vi Kjærlighed; ja! endog fornuftig Selvfjærlighed paalægger os at tænke paa det, hvoraf vor egen Velfærd udspringer. Gaaer det Faderlandet vel, da gaaer det dets Indvaanere vel; lider hiint, da føle alle det.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 17de December 1831.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Kjærlighed til Faderlandet.

(Fortsættelse.)

Da nu det Almindeliges Vel eller Bøe har
saa stor en Indflydelse paa alle dets Borgeres
Lyksalighed eller Ulyksalighed, saa bliver Enhver
ved Naturen, ja! ved Kjærlighed til sig selv
forbunden til at opbygge, udbedre, redde det
Huus, hvori han boer.

Dog indskrænker ingen Bøe den Pligt, vi
ere Faderlandet skyldige. Den strækker sig saa
vidt som dens Grund, og er ligesaa nødvendig,
som vor Selvopholdelse. Troer ikke, Medbor-
gere! at dens Opfyldelse staaer Eder for høit.

Intet Menneske i Landet er saa ringe, at han jo kan bidrage noget dertil, naar han kun er fromt og ærlig, ordentlig og flittig i sit Kald.

Enhver Huusfader beforder Faderlandets Bedste ved god Børnetugt; enhver Huusmoder ved ordentlig Huusholding og ved at vogte sig for daarlig Yppighed; Ungdommen gjør det ved Ærbødighed og Lydighed; de Gamle ved Anviisning og gode Exempler; Herren ved omhyggeligt Tilsyn; Hustruen ved Kjærlighed til sin Mand og ved Huuslighed; Tyendet ved Troskab; Arbejderen og Haandværksmanden ved Flid; Krigeren ved Mod; Kjøbmanden ved Billighed og Nedelighed; den Lærde ved nyttige Videnskaber, Skrifter og Opfindelser; den Geistlige ved reen Lære og fromt Levnet; Øvrigheden ved Retfærdighedens Haandhævelse og Verdens Regjering efter vise Love.

Paa saadan Maade staaer Faderlandet i en yndig Harmonie med sig selv, og det almindelige Vel blomstrer, naar Enhver i tilbørligt Maal og Orden bidrager Sit dertil. Deraf fremables igjen Enhvers besynderlige Velstand. Og derfor har den nøie Forbindelse imellem det almindelige Vel og enhver Enkelts Velgaaende allerede foranlediget Hedningerne til at ansee Kjærlighed

til Faderlandet for Menneskets vigtigste Pligt: næstefter Sandheds Kundskab og Guddommens Dyrkelse.

Den blev derfor indskjærpet Ungdommen fra Barnsbeen af, og den spæde Alder blev ved Kjærlighed til det almindelige Bedste opmuntret til at beundre eller efterligne ædel Daad. Denne Kjærlighed gjorde deres Sjele langt større end alle Privat: Hensigter vare istand til, og strakte sig langt videre end Omsorgen for en enkelt Persons Blod og Liv.

Al en saa ædelmodig Tølelse ere Alderdommens skjønneste Gjærninger udrundne; og at beundre, efterligne, overtræffe dem er christeligt. Alle Lande i Verden ere gjennem alle Aarhundreder opblomstrede eller gangne tilgrunde, eftersom der levede Folk i dem, som have elsket eller foragtet Faderlandet, befordret eller forsomt det almindelige Bedste.

Den romerske Republik er derved fornemmeligen fra et lille, foragtet Land bleven Verdens Beherskerinde. Aldrig har man i en Stat fundet flere Folk, der ligesom oplivedes af en almindelig Faderlandskjærlighed: Aand. Derfra opkom saavel deres Friheds som Lovenes Haandhævelse, deres Billighed, Redelighed, Retfærdighed, Ven-

lighed, Maadehold, Stormodighed og Tapperhed, som i kort Tid gjorde Rom til alle Folkeslags Beundring og Tilflugt.

Reppe var denne ædle Kjærlighed til Faderlandet dæmpet ved nogle Factioners Hovmod og Egennytte, see! da udrugede allerede sliq Efterladenhed en Ulykke efter den anden, som Straffe fra Himmelen. Republiken sank under den anden puniske Krig dybt i Fordærvelse, fordi man en Tidlang havde tænkt mere paa sin private Fordeel, end paa det almindelige Bedste. Dog midt i denne Ulykke fattede Rom Mod, ved Levningen af sin gamle Dyd, da Fabius, og efter ham den ædelmodige Scipio atter opildnede deres Landsmænd for Faderlandet. Da bleve Romerne ligesom fornygede ved deres gamle Dyd, og paa nye opmuntrede til at bestige deres Magts og Herligheds høieste Spidse i den tredie puniske Krig.

Antiochus, Syriens Konge, havde hidtil holdt sig til Romernes Fjender, Carthaginenserne, og til den Tid, iblandt andre, taget Scipios unge Søn til Fange. Han tragede nu efter at forandre Romerens Benskab tilligemed hans Lykke, og at vinde den fortræffelige Scipio ved at skjænke ham hans hidtil fangne Søn.

Drengen sendte han derfor til hans Fader med Fredsforslag. Men Scipio afflog venligen den allerbehageligste Foræring, og henvendte sig til Kongens Gesandter med følgende Ord:

En Faders og en retskaffen Patriots Pligt ere tvende forskjellige Ting. Jeg elsker dette mit Barn; men jeg elsker endnu mere mit Faderlands Velfærd. Mit Barn har For-
dring paa min Tilbøielighed, min Forsorg, min Omhed; men Faderlandet kan fordre mit Liv. Troer ikke, at Scipio ved sin Privat-
fordeel skulde lade sig forlede til noget, som er Faderlandet skadeligt.

Her strækker Kjærlighed til Fader-
landet sig videre end en enkelt Mands Familie. Scipios store Land omfatter mange Millioners Velgaaende, de Manges, som det romerske Her-
redømmes vide Kreds indsluttede.

Det er sandt: Livet, som vi have modtaget i Faderlandets Skjød, tilhører det igjen, og et hjerteligt Ønske for dets Velstand er det Allerrin-
geste, hvorved vi kunne lægge vor Skyldighed for Dagen. Dog, da vi ikke alle kunne være Sci-
pioner, saa er ogsaa Oprigtighed uden Ene-
roesværdig; endskjøndt den retskafne Kjærlighed til Faderlandet gjerne er virksom, og pleier at

være det i det almindelige Bedstes virkelige Befordring efter bedste Evne.

Retkaffen Kjærlighed til Faderlandet kan ikke være ørkesløs. Den har Hænder, for med dem at arbejde paa det almindelige Vel, for med den ene at borttrødde hvad der er skadeligt, og med den anden at gribe hvad der er fordeelig. Den har Øren fulde af Opmærksomhed, Øine fulde af Forsigtighed, og et Hjerte fuldt af Menneſkekjærlighed. Den er bevæbnet med Spyd og Skjold til at forsvare sine Venner og tilintetgjøre sine Fjender. Paa dens Bryſt ſtaaer en Sol, ſom beſtraaler alle Indvaanere med lige Godhed, paa dens Hjelm er et Die, hvormed den vaager over det Tilkommende; og ved dens Fødder er et Roer, hvormed den ſtyrer det Nærværende.

Paa ſaadan Viis fremſtillede Athenienſerne deres Beſkytterinde under Billedet af Minerva; og ſandſynligt er det, at Romernes Palladium eller Skytſengel har ſkuldet betegne denne Kjærlighed til Faderlandet. Dog vilde de ikke blot bære den om med ſig i deres Proceſſioner, men ogſaa i deres Hjerter; thi enhver Borger anſaae ſig forpligtet til at fores

trække Faderlandets Belfærd for sin Glæde, sin Fordeel, sin Ære, ja for sit Liv selv.

Romerne havde ligesom arvet denne Almeenaand fra Grækerne, iblandt hvilke Historien fra den fortræffelige Minos's Tider viser os mange herlige Folk, som kappedes om, at blive det Almindelige nyttigere end sig selv.

En stormodig Epaminondas begyndte, iblandt andre, derved at blive Thebanerne gavnlig og Perserne skrækkelig, da Kong Artaxerxes bestræbte sig for at vinde denne store Mand ved anseelige Gaver, som ledsagedes af følgende kongelige Skrivelse.

Kong Artaxerxes sender Epaminondas sin Hilsen:

”Vi have med Glæde erfaret dine heltedige Gjerninger og ønske Thebanerne til Lykke med en saa tapper Feldtherre. Medfølgende Gaver skulle, til Belønning for din sjeldne Dyd, være Tegn paa vor synderlige Naade; og flere end ottehundrede Talenter ligge paa rede Haand, hvis du vil være Perserne ligesaa gunstig, som vi ere dig.”

Epaminondas kunde vel, uden at fornærme sin Republik, modtaget den kongelige Gave; men han saae langt videre end paa det Nærvæ-

rende. Derfor takkede han for den høifongelige Naade; men Gaven afflog han med følgende skriftlige Svar.

Til Persernes stormægtigste Konge sender Epaminondas sin Tak:

”Din Naade, o Konge! er større end min
 ”Erkjendtlighed kan blive, og dine Gaver ere saa
 ”rige, at jeg ikke veed at modtage dem. Søger
 ”din Majestæt oprigtigen Thebanernes Vel, da er
 ”jeg villig til at befordre det uden Gjengjeldelse.
 ”Men vil du det Modsatte, da har du hverken
 ”Guld eller Sølv nok.”

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 24de December 1831.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Kjærlighed til Faderlandet.

(Slutning.)

Jeg maa endnu anføre et Exempel paa, hvor omhyggelige de Gamle ved alle Leiligheder vare for at befordre det almindelige Bedste. Hiin vise Ptolomæus i Egypten forskede endog i sine Glædestimer efter det, som kunde gavne hans Faderland. Han havde engang fremmede Nationers Gesandter som Gjester ved sit Hof. Samtalen over Tasselet angik idel nyttige Ting; og Ptolomæus forlangte, iblandt andet, at Gesandterne skulde nævne trende Ting, som

Enhver af dem ansaae for den sjeldneste og nyttigste i sit Faderland.

De bleve alle tilspurgte efter deres Rang; og den romerske Gesandt svarede først: Romerne frygte Gud, lyde Øvrigheden og straffe Lasterne.

Den Charthaginensiske sagde: Hos os er Adelen ikke forfængelig, men krigerisk, Borgerne flittige, og de Bise lærerige.

Den Sicilianiske erklærede: Vi haandhæve Retfærdighed for Domstolene, Trofasthed og Redelighed i Handel og Lighed blandt Borgerne.

Den Atheniensiske soer fort: Vi taale ingen overdaadige Rige, ingen lade Fattige, ingen uforstandige Regenter.

Den fra Rhodus vidnede: De Gamle ere hos os ærværdige, Ungdommen beskeden og lydige, Qvinderne indgese togne, huuslige, kydske og sædelige.

Den Lacedæmoniske vedblev. I Sparta hersker ingen Gjerrighed, ingen Ladsøhed, ingen Misundelse.

Den Sicyoniske sagde endeligen: Vi lade kun faa af vore unge Folk reise; vi taale ingen Læger, som gjøre sunde

Folk syge, og holde ingen Talere, til at forvirre Folket.

Ptolomæus glædede sig ved denne Esters retning, og uddrog af den hvad han agtede tjenligt for sit Land. Men jeg fryder mig over at gjentage Saadant paa et Sted, hvor det almene Vels Fremme er saa mange Retsfærdnes inderligste Ønske og en Gjenstand for deres trofaste Omhu.

Troglodhyterne.

(En Advarsel mod den almindelige Billigheds Krænkelse.)

Menneskene ere ikke mindre fødte til sælleds Hjælp end til Selskab. At lade sig ved egennyttige Begjerligheder afholde derfra, hedder at være uretfærdig. At underkaste sine Begjerligheder Selskabeligheds, Ordens, Kjærligheds og Billigheds Fordringer, og derhos være from, ærlig, retfærdig og venlig, hedder det selvsamme som at være et fornuftigt Menneske, at opholde sig selv, og blive lykkelig.

Det hele menneskelige Selskab holdes ved denne gængse Følelse sammen. Den almindelige

Billigheds Krænkelſe afføder diebliffeligen Uorden, Ufred og Fordærvelfe. Dens Haandhævelſe bringer Lykſalighed og Ro. Hele Folkeſlag ſtadfæſte denne Sandhed ved deres Opblomſtreen eller Undergang. Men det er unødvendigt at trætte Læſerne med mange Grunde for denne Paafſtand. Derfor vil jeg dennesinde kun fortælle en Hiſtorie, ſom jeg for rum Tid ſiden har læſt i en gammel Krønike.

*

*

*

De gamle Troglodyster lignede mere vilde Dyr end Menneſker. Deres Efterkommere ſaae vel juſt ikke udvortes fuldt ſaa hæslige ud; men indvortes vare de i ſaadan Grad giftige og onde, at de ikke vilde vide af anden Billighed end den, deres vilde Begjerligheder førte med ſig. De bleve derfor letteligen bragte under Naget af en fremmed Konge og med ſtort Strængthed holdte i Uve. Men ved den forſte Leilighed gjorde de igjen Oprør og dræbte ham. Deres efterfølgende Regenter havde ingen bedre Lykke. De uſtyrlige Troglodyster, ſom ikke vilde lyde nogen anden end deres egne Begjerligheder, faſſatte imellem ſig, at Enhver for Fremtiden maatte gjøre hvad ham lyſtede, og at Ingen

skulde bekymre sig om andet end om sig selv, og sin egen Fordeel. Jo frækkere enhver iblandt dem var, desto bedre behagede ham denne Bestemmelse. "Net saa," sagde Chemdali, "nu har jeg ikke længer behov at arbejde for Andre. Hvad komme fremmede Folk mig ved? Jeg har nu kun mig selv at sørge for. Nu vil jeg mættes og have Overflod. Lad alle Troglodyster være elendige, naar kun Chemdali staaer sig vel."

Det var netop i Sædetiden, da Enhver tænkte ved sig selv: "Jeg vil kun saae for mit Huses Brug, og ikke et Korn mere. Hvad skal det forgjæves Arbeide til? Andre maa gjøre ligesaa. Jeg vil sørge for mig selv."

Troglodysterne's lille Land var ikke overalt eens. Det havde Høie, som vare tørre, og Dale, som vare fugtige. I det første Aar var det Tørke. Da henviisnede Sæden paa Høiene. De vandrige Dale vare vel frugtbare; men Indvaanerne derimod vare haarde. De vilde intet Korn afstaae til deres Naboer. "Vi have kun faaet for os selv," hedde det; og de fleste Folk i Bjeregnene maatte døe af Hunger.

Det næste Aar gav hyppig Regn. Da havde man paa Høiene en rig Høst. I Dalene derimod fordærvedes Sæden. Man skreg over Hunger.

Men Dalenes Beboere fandt deres Naboer paa Hviene i dette Aar ligesaa haardhjertede, som de selv Aaret forud havde viist sig. Da omkomme atter mange Mennesker.

En Troglodyt vilde for Vandflods og Hungers Skyld tye fra Dalene til Bjergene. Han havde en smuk Kone. Hans nye Naboer paa Hviene forelskede sig i hende og tog hende fra ham. Efter langvarig Skjelden og Sliden bleve de enige om at foredrage Sagen for en gammel Mand, som til det forrige Regimentes Tid havde staaet i stor Anseelse. Det skedte. Men han sagde: "Hvad kommer det mig ved, hvem af Eder Qvinden tilhører? Jeg har nok at gjøre med mit Eget, og ikke Tid til at bekymre mig om Eder. Gaaer Eders Bei, og lader mig være i Ro."

Den, som havde røvet Qvinden var den stærkeste. Hun vilde ogsaa gjerne blive hos ham, og han svoer ved sit Hoved, at han ikke vilde give hende tilbage. Da gik den Anden bedrøvet hjem, og traf en Qvinde ved en Brønd. Hun behagede ham saameget desto bedre, da han af hende fik at vide, at just den gamle Mand, som han havde faaret til Dommer i sin Sag, men hos hvem han hverken havde truffet Billighed eller Medlidenhed,

nyheligen havde ægtet hende. Han tog derfor denne Kvinde med Magt og slæbte hende til sit Hus.

Imidlertid herstede, formedelst den omtaelte Hungersnød, mange Sygdomme blandt Troglodyterne. Men da søiede det sig saa, at der fra Naboelauget kom en Mand, som forstod Lægekunsten. Hans Cure vare heldige hos alle, som betroede sig til ham. Sygdommene ophørte, og Naphadal, saa hedde han, gif allerede omkring for at fordre sit Tilgodehavende hos de Helbredede. Men da var Ingen hjemme. Man afviiste endog den gode Mand med uanstændige Ord, og han drog bedrøvet bort. Da nu en Sygdom paa nye udbrød, vilde man atter hente ham. Men han skrev følgende Svar paa Indbydelsen:

Troglodyterne ere sygere paa Sjelen end paa Legemet. Det er gavnlisgere at de døe, dersom de ikke blive billigere. Skeer det Sidste, da skal jeg komme.

Troglodyterne skrantede uastadeligen. Nød og Elendighed tog Dverhaand med Ubilligheden. En Halvsnøgen iblandt dem traf paa nogen Uld, som var tilfals. Han spurgte: "hvor dyr er den?" og Kjøbereren tænkte ved sig selv: "Dr:

dentligviis er min Uld kun to Tomans værd; men da det synes, at denne nøgne Karl er trængende til den, maa den gjelde fire Gange saa meget. At tinge hjalp nu ikke det mindste. "Otto Tomans," hedde det, "maa jeg have." Han fik Pengene og sagde: "Nu kan jeg kjøbe Korn." "Ah! trænger I til Korn?" gjennælede Kjøberren. "Jeg har noget tilovers. Men, formedelst Misvæxten er det dyrt." "Hvor dyrt?" spurgte hiin, og Svaret var: "En halv Skjeppe gjelder otte Tomans. Det udgjør netop saa meget, som jeg har givet for Ulden." — — — "Jeg vil give sex." — — — "Nei! skulde I end døe af Hunger, overlader jeg det ikke til ringere Priis." Kornet var endnu nødvendigere end Ulden. Den som vilde nyde det, maatte betale det.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Vennen.

Tre og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 53.

Løverdagen den 31te December 1831.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Til Efterretning for Medlemmerne af det forenede Understøttelses; Selskab bekjendtgjøres følgende i Generalforsamlingen den 9de f. M. omhandlede Gjenstande:

- 1) Da min, Bentleys, treaarige Administrationstid udløber med indeværende Aar, blev foreslaaet Valg paa en ny Administrator overeensstemmende med Lovens 45 §., men af de tilstædeværende Repræsentanter blev mig overdraget endnu i 3 Aar at vedblive Administrationen.

- 2) Blev foretaget Valg paa nye Repræsentanter
istædet for de Herrer, som efter Lovene fras-
træde ved Aarets Udgang.

I anden Klassification.

Afgaaer:		Blev valgt:
Hr. Cancelleraad	Riis=	Hr. Justitsraad Bondo.
Lovson.		— Kammeraad Roede.
— Justitsraad	Schiern.	

I tredie Klassification.

Afgaaer:		Blev valgt:
Hr. Commandeur Johan-	s=	Hr. Capt. de Conninck.
sen, Ridder.		— Lieut. L. J. Grove.
— Pr. Lieutenant	Hansen.	

I fjerde Klassification.

Afgaaer:		Blev valgt:
Hr. General-Major F. G.	v. Michaelsen, Ridder	Hr. Capitain v. Ernst.
og Dannebrogsmænd.		— Capt. v. Schjønning.
— Oberstlieut. v. Linde,	Ridder og Danneb.	— Oberst N. v. Michael-
— Major G. v. Blicher.		sen.

I femte Klassification.

Afgaaer:		Blev valgt:
Hr. Prof. Brorson, Ridder.		Hr. Pastor Wolf.

Hr. Provst Holm, Ridder og Dannebrogsmænd.] Hr. Pastor Glahn.

I sjette Klassifikation.

Afgaaer :

Blev valgt :

Hr. Etatsraad, Professor Sartorph, Ridder. — Professor Dr. Urfin. Hr. Cancelleraad Groth. — Dr. Med. Mansa.

I syvende Klassifikation.

Afgaaer :

Blev valgt :

Hr. Grosserer J. Fæster. — Major og Grosserer Maag. Hr. Gross. J. Holm, Ridd. — Grosserer, Raffina-
deur Borgen.

I ottende Klassifikation.

Afgaaer :

Blev valgt :

Hr. Capit., Brændevlins-
brænder Marcusen. — Vinhand. Lederthoug. — Vinhand. C. Schou. — Urtefræmmer H. W. Petersen. — Capitain, Urtefræm-
mer Meyer. — Klædehandler G. Priz-
mon. Hr. Boghandler Reitzel. — Klædehandler E. Rier-
tegaard. — Ifenfræmmer See-
gaard. — Hørfræmmer H. C. Lange. — Ifenfræmmer H. C. Dohler. — Capt., Klædehandler Launy.

J niende Klassifikation.

Afgaaer:	Blev valgt:
Hr. Fabriqveur Lindstorf.	Hr. Antersmed Caspersen.
— Kobberfabriqveur Nye- holm.	— Capit., Maler Fæd- derholt.
— Skroedermester Glade.	— Major, Bødker Hall.
— Capitain, Muurmester Schaper.	— Oberstlieut. Weilbach, Ridder, Dannebm.

J tiende Klassifikation.

Afgaaer:	Blev valgt:
Hr. Klædehandler M. J. Cohn.	Hr. Grosserer R. M. Gen- riques.
— Capitain, Hofboghand- ler Stadthagen.	— Grosserer F. Wulf.

3) De siden sidste Generalforsamling anmeldte og i Selskabet optagne Medlemmer ere følgende:

- Hr. Landsøverrets; Procurator E. Ring.
- Overkrigs; Commissair Schönberg, Ridder, Dannebrogsmænd.
  - Bogholder C. N. Loutrup.
  - Fuldmægtig C. E. Dencker.
  - Landsøverrets; Procurator S. E. Høyer.
  - Dreiermester J. Uldrichsen.
  - Rodemester C. Mortensen.

Hr. Regiments ; Chirurg Dr. Mansa.

— Urtekræmmer J. F. Böttger.

— Hoboist C. F. Hassell.

— Farver N. Bang.

— Soldbetjent P. Bang.

— Handels ; Gartner J. A. Bätzke.

— Instrumentmager S. N. Gade.

Mad. Suglsang, Oldfrue.

Hr. Klædehandler B. M. Goldschmidt.

— Kobbertrykker J. M. Jacobsen.

— Instrumentmager H. A. Schousboe.

— Forpagter B. Schousboe.

— Kobbersmed P. H. Kaun.

— Malermester J. Nielsen.

— Malermester Adolph Brun.

— Decorations ; Maler J. Madsen.

— Dplagskriver Waterman

— Porcellainshandler J. Christensen.

— Soldbetjent P. D. Hass.

— Kjøbmand N. Hansen.

— Copist C. F. Mohr.

— Skomagermester L. Lausen.

— Urtekræmmer J. H. Geißler.

— Bandmester D. Sørensen.

— Mægler B. J. Adler.

— Viinhandler G. E. Busch.

Hr. Overgraver J. A. Joost.

— Tracteur N. Bang.

— Capitain J. v. Clemensen.

— Skrædermester J. Kjølstadt.

Frue Elise Steensen.

Jomfrue Hanne Meyer.

— Marie Møller.

Hr. Inspecteur H. E. Hansen.

— Fuldmægtig S. E. Hjorth.

— Skibsbygmestersvend J. W. Petersen.

— Skrædermester H. Jørgensen.

— Institutbestyrer M. Christophersen.

Jomfrue M. Junck.

Hr. Skolelærer D. Thorup.

— Skrædermester S. Langberg.

— Reserve; Chirurg Djorup.

— Urtekrammer Niels Wulf.

— Hørkrammer S. E. Hansen.

— Snekermester N. F. Møller.

Jomfrue Elisabeth Staal.

— Andrea Staal.

Kjøbenhavn den 15de December 1831.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

Trogloddyterne.

(En Advarsel mod den almindelige Billigheds Krænkelſe.)

(Fortsættelſe.)

Denne halv nøgne Trogloddyt boede i Nærheden af den forſtnevnte Qvinderøver, af hvem han, ikke for Tidsfordrivs Skyld, blev gjennempryget. Men hiin Skurks Marker vare i en blomſtrende Tilſtand. Da ſloge et Par Ledigs gjængere fra den ſamme Bjergegn ſig ſammen, og jøge den rige Blodsuer fra Huus og Gaard, for at bemægtige ſig hans ſkønne Ugerland. Han fandt deſto mindre Biſtand, jo mere forhadte han, for ſin Haardheds Skyld, var alle.

De nye Beſiddere af de røvede Marker forpligtede ſig paa det helligſte til at ſtaaе hinanden bi mod alle dem, ſom maatte drifte ſig til at berøve dem noget. Ved nøie at opfylde denne Aftale, forbleve de en Tidlang i rolig Beſiddelſe af de frugtbareſte Marker. Det var netop et velſignet Aar, da den ene af dem føelte større Lyſt til det ſkønne Korn, end til at holde ſit Ord. "Det ærgrer mig," ſagde han til ſin Huſtrøe, "at jeg ſkal dele den herlige Cæd med denne Karl." Den Anden ſkreg forgjæves over Bold. Thi hiin ſtod op, ſlog ham ihjel, og var altsaa ene Herre

over Markerne. Men hans Herlighed var ikke af lang Varighed. Den Myrdedes Venner komme og forenede sig imod ham. Han var for svag til at kunne modstaae dem alle; derfor vedersfores ham, hvad han havde gjort mod den Anden.

Da nu paa sig Viis Voldsomhed og Forvirring grebe videre og videre om sig iblandt Troglodyterne, søgte mange dræbtes Enker og Børn, samt nogle Familier af en stillere Tænkemaade, et roligt Opholdssted i en øde Egn. Deres forenede Flid forvandlede Skovene til frugtbare Agre. Jo større Nøden, og jo mere levende deres Erindring om den forrige Uro var, desto større blev ogsaa deres Fortroelighed og Kjærlighed. Et godt Hjerte var deres Rigdom og Bellebnet; deres Marker blomstrede under de forenede Hænder; de misundte ikke hverandre, men kappedes om, hvo der kunde vise sig som den Kjærligste og Trofasteste iblandt dem.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.
